- አገልጋዩና ምዕመኑ የእግዚአብሔርን ቃል እንዲፈሩ ማድረግ፤ በእግዚአብሔር ቃል ላይ የሚታበዩትን ማቅናት፣ መገስጽና ተገቢውን እርምጃ መውሰድ:: በአባላት ቁጥር በቤተ እምነት ማንነት ከመታበይ ይልቅ የመንፈስ ፍሬ ላይ ትኩረት መስጠት፣
- ከቤተ እምነታዊ ብሔርተኝነት ይልቅ የእግዚአብሔርን መንግሥት አመለካከት ማሳደግ፤ ሲወርድ ሲዋረድ ለመጣው አሮጌው አሠራርና አመለካከት ብቻ ሳይሆን፣ በአዳዲስ አሳቦች ላይ በግልጽ የመነጋገር ባሕልን ማዳበር፣
- የለውጥ አንቀሳቃሽ ሞተር የሆነውን አዲሱን ትውልድ በቃሉና በመንፈሱ ኮትኩቶ ማሳደግ፤በቤተ ክርስቲያን ያደጉና ኑሮአቸውን በቃሉ መርህ የቃኙ በፖለቲካው፣ በንግዱ፣ በግብርና፣ በትምህርት፣ ወ.ዘ.ተ እንዲገለጡ ማስተማር፣
- ቅዱሳንን ተጽዕኖ ፈጣሪዎች እንዲሆኑ ማደፋፈር፣ ተግቶ መሥራት፣ ትልቅ አገራዊና ዓለም አቀፋዊ ራእይ አንግበው መነሣት ይገባቸዋል::

ዛሬም በ21ኛው ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ ያሉ አብያተ ክርስቲያናት፣ ክርስቶስን ማዕከል ካላደረገው የሃይማኖት ግርግር፣ ወንጌል ከሌለበትና የሰዎች ምኞት እንደ ወንጌል ከሚሰበክባቸው አብዛኛው የኮንፍረንሶች ድግስ፣ የመስቀልንና የጸጋን ሥራ ከጋረዱ ባዶ ኢመጽሐፍ ቅደሳዊ ትውፊቶችና አገራዊ እውነቶች ወደ ጠራውና ወደ ጠለለው ቃል በመመለስ አስተምህሮዎቻቸውን በቃሉ ፈትሸው ለለውጥ ካልተዘጋጁ ጌታ እንዳለው ሕያው መሳይ ሙት ይሆናሉ:: ግን ተሐድሶ/መለወጥ፣ መመለስ፣ ንስሐ/ እያለ ሞት ለምን? የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በደጅ ያለውን የተሐድሶ ድምፅ ቸል ማለት አይገባትም:: ተሐድሶ ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ያስፈልጋታል:: የተሐድሶ ጥያቄ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የተነሳው የተሐድሶ ውጤት የሆኑ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በዓለም ላይ ሳይወለዱ ነበር::

በአገራችን የተሐድሶ ጥያቄ ከ800 ዓመታት በላይ የተቆጠረ ቢሆንም ዛሬም ፕሮቴስታንቶችን ተከትሎ ከ100 ዓመት ወዲህ ወደ አገር ውስጥ የገባ "መጤ" ጽንሰ ሐሳብ ተደርጎ ይታሰባል፤ ሲነገርም ይሰማል:: ይህ ትልቅ ስህተት ነው:: ከብዙ አገሮች ቀድማ የተሐድሶ ጥያቄ የተነሣባት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ጥያቄውን ማስተናገድ አልቻለችም:: ተሐድሶ የሚለው ስም በአገራችን በቤተ ክርስቲያን አካባቢ እንደ ጦር ከመፈራት አልፎ አንድን ሰው ወይም ቡድን ለማግለል፣ ለማራቅና ተቀባይነት እንዳይኖረው ከተፈለገ በስሙ ወይም በስማቸው ላይ የሚለጠፍ የውግዘት ታፔላ(ሰሌዳ) መስሏል:: በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ ዘመን ዘለቅ መሆኑን በታሪክ ገጽ የተቀመጠውን እውነት በመረጃ በማስደገፍ በሚቀጥለው ምዕራፎች በስፋትና በጥልቀት ቀርቧል::

፱

ከሉተር የቀደመ የተሐድሶ ጥያቄ በኢትዮጵያ

የዐፄ ያግብ ጽዮን ዘመን *(1278 - 1286)*

የተሐድሶ(ለውጥ) ጥያቄ ማርቲን ሉተር ከመወለዱ ከ150 ዓመት በፊት እንዲሁም፣ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በኢትዮጵያ ከመታወቃቸው ከ614 ዓመት በፊት በኢትዮጵያ ተወልዶ በደም የታተመ ታሪክ አለው:: ይህ እውነት ታሪክን ከግለኝነትና ከጠባብነት ወጥቶ በሐቅ የሚያጠና ሁሉ በቀላሉ የሚረዳው እውነት ነው:: በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ ሲነሣ ደቂቀ እስጢፋኖስ የመጀመሪያ እንዳልሆን የታሪክ ድርሳናት ያወሳሉ:: አባ እስጢፋኖስና ተከታዮቻቸው ከመነሣታቸው ከመቶ ሃምሳ ዓመት በፊት ትግራይ ውስጥ ለሥዕልና ለመስቀል አንሰግድም *"ምክንያቱም ሥዕል ሠሌዳ ነው፤ መስቀልም የጎልጎታ እንጨት ነው"* ብለው ታላላቅ ሰዎች ተነሥተው እንደነበር ታሪክ ይናገራል:: በጊዜው ለተነሣው የተሐድሶ (ወደ ቃሉ የመመለስ) ጥያቄ አፄ ያግብ ጽዮን:-

እመቤታችን ተገልጻልኝ "ለሥዕሏና ለልጇ መስቀል መስገድ ይገባል" ብላኛለችና ያልታዘዘ "እንገቱ ለገመድ፣ ያከማቸው ንብረት ለሠራዊቱ፣ ቤቱ ለጠመንጃዬ አፎትና እሳት ይዳረጋል" ብሎ ሰሳወጀ ሕዝቡ ከፍርሃት የተነሣ "ንጉሡ ያለንን እናደርጋለን ለመስቀልና ለሥዕል እንሰግዳለን"[16]

[16] ደቂቀ እስጢፋኖስ ገጽ 31፣ የሚከተለው መጽሐፍ በግርጌ ጎላግ ጠቅሰዋል:: K. Cont Rossini, (1965)'Vitae Sanctorum Indiginarum I Acta Marqoewos, CSCO, vol.33/19, ,pp. 12-14

ብለው በመታዘዛቸው እንቅስቃሴው እንደተገታ ፕሮፌሰር ጌታቸው በመጽሐፋቸው ዘርዝረዋል። በዓለማችን ላይ በነፃ ፈቃድ፣ ምርጫና ስብከተ ወንጌል የታወቀው ክርስትና በኢትዮጵያ ቅዱሳን ያነሱትን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥያቄ በገመድ፣ በጠመንጃና በእሳት በማስፈራራት የሰዎችን የማሰብና የመምረጥ ነፃነት በኃይል ሲያኮላሽ እንመለከታለን። ከአራተኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ "ክርስትና" በኢትዮጵያ የተስፋፋው በወንጌል ስብከት ብቻ ሳይሆን በነገሥታት ጉልበት እንደሆነ ታሪክ ምስክር ሲሆን ከላይ የተመለከትነው የዐፄ ያግብ ጽዮን የማስፋራራትና የኃይል እርምጃና ዛቻ አንዱ ማስረጃ ነው።

"የኢትዮጵያ ነገሥታት የቤተ ክርስቲያንን አስተዳደር ከመንግሥታቸው አመራር ለይተው አይመለከቱም ነበር"[217] በተለይ ዐፄዎቹ ከቤተ ክህነት ጋር በመጣመር ለአገር አንድነት ያላቸው ብርቱ ትጋት ቢደነቅም ክርስትና ሕይወት ለዋጭ መሆኑ ተዘንግቶ የፖለቲካና የግዛት ማስፋፊያ መሣሪያ ማድረጋቸው በመንፈስና በሥጋ ላለንበት ፈርጀ ብዙ ቀውስ ምክንያት ሆነዋል። በአገራችን ክርስቶስ ያልገነነበት አፋዊ ክርስትና መንሰራፋት ብቻ ሳይሆን የለውጥ ጠላቶች አድርጎናል። ዓለም ሁሉ በሁለንተናዊ ለውጥ ባሕር ሲዋኝ እኛ በነገር ሁሉ ከሁሉ ኋላ ቀርተን ዛሬም እንደቀዳሚዎች መፎከራችን ያሳዝናል። ከዚህም የተነሣ አብዛኛው ሕዝባችን በቃሉና በመንፈሱ ልቡ ሳይለወጥ ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ጋር የተፋታና ለክርስቶስ ባዕድ በሆነ አገራዊ የ"ክርስትና" ዱር ተውጧል። ክርስትናችን የቃሉና የመንፈሱ ድሃ፣ የሰይፍ፣ የስደት፣ ሰዎችን የማስቃየት፣ የመግደል፣ ፀረ ምናምን እያለን የመፈረጅ፣ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረ የሰው ልጆች ቁም ስቅል የሚያዩበት የሥጋትና የስቃይ ካምፕ መስሎ እንደዘለቀ ብዙ ምሁራንና የታሪክ ሊቃውንት ዘግበዋል።

ክርስትናን በጠራ የወንጌል ስብከት ሳይሆን በሥጋ ኃይል ማስፋፋት እንደ መጽሐፍ ቅዱስ እውነት ሽፋን የተሰጠው ስለሆነ ምድራችንን ከእርግማን በታች ያቆየን ሰንኮፍ ሆኖብናል። በአጠቃላይ በዐፄ ያግብ ጽዮን ዘመን የምንመለከተው በኢትዮጵያ ክርስትና ሥጋዊ የኃይል አጠቃቀም አይሎ መቀጠሉን ነው። በአጭር ቃል በዘመኑ የነበሩ ጥቂት ቅዱሳን እግዚአብሔር በቃሉ የገለጠላቸውን እውነት በመያዝ ነባሩንና የተንሻፈፈን አስተምህሮ ለማቅናት በተነሡ ጊዜ ሞት ሲታወጅባቸው ዝም ለማለት እንደተገደዱ ታሪክ ምስክር ነው። ይህ በኢትዮጵያ ከሚሲዮናውያንና ከወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ልደት እጅግ የቀደመ የተሐድሶ/ለውጥ ጥያቄ እንደሆነ ልብ ይበሉ። የተሐድሶ ጥያቄ በኃይል አዋጅ ለጊዜው ቢታፈንም ሙሉ በሙሉ አልከሰመም፡ ነበር። ከዚህ የተሐድሶ ጥያቄ በኋላ የተከተለው፡-

[217] *የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከልደተ ክርስቶስ እስከ (2000 ዓ.ም) ገጽ 330*

ደቂቀ እስጢፋኖስ ዘመን

*የሀገራችን ያልሆነ ትምህርት ታስተምራለህ! ሲሉ በጥል ተነሡብኝ።
የዚህች አገር ትምህርት ምንድነው? እንዴትስ የሌላ ነው? በክርስቶስና
በአንዲት ቤተ ክርስቲያን ከሆነው ሁሉ በቀር ሌላ አላውቅም።
አባ እስጢፋኖስ*

ደቂቀ እስጢፋኖስ የተባሉት በአሥራ አምስተኛው ምእተ ዓመት በኢትዮጵያ በነበረችው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ ላስነሱት ለአባ እስጢፋኖስና ተከታዮቻቸው የተሰጠ ስም እንደሆነ ይነገራል። ደቂቅ ማለት "ልጆች" ማለት ሆኖ እንደ "ደቀ መዝሙር" የተከታዮች መጠሪያ ነው። አባ እስጢፋኖስና ተከታዮቻቸው *(1406 - 1421)* ይዘውት የተነሡትን የተሐድሶ ጥያቄ ፕሮፌሰር ኃይሌ በመጽሐፋቸው፡-

ለአብ፣ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ካልሆነ በቀር (ለወላዲተ አምላክ) ሥዕል፣ ለመስቀልና ለንጉሥ አንሰግድም (እራስን የሚያስጎነብስ እጅ አንነሳም) ከቤተ ክርስቲያን መጻሕፍት ውጪ የሆኑትን አንቀበልም የሚባል እንደነበር ይገልጻሉ።

እንዲሰገድለት በብርቱ ለሚፈልግ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የስግደት ጥያቄ አባ እስጢፋኖስና ተከታዮቹ እንቢ ይሉ ነበር፡-

እስጢፋኖስና ደቂቀ እስጢፋኖስ ወደ ንጉሡ በቀረቡ ጊዜ ኹሉ እጅ መንሣታቸው አልቀረም፤ ንጉሡ ግን በዚህ አልረካምና ለምን አትሰግድልኝም? ሲል አፍ አውጥቶ ጠየቀው። እግዚአብሔር ብቻ እንጂ ለፍጡራን ይሰግድ ዘንድ እንዳልታዘዘ ነገረው።[218] *ንጉሡም ራስኽን ዝቅ በማድረግ የማትሰግደው ለምድነው? ሲል እስጢፋኖስን ጠየቀው፤ እርሱም ሲመልስ አንተ እንደምትለው እንድንሰግድ በመጽሐፍ አልታዘዘም። ለእግዚአብሔር እንድንሰግድ ታዘናል እንጂ። ስግደት ከእኛ አትፈልግ፤ ጸሎትና ቡራኬ ይበቃኻልና አለው።*[219]

አባ እስጢፋኖስ
በዐፄ ይስሐቅ ችሎት(1406-1421) ተቀባይነት ስለማግኘታቸው

አባ እስጢፋኖስ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የንግሥና መንበራቸውን ከመቆናጠጣቸው በፊት በዐፄ ይስሐቅ ዘመን *(1406-1421)* ስለ ትምህርታቸው ተከሰው ንጉሥ ፊት ቀርበው ነበር። አባ እስጢፋኖስ በንጉሥ፣ በጳጳስ፣ በመነኮሳትና በደብተራዎች ፊት ቆመው ትምህርታቸው

[218] ዘአኀተም መምህር ወማኅበር ዘጉንዳጉንዶ ደብረ ገሪዛን ማርያም ገዳም *(1996 ዓ.ም)፤ ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዶ፣ ገጽ ፲፮*
[219] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 139*

ከእግዚአብሔር ቃል መሆኑን ባመለከቱ ጊዜ መሳሳታቸውን ሊያመለክት ማንም አልቻለም።

ከዚያ በኋላ ንጉሡ እንዲህ የሚል ዐዋጅ ይነገር ዘንድ አዘዘ። ይህ መነኩሴ ትምህርቱ ቀና አይደለም፤ ከሕግ ውጪ ያስተምራል በማለት ከስሰው ወደዚህ አምጥተው ነበር። አሁን እኔና ካህናተ ደብተራ ኹሉ ነገሩ የታመነና ትምህርቱም ቅዱሳን ሐዋርያት እንደሚያስተምሩት ትምህርት ወንጌል እውነተኛ እንደሆነ ተረድተናል። ስለዚህ እኛ ትምህርቱን ተቀብለነዋልና እናንተም ውደዱት። ከዚህም ኋላ ከሌሎች አውራጃዎች ትምህርቱን መከተል የሚወድ ማንም ሰው አይከልክል።[220]

በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ችሎት - ስለመወገዛቸው

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ወደ ዙፋን ከመጣ በኋላ ነገሩ ተገለበጠ።

አባ እስጢፋኖስ በክሐዲነት ተከሰው ከሱ በፊት በነገሡው በዐፄ ይስሐቅ ችሎት ሲቀርቡ ከገለጡት እምነታቸው የተለየ አልነበረም። ሆኖም በዐፄ ይስሐቅ ችሎት የተመሰገኑ መነኩሴ በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ችሎት ተወገዙ።[221]

አባ እስጢፋኖስ በዐፄ ይስሐቅ ችሎት ፊት ተከሰው ቀርበው ካህናትና ደብተራዎች ሁሉ ባሉበት ጉባኤ አቅርበው ትምህርታቸው ከሐዋርያት ትምህርት የሚስማማ መሆኑ ተመስክሮላቸው በነፃነት እንዲያስተምሩ ተፈቅዶላቸው ነበር። አባ እስጢፋኖስ የመጀመሪያ ትምህርታቸውን ሳይለውጡ፣ ከካህናትና ከደብተራዎች መካከል መሳሳታቸውን በግልጽ በቃሉ ያሳየ አንድም ሰው ሳይኖር በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ችሎት ለምን ተወገዙ? አባ እስጢፋኖስ በሐዋርያት ትምህርት ላይ ከቆሙ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ምን ላይ ቆሞ ነው እነርሱን ያወገዘው? መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት የላቸውም።

ንጉሥ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ደቂቀ እስጢፋኖስን እጅግ ከመጥላቱና ከመቃወሙ የተነሣ አባ እስጢፋኖስን "እስጢፋ" ተከታዮቻቸውንም "ደቂቀ እስጢፋ" (የእስጢፋኖስ ልጆች) ይላቸው ነበር። ይህም የሽሙጥ ስም እንደሆነና ደቂቀ እስጢፋኖስ ሽሙጡ እንደገባቸው ከሆነ "እስጢፋ" ማለት በግብጽ ቋንቋ የሰይጣን ስም ስለሆነ እኛን የሰይጣን ልጆች ለማለት ነው፤ ይላሉ።

የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የስደት አዋጅ

የአዋጁ ሙሉ ቃል በግዕዝ

አብለክሙ ኦ ሕዝበ ክርስቲያን ምእመናኒሃ ለማርያም ድንግል በክልኤ። ኵሉ ብእሲ ዘተወክፈ ኪያሆሙ፤ ወዘተሳተፈ ምስሌሆሙ፤ ወዘአንበሮሙ ውስተ ቤቱ ወኀበ ቤተክርስቲያን ወውስተ ምድረ ርስቱ እመሂ ሥዩም ይሰዐር። ወይትበርበር ቤቱ ወኵሉ ንዋዩ፡ ወምድረ ርስቱ ይኩን ለባዕድ። ሊቃነ ካህናትኒ ወንቡራነ እድ ውኵሎሙ ሥዩማነ ቤተ ክርስቲያን ወመነኮሳትሂ ወኵሎሙ ሕዝብ ለእመ ተረከቡ እንዘ የኀብኡ ኪያሆሙ፡ ፈድፋደ ኵነኔ ላዕሌሆሙ። ሢመቶሙ ወምድረ ርስቶሙ ይኩን ለካልእ እስመ ኮኑ ሱቱፋነ ምስሌሆሙ። ወእሙንቱሰ ደቂቀ እስጢፋ በአማን አይሁድ እሙንቱ፤ እለ አብዩ ሰጊደ ለማርያም ድንግል በክልኤ፣ ወለ መስቀል ወልዳ። ሎሙሰ ኵነኔሆሙ ሞት። ወዘረከቦሙሂ ይኩንኖሙ በጽኑዕ ኵነኔ። ወቀቲልሰ ኢይቅትሎሙ፤ አላ ያብጽሖሙ ውስተ ኩርጓኔነ ከመ ንስማዕ ቃሎሙ፤ ወከመ ይኩን ፍትሕ ላዕሌሆሙ። ወዘሂ ተረከበ ብእሲ እንዘ ይብሎ ሰላም ለእስጢፋዊ መክፈልቱ ምስለ እለ ተወከፍዎሙ ለደቂቀ እስጢፋ።

የአዋጁ ሙሉ ቃል በአማርኛ

በነፍስ በሥጋ ድንግል የምትኾን የማርያም ምዕመናን የኾናችሁ ሕዝበ ክርስቲያን ሆይ! እንዲህ እላችኋለሁ:- ማናቸውም ሰው ኹሉ ደቂቀ እስጢፋን የተቀበለ ከእነርሱ ጋር የተባበረ በቤቱ ውስጥም ያኖራቸው፣ ወይም በቤተ ክርስቲያኑና በርስቱም ምድር ያኖራቸው ቢገኝ፣ ሹመት ያለው ከኾነም ከሹመቱ ይሻር፣ ቤቱም ይዘረፍ፣ ገንዘቡ ኹሉና ያለው የምድር ርስት ለባዕድ ይኹን።

ሊቃነ ካህናት፣ ንቡራነ እድ የቤተ ክርስቲያን ሹማምንትና መነኮሳትም ኹሉ ሕዝቡም ኹሉ እነርሱን ሲደብቁአቸው ከተገኙ በእነርሱ ላይ ከፍ ያለ ቅጣት ይፈጸምባቸዋል። ሹመታቸውና የምድር ርስታቸው ለሌላ ይኹን። ከእነርሱ ጋር ተባብረዋልና ነው። እነዚህ ደቂቀ እስጢፋ ግን ለድንግል ማርያምና ለአንድ ልጇዋ መስቀል መስገድ እምቢ ያሉ ናቸውና፤ በእውነት አይሁድ ናቸው። የእነርሱ ቅጣት ሞት መሆን አለበት። ያገኛቸው ኹሉ በጽኑ መከራ ይቅጣቸው። ቃላቸውን ሰምተን በአደባባያችን ሸንጎ እንድንፈርድባቸው ወደ አደባባያችን ያምጣቸው እንጂ መግደልን ግን እርሱ ራሱ አይግደላቸው። እንደዚሁም ደቂቀ እስጢፋ የኾነውን ሰው አግኝቶ ሰላምታ የሰጠው ሰው ሁሉ ዕድል ፈንታው ደቀ እስጢፋን ለተቀበሉ እንደሚደረግባቸው ይኾናል።[222]

በማለት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አዋጅ አስነገረ። ለመሆኑ ለማርያምና ለአንድ ልጇዋ መስቀል መስገድ እንቢ ያለ አይሁድ እንደሆነና ሞት እንደሚገባው መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል ወይ? ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ከዐፄ ያግብ ጽዮን የሚለይበት በሥልጣኑ ተጠቅሞ የማርያምና የመስቀል አምልኮ የኑፋቄ ትምህርት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ላይ በአዋጅ መጫኑና በቃሉ ላይ ቆመው ኑፋቄውን የተቃወሙ አበው ላይ የከፋ ስደትና ጥፋት ማወጁ ነው። አባ እስጢፋኖስ ጀርመናዊው ማርቲን ሉተር ከመነሣቱ በፊት በኢትዮጵያ ምድር የጠራውንና የነጠረውን የወንጌልን እውነት በመረዳት ለተሐድሶ የተነሡ ታላቅ ፋና ወጊ አባት የነበሩ ሲሆን ብዙ ደቀ መዛሙርት (ደቂቀ እስጢፋኖስ የተባሉ) አፍርተው ነበር።

[220] ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ፣ (1996 ዓ.ም)፣ ገጽ 109 - 110
[221] ደቂቀ እስጢፋኖስ ገጽ፣ 25
[222] የኢትዮጵያ ዓመታዊ ታሪክ መጽሔት 4ኛ መጽሔት 1954 ዓ.ም ገጽ 79-87

የተሐድሶ መሪ የነበሩ አባ እስጢፋኖስ
ምንጭ፡- (ደቂቀ እስጢፋኖስ በሕግ አምላክ ከሚል መጽሐፍ)

አቡነ ኢስጢፋኖስ የተወለዱት በትግራይ ክልል በምሥራቃዊ ዞን አውራጃ ሰቡሐ በምትባል ቀበሌ በሚኖር ብርሃነ መስቀልና በሚስቱ ሣራ የሚመራ ክርስቲያን ቤተሰብ ነበር። የሚመኙለትን መልካም ዕድል ጠቋሚ ስም ሊያወጡለት ዐስበውም "ጎድገ አንበሳ" "የአንበሳ ቅሬታ" "የአንበሳ ደቦል" ብለው ሰየሙት።[223] በዚያም ለጎድገ አንበሳ "እስጢፋኖስ" የሚል ሰመ ምንኩስና አወጡለት።[224]

በአውሮፓ "የተሐድሶ የንጋት ኮከቦች" የሚባሉት፡- ጆን ካልቪን፣ ጆን ሑስ፣ ዋልዶስ ወዘተ.. በዘመኑ ወንጌልን ረግጣ ከሮም ቄሳሮች ጋር ጋብቻ ፈጽማ በኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትውፊትና ወግ ታሥራ በነበረችው ቤተ ክርስቲያን ትዕዛዝ ለእውነት ሰማዕት እንደሆኑ፣ አባ እስጢፋኖስና ተከታዮቹም ተመሳሳይ የሰማዕትነት ጽዋን በመጎንጨት ከምዕራባውያንም የቀደሙ ናቸው። የተሐድሶን ጥያቄ የቀደሙ የኢትዮጵያ የሃይማኖት አበው ከምዕራባውያን አስቀድመው ያነሡት ሀሳብ እንጂ የኮረጁት መጤ ትምህርት እንዳልሆነ ታሪክ ይመሰክራል። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ መጤ ሀሳብ ሳይሆን አገር በቀልና ዘመን ዘለቅ ጥያቄ ነው። ልዩነቱ የእነርሱ ከእኛ ኋላ ተነሥተው ዓለምን በሁሉም አቅጣጫ መለወጣቸው ሲሆን የእኛ "ተሐድሶ" የሚል ቃል እስከ ዛሬ እንደ ተዋጊ አውሬ መፈራቱና መፈረጁ ነው።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ ከምዕራባውያን የተሐድሶ ጥያቄ በኩር ቢሆንም ከዘጠኝ ምዕተ ዓመት በኋላም አመርቂ ውጤት አላስገኘ ም። ከዘጠኝ መቶ ዓመታት በኋላም "ተሐድሶ" የሚል ቃል በራሱ

[223] *ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ፣ (መቅድም) ገጽ 12*
[224] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 13*

በአንዳንዶች ዘንድ እንደ ጦር የመፈራቱ ነገር ከድሮ ይልቅ በዘመናችን እንደባሰ ይነገራል። ስለ ተሐድሶ በአዎንታዊ መልኩ የሚናገር ወዲያው *"የፕሮቴስታንት ጋሻ ጃግሬ" "የመናፍቅ ትምህርት አቀንቃኞች" "የቤተ ክርስቲያን አፍራሽ" "የሳተና የተሳሳተ" "የፕሮቴስታንት አፈቀላጤ"* ተደርጎ ይፈረጃል፤ ከቤተ ክርስቲያን በውግዘት ይባረራል፣ በየመድረኩም ስሙ ይብጠለጠላል።

አባቶች በዚህ ምድር ለቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ የከፈሉት የደም ዋጋ ተዘንግቶ ስለ ተሐድሶ በተነሣ ቁጥር ተሐድሶን ትላንት ከመጡ የፕሮቴስታንት (ወንጌላውያን) አብያተ ክርስቲያናት ጋር ብቻ ማያያዝ ትልቅ ስህተት ነው። በታሪክ ላይ ለምን እንደሚዋሽ ግልጽ አይደለም። ይህ ያለፈውን ታሪክ ካለማወቅ ወይም እውነትን እንደ ቀድሞ ለመጋረድ ከመጣር የመጣ ሊሆን ይችላል።

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ደቂቀ እስጢፋኖስን ለምን ጠላቸው?

በጣም የሚገርመው ለእግዚአብሔር፣ ለመስቀልና ለማርያም በመቅናት ዘግናኝ ጭካኔ ይፈጽም እንደነበር የሚነገርለት ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ለደቂቀ እስጢፋኖስ ያቅርብላቸው የነበረው ተደጋጋሚ ጥያቄ፣

መምህራችሁን ሰደቡ(አባ እስጢፋኖስን ማለቱ ነው) ለኔ ስገዱ የሚል ሲሆን እነርሱ በበኩላቸው ደማቸው እንደጐርፍ እየፈሰሰ፣ ገላቸው እንደ ቋንጣ እየተጠበሰ፣ አንገታቸው በሰለት እየተቀነጠሰ፣ ደረታቸው በጦር፣ ዓይናቸው በእሾህ እየተወጋ ንጉሥ ፊት በቀረቡ ቁጥር "ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ካልሆነ በስተቀር ላንተ አንሰግድም፣ መምህራችን (አባ እስጢፋኖስን) አንሰድብም፥ ይሉ ነበር።[225]

ንጉሡ

...በስግደት እንዲያከብረው በሸንገላ ቃል ይልክበት ነበር፤"[226] "ቅዱስ እስጢፋኖስም እየወሰዱት ሳለ በመንገድ ላይ ከከሳሾች ወገን አንዱ ተገናኘውና ለተቀባው ንጉሥ የማትሰግደው ለምን ድነው? አለው።ሲመልስም ለሥሉስ ቅዱስ (ለሥላሴ) ራስን አስገዝቻለሁ፤ በሥላሴ ላይ አራተኛ አልጨምርም[227] ብሎ መለሰለት። ንጉሡ ብፁዕ አቡነ እስጢፋኖስን፡- ለመንግሥቴ ክብር ካልሰገድክ የት ትሄዳለህ? በማን ምድር ትኖራለህ? ሲለውና ቅዱሱ ይኸንን ከመልዕክተኞቹ ሲሰማ ያበቀልከውን አልበላሁም፤ ያዘነምከውን አልጠጣሁም።መጽሐፉ ሰማየት የእግዚአብሔር ነው፤ ምድርን ግን ለሰው ልጆች ሰጠ ይላል። እግዚአብሔር ሰማይን ሲፈጥር ረድተኸዋልን? ደግሞ ምድር አትክልት እንድታወጣ ያዘዛት ላንተ ብቻ ነውን? እነሆ በየዘሩ

[225] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 47
[226] *ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዶ፣ ገጽ 154*
[227] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 149*

የሚዘራውን አትክልት ለጥቻችኋለሁ፤ ያለው ለብዙዎች አይደለምን? በሉት፡ አላቸው፡፡[228]

እያንዳንዱንም ለንጉሥ እንዲሰግዱ ያስገድዳቸው ጀመር፤ እነርሱም እንደ አባታቸው እንቢ ባሉት ጊዜ እንደ ትናንቱ ደማቸው እስኪፈስስ ድረስ ደበደባቸውና ኹሉንም በጅንግላ አሰራቸው፡፡ ከዚህ በኋላ የቅዱስ እስጢፋኖስን ማደሪያ አቃጠለው፤ ያላቸውንም ኹሉ ወሰደባቸው ልብሳቸውን ገፈፋአቸው፡፡'[229] *ከንጉሡ እንደታዘዙት የሽኮናቸውን ቋንጃ መቁረጥ ጀመሩ፡፡ ከነሱ ውስጥ አምኀ ማርያም የሚሏት እጇቿ የታመሙ ጉልበቶቿ የተጣበቁ አንዲት መነኩሲት ነበረች፡፡ የንጉሡን የቁጣ ደረጃ ለማሳየት ያለምሕረት በእርሷ ጀምረው ሁሉንም ፈጸሙ፡፡*[230] ይላል፡፡

ይህ ምን ዓይነት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ኢሰብዓዊ ድርጊት ነው? የእግዚአብሔር ቃል፡- *"በላይ በሰማይ ካለው በታችም በምድር ካለው ከምድርም በታች በውኃ ካለው ነገር የማናቸውንም ምሳሌ የተቀረጸውንም ምስል ለአንተ አታድርግ፡፡ አትስገድላቸው አታምልካቸውምም፤" (ዘፀ.20:4-5)፡፡* ኢየሱስ ሊሰገድለት የሚገባ እግዚአብሔር ብቻ እንደሆነ ሲናገር፡- *"ለጌታ ለአምላክህ ስገድ እርሱንም ብቻ አምልክ" (ማቴ.3:10) ብሏል፡፡* እንዲሁም ሐዋርያው ዮሐንስ ለመልአኩ ልሰግድ በእግሩ ፊት ስደፋ መልአኩ ስግደት ለእግዚአብሔር እንጂ ለእርሱ እንደማይገባ በማስጠንቀቅ የተናገረውን እንመልከት፡- *"እንዳታደርገው ተጠንቀቅ ከአንተ ጋር የኢየሱስ ምስክር ካላቸው ከወንድሞችህ ጋር አብሬ ባሪያ ነኝ ለእግዚአብሔር ስገድ የኢየሱስ መንፈስ የትንቢት መንፈስ ነውና አለኝ" (ራእ.19:9-10)፡፡* ታዲያ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የእግዚአብሔርን ስግደት ለእኔ ካልሰጣችሁ ብሎ ቅዱሳንን የፈጀው ከየት ተምሮ ይሆን? ሰውን ማክበር የተገባ ሲሆን የግድ ሰዎች እንዲያከብሩን መጠየቅና ማስገደድ በልባችን ያለውን ድብቅ ማንነት ያመለክታል፡፡ ለመሆኑ ዘርዓ ያዕቆብ ምድሪቷን በንጹሐን የእምነት አባቶች ደም ሲያጥብ፣ አንዳንድ ካህናትና ደብተራዎችን የህቡዕ አጀንዳው ጋሻ ጃግሬ አድርጎ ሲያሰልፋቸው፣ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ኑፋቄን ያለ አንዳች ከልካይ ወደ ቤተ መቅደስ ሲያስገባ በየትኛው መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ተመርቶ ይሆን? ከእያንዳንዱ ድርጊት ጀርባ የእግዚአብሔር ወይም የሰይጣን አጀንዳ መኖሩ የታወቀ ሲሆን ከዘርዓ ያዕቆብ ጭፍጨፋ ጀርባ ያለው የማን አጀንዳ ነበር? መልሱን ለአንባቢያን፡፡

ይትባረክ ግደይ፡- *"ዘረኛ ማነው? ኢትዮጵያውያን ፍረዱ!"* በሚል መጽሐፋቸው ዘርዓ ያዕቆብ ለምን ይህን ዘግናኝ ጭፍጨፋ እንዳካሄደ ሲናገር፡- *"ዘርዓ ያዕቆብን ያሣሣቱት ግብጻውያን ጳጳሳት በሃይማይኖት ሰበብ እንደሆነ አያጠራጥርም፡፡ ...በዚያን ወቅት ደግሞ በሃይማኖት የመጣን ነገር ወይም ጠላትን መግደል እንደ ጽድቅ ይቆጠር ስለነበር'*[231] ብለዋል፡፡ ይትባረክ ግደይ እንዳሉት በዚያ ዘመን ለሃይማኖት ብሎ ሰውን መግደል እንደጽድቅ የሚቆጠር ከሆነ የኢትዮጵያ ክርስትና በዚያ ዘመን ዛሬ በእጃችን ካለው መጽሐፍ ቅዱስ የተለየ መመሪያ ያለው አያስመስልም ወይ? ይህም ክርስትናችን በዘመን ሁሉ ግድያን በሚያወግዘው ግልጽ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ላይ እንዳልተመሠረተና ችግር እንዳለበት ፍንጭ ይሰጣል፡፡ በእውነተኛ ቤተ ክርስቲያንና በአዲስ ኪዳን በየትኛውም ዘመን ሌላውን መግደል እንደ ጽድቅ የተቆጠረበት ዘመን የለምና፡፡

---

[228] *ደቂቀ እስጢፋኖስ 1996 ዓ.ም ገጽ 168*

[229] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 152*

[230] *ጌታቸው ኃይሌ (ፕሮፌሰር) (1996 ዓ.ም) ፣ ደቂቅ እስጢፋኖስ፣ ገጽ 160*

የአባ እስጢፋኖስ ሰማዕት መሆን

"ሰማዕት" የሚል ትርጉም የያዘው የእንግሊዝኛ ቃል፣ *(Martyr)* (ማርቲየር) ከላቲን የመጣ ሲሆን፣ ቀጥተኛ ትርጉሙ *"ምስክር"* መሆን ማለት ነው፡፡ የቀድሞ ክርስቲያኖች ኢየሱስ ጌታ መሆኑን ክደው ከመኖር ይልቅ *"ለሚያምኑትና ለተቀበሉት ሃይማኖት ምስክር"* ሆነው መሞት የመረጡትን አማኞች ለመግለጽ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀሙበት ቃል ነው፡፡[232] ፕሮፌሰር ኃይሌ የተሐድሶው ፋና ወጊ የነበሩ አቡነ እስጢፋኖስ ላይ የደረሰውን የመጨረሻ መከራና ሰማዕትነት በመጽሐፋቸው እንዲህ ዘግበዋል፡፡

ቅዱሱንም (አባ እስጢፋኖስ) ፊቱን ወደ ላይ አቅንተው ሁለንተናው ደም በደም እስኪሆን ደበደቡት፡፡ የንጉሡ የግራ ወታደሮች ሲያዩ ከራሱ እስከ እግሩ በመደብደብ በቅዱሱ ላይ ተረባረቡበት፡፡ ንብ ማርን (እንደሚከብ) ከበቡት፡፡ ሰውነቱ አልበቃ ሲላቸው የመልኩ ውበት እስኪ ለውጥ ድረስ ግማሾቹና ግማሾቹ ተራ በተራ ተፈራረቁበት፡፡ በእሳት የጠበሱት እንጨት መሰለ፡፡ ከድብደባው እብጠት የተነሣ የጉንጩ ስፋትና የከንፈሮቹ ሥርዓት (በእብጠት) ከአፍንጫው ጫፍ ጋር እኩል ሆነ፡፡ ዓይኑ ማየት አልቻለም፡፡ ብቻ ደሙ ከድንኳኑ በር እንደ ውሃ ይወርድ ነበር፡፡[233] *ቅዱሱንም (አባ እጢፋኖስ) ከወደቀበት ቦታ አመጡት፡፡ (ሲያመጡት) አጐንብሶ ነበረ የሚሄደው፣ ምክንያቱም በጢሙ ላይ የወረደው የአፍንጫውና የአፉ ደም ሲረጋ እንደ ገመድ ሆኖ ሳይበጠስ ከቀሚሱ ጋር ተያይዞ ነበር፡፡ ሲመቱት ቆቡን ጥለዋት ስለነበረ ራሱ ራቁቱን ነበር፤ ግን በልብሱ መገናኛ ቁልፍ ተይዞ ተንጠልጥላ ነበረ፡፡ ልጆቹ አስተካከሉት፤ ቆቡን ራሱ ላይ አደረጉለት፤ የደሙንም ገምድ ከጢሙ አስወገዱለት፡፡ ዐይኑ ግን ጠፍቶም እንደሁ ወይም እንዳለ ለመረዳት አልቻሉም፡፡*

ቅዱሱም ልጆቹን እንዲህ አላቸው፡-

አሁን ታዲያ በዚህ ታዝናላችሁን? ይኸ ድብደባ ብቻ ሳይሆን ስለ ክርስቶስ አጥንቴን ሁሉ እንኳን ቢበታትኑም እንደዚሁ እደሰታለሁ፡፡[234]

---

[231] ይትባረክ ግደይ *(2000 ዓ.ም)* ፤*ዘረኛ ማነው? ኢትዮጵያውያን ፍረዱ፤* ገጽ 149

[232] *መለሰ ወጉ (ዶ/ር) (2004 ዓ.ም)፣ መስቀል-አልባ ክርስትና፣ ሕትመት ፋር-ኢስት ትሬዲ.ግ.* ኃላ.የተ.የግ.ማህ፣ ገጽ 133

[233] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 103

[234] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 104*

አባ እጢፋኖስ እየታሰሩና ለጥቂት ጊዜ እየተፈቱ ከደረሰባቸው ከፍተኛ ድብደባና አሰቃቂ መከራ የተነሣ መራመድ ሣይችሉ በሥጋቸው ሕመምተኛ ና በጣም የተጎዱ ቢሆኑም ለክርስቶስ ያን መከራ በመቀበላቸው እንደ ትልቅ በረከት ይቆጥሩ ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ፡- *"ወደ እግዚአብሔር መንግሥት በብዙ መከራ እንገባ ዘንድ ያስፈልገናል" (የሐዋ.14:22)* እንዳለው ማለት ነው። አባ እስጢፋኖስ የራሳቸውን መከራና ችግር ዘንግተው ሌሎች ፈለጋቸውን ተከትለው ለክርስቶስ ኢየሱስ ወንጌል ነፍሳቸውን መስጠት እንዳለባቸው አበክረው ያስተምሩ እንደነበር ገድላቸው ያስረዳል። በመጨረሻም በሁሉም ስላልተቻሉ ከደቀ መዛሙርቱ ተለይተው በጊዜው በሙሲሊም መካከል እንዲታሰሩ አደረጉ፣

> *ቅዱሉን ብቻቸውን ወደ ጓተር ሰደደው። እዚያ እስር ቤት ውስጥ እንዲዘጉበት አዘዘ።...እጆቹንና እግሮቹን በእግር ብረቶች አስረው ዋዝርማ በምትባል ከተማ ጨለማ ቤት ውስጥ ዘጉበት።*[235]

ስለ ወንጌል እውነት ብዙ ድብደባና እንግልት ከተቀበሉ በኋላ፣ በመጨረሻም ፕሮፌሰር ኃይሌ በመጽሐፋቸው የአባ እስጢፋኖስ እረፍት እንዲህ ዘግበዋል፡-

> *አባታችን እስጢፋኖስ እስር ቤት ተዘግቶበት እነሆ ስድስት ወር ቆየ። ከዚያም በሰባተኛው ወር በታኅሣሥ 18 ቀን ጠባቂዎቹ "ክርስቶስ" ብሎ ሦስት ጊዜ ሲጣራ ሰሙት። ይህን ብሎ ዝም አለ። በዚያን ጊዜ የሀገረው ሰዎች እንዳረፈ እስኪረዱ ድረስ በዚያ ቦታ ትልቅ አስገራሚ ግርማና (የመሬት) መንቀጥቀጥ ሆነ። ከድንጋጤ የተነሣ እዚያ ቅዱሉ ካለበት ቤት መቅረብ አልቻሉም።*[236]
> ይላል።

ከምድራችን ለተነሡት ለእኚህ ታላቅ የእምነት አባት፣ የክርስቶስ አሻራ በእያንዳንዱ እርምጃቸው እስከ ዛሬም በግልጽ ለሚታየው፣ የኖሩለት ብቻ ሳይሆን የሞቱለት የወንጌል እውነት ባለቤት ለሆኑት፣ ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ነፍሳቸውን አሳልፈው ለሰጡ፣ የእውነትን ቃል አንግበው ቤተ መንግሥትና ቤተ መቅደስን ለሞገቱ፣ ነፃ አሳብ በዚህ ምድር መከበር እንዳለበት ዛሬም በደማቸው ለሚናገሩ እንደ አባ እስጢፋኖስና ደቂቀ እስጢፋኖስ ዓለም ሁሉ ሰማዕትነታቸውን በአድናቆት ይመለከታል። ለቃሉ እውነት ለከፈሉት ታላቅ የደም መሥዋዕትነት በሰማይ ዋጋቸው ትልቅና ዘላለማዊ ነው። ትውልድ በጭፍን ድጋፍና ተቃውሞ እንዲሁም ለሕይወት አልባ ትውፊት ዘበኛ ሆኖ ውድ ዘመኑን በከንቱ ከሚያጠፋ የቀደሙ የእምነት አበው ዱካ በመከተል ውሸትን በእውነት፣ ጨለማን በብርሃን፣ ኃጢአትን በጽድቅ ለመተካት በጨከነ ሕይወት መግጠም አለበት። እውነትን ሽጠው በውሸት ለሆዳቸው ከኖሩት ይልቅ ውሸትን እንቢ ብለው ለእውነት ሕይወታቸውን የሰጡትን ምሳሌነታቸውን ብንከተል በዘመናችን ታላቅ ታሪክ እንሠራለን። የኢትዮጵያን ሁለንተናዊ ሕዳሴንም እውን እናደርጋለን። እግዚአብሔር በእኛ ይከብራል፤ ሕዝባችንንም ይባርካል። የትውልድ ተምሳሌት እንሆናለን። ቃሉም ይህን እንድናደርግ ይመክረናል፡- *"የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሩአችሁን ዋኖቻችሁን አስቡ፤ የኑሮአቸውንም ፍሬ እየተመለከታችሁ በእምነታቸው ምሰሉአቸው"* (ዕብ.13:7)። ሐዋርያው ጳውሎስ ወጣቱን ጢሞቴዎስ ሲመክር፡- *"አንተ ግን ትምህርቴንና አካሄዴን አሳቤንም እምነቴንም ፍቅሬንም መጽናቴንም፣ ስደቴንም መከራዬንም ተከተል" (2ጢሞ3:10-11)*። እንዳለው የዘላለም ቃሉን በእጃቸው ይዘው ለእውነት የኖሩና የሞቱ አባቶችን ዱካ መከተል ይገባናል። ውሸት እውነት መስሎ በነገሠበት ምድር ለእውነት ሰማዕት መሆን ሽንፈት ቢመስልም በእግዚአብሔር ዘንድ ግን ታላቅ ክብርና ድል ነው። ቢዘገይም ይህ የጽድቅ ዘር ኢትዮጵያን ሳይወርሳት እንደማይቀር እምነት አለኝ።

የደቂቀ እስጢፋኖስ በአባ ገብርኤል ፊት

አባ እስጢፋኖስ ሰማዕት ሆነው ወደ ቀጣዩ የሕይወት ምዕራፍ በድል ከተሻገሩ በኋላ፡-

> *አባታችን እስጢፋኖስ ወንጌል እንዳዘዘው ክርስቶስን ተከትሏል፤ እንደዚሁ እኛ ም አባታችን እርሱ እንዳስተማረን እንከተለዋለን፤ሌላ አንፈልግም*[237]

በማለት የመምህራቸውን ዱካ የተከተሉ ደቂቀ እስጢፋኖስ (የእርሱ ተከታዮች) ተመሳሳይ የመከራና የሞት ጽዋ በመጨለጥ የተሐድሶን ዘር በደማቸው ዘርተው በድል አልፈዋል። ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ለሰው አዕምሮ የሚቀፍ መዓት በደቂቀ እስጢፋኖስ ላይ እንደ ዝናብ ቢያዘንብም የወንጌልን እውነት የተረዱት መከራና ሞት በታላቅ ደስታ ይቀበሉ ነበር። ንጉሡ በወቅቱ የነበሩ ጳጳስ እንዲያወግዟቸው አቡነ ገብርኤል ፊት ባቀረቧቸው ጊዜ እምነታቸውን በግልጽ በማስታወቅ ያልተጠበቀ ምላሽ ከጳጳሱ እንዳገኙ ካሳይ ገ/እግዚአብሔር *"ምንኩስና በኢትዮጵያ ዛሬና ትናንት"* በሚል መጽሐፉ ተአምረ ማርያምና ደቂቀ እስጢፋኖስ ገድለ አበው ወአኀውን ዋቢ በማድረግ ያዘጋጁትን ቃለ መጠይቅ እንዳለ ጠቅሻለሁ፡-

ደቂቀ እስጢፋኖስ በጳጳስ ፊት

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ደቂቀ እስጢፋኖስን ወደ ጳጳሱ ሲልክ እንዲህ ከሚል መልዕክት ጋር ነበር፣

> *...ወደ ጳጳሱ እንዲወስዷቸው አዘዘ፤ ለሱም፣ እንዲህ ሲል ላከበት፣ እነዚህ መነኩሴዎች(ፈላስት) ...ሥራቸው ሁሉ የአይሁድ ሥራ ነው። ለማርያም አይሰግዱም እኔንም አይታዘዙም። ውሰድና ክርስትናቸውን አውግዝ፣ ክህነታቸውንና ምንኩስናቸውን ሻርና ሰዎች በእንጀራም በውሃም፣ በእሳትም(መጫርም) ለሕይወት በሚያስፈልገው ሁሉ እንዳይቀበሏቸው ...አድርግ።*

[235] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 110
[236] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 111
[237] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 110

መልዕክተኞቹ ቅዱሳንን እያጣደፏቸው ወሰዷቸው:: ራቁታቸውን ነበሩ ምግብም አላገኙም:: ...በዚህ ሁኔታ እያደከሙ ከጳጳሱ ዘንድ አመጧቸው:: እነርሱም ራሳቸውን ዝቅ አድርገው ከሰላምታ ቃል ጋር ጳጳሱን በሚገባ ቡራኬ ባረኩት::

የጳጳሱ ጥያቄ

"ይህ የሚሏችሁ እውነት ነውን?" ሲል ጠየቃቸው::

ቅዱሳኑ ሲመልሱ፤

"አይደለም አባ" አሉት::

ጳጳሱም፤

"ታዲያ ሃይማኖታችሁ ምንድነው?" አላቸው::

ቅዱሳኑም ሲመልሱ፤

ሃይማኖታችን በአብ፣ በወልድ፣ በመንፈስ ቅዱስ ከሁሉ በላይ በሆነችው በሐዋርያት ጉባኤ በአንዲት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን፣ ለኃጢአት ማስተሰሪያ በምትሆን በአንዲት ቅድስት ጥምቀት፣ በሁለተኛው ትንሣኤ ጊዜ በሙታን ትንሣኤ ማመን ነው:: ከቅዱሳን ሐዋርያትና በቅድስት ቤተ ክርስቲያን ወደ ጸጥታ ወደብ ከቀዘፉ ከተከታዮቻቸው በኒቅያ ከተሰበሰቡት ከ318 የኦርቶዶክስ ማኅበር፣ በቁስጥንጥያ ከተሰበሰቡ ከ150፣ በኤፌሶን ከተሰበሰቡ ከ200 የተለየ ሌላ ትምህርት የለንም:: በአካልና በህላዌያት ከሥላሴ አንጨምርም፣ ከሥላሴ አናጉድልም:: ይህንን ከአባታችን ከቅዱስ እስጢፋኖስ ተምረናል፤ አሉ::

ጳጳሱም፤

...ሃይማኖታችሁ መልካም ነው፤ ታዲያ ለማርያም ለምን አትሰግዱም? አላቸው::

ቅዱሳኑ ሲመልሱ፤

"እኮ ዘረኮብነ ቅድመ ዝ እንዘ ይብል እሰግድ ማርያም ዘእንበል ዘይትብሃል እሰግድ ለአብ፣ ወወልድ ወወመንፈስ ቅዱስ" ትርጉም "ካሁን በፊት ለአብ፣ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ እሰግዳለሁ ሲባል እንጂ ለማርያም እሰግዳለሁ ሲባል አላገኘ ንም::" አሉት::

አባ በርተሎሜዎስ አባ እስጢፋኖስን በሃይማኖቱ እንዳደነቀው ሁሉ አባ ገብርኤልም ደቀ መዛሙርቱን በማድነቅ እንዲህ አላቸው:-

ዕውቀት የሌላቸው ናቸው እንጂ ዕውቀት ያላቸው አያቃልሏችሁም፤ ስለዚህ ለማርያም ባትሰግዱ ስሕተት አይሆንባችሁም፣ ብትሰግዱም ኃጢአት አይሆንባችሁም:: የሞታችሁ ምክንያት ለማርያም ባለመስገድ አይሁን፣ ለንጉሥ ባለመስገድና የመምህራችሁን ስም ባለመስደብ እንጂ:: በዚህ ብትሞቱ ጥሩ ይሆንላችኋል:: አሁንም ኑ አብረን እንስገድ አላቸው::

ቅዱሳኑ:-

አንተ አባታችን ነህ፣ በመንፈስ ስትነግረን መልካም ነው፣ አባ ሆይ፣ በፊትም ለማርያም አንሰግድም ያልነው አቃለለን አይደለም:: እኛ ሕይወታችን በማርያም ነው:: የትምክህታችን አክሊል፣ የመድኃኒታችን መጀመሪያ፣

የንጽህናችን መሠረት የተገኘው ስለ ድኅነታችን ሰው የሆነውን የእግዚአብሔርን ቃል በወለደች በድንግል ማርያም ነው አሉት:: ከዚያ ከጳጳሱ ጋራ ከቤተ ክርስቲያን ገቡና ለማርያም ሰገዱ::

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ባጻፈው ተአምረ ማርያም ደቂቀ እስጢፋኖስ በአቡነ ገብርኤልና በአቡነ ሚካኤል እንደተወገዙ አድርጎ ቢያቀርብም ደቂቀ እስጢፋኖስ በበኩላቸው እምነታቸውን ምክንያት በማድረግ ያወገዛቸው አንድም ጳጳስ እንዳልነበረ ጽፈዋል:: እስከ አሁን ባለው ሁኔታ በደቂቀ እስጢፋኖስ ዙሪያ ጥናት ካደረጉት ሊቃውንት መካከል አንድም የደቂቀ እስጢፋኖስን አባባል ያስተባበለ ጸሐፊ አልተገኘም::[238] እንደ ብዙዎች የታሪክ ምሁራን እምነት በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብና በደቂቀ እስጢፋኖስ መካከል የነበረው አለመግባባት ዋናው ምክንያት <u>"ለምን እንደ ሌላው ተሽቆጥቁጠው፣ አሜን ይሁን ብለው አልተገዙልኝም"</u> የሚል ይዘት ያለው ግላዊ የሥልጣን ጉዳይ ነው:: ከዚህ ውጭ ደቂቀ እስጢፋኖስ ፀረ ማርያም ነበሩ ለማለት የሚያስችል ተጨባጭ መረጃ የለም::[239]

መሪጌታ ግርማ ኤልያስ ይህን እውነት እንዲህ ብለው አጠናክረዋል:-

"በነገሥታቱ ሥልጣን ላይ ተቃውሞ ያስነሣና የእርሱን ስህተት ያጋለጠ፣ እንደ ፈጣሪ ለነገሥታት ያልሰገደ ማንኛውም ሰው ያለምንም ርህራሄና ይቅርታ በሕይወትና በንብረቱ ይፈረድበታል፤ ከሐዲ፣ መናፍቅ፣ እግዚአብሔር ቀብቶ ላነገሠው የማይሰግድ ተብሎ ይወገዛል'[240]

የደቂቀ-እስጢፋኖስ ጉዳይ ነገሥታቱን እንቅልፍ የነሣበት ዋናው ምክንያት የእግዚአብሔርን ቃል ስለተላለፉ፣ "ፀረ ማርያም"ና "ፀረ መስቀሉ" ስለሆኑ ወይም ጠንካራ የፖለቲካ ተቃዋሚዎች ስለነበሩ እንዳልሆነ በገድላቱ ላይ በግልጽ ተዘግቧል::

ገድለ አኃው 1ኛና 2ኛ ዝርዝር የእስጢፋኖሳውያንን የመገደል ምክንያት ሲያብራራ:- አንደኛ አጉብዳጆቹ መነኩሳት ወይም ካህናት-ደብተራ ነገሥታቱ ለሆነ ጉዳይ ሲወጡ፣ ሲገቡ፣ በሸንጉ ሲቀመጡ፣ ሁለተኛው ደግሞ በእነርሱ ስብከት በየቀኑ ብዙ ሰው ስለሚሳብና ብዙ ተከታይ ስላፈሩ ለንጉሥ የማይሰግድ ሕዝብ ይበረክታል ብለው ስለሰጉ እንደሆነ ይገልጻል:: "ለንጉሥ ስገዱ" የሚል ጥያቄ በገድለ ወአኃው 86 ጊዜ የቀረበ ሲሆን ኢስጢፋኖሳውያኑ አንደም አልተቀበሉም::

[238] [illegible] ገ/እግዚአብሔር፣ ምንኩስና በኢትዮጵያ [illegible] ገጽ 52
[239] ዝኒ ከማሁ ገጽ 52
[240] ደቂቀ እስጢፋኖስ የደብረ [illegible] ገጽ 86

የደቂቀ እስጢፋኖስ የማሰቃያ/መግደያ/ መንገዶች

መምህር ብሩክ ንብረ-ሊባኖስ ተስፋዬ "የሰው ያለህ" *(2005ዓ.ም፣ ገጽ 59-60)* በሚል መጽሐፉ ከፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ መጽሐፍ ለብቻ የለቀመውን የእስጢፋኖሳውያንን ዋና ዋናዎቹ የማሰቃያና የግድያ ዓይነቶች የሚከተሉ ናቸው፡-

1. *በእጆቻቸውና እግሮቻቸው ያሉትን ጅማቶች በምላጭ እየተለተሉ ያወጡባቸው ነበር፤ ይህም ብርታት እንዳያገኙ ሽባ ለማድረግ ነው፡፡*
2. *ምላሳቸውን ይቈርጧቸው ነበር፣ ተቀባይነት ያገኘውን ትምህርታቸውን ማስተማር እንዳይችሉ ለማድረግ፡፡*
3. *አፍንጫቸውንና ጆሯቸውን ይቈርጧቸው ነበር፤ ይህም በሰው ዘንድ አስጠሊታዎች እንዲሆኑ፡ ነው፡፡*
4. *ቋንጃቸውን ይቈርጧቸው ነበር፤ ይህም ከቦታ ወደ ቦታ ተዘዋውረው ማስተማር እንዳይችሉ ነው፡፡*
5. *በጋለ ጉጠት/ወስፌ/ ዓይኖቻቸውን ያወጡባቸው ነበር፤ ይህም ሌላውን ለማስደንገጥ ነው፡፡*
6. *በጋለ ብረት ፊታቸውን ይተኩሷቸው ነበር፤ ይህም ሰው በሩቁ አይቶ እንዲርቃቸው ነው፡፡*
7. *ቀኝ ግራ ጉንጫቸውን በምላጭ በመተልተል የተለያዩ ቅርጾችን ያወጡባቸው ነበር፡- ይህም "የነገሥታቱ ባሮች ናቸው" ለማለት ነው፡፡*
8. *የላይና የታች ከንፈራቸውን በመግፈፍ ጥርሳቸውን ባዶ ያስቀሩት ነበረ፤ ይህም በሰው ዘንድ መሳለቂያ ለማድረግ ነው፡፤*
9. *ዒላማ በማድረግ በጦርና በአንካሴ ይወጓቸው ነበር፤ ይህም የሚፈራ ካለ ለማስፈራራት ነው፡፡*
10. *አንዳንድ ሴቶችን ጡታቸውን ይቈርጧቸው ነበር፣ ኀፍረተ ሥጋቸው ውስጥም እሳት ይጨምሩባቸው ነበር፤ እናትና እህት የላቸውም ይሆን?*
11. *የእጅና የእግር ጣቶቻቸውን አንድ በአንድ እያሉ ይቈርጧቸው ነበር፤ ይህም የሕመም ነርቮች በጣቶች ጫፍ በብዛት ስላሉ "ስቃይ ሲበዛባቸው አቋማቸውን ይቀይሩ ይሆናል" ተብሎ ነው፡፡*
12. *ሲሞቱ መቃብር በመከልከል ለአራዊት ይሰጡ ነበር፤ ሰዎቹ ክርስትና ቀርቶ ሰብዓዊነትም አልነበራቸውም ማለት ነው፡፡*
13. *አጉዳ ያስረግጧቸው ነበር፤ ባልጠፉ ሞት!!*
14. *እጆቻቸውንና እግሮቻቸውን እንዳለ እንዲቆረጡ ይደረግ ነበር፤ ኔሮና ቄሣር ከዚህ የበለጠ ግፍ ምን ሠሩ?*

15. *ልብሳቸው፣ ቆባቸውንም ጭምር በመግፈፍ ኃይለኛ ብርድ ባለበት ራቁታቸውን በማስቀመጥና ምንም ዓይነት ምግብ እንዳያገኙ በማድረግ በረሃብ እንድማቅቁ ይደረግ ነበር፡፡ አዝራት በተባለው እጅግ ኃይለኛ ብርድ ባለው ተራራ በአንድ ወቅት 98 እስጢፋኖሳውያን በብርድ አልቀዋል፡፡*[241]
16. *ለየብቻ እየተነጠሉ በእስር መልክ ወደ እስላም አገር ይበተኑ ነበር፡፡ በእስላም አገር የታወቀ እሥር ቤት አልነበረም፤ ነገር ግን የንጉሡ ወዳጆች ለሆኑት ሙሲሊሞች አንዳንድ ሰው ይሰጣቸዋል፤ ከዚያም ራሳቸው በፈጠሩት የማሰቃያ ዘዴ ተጠቅመው አሰቃይተው ይገድሏቸው ነበር፡፡ፕሮፌሰር ጌታቸው ይህን ሲገልጹ፡-"እስላሞቹም ደም በማስተፋት ቁጣውን አስተንፍሰውለታል'*[242]

ካሕሳይ ገ/እግዚአብሔር *"ምንኩስና በኢትዮጵያ ዛሬና ትናንትና"* በሚል ርዕስ በጻፈው መጽሐፍ በዐፄ ዘርዓያዕቆብ ትዕዛዝ በደቂቀ እስጢፋኖስ ላይ የተፈጸሙ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ድርጊቶች እንዲህ ተንትኖአል፡-

> *ጢምና ጠጉራቸው በደረቁ ያለ ውሃ በመሸለት፣አካላቸውን በጦር ወግቶ በተበሳው ቦታ ጠጠር በመወተፍ፣ በእሳት ነበልባል ውስጥ በማሳለፍ ወዘተ የበለጠ ሥቃይ የሚቀበሉበት ቅጣትም ይፈጸምባቸው ነበር፡፡ ከፊሎችንም ከቤተ መንግሥቱ በሚወጣው የሽንትና ሰገራ ቦይ መውጫ እንዲተኙና የቆሻሻ ጎርፍ በላያቸው ላይ እንዲፈስባቸው በማድረግ ጣራቸውን ሲያበዛባቸው፣ መነኮሳቱንም ደግሞ ምላሳቸውንና አፍንጫቸውን ብቻ ሳይሆን ጡታቸውንም ይቆርጡዋቸው፣ በማሕፀናቸው ውስጥም የእሳት ፍም ይጨምሩባቸው ነበር፡፡ አንዳንዶችንም ሬሳቸውን ካቃጠሉ በኋላ አመዱን ወንዝ ውስጥ ይጨምሩታል፡፡ በአደባባይ ያላወጡት ምስጢር ሳይታወቃቸው ሊናገሩ ይችላሉ በሚል መድኃኒት (አብሾ) እንዲጠጡና አንዳንዱም ያለ አቅማቸው ከሶ በማጋት ሆዳቸው ተተርትሮ እንዲሞቱ የሚያደርግበት አጋጣሚም ታይቷል፡፡*[243] *እነዚህ ቅዱሳን በዘርዓ ያዕቆብ የቁጣና የአምልኮ ባዕድ ፍዳን የተቀበሉት ከሕያው እግዚአብሔር በቀር ለማርያም ስዕልና ለመስቀል ምልክት አንሰግድም በማለታቸው ነው፡፡*[244] *ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብና አድር ባይ ጋሻ ጃግሬዎቹ በአገዛዝ ዘመኑ የተነሡትን የወንጌል አገልጋይ መነኮሳት፤ ማለትም እነ አባ እስጢፋኖስ (ዐምደ ሃይማኖት ወማኅቶት ቤተ ክርስቲያን ዘጉንዳጉንዲ)፣ አባ አበ ከረዙል፣ አባ ዕዝራንና ሌሎች የክርስቶስ ደቀ መዛሙርትን ለመፍጀት የተጠቀሙበት ዋነኛ ክስ «ፀረ-ማርያምና ፀረ መስቀል፣ የሚል ነበር፡፡*[245]

መጽሐፍ ቅዱስ፡-

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በመጽሐፋቸው፡- *"አረማዊን የገደለ ምንም ወንጀል አልሠራም"*[246] ብለዋል፡፡ ይህ የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን ክርስትና ትልቅ ጥያቄ ውስጥ

---

[242] *ደቂቀ-እስጢፋኖስ፣ በሕግ አምላክ ገጽ 35*
[243] ካሕሳይ ገ/እግዚአብሔር *(2000 ዓ.ም)፣ ምንኩስና በኢትዮጵያ ዛሬና ትናንትና፣.ገጽ 44-44*
[244] ኢ.ኦ.ተ.ቤ.ክ *(1985 ዓ.ም)፣ ተአምረ ማርያም፣* አዲስ አበባ፣ ትንሣኤ ማተሚያ ድርጅት ገጽ 133
[245] ገብረ መሲሕ*(2002 ዓ.ም) ፣ የመምሩ ምርቅ እና መረቅ፣ ገጽ 35*
[246] ዘርዓ ያዕቆብ፣ *መጽሐፈ ብርሃን፣ 1 26-27*

ያስገባ አደገኛ ፍልስፍና ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ሰው ሰውን እንዲገድል አይፈቅድም። ከአሥርቱ ትዕዛዛት አንዱ *"አትግደል"(ዘፀ.20:13)* ይላል። ኢየሱስ በአዲስ ኪዳን፡- *"ለቀደሙት አትግደል እንደተባለ ሰምታችኋል፤ የገደለም ሁሉ ፍርድ ይገባዋል። እኔ ግን እላችኋለሁ በወንድሙ ላይ የሚቆጣ ሁሉ ፍርድ ይገባዋል" (ማቴ.5:21)* በማለት ለነፍስ ገዳይ ሳይሆን ወንድሙን ለሚቆጣ ሁሉ ፍርድ እንደሚገባው ገልጾአል። እንዲሁም ነፍስ ገዳዮች የእግዚአብሔርን መንግሥት እንደማይወርሱ ቃሉ ይናገራል*(ራእ.22:15)*። *"ነፍሰ ገዳይም የሆነ ሁሉ የዘላለም ሕይወት በእርሱ እንዳይኖር ታውቃላችሁ። እርሱ ስለ እኛ ነፍሱን አሳልፎ ሰጥቶአልና በዚህ ፍቅርን አውቀናል፤ እኛም ስለ ወንድሞቻችን ነፍሳችንን አሳልፈን እንድንሰጥ ይገባናል" (1ዮሐ.4:16-17)*። በክርስቶስ ሞት በእውነት የዳነ ሰው ማንኛውንም ሰብዓዊ የሆነ ፍጡር ለመግደል አይነሣም። ታዲያ መንፈሳዊነታቸው በአንዳንዶች የሚመሰከርላቸው ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ከላይ በተመለከትነው አሰቃቂ ሁኔታ በእግዚአብሔር ቃል ላይ ቆመው ውሸትን ያወገዙ የኦርቶዶክስ አባቶችን ለእግዚአብሔር እውነትና ለቤተ ክርስቲያን በመቅናት እንደገደሏቸው በኩራት ቢወሳላቸውም በእግዚአብሔር ቃል ግን ድርጊታቸው የተወገዘ ነው።

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ እንደዚህ የከፋና *መራራ* የመከራ መዓት ከእግዚአብሔር ቃል ውጪ ሌላ ነገር በእጃቸው በሌላቸው የእምነት አበው ላይ ሲያደርስ ማን መርቷቸው ነው? ይህን ኢሰብዓዊና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ እኩይ ድርጊት ሲያደርስ ቤተ ክርስቲያን ዝምታን ለምን መረጠች? ያለፈ ይቅር ካልን አሁን ባለንበት ዘመን ስለ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብና ስለዚያ ክፉ ዘመን የሚጽፉ ብዙዎች የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን እንከን አልባ መሪና ታላቅ መንፈሳዊ ሰው ብቻ አድርገው በማቅረብ በእውነት ላይ መዋሸትን ለምን መረጡ? ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ለአገር ያደረገው መልካም ነገሮቹ ሲጠቀሱ በኢትዮጵያ የኑፋቄን ትምህርት እንዳስፋፋና የእምነት አባቶችን በጭካኔ እንደ ጨፈጨፈም መገለጽ አለበት። ገዳይና ተገዳዮች በዚህ ዘመን ባይኖሩም ለተሳሳተ ድርጊት የመንፈሳዊነት ሽፋን ዛሬም እየተሰጠ ስላለ በቃሉ ገለባውን ከፍሬው ለይተን የራሳችንን እምነትና አቋም በቃሉ እንድንፈትሽና ካለፈ ታሪክ ዞር ብለን በማየት መማር እንድምንችል ይህ ታሪክ በሰፊው ተጽፎአል።

የዚህ መጽሐፍ ዓላማ በአፈ-ታሪክ ላይ የተመሠረተ ክርስትናችን ወደ ቃሉ እንድመለስ፣ ያለፈውን እሉታዊ ታሪክ በትክክል በመረዳት አዎንታዊ ታሪክ ለመሥራት እንድንነሳ፣ የጠራ ወንጌል ትውልዱ ዳግም እንዲያነሣ፣ የሰማይን ምሕረትና ፍቅር በምድራችን ተያይዘን ለማወጅና ምድራችንን ከእርግማን በንስሐ ለማጽዳት ነው። ስለዚህ የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ አድናቂዎች ነን የሚሉ ሰዎች ለትምህርታችን ይሆን ዘንድ የእርሱን ኢ-ሰብዓዊ ድርጊት ሳይጠቅሱልን ማለፍ አልነበረባቸውም። ግማሽ እውነት ከውሸት ብላጫ የለውምና። ይህ በቀደምት አባቶቻችን ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ የተከፈለ የደም ዋጋ ነው። ይህ ኢሰብዓዊ፣ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና በሰው

አዕምሮ ለማሰብ እጅግ የሚከብድ ጭካኔ በእግዚአብሔር ስም፣ *"አገረ እግዚአብሔር" "መሐሏ ገነት" "የክርስቲያን ደሴት"*...ወዘተ በማለት ስናቆላምጣት በፍጹም በማንሰለቸው አገራችን የተፈጸመ ህቡዕ ዘመን ዘለቅ አንገት የሚያስደፋ ታሪክ ነው። ለዚህ ንስሐ መግባት የለብንም ወይ? *"አለባበሰው ቢያርሱ ለአረም ይመለሱ"* በቆየ ብሂላችን እንደምንለው ይህን ለዓለም እርጌ ለእኛ ለባለታሪኮቹ አዲስ የሆነ የጭፍጨፋ ታሪክ ሌላ ስም ሳንሰጠው በእግዚአብሔር ፊት በመናዘዝ ለምድራችን ፈውስ በእውነት ንስሐ ልንገባ ይገባል። *"ምክንያት ሰነፎች ቤት ሲሠሩ የሚጠቀሙበት ሚስማር ነው"* እንደሚባለው ከንስሐ ውጭ ምክንያተ ብዙነት ይህን ዘመን ዘለቅ ቁስል አይፈውስም፤ ምድራችንም እንድትባረክ አያደርግም። ከላይ የተመለከትነው አሰቃቂና ዘግናኝ የመዓት ውርጅብኝ የጠራ እምነት በያዙት በአባ እስጢፋኖስ፣ በደቂቀ እስጢፋኖስና በሌሎች ሰማዕታት ላይ ቀርቶ እንደተባሉትም "መናፍቅ" ቢሆኑ እንኳ አይገባቸውም። አሳዳጆች መንፈሳውያን ቢሆኑ *"በእምነት የደከመውንም ተቀበሉት በአሳቡም ላይ አትፍረዱ" (ሮሜ.14:1)* ቃሉ እንደሚለው ባደረጉ ነበር።

ከሰማዕታት ደም የተወለዱ ሰማዕታት

አባ እስጢፋኖስና የእርሱ ተማሪዎች የነበሩ ደቂቀ እስጢፋኖስ ከላይ እንደተመለከትነው ለሰው እንሰግድም፤ ለማርያምና ለመስቀል የአምላክ ስግደት ይገባቸዋል የተባለውን ኑፋቄ በቃሉ ላይ ቆመው በመቃወማቸው ሰማዕት ሆነው እንዳሸነፉ ታሪክ ይመሰክራል። ብዙዎች ይህን ታላቅ የእምነት ተጋድሎ በዓይናቸው ስላዩት ለሰማዕትነት ራሳቸውን በእምነት ሰጥተዋል፡-

"ገድለ" እማሆ መክብዪ

ደብረ ሰላም በሚባል ቦታ የምትኖር መክብዪ የሚሏት አንዲት መበለት ነበረች። እንግዳ ተቀባይ፤ በምግባሯም ጥሩ ነበረች። ወንድና ሴት ልጆች አሏት። ይኸንን ዓለም ለመተው ስትወስን ንብረቷን ከሦስት ከፈለችና ዘመዶቿን ከንብረቷ፡ " ሁለቱ እጅ ለልጆቹ ይሁን አንዱ እጅ የኔ ነው ዕዳ ቢመጣብኝ በልጆቼና በዘመዶቼ ላይ ሐዘን እንዳይመጣ ከሱ እሰጣለሁ" አለቻቸው። እሷ ግድ እንደሚመጣባት እያወቀች ቅዱሳኑን ከቤቷ ታስገባቸው አብራቸውም ለመሆን ትፈልግ ነበር። (ንብረቷን) እንደዚህ (የከፋፈለችው) ስለዚህ ነው። በዚህ ሥራ ዘመዶቿ ብዕዕት አደረጓት አደነቋትም። "ጥሩ ነው እንዳልሽው ይሁን" አሏት። ከዚህ በኋላ ቅዱሳኑን "መነኩሲት እንድሆን እፈልጋለሁ" አለቻቸው። "ታገሺ የምንኩስና ሥራ አስጨናቂና ጽኑ ነው ብዙ ሥቃይና ሲደት አለበት፡ እስከ መሞትም ያደርሳል" አሏት። "እግዚአብሔር ዐቅሙን ይሰጠኛል" አለቻቸው። ሁለቱም ሦስቱም ነገሯት፡ እሷም ያንኑ መለሰች። ወደነሱ ለሚመጣ ሁሉ ሥርዓታቸው እንደዚህ ነው። ከዚያ መንኩሳ በንጽሕ ሥርዓት ኖረች። ከዚያ በኋላ እንደነገሯት ደረሰባት። ቅዱሳን እና እሷንም ከቤቷ ያዟቸው። እሷም እንዳለችው አደረገች (ቀጣቷን) ለተላኩት ከገንዘቧ ሰጠች፤ ልጆቿን አላሳዘነችም። ወስደው ለብቻዋ አቆሟት።

ንጉሡ፡- "በእነሱ ዘንድ ምን አየሽ? ለምን ከነሱ ጋራ ተባበርሽ?" ብሎ ላከባት፡፡ የ"እግዚአብሔርን መንገድ ስላገኙ ከነሱ ጋራ ተባበርኩ" አለችው፡፡ ደግሞ (እንድትመለስ) በብዙ ሽንገላት፡ እምቢ አለቻቸው፡፡ ከቅዱሳኑ ጋራ ወደ እሳቱ ወሰዷትና እዚያ ብዙ አስቃዩዋት፡፡ የንጉሡ ወታደሮች በብዙው ሰደቧት፡፡ በትር እያነሡ ደበደቧት፡፡ እጇን ይዘው ወዲያና ወዲህ እየጎተቱ ከእሳቱ አጠገብ ጠሏት፡፡ ትንታጉን እያነሡ እላይዋ ላይ በመበተን አቃጠሏት፡፡ ደግሞ ፍም አንስተው እልብሷ ላይ ጣሉት፡፡

ወታደሮቹ የመራሮች ውጤት ስለሆኑ እሷን ማሰቃየቱን ጋብ አላደረጉም፡፡ (ሲወለዱ) የወጡበትን በር ሳያፍሩ እግሮቿን (በግድ) ይዘው እሥጋዋ ላይ እሳት ትንታግ እየተከታተለ ጨመሩበት፡፡ ሥጋዋ እስኪነፍር ድረስ እየተፈራረቁ እንደዚህ አደረጉ፡፡ ቅዱሳኑ ያበረቷት ነበረ፡፡ እሷም በዚያ የቃጠሎ በሽታ (ሰማዕትነቷን) እስክትፈጽም ይሽንን ሁሉን ታገሠች[247]

"እንዱ እግሬ ተረስቷችሁ ቋንጃውን አላወጣችሁምና ተመለሱ"

የቅዱሳኑን የሽኮናቸውን ቋንጃዎች ሲያወጡ የአንዱን ወንድም አንድ እግር ረስተውት ኖሮ በልቡ አሰበና፡ "ሐዋርያ ጳውሎስ የክርስቶስን ፍቅር ማን ያስተወኛል? ሥቃይ ወይስ ችግር?" አለ፡፡ ይሽንን ብሎ የንጉሡን ወታደሮች ጠራቸውና፡ "እንዱ እግሬ ተረስቷችሁ ቋንጃውን አላወጣችሁምና ተመለሱ" አላቸው፡፡ ይሽንን ሲሰሙ ገረማቸው፡፡ ተመልሰው ቋንጃውን አወጡለት፡፡ አንዱ ወንድም ምላሱን፡ አፍንጫውን፡ የሽኮናውን ቋንጃ ሲቆርጡት ደሙ ሰላሳቆመ እዚያው ሰማዕትነቱን በጌታ ሰላም ፈፀመ፡፡ ጸሎቱ ከኛ ጋራ ትሁን አሜን፡፡[248]

ዘግናኙን ግድያ ያነበቡ ምን አሉ?

ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ በበኩላቸው እንዲህ ሲሉ በቁጭት ተሰፋቸውን ያዘለች አሳብ ጽፈዋል፡-

በየትም አገር ቢሆን በተደላደለው ሥርዓት ላይ ተመቻችተው የተቀመጡ ኃላፊዎች የሚነካቸውን ለውጥ ስለሚጠሉ እንዲህ ያለውን የለውጥ መሪ ይቃወሙታል፡፡ እንዲያውም ተጠሪዎቹን ባላቸው ሥጋዊና መንፈሳዊ ኃይል ሁሉ ሊያጠፏቸው ይሞክራሉ፡፡ በአባ እስጢፋኖስ ላይ የደረሰው ይሀ ነው፡፡ አበባቸውን አረገፉት፤ የእንቅስቃሴያቸው ነበልባል ውኃ ቸልሰውበታል ሳይቀጣጠል ቀረ፡፡ የመንግሥቱን ኃይል የሚጋፋት አልነበረም፣ ሆኖም የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ውግዝ ታደርጋቸው እንጂ ተልዕኳቸውን ውስጥ ውስጡን በጽሞና እየተቀበለችው በመሄድ ላይ እንዳለች ሥነ ጽሑፎቿ ይመሰክራሉ፡፡[249]

247 ጌታቸው ኃይሌ (ፕሮፌሰር)(2003 ዓ.ም)፣ ደቂቀ እስጢፋኖስ፣ ገጽ 142

248 ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 173

249 [illegible] ቁጥር 3 2009 ዓ.ም ገጽ 10

ፕሮፌሰር መስፍን ወልደ ማርያም "ደቂቀ እስጢፋኖስ" በተባለው ፕሮፌሰር ጌታቸው በጻፉት መጽሐፍ የውጭ ሽፋን ላይ፡- "*የደቂቀ እስጢፋኖስ ሰቆቃ ያስደነግጣል፣ ያሳዝናል፣ ያስቆጣል፣ የማናውቀውን ራሳችንን እና እርቃናችንን ያሳየናል*"[250] ብለዋል፡፡

ሌላ ጸሐፊ ደግሞ፡-

የክርስቲያን ደሴት፣ ሀገረ እግዚአብሔር እየተባለ ቢፎከርም፤ የክርስቲያን አባቶች ደም እንደ እንስሳ ደም ሲፈስ ግን ጅሀድ የምታካሂድ ሀገር ያላት ማንም አልነበረውም፡፡ በፍቅርና ራስን ለሞት አሳልፎ መስጠት ከወንጀለኝነትና ከኃጢአት አረንቋ ሕዝብን ለመታደግ የተመሠረተው ክርስትና ጅሀዳውያን እስኪመስል ድረስ ቅዱሳን ሲታረዱና ሲመዘበሩ ይሀ ድርጊት ፀረ ወንጌል አካሄድ ነው ብሎ የተቃወመ አንድም የሃይማኖት መሪ አንድም ደብተራ አልነበረም፡፡ እንዲያውም አብረው አሳዳጆችና ገዳዮች ነበሩ[251] ይላል፡፡ *መናፍቃንም ከመጽሐፍ ይልቅ ሰይፍ ከጥቅስ ይልቅ ዱላ ይቀናቸው ነበርና ወንድሞቻቸው በወንጌል አስረጂነት ሲከራከሯቸው አንገታቸውን በሰይፍ ይቆርጡ ምላሳቸውንም ይፈንጁው ጀመር፡፡ ከዚህም የተነሣ ጥንታዊዋ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ-ክርስቲያን አስተምህሮ ቅርዕና መልክም ሆነ አጠቃላይ የእምነት አቋም ተበራዘ፡፡*[252] ብለዋል፡፡

በዓለም ላይ "*ለወንጌልና ለእውነተኛ ክርስትና በመቅናት*" በክርስቲያኖች ላይ እንደዚህ የከፋ ኢሰብአዊ ድርጊት በክርስቲያን ነን ባዮች በእውነተኛ ክርስቲያኖች ላይ የተፈፀመባት ከኢትዮጵያ ውጭ ሌላ ሀገር ትኖር ይሆን? መጽሐፍ ቅዱስ በእውነት የዳኑ የክርስቶስ ልጆች ለክርስቶስ ብለው እንዲሞቱ እንጂ ስለ ክርስቶስ ብለው ሰዎችን እንዲገድሉ ያስተምራል ወይ? ይህ የክርስቶስ ትምህርት አይደለም፡፡ ድርጊታችን በመጽሐፍ ቅዱስ የማይመራ ክርስትና እንደምንከተል ያሳብቅብናል፡፡ ትውልድ ከዚህ አሉታዊ ታሪክ አዎንታዊ ታሪክ መሥራትን መማር አለበት፡፡ የአንድነታችን ጠላት ልዩነታችንን ያለመቀበል እንደሆነ እንዝለጋ፡፡ የተነሣው ተሐድሶ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ቦታ ቢያገኝ ኖሮ ምን ይሆን ነበር? ለሚለው ጥያቄ ወንድዬ ዓሊ በመጽሐፉ ሲገልጽ፡-

በዚህች ጥንታዊት ቤተ ክርስቲያን እንዲህ ዓይነቱ መነቃቃት ሳይቋረጥ በሙላት ተካሂዶና የሥነ መለኮታዊ ይዘቱ በሚገባ ተቀርጾ እንዲሁም በሕይወት መታደስ ላይ አትኩሮ ቢሆን ኖሮ በነፍስም በሥጋም አገራችንና ሕዝባችን ከአሁን በተሻለ አቋም ላይ ይገኝ ነበር የሚለውን ግምት ብዙዎች ይጋሩታል፡፡[253] ይላል፡፡

በመካከለኛ ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ የተነሣው የተሐድሶ ጥያቄ ሲወሳ ጥያቄውን ያመከነው ዘርዓ ያዕቆብ አብሮ ስሙ ይነሳል፡፡ ዘርዓ ያዕቆብ ማን ነው? ሰፊና ጥልቅ መረጃ በሚከተለው ምዕራፍ ላይ ቀርቧል፡፡

250 ጌታቸው ኃይሌ (2003 ዓ.ም)፣ ደቂቀ እስጢፋኖስ፣ በሕግ አምላክ፣ የመጽሐፉ ውጭ ሽፋን ላይ የተጻፈው

251 የኢትዮጵያ ለመታዊ ታሪክ መጽሔት አራተኛ መጽሔት 1954፣ ግርማ ዘውዴ (1985 ዓ.ም)፡ ኢትዮጲስ፡ ካሉ ማ/ቤት ገጽ 78 - 79

252 ቀሲስ ደረጀና ደቀ-መዝሙር በዘ 'መቅደስ የገቡ መናፍቃን'፣ ገጽ 148

253 ወንድዬ ዓሊ፣ የእሸቱ ሌሊት ወግ፣ ገጽ 4፡፡

፫

የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ማንነት

የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ መልካም ሥራዎች

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ለዚህች አገር አንድነት በተጫወተው አዎንታዊና አንፀባራቂ ሚና፣ በመሪነቱና በጸሐፊነቱ ሊደነቅ ይገባል:: በኢትዮጵያ ታሪክ ጥናት ላይ የታወቁ ኢንግሊዛዊው ምሁር ኤድዋርድ ኡሉንድሩፍ የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን ታላቅነት ሲገልጹ:- *"ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ከአክሱም ገናና ንጉሥ ከኢዛና ጀምሮ ተወዳዳሪ ያልተገኘለት ንጉሥ ሲሆን ከእርሱ ኋላ ከተነሡት ነገሥታት መካከል ከዐፄ ሚኒልክና ዐፄ ኃይለ ሥላሴ ጋር ይመሳሰላል"*[254] ብለዋል:: የተለያዩ መጻሕፍት ታላቅ አስተማሪና የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ እንደ ነበር መስክረዋል:: ዶክተር ምክረ ሥላሴ ገ/አማኑኤል *"የእግዚአብሔር መንግሥት በምድር ላይ"* በሚል መጽሐፍ:- *ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ እንደነገሡ ታላቅ ሥራዬ ብለው የያዙት አንደኛ በኢትዮጵያ ስብከተ ወንጌል እንዲስፋፋና የክርስትና ሃይማኖት በሰፊው ተስቦኮ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን በመላ ኢትዮጵያ እንድትስፋፋ ማድረግ ነበር*[255] ብለዋል::

---

[254] Edward Ullendorff, (1960) ,*The Ethiopians: An Introduction to the Country and People*, second edition London: Oxford University Press, p. 69

[255] *ቀ/ዶ/ር ምክረ ሥላሴ ገ/አማኑኤል (2002 ዓ.ም) ፣ የእግዚአብሔር መንግሥት በምድር ላይ ጠቅላላ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ (ሁለተኛ መጽሐፍ)፣* አዲስ አበባ፣ ገጽ 128

እንዲሁም *"የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ"* በሚል መጽሐፍ ገጽ (49)

> *የቤተ ክርስቲያናችንን ሥነ-ጽሑፍና ኪነ-ጥበብ ያስፋፉት የአምልኮ ጣኦትን ከምድረ ኢትዮጵያ ጨርሶ ለማጥፋት የታገሉት ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ናቸው::* በማለት በቤተ ክርስቲያን ያላቸውን ቦታ ጸሐፊው አመልክተዋል:: መልካም ምስክርነት የተገባ ነው::

ዘርዓ ያዕቆብ እንደተባለው በወንጌል ስብከት የበረታና ቤተ ክርስቲያንን ያስፋፋ መንፈሳዊ ሰው ከሆነ በእምነት ስም መጽሐፍ ቅዱሳዊ አቋም የያዙትን አበ እምነቶች የማሰቃየትና የመግደል ፍልስፍናን ከየት አመጣው? ስብከትና ሰይፍን አንድ ላይ ማስኬድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና አስተምህሮ አይደለም:: ከአንድ ምንጭ ደግሞ ጣፋጭና መራራ ውሃ መቅዳት እንደማይቻል የታወቀ ነው:: ታሪክን በጥንቃቄ ያጠኑ አንዳንድ ሰዎች ዘርዓ ያዕቆብ የአምልኮ ጣኦትን ከምድራችን እንዳስወገደ የሚነገርለትን ተረት በፍጹም አይቀበሉም:: በተቃራኒው ዘርዓ ያዕቆብ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮዎችን በምድራችን በማስፋፋት፣ እንደ አምላክ በግልጽ እንዲሰገድለት በማስገደድ፣ እንቢ ባሉት የእምነት አበው ላይ ኢሰብዓዊ ድርጊት በመፈጸሙና በዘግናኝ ሁኔታ በማስገደል፣ ነፃ ሐሳብ በምድራችን እስከ ዛሬ እንደ ጦር እንዲፈራ በማድረግ ረገድ አሁን ላለንበት መንፈሳዊ ቀውስ የዳረገን መሪ እንደነበር ይናገራሉ::

የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮዎች

ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሉ ከግዕዝ ወደ አማርኛ *"ደቂቀ እስጢፋኖስ በሕግ አምላክ"* በሚል ርዕስ በተርጐሙት መጽሐፍ የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ትምህርታቸው ምን ይመስል እንደነበር ፍንጭ ይሰጠናል:-

> *ለየገዳማቱ በላካቸው መጽሐፍ መግቢያ ውስጥ ፍጥረት ሁሉ ለእመቤታችን ተፈጠረ:: አዳምና ሔዋን ስለ እመቤታችን ተፈጠሩ ...በቅድስት ማርያም ስም ለአንድ ለተጠማ ሰው ውሃ ስለሰጠ ብቻ መንግሥተ ሰማያት ገባ የሚል ስላለበት አበምኔቶቹ ስለ ንጉሡ ትዕዛዝ ምን እንደሚያደርጉ ተቸገሩ፤ አንዳንዶቹ ደፍረው ተቃውሞ ጀመሩ*[256] *ብለዋል::*

ይህ አስተምህሮ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም:: በአዲስም ሆነ በብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህ አይናገርም:: ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ እናት የሚሰጠው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክብር እንዳለ ሆኖ ፍጥረት ሁሉ አዳምና ሔዋን ለእርሷ ክብር ተፈጠሩ ካልን የእግዚአብሔርን ቦታ የሰጠናት አይመስልም ወይ? ሌላው *"በቅድስት ማርያም ስም ለአንድ ለተጠማ ሰው ውሃ ስለሰጠ ብቻ መንግሥተ ሰማያት ገባ"* የሚል የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የፌዝ ትምህርት የኢየሱስ ክርስቶስን የቤዛነትን ሥራ በግልጽ የሚቃወም ነው:: በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የተገለጸች የጌታ እናት ማርያም የእግዚአብሔርን ክብር የመሻማት ዝንባሌ እንደነበራት መጽሐፍ ቅዱስ አይናገርም:: ስለ እርሷ በቃሉ የተጻፈው

---

[256] ጌታቸው ኃይሉ (ፕሮፌሰር) *(1996 ዓ.ም)፣ ደቂቀ እስጢፋኖስ፣* ገጽ 25-26

በአገራችን ባሉት አንዳንድ ድርሳናትና ገድላት ከተጻፈው ጋር ብዙ ይጋጫል:: ሐዋርያው ዓለም ሳይፈጠር በክርስቶስ እንደተመረጥንና እግዚአብሔር ይህን ያደረገበት ትልቁ ዓላማ የጸጋው ክብር ይመሰገን ዘንድ እንደሆነ ገልጾአል:-

> *ዓለም ሳይፈጠር በፊቱ ቅዱሳንና ነውር የሌለን በፍቅር እንሆን ዘንድ በክርስቶስ መረጠን:: በበጎ ፈቃዱ እንደ ወደደ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ ለእርሱ ልጆች ልንሆን አስቀድሞ ወሰነን:: በውድ ልጁም እንዲያው የሰጠን የጸጋው ክብር ይመሰገን ዘንድ ይህን አደረገ:: (ኤፌ 1: 3-6)*

ሐዋርያው ጴጥሮስ በነገር ሁሉ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል እግዚአብሔር ይከብር ዘንድ ይላል:- *ክብርና ሥልጣን እስከ ዘላለም ድረስ ለእርሱ በሚሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል እግዚአብሔር በነገር ሁሉ ይከብር ዘንድ አሜን:: (1ጴጥ.4:11) ሁሉን ለእግዚአብሔር ክብር አድርጉት (1ቆሮ.10:31)::* ክብር ሁሉ ለእግዚአብሔር እንጂ ለማርያም መስጠት እንደሚገባ መጽሐፍ ቅዱስ በፍጹም አይናገርም:: የጌታችን እናት ማርያም የአገራችን ድርሳናት የቀደመውን ቃሉን ቸል በማለት የሚሰጧትን ከንቱ ውዳሴ እንደማትቀበል የታወቀ ነው:: ከሁሉ በላይ በእግዚአብሔር የከበረችና የተባረከች የጌታ እናት የመጽሐፍ ቅዱስን ቃል በሚጋፋው በእኛ ተረት ቦታ ለማግኘት የምትታገል ሴት አይደለችም::

በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ዘመን የተፈጠሩ የኑፋቄ ትምህርቶች?

መምህር ጽጌ ስጦታ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን የቅዱስ ጳውሎስ የከፍተኛ መንፈሳዊ ትምህርት ቤት ምሩቅ፣ በጎፋ መካነ ሕያዋን ቅዱስ ገብርኤል ካቴድራል የስብከተ ወንጌል ኃላፊ፣ የወንጌል ሰባኪ፣ አስተማሪ ሆነው ያገለገሉና በቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ አስፈላጊነት ላይ ዳጎስ ያሉ ጥራዞች ያሏቸውን መጻሕፍት የጻፉ አገልጋይ እንደሆኑ ግለ ታሪካቸው ያወሳል:: ወጋገን (ገጽ 215 -216/ 2004 ዓ.ም) በሚለው መጽሐፋቸው የዘርዓ ያዕቆብ ጉባዔ የወሰነው ውሳኔና የፈጸመው ስህተት በሚል አሳብ ሥር የሚከተሉትን ዘርዝረዋል::

1. መስቀል ያማልዳል::

2. ለመስቀልና ለማርያም የፈጣሪ ስግደት ይገባቸዋል::

3. በክብራቸው ከፈጣሪ ጋር ተስተካክለዋል::

4. ዓለም የተፈጠረው እመቤታችንን ለማመስገን ነው::

5. አዳምና ሔዋንም እመቤታችንን ለማመስገን ተፈጠሩ::

6. ለሥዕል ስግደት፣ ውዳሴና ምስጋና ይገባል::

7. ለእመቤታችን ሥዕል የማይሰግድ ከቆመበት ሥፍራ ይጥፋ፤ ስም አጠራሩም አይታወቅ መላዕክትም አሜን ይበሉ::

8. 16ቱን ትዕዛዛት በመፈጸም የእግዚአብሔር ባሪያዎች ለመሆን አንሻ ይልቅስ የማሪያም ባሪያዎች ለመሆን እንሽቀዳደም::

9. የእመቤታችንን የ33ቱን በዓላት እንደ እሑድ ሰንበት አድርጎ የማያከብር ወልድ በጌትነቱ እስኪመጣ ድረስ የተረገመ ይሁን::

10. ለሕንጻ ቤተ ክርስቲያን ስግደት ይገባል::

11. መስቀል በአንገት ማሠር ይገባል::

12. በመስቀል ምልክት ማማተብ ሰይጣንን ያርቃል መንፈስ ቅዱስንም ያቀርባል::

13. ድርሳናትና ገድላትን ማንበብና መጸለይ ይገባል::

14. ከተነበበ በኋላ መሳሳምና መተሻሸት ያስፈልጋል::

15. በቅጽረ ቤተ-ክርስቲያን የሚገኝ ማንኛውም አፈር አመድ /እምነት/ ቅጠላቅል ውኃ ሁሉ ከማንኛውም ደዌ ይፈውሳል::

16. የእመቤታችንን ተአምር የሰማ ሥጋ ወደሙን እንደተቀበለ ይቆጠርለታል:: የሚሉትና የመሳሰሉት ሕገ ልቡናዎች የተሠሩበት ጉባዔ ነበር::

ዘርዓ ያዕቆብ ካስተማረው ኢ.መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርቶች መካከል የ*"መስቀል"* ምልክት የእግዚአብሔር ስልጣንና ኃይል እንዳለው ብቻ ሳይሆን ስግደት እንደሚገባውና እንደሚያማልድ በገሃድ ማስተማሩና ዛሬም በብዙዎቹ መታመኑ ነው:: መጽሐፍ ቅዱስ ለማን መስገድ እንዳለበት በግልጽ ተናገሯል:- *"ብላይ በሰማይ ካለው በታችም በምድር ካለው ከምድርም በታች በውኃ ካለው ነገር የማናቸውም ምሳሌ የተቀረጸውንም ምስል ለአንተ አታድርግ:: አትስገድላቸው አታምልካቸውምም" (ዘፀ.20:4-5):: "እግዚአብሔር መንፈስ ነው የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ያስፈልጋቸዋል"(ዮሐ.4:24)::* የሚለውን ግልጽ አስተምህሮ ዘርዓ ያዕቆብ መተላለፍን ለምን ወደደ?

ለእንጨት መለኮታዊ ኃይል ማላበስና ልዩ ሃይማኖታዊ ጉልበት መጨመር የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ አይደለም:: መስቀል በራሱ የኃይል ምንጭ ሳይሆን የኃይል ሁሉ መሠረት የሆነ ጌታ የተሰቀለበት ነው:: መስቀል ኢየሱስ ክርስቶስ ስለተሰቀለበት ብቻ የኢየሱስ መለኮታዊነት ወይንም ልዩ ኃይል ተካፋይ አልሆነም:: የመስቀል እንጨት ቢሆንም የዓለም መድኃኒት በእርሱ ላይ በመሰቀሉ ልዩ ያደርገዋል:: ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ *"በዚህ የመስቀል ዘንግ ሐዋርያቱ ተዓምር ሠሩ፣ አጋንንት አባረሩ፣ ጣዖታትን ሰባበሩ"* በማለት በሐዋርያት ትምህርትና አገልግሎት ያልተጻፈውን አስነብቦናል:: በሐዋርያት አገልግሎት ተዓምር የተሠራው፣ አጋንንትን ከሰው ያስወጡት በመስቀል ዘንግ ሳይሆን በመስቀል ላይ በተሰቀለው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው:: ሐዋርያው ጴጥሮስ ወደ መቅደስ ከሚገቡት ምጽዋት

ይለምን ዘንድ መልካም በሚሉአት በመቅደስ ደጅ በየቀኑ ያስቀምጡት ከእናቱ ሆድ ጀምሮ አንካሳ ለነበረው ሰው ፈውስን ያመጣለት *"በናዝሬቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተነሣና ተመላለስ"(የሐዋ.3:6)* በማለት ነበር:: በአጋንንት አሠራርና በጥንቆላ ተይዛ ወደ ነበረችው የሰማርያ ከተማ ፊልጶስ ወርዶ ክርስቶስን ሲሰብክ:- *"ርኩሳን መናፍስት በታላቅ ድምፅ እየጮኹ ከብዙ ሰዎች ይወጡ ነበርና ብዙም ሽባዎችና አንካሶች ተፈወሱ በዚያችም ከተማ ታላቅ ደስታ ሆነ"* (የሐዋ.8:4-7):: ሐዋርያው ጳውሎስ አገር ገዢውን ከማመን ሊያጣምም የፈለገውን ጠንቋይ ሥራውን ያፈረሰው *"...እነሆ የጌታ እጅ በአንተ ላይ ናት"(የሐዋ.13:10)* ብሎ የጌታን ስም በእምነት በመጥራት ነበር:: ኢየሱስም ሐዋርያቶችን ሲያዝ በስሙ እንጂ በመስቀል ስም አጋንንት እንዲያወጡ አልነበረም:: *"በስሜ አጋንንትን ያወጣሉ"*(የማር.16:17)::

ኢሰብዓዊ ድርጊቶቹ

ዐፄ ዘርዓ ያቆዕብ የአገር መሪ፣ የወንጌል አማኝና ሰባኪ እንደነበር ተመስክሮለት ሳለ በተረዱት የቃሉ እውነት ላይ የቆሙትን አማኞች እጅግ ዘግናኝ፣ ኢሰብአዊና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነ እርምጃ ወስዶባቸው እንዳሰቃያቸውና እንደገደላቸው ብዙዎች አይጠቅሱትም:: ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በሃይማኖት ሰበብ ስለወሰዳቸው ዘግናኝ እርምጃዎች ለመናገር ፍርሃት ለምን ነገሠ? የጸሐፊው ስም ያልተጻፈበት *"የአቡነ እስጢፋኖስ የደም ድምፅ!!"* በሚል ርዕስ በተጻፈው መጽሐፍ (ገጽ 28)

> *እስከ ዛሬ በአገር ውስጥ ያሉ ምሁራን ወይም ሊቃውንት ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በዘመኑ የሠራውን ግፍ ለመጻፍ አልደፈሩም"* ካለው በኋላ *"ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የነገሠባቸው ሠላሳ አራት ዓመታት ለኢትዮጵያ ሕዝብ የልቅሶና የዋይታ ጊዜ ነበር ማለት ይቻላል::* ብሏል:: ወንድዬ አሊ በመጽሐፉ ስለ ዐፄ ዘርዓያዕቆብ ሲናገር:- *ከመጠን ያለፈው ቅንዓቱ በተቃዋሚዎቹ ላይ ኢሰብዓዊን ቅጣት እንዲፈጽም ኀሊና ሚዛኑ እስኪዛባ አድርሶታል፤ በማለት ጽፏል::*[257]

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በደቂቀ እስጢፋኖስ ላይ ስላወጀው ዘግናኝ አዋጅ በገድለ አቡነ እስጢፋኖስ የቀረበው በ1956 ከታተመው ተአምረ ማርያም የተወሰደው - ተአምር እንዲህ ይነበባል:-

> *ንጉሡ አፍንጫቸውና ምላሶቻቸው እንዲቆረጡ አዘዙ:: ሌሎችም እንዲፈሩ ተብሎ አፍንጫቸውና ምላሶቻቸውን ቆረጡአቸው:: ...እነዚያ ወንጀለኞች አፍንጫቸውን፣ ምላሶቻቸውን በመቁረጥ ብቻ ለምን ተዋቸኋቸው? በነፍስ በሥጋ ድንግል ለኾነች ለእግዝትነ ማርያምና ለልጅዋ መስቀል አንሰግድም ስላሉ በድንጋይ ሊወገሩ ይገባል አሉ:: በየካቲት ወር በ2ኛው ቀን ዓርብ ዕለት በድንጋዮች ወግረው ገደሏቸው*[258] ይላል::

[257] ወንድዬ አሊ፤ ገጽ 55

[258] *ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ፤ገጽ ገጽ 31-32*

ፕሮፌሰር መስፍን ወልደ ማርያም በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ዘመን በሃይማኖት ስም የተፈጸመውን ኢሰብአዊ ድርጊት በፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ "ደቂቀ እስጢፋኖስ" "በሕግ አምላክ" በሚል ርዕስ በተተረጐመ አስደንጋጭ መጽሐፍ ቀዳሚው ቃል በሚል ርዕስ ሥር:-

> *የደቂቀ እስጢፋኖስ ሰቆቃ ያስደነግጣል፣ ያሳዝናል፣ ያስቆጣል፣ የማናውቀውን ራሳችንን እርቃናችንን ያሳየናል:: ከስድስት መቶ ዓመታት በኋላም ፍንክች አለማለታችን ውስጣችንን እንድንመረምር ያስገድደናል:: ይህን መጽሐፍ ሳነብብ የምዕራባውያን (በእንግሊዝኛ) "ቶርቸር" (የግዕዝ ጸሐፊዎች "ኩነኔ") የሚሉትን ሰውን የማሰቃየት ዘዴ እኛ የፈጠርነው መሰለኝ"*[259] ብለዋል::

እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ *"ደቂቀ እስጢፋኖስ"* የሚለውን የፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌን መጽሐፍ በዚህ አጋጣሚ እንዲያነብ እየለመንኩ ለተርጓሚው ያለኝን ልባዊ አድናቆትና ክብር መግለጽ እወዳለሁ:: ይህን አካሄድ የመጽሐፍ ቅዱሱ ክርስትና የእውነተኛ ቤተ ክርስቲያን አካል አድርገን እንዴት እንቆጥራለን? ይህ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና የጭፍጨፋ ታሪክ በየትኛውም ሚዛን ተቀባይነት የለውም:: ስለ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የሚጽፉ የታሪክ ጸሐፊዎች ይህን እውነት መዝለል የለባቸውም:: መጽሐፍ ቅዱሳችን እግዚአብሔር እንደ ልበ ያለውን ንጉሥ ዳዊት ቅንነቱን፣ መልካምነቱንና ፈርሃ እግዚአብሔር እንደነበረው ብቻ ሳይሆን በክፋትና በተንኮል እንዴት ኦሪዮንን አስገድሎ ሚስቱን እንደቀማ ሳያለባብስ መናገሩ ሚዛናዊነቱንና አስተማሪነቱን ያመለክታል:: ኢትዮጵያ ሚዛናዊ ታሪክ ጸሐፊ ያስፈልጋታል::

የውዳሴ ታሪክ አጻጻፍ ስልት የሚከተሉ አብዛኛው ቀየት ያሉ የአገራችን የታሪክ ጸሐፊዎች ገለባውን ከፍሬው ለይተው ስላላቀረቡልን የረዥም ዘመን የአገራችንንም የሆነ የክርስትናችን ትክክለኛ ታሪክ ለማወቅ አስቸጋሪ ሆኗል:: ከዚህም የተነሳ ከአምስት ምዕተ ዓመታት በፊት በአበ እምነቶች ላይ በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የተፈጸመው ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ኢሰብዓዊ ታሪክ ምዕራባውያን ለዘመናት ሲያነቡ ፕሮፌሰር ጌታቸው በቅርቡ እርምጃ እስከወሰዱ ድረስ የእኛ ታሪክ ለእኛ ባዕድ ነበር:: ይህ መጽሐፍ ወደ አማርኛ በመተርጐሙ እጅግ የተበሳጩ እንዳሉ ይታወቃሉ:: ነጋድራስ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ *"ዐጤ ምኒልክና ኢትዮጵያ" (ገጽ1)* በሚል መጽሐፋቸው ስለ አገራችን የታሪክ ጸሐፊዎች ችግር ሲናገሩ:- *"ለእውነት መፍረድም ትተው በአድሎዎ ልባቸውን ያጠባሉ፤ አጻጻፋቸውም ድብልቅልቅ እየሆነ ለአንባቢው አይገባም"* ብለዋል:: በጣም የሚያሳዝነው የውዳሴ የታሪክ አጻጻፍ ስልት የደብተራዎች ብቻ ሳይሆን በከፍተኛ የትምህርት ደረጃ በደረሱት አንዳንድ ምሁራን ላይ በዘመናችንም መንጸባረቁ ነው:: ታቦር ዋሚ *"የውገና ድርሰቶችና የታሪክ እውነቶች"* በሚለው መጽሐፍ:-

> *በኢትዮጵያ ታሪክ ላይ ሁለት በጣም የሚያሳዝኑ እንቆቅልሾችን እንመለከታለን:: አንደኛው በተለያዩ የትምህርት ዘርፎች እስከ ፕሮፌሰርነት ደረጃ ደርሰው በአሁኑ ጊዜ ግን ወደ ታሪክ ጥናት ያዘነበሉና ከጥንቱ ተረታ ተረት ስንዝር እንኳ ፈቀቅ ያለ አስተሳሰብ*

[259] ጌታቸው ኃይሌ (ፕሮፌሰር፣ተርጓም) *(1996)፤ ደቂቀ እስጢፋኖስ 13*

የማያቀርቡ፤ ሁለተኛው ደግሞ የታሪክ ምሁራን ሆነው ስለ አገራችን ሕዝቦች ታሪክ በራሳቸው ዕውቀት በተማሩት ሳይንሳዊ የታሪክ አጻጻፍ ዘዴ ጥናት አካሂደው በመረጃ የተደገፈ የሕዝብ ታሪክ እንደማቅረብ ፈንታ የጥንቱን የደብተራዎችን በተአምራት የተሞላ ተረታ ተረት እንደ ማስረጃ እየወሰዱ ከዱሮ በባሰ ሁኔታ የአገራችንን ሕዝብ ማወናበድ ላይ የሚገኙ ናቸው::[260] ብሏል::

በአገራችን ባሉት ዩኒቨርሲቲዎች የኢትዮጵያ ታሪክ መማርና ማስተማርም በጣም አስቸጋሪ እየሆነ እንደመጣና *"ይህ ሚዛናዊ ታሪክ አይደለም" "የሚያወራው ስለ አንድ ዓይነት ሕዝብና ባሕል ነው"* የሚል አከራካሪ ጉዳይ ከመፈጠሩ አልፎ የታሪክ ክፍል እንደሚገባው ተማሪዎች እንደሌሉት ይነገራል:: በገዢዎች መንገሳና ፈቃድ ላይ ተመስርቶ የተጻፈ አብዛኛው የአገራችን ታሪክ በጠያቂ ትውልድ ፊት ቅቡልነት ያገኘ አይመስልም:: የተሠራው ሥራ በራሱ ጠቃሚነቱ ባያጠያይቅም በምክንያታዊነትና ሁሉንም ባካተተ መልኩ ሚዛናዊ ሆኖ ባለመዘጋጀቱ የተሻለና ሁሉንም ያካተተ፣ በመረጃ የዳበረ፣ የታሪክን ሳይንስ የተከተለ፣ ከተረት ተረት የጸዳና የደብተራዎች ወሬ ያልገባበት በተሻለ ዘመን ያሉ የታሪክ ሊቃውንቶች ይህን የተፈጠረውን መልካም አጋጣሚ በመጠቀም አዲስ የኢትዮጵያን ታሪክ ያቀብሉናል ብዬ ተስፋ አደረጋለሁ:: የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የታሪክ ክፍል ምሥረታ 50ኛ ዓመቱን ምክንያት በማድረግ የካቲት 21 እና 25 ቀን 2006 ዓ.ም ባሰናዳው ዓለም አቀፍ ጉባኤ ላይ 25 የጥናት ወረቀቶች የቀረቡ ሲሆን የታሪክ ክፍል የመዘጋት ስጋት እያንዣበበበት እንደሆነ ተገልጾዋል:: በወይይት ከቀረቡት አሳቦች መካከል:-

> *ባለሙያ ባልሆኑት ብቻ ሳይሆን በታሪክ ባለሙያዎች ተጽፈው በቀረቡ መጻሕፍትም መረጃን የማጣረስ፣ የማጋነንና የአንዱን ታሪክ ለሌላው የመስጠት ሁኔታ በአገራችን የታሪክ ጥናት ላይ ትልቅ አደጋ እንዳመጣ ተገልጾዋል::[261]*

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ከዚህ በፊት የዚህችን ታላቅ አገር ታሪክ ለመጻፍ የጣሩ በዓለም አቀፍ ደረጃ ዝናን ያተረፉ የታሪክ ሊቃውንት እንዳፈራ የሚታወቅ ነው:: ለእነዚያ ታላቅ የአገራችን የታሪክ ምሁራን ሥራዎች ትልቅ አክብሮትና አድናቆት ይገባቸዋል:: ከእንግዲህም በመላምት፣ በተረት ተረት፣ በደብተራዎች ወሬ ግራ ያልተጋቡ፣ የተለየ ሕዝብና ባሕል ወገንተኝነት የማይንፀባረቅባቸው፣ ገለባውን ከፍሬው የመለየት አቅም ያላቸው፣ በመረጃ የተደገፈ፣ ሳይንሳዊና ዘመናዊ የታሪክ አጻጻፍን ስልትን የተከተለ ሚዛናዊ የአገራችንን ታሪክ እንደገና የሚጽፉ የታሪክ ምሁራን እግዚአብሔር ጉልበታቸውን እንዲያጠነክር ጸሎቴ ነው:: ታሪክ የሌለው ሕዝብ በዘመኑ የሚበልጥ ታሪክ መሥራት አይችልም:: እውነተኛ ታሪክ የአንድ አገር ትልቅ ሀብት ነው::

---

[260] ታቦር ዋሚ (2006 ዓ.ም)፣ *የውገና ድርሰቶችና የታሪክ እውነቶች* ገጽ 619

[261] አዲስ አድማስ፣ መጋቢት 6 ቀን 2006 ዓ.ም ገጽ 20

ታሪክ እውነትነት ከሌለው ደግሞ ታሪክ ሳይሆን ተራ ተረት ነው:: ቤተ ክርስቲያንና መንግሥት በዚህች ምድር ለዘመናት አብረው ስለገዙ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን አካባቢም ያለው የታሪክ ተአምነት የሚጉድለው፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ጋር የምጣረሱ፣ ከቃሉ ይልቅ ገድላትና ትውፊት የገነነበት ተረት ይበዛል:: ይህም እንደገና መጻፍ ሳያስፈልግ ይቀራል?

ሚስቶቹና ቁባቶቹ[262]

አንዳንድ ምሁራን ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በክርስትና ስም ይህን ዘግናኝ ጭፍጨፋ በገዛ ሕዝቡ ላይ ይፈጽም እንጂ ለራሱም በእግዚአብሔር ቃል በፍጹም የማይኖር ሰው እንደነበር ይናገራሉ:: የሚገርመው እስከ ዛሬ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን አንዳንዶች ከእግዚአብሔር የተላከ ታላቅ "የእምነት ሐዋርያ" አድርገው መቁጠራቸው ነው:: መቁጠሩ ባልከፋ፤ ለመሆኑ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በየትኛው የእግዚአብሔር ቃል ሚዛን ነው "የእምነት ሐዋርያነት" ቦታ የተሰጣቸው? ምሁራኑ የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ክርስትናን ጥያቄ ውስጥ ከሚያስገቡበት ነጥቦች መካከል የሚስቱን የኢቴዣን ዜላ አባት (አማቹን) ገራድ ምሕማድንና ቤተሰቦቹን ክርስቲያን ማድረግ ያለመቻሉን፤ በብዙ ሚስቶችና ቁባቶች መከበቡን፡ እንደ ማስረጃ ይጠቅሳሉ::

1. *ዣን ኃይላ ፍሬማርያም (ግራ ባልቲሐት)*
2. *እሌኒ (ቀኝ ባልቲሐት)*
3. *ጽዮን ሞገሳ የተባሉ "ሕጋዊ" ሚስቶችና ሌሎች ስማቸውና ቁጥራቸው ያልታወቀ ቁባቶች እንደነበሩት ተክለ ጻድቅ መኩሪያ በመጽሐፋቸው ጠቅሰዋል::[263]*

ጋብቻ በመጽሐፍ ቅዱስ በብሉይና በአዲስ ኪዳን ግልጽ አስተምህሮ ያለው ትልቅ መለኮታዊ ተቋም ነው:: አዳምና ሔዋን የመጀመሪያ ባልና ሚስት ሆነው አብረው እንዲኖሩ እግዚአብሔር ሲያጣምራቸው:- *"ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ"(ዘፍ.2:34)* በማለት የባልና የሚስት አንድነት አውጇል:: በአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያንም ጋብቻ በአንድ ወንድና በአንዲት ሴት መካከል የሚፈፀም ሥርዓት እንደሆነ ቃሉ ይናገራል:: ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ኤጲስ ቆጶስነት መመዘኛ ሲያስቀምጥ *"የአንዲት ሚስት ባል ሊሆን ይገባል"(1ጢ.ሞ.3:2)*፣ ስለ ዲያቆንም *"እያንዳንዳቸው የአንዲት ሴት ባሎች ይሁኑ"(1ጢ.ሞ3:12)* እንዲሁም ለቤተ ክርስቲያን ሽማግሌነት የሚበቃ ሰው *"...የማይነቀፍና ያንዲት ሚስት ባል የሚሆን..."(ቲቶ.1:6)*

---

[262] *የሚስቶቻቸው ስምና የማዕረግ ስምም የአንዷ ንግሥት እሌኒ ቀኝ ባዓልቲት የሁለተኛይቱ ንግሥት ፋሬ ማር ግራ ባዓልቲት የሚል ሲሆን፤ በውስጥ ጦርነት ፖለቲካዊ ግጭቱን ለማብረድና ጦርነቱን ለማቆም ሲሉም ማንም ያልሄደበትን መንገድ ተጉዘው በአዲስ ስልት በመጠቀም ከሙስሊም /ከይፋት ወላስማ/ ሴት ልጅ ጋር ጋብቻ ፈጽመው ነበር:: ንግሥት እሌኒ ወገን /ቅኝዓ ባልቲት/ የወላስማ ዘር ስትሆን ክርስትና አስነስተው ነበር ያገቧት:: ፍስሐ ያዜ ካሣ (2003 ዓ.ም)፣ የኢትዮጵያ 5ሺ ዓመታት ታሪክ ከኖኅ እስከ ኢህአዴግ፣ መጽሐፍ 1፣ እልፋ አታሚዎች፣ ገጽ 255)*

[263] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ *የኢትዮጵያ ታሪክ ከዐፄ ይኩኖ አምላክ እስከ ዐፄ ልብነ ድንግል* ገጽ 168

ብሎ ግልጽ መመሪያ አስቀምጧል:: ለኤጲስ ቆጶስነት፣ ለዲያቆንነትና ለቤተ ክርስቲያን ሽማግሌነት ብቻ ሳይሆን የአዲስ ኪዳን ጋብቻ በአንድ ባልና በአንዲት ሚስት መካከል ብቻ እንደሚፈፀም ቃሉ ይደነግጋል:- *"...ስለ ዝሙት ጠንቅ ለእያንዳንዱ ለራሱ ሚስት ትኑረው ለእያንዳንዲቱ ደግሞ ለራስዋ ባል ይኑራት"(1ቆሮ.7:2)::* ለእያንዳንዱ ለራሱ *"ሚስቶች"* ለእያንዳንዲቱ ለራስዋ ደግሞ *"ባሎች"* እንዳላለ ልብ እንበል::

ወንድም ሆነ ሴት አንድ ሆነው ከብዙ የተቃራኒ ጾታ ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈፀም መጽሐፍ ቅዱስ *"ዝሙት"* እንደሆነ ይናገራል:: "ከዝሙት ሽሹ" (1ቆሮ.6:18) ተብለናል:: ሐዋርያው ጳውሎስ በገላትያ 5: 19-21 ላይ የሥጋ ሥራ የተገለጠ ነው ብሎ ከዘረዘራቸው 17 የኃጢአት ዓይነቶች መጀመሪያ የጠቀሰው "ዝሙት"ን ነው:: በመጨረሻም *"...እንደዚህ ያሉትን የሚያደርጉ የእግዚአብሔርን መንግሥት አይወርሱም"(ገላ.5:21) ብሏል::* በኢትዮጵያ የአብያተ ክርስቲያናት እናት የሆነች የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንም የአንድ ወንድና የአንዲት ሴት ጋብቻ ለዘመናት ሲታስተምር ቆይታለች:: በደንቧም ቁባት ማኖር የተከለከለ መሆኑን በግልጽ ደንግጋለች:- *"ዕቁባት ማኖርስ በተቀደሰች ሕጋችን ውስጥ የተከለከለ ነው" (ሐን.25/964)* እንዲሁም *"አንድ ሰውስ እንኳ በቤቱ ከዕቁባቱ ጋራ ይኖር ዘንድ ሥልጣን አይኑረው፣ በእርሱና በዘማውያን መካከል ልዩነት የለም" (ሐን.25/966)* የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የደነገገችው ግልጽ ውስጠ ደንብ ዘርዓ ያዕቆብን መያዝ አልቻለም::

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ለሃይማኖቱ ቀናኢ፣ ለእግዚአብሔር ቃልና ለቤተ ክርስቲያን ታዛዥ እንደነበር የሚመሰክርለት በጋብቻ ጉዳይ የእግዚአብሔርን ቃልና የኦርቶዶክስን ሥርዓት በገሃድ በመተላለፍ በሦስት ሚስቶችና በብዙ ቁባቶች ተከቦ የኖረና በታሪክ ስለዚህ መተላለፉ ንስሐ እንደገባ ምንም ያልተነገረት ሰው መንፈሳዊ እንደሆነ መቁጠር የአንድን ሰው መንፈሳዊነት ለመመዘን ከቃሉ ውጪ አገራዊ ሚዛን እንዳለን ያመለክታል:: ክርስትና ለነገሥታት፣ ለጳጳሳት፣ ለምሁራን፣ ወዘተ...ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የተለየ ስውር መመሪያ የለውም:: መጽሐፍ ቅዱስ ባል ለሚስት ሊኖረው ስለሚገባው ሲናገር:-

> *"ባሎች ሆይ ክርስቶስ ደግሞ ቤተ ክርስቲያንን እንደ ወደዳት ሚስቶቻችሁን ውደዱ...እንዲሁም ባሎች ደግሞ እንደ ገዛ ሥጋቸው አድርገው የገዛ ሚስቶቻቸውን ሊወዱአቸው ይገባቸዋል:: የገዛ ሚስቱን የሚወድ ራሱን ይወዳል፤...እያንዳንዱ የገዛ ሚስቱን እንዲሁ እንደ ራሱ አድርጎ ይውደዳት፣" (ኤፌ.5:21-33) "ባሎች ሆይ ሚስቶቻችሁን ውደዱ መራራም አትሁኑባቸው" (ቈላ.3:19)::*

ለሚሉ ቃሎች ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ቦታ እንዳልነበረው የሚያመለክተው ከሚስቶቹ መካከል ጽዮን ሞግሳን ለዙፋኑ ስለሠጋ አስደብድቦ እንዳስገደላት በታሪክ መዘገቡ ነው:: ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ከእግዚአብሔር ቃልና ከሃይማኖቱ ይልቅ ለሥልጣኑ ቀናኢ መሆኑን የምናውቀው ሚስቱን ጽዮን ሞገሳን ***"አንቺ እኔ በመንግሥቴ ሳለሁ ልጅሽን እንዲነግሥልሽ በየአድባራቱ ከአሉት ቅዱሳን ጋር ተሳልከሻል"*** በማለት በጅራፍ አስገርፎ በዱላ አስደብድቦ በማስገደሉ ነው:: ***"ንጉሡ ተናደው እንዲገረፉና እንዲደበደቡ አዘዙና ከዚህ ግርፋትና ከድብደባው የተነሣ ታመው ሲኖሩ ከብዙ ቀን በኋላ ሞቱ"***[264] ይላል:: ለሥልጣኑ ብሎ ሚስቱን አስደብድቦ[265] ያስገደለ "ጀግና" በሃይማኖት ሽፋን አበ እምነቶችን ቢገድል አያስደንቅም::

ዘርዓ ያዕቆብ ለሥልጣን ብሎ ሚስቱን ብቻ ሳይሆን ወደ ዙፋን ሲወጣ ነገ ይቀናቀኑኛል ብሎ የፈራቸውን የገዛ ወንድሞቹን ፈጅቷል::[266] ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የምንኩስናን ቆቡን ጥሎ በመንገዱ ላይ የቆሙትን ገድሎ በማስወገድ ሥልጣን ከጨበጠ በኋላ ቃሉንና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ፍልስፍናን አንድ ላይ በመቀየጥ መንግሥትና ቤተ ክርስቲያንን አንድ ላይ አቆራኝቶ ለመንዳት ጥረት ያደረገ ሲሆን በአብዛኛው ያፈራው መራራ ፍሬዎችን ነው:: *"ከፍሬያቸው ታውቋቸዋላችሁ"* (ማቴ.7:16):: በክርስቶስ ቤዛነትና በእውነተኛ አምላክ ላይ ባለው እምነቱ ሳይሆን እንደ አምላክ ስግደት ለሚፈልገው፣ የእግዚአብሔርን ቃል ለጣለና ያለቅጥ በሃይማኖቱ ለሚመካ ሃይማኖተኛ ከዚህ በላይ አይጠበቅምና:: ከዛሬ 134 ዓመት በፊት በዐፄ ዮሐንስ 4ኛ ዘመን በቦሩ ሜዳ በ1870 ዓ.ም *"ማርያም ከልጇ ጋር መመለክ አለባት"* የሚለውን የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ *"ስህተት ነው፤ ክሂደት ነው ተብሎ ተወግዞ እንደ ነበር" ድርሳናት ዘግበዋል::*[267]

---

[264] *ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ ግራኝ አህመድ ወረራ ገጽ 120*

[265] ስለ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በእንግሊዝኛ የተጻፈ አንዳለ ቀርቧል:- Zara Yaqob "Seed of Jacob," modern zer'a yā'iqōb) (1399–1468) In his later years, became more despotic. When Takla Hawariat, abbot of Dabra Libanos, criticized Yaqob's beatings and murder of men, the emperor had the abbot himself beaten and imprisoned, where he died after few months. Zara Yaqob was convinced of a plot against him in 1453, which led to more brutal actions. He increasingly became convinced that his wife and children were plotting against him, and had several of them beaten. Seyon Morgasa, the mother of the future emperor Baeda Maryam I, died from this mistreatment in 1462, which led to a complete break between son and father. Eventually relations between the two were repaired, and Zara Yaqob publicly designated Baeda Maryam as his successor. *http://en.wikipedia.org/wiki/Zara_Yaqob "He encouraged translations of religious works, and even of occult literature, which was introduced into Ethiopia during his reign."Tsehai Berhane Selassie* http ://www.dacb.org/stories/ethiopia/zarea_yaeqob.html

[266] *ጮራ ቁ. 18 ገጽ፣ 25-25*

[267] ጸሐፊ ትዕዛዝ ገ/ሥላሴ:: *ታሪክ ዘመን ዘዳግማዊ ሚኒሊክ ን.ነ.ዘኢትዮጵያ*እ/አ ገጽ 92

ለአባቶች ምክር ቦታ አልነበረውም

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ አባቶችን የሚያከብረውና የሚሰማው እርሱን ሲሰሙት ብቻ እንደ ሆነ ይነገራል:: ለምሳሌ:- አንዴ ንጉሡ ይመለከት በነበረው የፈረስ ጉግስ አንድ ደሃ ገበሬ ተረግጦ ሲገደል ዝም ብለው በደስታ መመልከታቸውን ያስተዋሉ በቦታው የነበሩ አቡነ ተክለ ሐዋርያት ስላላስቻላቸው ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን ስለ ዝምታቸው በድፍረት ገሠጹ:: ንጉሡም *"የተቀባውን እንዴት ትደፍራለህ?" በማለት ዓለም በቃኝ ጉድጓድ ውስጥ እንዳሠራቸውና በመጨረሻም ወደ ሲዳም እንዳጋዛቸው"* ታሪክ ያወሳል::[268] *መጽሐፉ "ከፍሬያቸው ታውቋቸዋላችሁ" (ማቴ 7:16)* እንዳለው የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ፍሬዎች ስለማንነቱ ምን ያሳውቀን ይሆን? ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ሰዎችን ያስገደለው ለራሱ ስምና ሥልጣን ወይስ ለእግዚአብሔር ክብር? ፍርዱን ለአንባቢያን::

> *አንድ ሰው ለሰይጣን መስዋዕት ሲያቀርብ ስታየው በጦር ወይም በዘንግ (በምርኩዝ) አልያም በድንጋይ ግደለው*[269] ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ

መጽሐፍ ቅዱስ ይህን አያስተምርም:: በነቢያት፣ በኢየሱስ፣ በሐዋርያት፣ በጥንት የቤተ ክርስቲያን አበውና በእኛም ዘመን ሰይጣንን የሚያመልኩ ነበሩ ዛሬም አሉ:: የፍቅርን ወንጌል ለእነሱ በመስበክ እንጂ በጦር፣ በዘንግና በድንጋይ እንድንገድላቸው መጽሐፍ ቅዱስ በፍጹም አያስተምርም:: ይህ የኢየሱስ ሳይሆን የዘርዓ ያዕቆብ "ወንጌል" ነው:: ኢየሱስ ለሐዋርያት ሲናገር:- *"ባልንጀራህን ውደድ ጠላትህንም ጥላ እንደተባለ ሰምታችኋል:: እኔ ግን እላችኋለሁ በሰማያት ላለ አባታችሁ ልጆች ትሆኑ ዘንድ ጠላቶቻችሁን ውደዱ የሚረግሙአችሁንም መርቁ ለሚጠሉአችሁም መልካም አድርጉ፣ ስለሚያሳድዱአችሁም ጸልዩ፤ እርሱ በክፉዎችና በበጎዎች ላይ ፀሐይን ያወጣልና በጻድቃንና በኃጢአተኞችም ላይ ዝናብን ያዘንባልና"(ማቴ.5:43-48)::* ኢየሱስ ሰዎችን ለማዳን ከሰማይ ወደ ምድር ወርዶ ሞቶ እኛ ሰዎችን እንዲገድል አልላከንም:: ማዳን የኢየሱስ አጀንዳ ሲሆን መግደልና ማጥፋት የሰይጣን አጀንዳ ነው:: (ዮሐ.10:10):: ማንም በክርስትና ስም ሰውን የመግደል ህቡዕ አጀንዳ የሚያራምድ ከሆነ ምናልባት ስሙ ቅብዓ ቅዱስ ሊሆን ቢችልም በምግባሩ የኢየሱስ ሳይሆን የሰይጣን ደቀ መዝሙር ነው::

ገዳዮቹን በዘንግና በድንጋይ ሳይሆን በአፉ ቃል ማጥፋት እየቻለ እንዲህ ብሎ ማለደላቸው:- *"አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው አለ"(ሉቃ.23:34)* እንጂ የዛቻ ቃል እንኳ አልተናገረም:: ታዲያ ዘርዓ

[268] ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ ደቂቀ እስጢፋኖስ ገጽ 245
[269] Church and State in Ethiopia , p.240

ያዕቆብ ሰው ለሰይጣን መስዋዕት ሲያቀርብ ስታየው በጦር ወይም በዘንግ (በምርኩዝ) አልያም በድንጋይ ግደለው የሚለውን ከየት አመጣው?

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብና ቤተ ክርስቲያን

የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን እውነተኛና ሙሉ ታሪክ ለመጻፍ አንዳንድ ጸሐፊዎች ዝምታን ወይም በእውነተኛ ታሪክ ላይ መዋሸትን ለምን እንደመረጡ ግልጽ አይደለም:: *"ስግደት ለፈጣሪ እንጂ ለፍጡር አይደለም"* የሚል ቁልፍና መሠረታዊ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት የአባ እስጢፋኖስ ጥያቄ ዛሬም በአንዳንድ ቤተ ክርስቲያን አፋጣኝ መልስ የሚሻ አንዱ የተሐድሶ ጥያቄ ነው:: በወቅቱ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ንጉሡ በአገልጋዮቿ ላይ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ኢሰብዓዊ የጭካኔ ግድያ በሃይማኖት ስም ሲፈፀምባቸው የት ነበረች? በእግዚአብሔር ቃል ፍጹም የተወገዘ ሰውን የመግደል ኃጢአት በእግዚአብሔር ስም ሲፈጸም ቤተ ክርስቲያን ድርጊቱን ለምን አላወገዘችም? እንደ ግርማ ዘውዴ "ኢትዮጵሲ" መጽሐፍ ከሆነ በአባ እስጢፋኖስና በተከታዮቻቸው ግድያ የቤተ ክርስቲያን እጅ እንደ ነበር እንዲህ ብሏል:-

> *ከእኛ እምነትና አስተሳሰብ ጋር አይሄዱም:: ለንጉሡ፣ ለማርያም፣ ለሥዕልና ለመስቀል አይሰግዱምና ይጥፉ:: በማለት ከነገሥታት ጋር እጅና ጓንት በመሆን ውሳኔውን ታፀድቅ ነበር::*[270]

ለነገሩ በመካከለኛ ክፍለ ዘመን በተለይ በዐፄዎቹ ዘመን ቤተ ክርስቲያን የቤተ መንግሥት የፖለቲካ መሣሪያ እንደሆነች የታወቀ ሲሆን ቁሶች ዘውድ ያልደፉ ነገሥታት ነበሩ:: ስለዚህም የታሪክ ሊቅ ዶክተር ላጽሶ ጌ.ድሌቦ :-

> *የዘመኑ የታሪክ መረጃና ትምህርት በስፋት እንደሚያመለክተው፣ ከትምህርትና ከተግባር አኳያ፣ ሃይማኖቶቹ በአንድ በኩል ለተጠቀሱት መንግሥትና ነገሥታት ፍጹም የፖለቲካ መሣሪያዎች እና አገልጋዮች ነበሩ*[271] ብለዋል::

ታሪካዊ እውነቱ ይህ ከሆነ በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብና በአባ እስጢፋኖስ ጉዳይ የቤተ ክርስቲያንን አቋም መጠየቅ *"አንበሳው ይኸው! ዱካው የት ነው?"* ብሎ እንደመጠየቅ ይቆጠራል:: የተለያዩ መዛግብት ሳገላብጥ ያገኙሁት ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በአባ እስጢፋኖስና በተከታዮቹ ላይ ባደረገው ግድያ የቤተ ክርስቲያን እጅ እንዳለበት የሚያመለክቱ ተጨማሪ መረጃዎችን እንመልከት:-

> *ንጉሡ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የእግዚአብሔርን ሥራ የሚሠራ በማስመሰል የራሱን ሥርዓት ሲያቆም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጉዳዩን ሳያውቁት ቀርተው ሳይሆን በሥልጣን ፍለጋና በአድርባይነት እንዲሁም በቅናት በእስጢፋኖስ ትምህርት ተከታዮች ላይ "ፀረ ማርያም፣ ፀረ መንግሥት...ናቸው" በማለት ለፖለቲካ ሥልጣኑ ሲል ንጉሡ ሲፈጃቸው ተባባሪዎች ሆኑ:: ...ይኸውም ንጉሡ ማንኛውም ዓይነት ቅጣት ሲበይን እነርሱ እንዲያውቁትና እንዲስማሙበት ያደርግ ነበር:: ከቤተ ክርስቲያን*

[270] ኢትዮጵሲ. 1985 ዓ.ም ገጽ 177
[271] ላጽሶ ጌ.ድሌቦ (ረዳት የታሪክ ፕሮፌሰር)(1999 ዓ.ም)፣ የኢትዮጵያዊነት ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች፣ (አራተኛ መጽሐፍ)፣ ገጽ 45

መሪዎች ውስጥ አንድም ሰው ሁኔታው እንዲገታና በመንፈሳዊ ጉባዔ፣ በፀሎት ወይም በውይይት መፍትሔ እንዲያገኝ ያደረገ የለም::[272] አንዳንድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይህን ሁሉ ግፍና ግድያ በክርስቲያን ወንድሞቻቸውና እህቶቻቸው ላይ ሲፈጸም ንጉሡ የጽድቅ ሥራ እንደሠሩ በመቁጠር ስለእርሱ የውዳሴ ድርሰት መጻፍና ማደፋፈር ጀምሩ:: ንጉሡም ጊዜና ሁኔታው አመቺ ሆኖ ስላገኘው በሚያደርገው የግፍ ሥራ የልብ ልብ ተሰማው እንጂ ፈጽሞ አልተጸጸተም::[273]

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የራሱን ውሳኔ በቤተ ክርስቲያን እጅ ያስፈጽም እንደነበር *"ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ"* በሚል ርዕስ በኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ፈቃድ ለሕትመት እንደበቃ በሚናገረው መጽሐፍ እንዲህ ይላል፣

> *የዚያን ጊዜ አባ ማቴዎስ ከሚባል ከእስክንድርያ ሊቀ ጳጳስ ዘንድ የተላኩ መልዕክተኞች በኢትዮጵያ ነበሩ:: እነርሱም ሦስት ናቸው::... ንጉሡም (ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ) ከእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ከግብጽ ተልከው ለመጡት መልዕክተኞች ለእግዝእትነ ማርያምና ለልጅዋ መስቀል አንሰግድም ያሉ ወንጀለኞች ናቸው ብለው እንዲፈርዱባቸው አዘዛቸው:: እነርሱም በነፍስ በሥጋ ድንግል ለኾነችው ማርያምና ለልጅዋ መስቀል አንሰግድም ያሉት በድንጋይ እንዲወገሩ ፈረዱባቸው:: የአፍርንጊና (ፈረንጆች ለማለት ነው) የቁስጥንጥንያ ሰዎችም ከጉባኤው ጋር ተባብረው በድንጋዮች ሊወገሩ ይገባል ብለው ፈረዱባቸው:: ፍርዱም ባለቀ ጊዜ ንጉሡ በድንጋዮች ወግረው እንዲደበድቡ አዘዘና በየካቲት ወር በ2ኛው ቀን ዓርብ ዕለት በድንጋዮች ወግረው ገድሏቸው::[274]*

ምንም እንኳን ይህ ስህተት ከተፈፀመ ከአምስት ምዕተ ዓመት በላይ ቢያልፍም በዚህች ምድር የፈሰሰው የንፁሃን አባቶች ደም ወደ እግዚአብሔር ዛሬም ይጮኻል:: ሟቾቹና የግድያው ዋና ደራሲ የነበረው ዘርዓ ያዕቆብና ግብረ አበሮቹ ሞተዋል:: ታሪክ ግን ዛሬም ሕያው ነው:: ቤተ ክርስቲያን ከዘርዓ ያዕቆብ ጋር በማበር በቀደምት የእምነት አባቶች ላይ ለተፈመፀው ዘግናኝ ግድያ ግልጽ ይቅርታ መጠየቅ አለባት:: ይቅርታን መጠየቅ የትንሽነት ሳይሆን የትልቅነት ምልክት ነው:: እኛም እንደዚህች አገር ዜጋ ስለ ምድራችን በእግዚአብሔር ፊት በንስሐ በመውደቅ ይቅርታ መጠየቅ ይገባናል:: እግዚአብሔር ኢትዮጵያን ይፈውሳት::

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ጻድቅ አባት መባል

በታሪክ በብዙ ሚሊዮን ለሚገመቱ ራሽያውያን እልቂት ምክንያት እንደሆኑ የሚነገርላቸው ጆሴፍ ስታሊን በዘመኑ የሰላም ኖቤል እጩ ተደርገው እንደቀረቡ ያነበብኩት ታሪክ ትዝ ይለኛል:: ግን በምን መስፈርት? መልካም ሥራዎቹ እንዳሉ ሆነው ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በሃይማኖት ስም የተሐድሶ ጥያቄ

[272] ዝኒ ከማሁ፣ገጽ 88

[273] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 89

[274] *ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዶ፣ 1996 ዓ.ም ገጽ 32*

ይዘው የተነሡትን የኦርቶዶክስ አባቶችን በዘግናኝ ሁኔታ ቢያስጨፈጭፍም ልዩ ቦታ ተሰጥቶት እንደሚዘከርለት የታወቀ ነው:: ግን በምን መስፈርት? የቅድስት ሥላሴ መንፈሳዊ ኮሌጅ ምሩቃን የሆኑ ቀሲስ ደረጀና ደቀ-መዝሙር በዛ *"ቤተ መቅደስ የገቡ መናፍቃን"* በሚል ርዕስ በጥምረት ባሳተሙት መጽሐፍ:-

> *እኒሁን ጻድቅ አባት ቆዳቸውን ገፍፎ በስቃይ የገደለና የእርሳቸው ደቀ-መዛሙርት የነበሩትን ከ300 በላይ የገዳሙን መነኮሳት በሰይፍና በገደል ውስጥ ከብት በመንዳት የገደለውን ንጉሥ፤ ጻድቅ በምልጃቸው የሚረዱን ብላ ታቦት ቀርፃ ምስል ስላ ታስተምራለች:: እኒሁ ጻድቅ የተባሉት ንጉሥ መነኮሳትንና የመጽሐፍ ቅዱስ መምህራንን ከማስጨፍጨፋቸውም በላይ የምንኩስና ቆባቸውን ጥለው ሲነግሡ በቤተ ክርስቲያን ሥርዓት /በተክሊል/ ሁለት ሚስቶችን እንዳገቡ ዜና ገድላቸውም የሆነ የኢትዮጵያ የታሪክ ድርሳናት ያትታሉ:: በመሠረቱ ቤተ ክርስቲያኗ ከወንጌል ጋር የሚስማማ የጋብቻ መመሪያ ከጥንት ጀምሮ የነበራት ሲሆን፤ እኒህ ሰው ግን ይህን ሕግ አፍርሰው/ሚስጢረ-ተክሊልን/ ሁለት ሚስት ሲያገቡ ሥርዓቱን መፈጸም አልነበረባትም:: ይሁን እንጂ በመቃወም ፋንታ "አንድ ወንድ ለአንድ ሴት" የሚለውን መለኮታዊ ትዕዛዝ ንጉሡ ሲጥሉ ለኃጢአታቸው ተባባሪነቷ ሳያንስ "ጻድቅ አባት፣ የኃይማኖታችን ሐዋርያ፣ የቤተ ክርስቲያናችን ሥርዓት ደንጋጊ ወሳኝ" በማለት ነፍሰ ገዳይን ሰው ቅዱስና ጻድቅ ብላ እስካለንበት ዘመን ድረስ ታቦት ቀርጻ መልክዕ ደርሳ ስታወድስ የመታሰቢያም በዓል ስታከብር ትገኛለች::[275] ብለዋል::*

ነገሩ ከላይ እንደተገለጸው ከሆነ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በኢትጵዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን እንደ ጻድቅ አባትና፣ እንደ ሃይማኖቱ ሐዋርያ እንዲታይ ያደረገው ምን ይሆን? በ1996 ዓ.ም በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የትግራይ ምሥራቃዊ ዞን የአዲግራት አገረ ስብከት ጽ/ቤት ሙሉ ፈቃድ፤ በትግራይ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የትግራይ ማስታወቂያና ባሕል ቢሮ እና በትግራይ ባሕል ማኅበር ድጋፍ *"ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ"* በግዕዝ ትርጉሙም ጎን ለጎን በአማርኛ መታተሙ በጣም የዘገየ ቢሆንም ታላቅ እርምጃ ነው:: *"መምህር ወማኅበር ዘጉንዳጉንደ ደብረ ገሪዛን ማርያም"* ለዚህ ታላቅ ሥራ እግዚአብሔር ይባርካቸው:: አሳታሚዎቹ የአባ እስጢፋኖስን ገድል በማድነቅ *"ለቅዱሳኑ እስከ ሞት ድረስ የጸኑበትን ረድኤት የሰጠ ቸሩና ለጋስ የኾነው አምላክ ቅዱሳን ለእኛም የማያልቀውን ረድኤቱን እንደሚቸረን እናምናለን::"*[276] በማለት ተመሳሳይ የጸጋና ጽናት ዕርዳታ ለአንባቢያን ሁሉ በመመኘት የገዳሙ ማስታወሻ የሚለውን አሳብ ይደመድማሉ::

አንድ ጥያቄ በአዕምሮዬ ውስጥ ተፈጠረ:- ቤተ ክርስቲያን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ኢሰብዓዊ ድርጊት በቀደምት የእምነት አበው ላይ የፈጸመውን ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን እንደተባለው *"ጻድቅ አባት"* ብላ በዓላትን በስሙ ሰይማ እያከበረች ከሆነ በእርሱ ለተገደሉ አባቶች ገድል ዕውቅና በመስጠት እንዴት

[275] ቀሲስ ደረጀና ደቀ-መዝሙር በዛ *(2000 ዓ.ም)*፣ *መቅደስ የገቡ መናፍቃን፣* (መቅድም) ባሕር ዳር፣ በተጨማሪ ተዓምረ ማርያም ምዕራፍ 24 በትንሣኤ ዘጉባዔ የታተመውን ይመልከቱ::

[276] *ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንደ፣ 1996 ዓ.ም ገጽ 11*

ለሕትመት እንዲበቃ ፈቀደች? ዘርዓ ያዕቆብን እንደ ጻድቅ አባት በእርሱ የጭካኔ ፍርድ የተጨፈጨፉትን ደግሞ እንደ የቀደሙ የቤተ ክርስቲያኒቷ ሰማዕታት ተቀብሎ አንድ ላይ መዘከር ይቻላል ወይ? ቤተ ክርስቲያን የሁለቱን አስተምህሮ በቃሉ በመፈተሽ ያገኘችው ውጤት አለ ወይ? ሁለቱን አንድ ላይ ትክክል ነው ብሎ መያዝ እርስ በርስ የሚጋጭ ሐሳብ አይሆንም ወይ? የኢትዮጵያ የኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን እንደተባለው ከዛሬ ስድስት መቶ ዓመታት ገደማ በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ጠንሳሽነት በአባ እስጢፋኖስና በተከታዮቹ ላይ ለተፈፀመው ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ኢሰብዓዊ ጭፍጨፋ እጇን ካስገባችበት ግልጽ ይቅርታ መጠየቅ የለባትም ወይ? ዓለም ካወቀው ከ400 ዓመታት በላይ ለተቆጠረው እኛም በቅርቡ ለማወቅ ለበቃነው አስደንጋጭና ሰቀጣጭ ታሪክ ሁላችንም በእግዚአብሔር ፊት በወንጌል እውነት ላይ በቆሙት አባቶች ላይ በዚህ ምድር ስለተደረገው ግፍ ንስሐ ልንገባ ይገባል:: ኢትዮጵያ እንደ ዕድሜዋ አቅም እንዳይኖራት ውስጧን በልቶ የጨረሰ አንዱ እርግማን በእግዚአብሔር ለዕድገታችንና ለበረከታችን የተሰጡንን፣ ታላቅ የተሐድሶ ራእይ ይዘው የተነሡ አባቶችን *"ለእግዚአብሔርና ለቤተ ክርስቲያን እንቆናለን"* በማለት በጅምላ መጨረሳችን ነው:: ምሕረት ለምድራችን! ኢትዮጵያ ታላላቅ ልጆቿን በልታ ተጽዕኖ ፈጣሪ ልጅ አልባ ሆናለች::

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብና ማርያም

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የማርያምን ስም ከኢየሱስ ስም በላይ ለምን አገነነ? በቅዳሴ ጊዜ ካህናት ቆመው ተአምረ ማሪያምን እንደ ወንጌል እንዲያነቡት ለየገዳሙ ልኮ፣ *ልጁን ወለተ ማርያም፣ ገብረ ማርያም ብሎ የሠየመ መንግሥተ ሰማያትን ይወርሳል፡፡(ተአምረ ማርያም፣ 12:41)* በማለት የማርያምን ልጅ ሞትና ትንሣኤ ዋጋ ቢስ አድርጓል::

ከላይ ያለው በዘርዓ ያዕቆብ የተገለጠው ክሂደት በመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ላይ የተደረገ አደገኛ የኑፋቄ ትምህርት እንደሆነ ለማመልከት የጠለቀ የነገረ መለኮት ዕውቀት አይጠይቅም:: ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ማርያም በፍጹም የማይለውንና ለቃሉ ባዕድ የሆነውን አሳብ በድፍረት ማስተማር ምን አነሳሳው? ከአዳኙ በላይ ለእናቱ ልዩ ትኩረት ለምን ሰጠ? እርሱ ማርያም እያለ በሚጠራትና በጌታችን እናት መካከል ልዩነት ይኖር ይሆን? ዘርዓ ያዕቆብ ለማርያም ልዩ ትኩረት የሰጠበት አንዱ ምክንያት ሊሆን የሚችለው በፕሮፌሰር ጌታቸው መጽሐፍ የተገለጠው አሳብ ይሆን?

> *ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የስለት ልጅ ነበረ:: እናቱ የፊተኛው ልጇ ስለሞተባት ያሁኑ ፅንሴ ተወልዶ በጤና ካደገ ለቅድስት ድንግል እመቤታችን እሰጠዋለሁ ብላ ተስላ እንደነበር ተጽፏል:: በእመቤታችን ዕርዳታ በሰላምና በጤና ስለተወለደ ለሷ ከፍ ያለ ክብር መስጠት ግዴታ የተሰማው ይመስላል::[277] ብለዋል::*

[277] ደቂቀ እስጢፋኖስ፣ ገጽ

መምህር ጌታቸው በመጽሐፉ ብዙ የአገራችን የኑፋቄ መጻሕፍት ጸሐፊዎች ማርያም ብለው የሰየሟት ከመድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እናት ጋር የስም መመሳሰል እንጂ አንድ እንዳይደለች ሲገልጽ፣

> *ጸሐፊዎች ማርያም እያሉ የሚጠሯት መጽሐፍ ቅዱስ ስለትህትናዋ ስለቅድስናዋ፣ ስለታማኝነቷ፣ እግዚአብሔርን ስለመፍራቷ የጻፈላትን የጌታችንን እናት ማርያም ነች ለማለት አያስደፍርም::[278] ዘርዓ ያዕቆብ ወደ ሩቅ ምሥራቅ ሄዶ እንደነበር የታወቀ ነው:: አንዳንድ ምሁራን በምድራችን ዛሬ እንደ አሸን የፈሉ የአምልኮ ስዕላትና ቅርጻቅርጾች ንጉሡ ከዚያ እንዳመጣ ይገልጻሉ:: በሩቅ ምሥራቅ ያሉ ኢአማኒያን የሚያመልኳትና የሚያጥኑላትን "የሰማይ ንግሥት" የምትባለው ሴት ምሥል ዛሬ በአገራችን በጌታችን እናት ስም አስመስለው ድንግል ማርያም እያሉ የሚሰግዱላትን የሚያጠኑላትን ምስል በመልክና በቅርጽ ተመሳስለው መገኘትን ነው:: የሚገርመው የእኛዎችም ሰዎች ይችን ስዕል "ንግሥት ሰማይ ወምድር" በማለት መጥራታቸው ነው::[279] ብሏል::*

አባ እስጢፋኖስና ተከታዮቹ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮን በእግዚአብሔር ቃል ላይ ቆመው የተጋፈጡ ሲሆን በደስታ ለወንጌል እውነት ሰማዕት ሆነዋል:: ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ክፉ ክሂደቱን በምድራችን ሲዘራ፣ የኑፋቄ ትምህርት ያለ አንዳች ከልካይ ሲያስፋፋ፣ የቀደሙ የኦርቶዶክስ የእምነት አባቶችን ደም በከንቱ ያለ ርህራሔ ሲያፈስ፣ አፍቅሮተ ንዋይ ልባቸውን የጋረደና አድርባይ ሥልጣን ፈላጊ ደብተራዎች አጀብ እንደነበረው መዛግብቶች ያወሳሉ:: በተቃራኒው:-

> *ዘርዓ ያዕቆብ በገንዘብና በሹመት አባብሎም ኸነ በሥቃይ አስፈራርቶ ከደቂቀ እስጢፋኖስ አንዱን እንኳ ሐሳቡን ለማስለወጥ ባለመቻሉ ተደንቋል፤[280]* ይላል::

የኢትዮጵያ አንዱ ያለመባረክ ምክንያት በእግዚአብሔር ስም እንዲህ ያለ ዘግናኝ ጥፋት በዚህ ምድር መደረጉ ብቻ ሳይሆን በዚህ ጉዳይ ላይ በእውነት ንስሐ ያለመግባታችንና አንዳንዶቻችን ለዚህ ለፈጠጠው ኢሰብዓዊና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ድርጊት ዛሬም ጥብቅና ለመቆም መዳዳታችን ነው:: እግዚአብሔር ምሕረትን እንዲያወርድልን ንስሐ እንግባ:: የሚገርመው ነገር የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን ዘግናኝ የጭፍጨፋ ድርጊት ዛሬም በደፈናው የሚደግፉና ሥራው ፍጹም እንደነበር የሚሟገቱ ሰዎች መኖራቸው ነው:: መምህረ ኪዳነ ማርያም ጌታሁን በመጽሐፉ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብን *"ጻድቅና ታላቅ ንጉሥ"*[281] *"ደግ ንጉሥ"*[282] ብሎ ስለጽድቁ ከመሰከረለት በኋላ አንዳች ነውርና የሚያስነቅፍ ነገር በእጁ እንዳልተገኘ ሲመሰክር:-

[278] መምህር ጌታቸው(ስመ ጥምቀቱ ገብረ ኢየሱስ) *(1995 ዓ.ም)፣ገድል ወይስ ገደል? ገጽ 32*
[279] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 47*
[280] *ገድለ አቡነ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዶ፣ 1996 ዓ.ም ገጽ 25*
[281] ኪዳነ ማርያም ጌታሁን *(1993 ዓ.ም)፣ ፣ አመቻ ፊልጶስ ምልምል ቅጥረኞች ፀረ ማርያሞች አታወናብዱን*፣ ክፍል አንድ፣ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፣ ገጽ 9
[282] ጌታቸው ዓለሙ (ሻምበል)*(2001 ዓ.ም)* ገጽ 193

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በዘመነ መንግሥታቸው አስገደዱ፣ አሳደዱ፣ አስገደሉ የሚል ታሪክ አልተጻፈባቸውም፣ እንኳን ዓለም የሚያውቀው ይቅርና አካባቢ የሚያውቀው ነውር ነቀፋ የላቸውም[283] ብሏል።

መምህሩ ከአገር ቤት አልፎ ላለፉት 400 ዓመታት ለምዕራቡ ዓለም በቋንቋው ተተርጉሞለት ያነበቡትንና በቅርቡም ፕሮፌሰር ጌታቸው ከግዕዝ ወደ አማርኛ ተተርጉሞ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ የታተመውን "ደቂቀ እስጢፋኖስ" የሚለውን መጽሐፍ አንብቦ ይሆን? ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ስለሠራው መልካም ሥራ ሙገሳ የተገባ ሲሆን የእግዚአብሔርን ቃል በመያዝ የእርሱን የኑፋቄ ትምህርት የሞገቱትን አበ እምነቶችን እጅግ ዘግናኝና ኢሰብዓዊ በሆነ ሁኔታ አሰቃይቶ እንደገደላቸው መዘለል የለበትም። ይህን በብዙ መረጃ የተረጋገጠውን እውነት ዓይኔን ግንባር ያድርገው ብለን ከካድን ለዚህች አገር ዘመን ዘለቅ ችግር ባለመፍትሔዎች አንሆንም። ለመሆኑ የተሐድሶ ባለ ራእዮችን በመግደል የተሐድሶን ሃሳብ መግደል ይቻል ይሆን? የደቂቀ እስጢፋኖስ ጥያቄ ከአራት መቶ ዓመት በኋላ በ21ኛክፍለ ዘመን በምድራችን ላለችው ቤተ ክርስቲያን ዛሬም አውራ ጥያቄ አይደለም ወይ?

ሌሎች ስለ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ምን አሉ?

በኢትዮጵያ የነገሥታት ታሪክ ውስጥ ዘርዓ ያዕቆብ የገዛበት ዘመን (1426-1460 ዓ.ም) አሳፋሪና ዘግናኝ ከሚባሉት ዘመናት አንዱ እንደነበረ አንዳንድ ምሁራን ይገልጻሉ። *ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የነገሡባቸው ሠላሳ አራት ዓመታት ለኢትዮጵያ ሕዝብ የልቅሶና የዋይታ ጊዜያት ነበሩ ማለት ይቻላል።*[284]

ፕሮፌሰር ታደሰ ታምራት ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ፡-

> *አምባገነን ነበረ...ወጥ የሆነን ሃይማኖት ለመፍጠር ካለው መነሣሣት የተነሣ ጠጣር የሆኑ ሕጎችን በሕዝቡ ላይ ተጠቅሟል፤፤*[285] *የሃይማኖት ብሔርተኝነትና ፈላጭ ቆራጭ የፖለቲካ ርዕዮተ ዓለም በአንድ ላይ በመቀየጥ በሥሩ ያሉትን በማስፈራራት የገዛ*[286]

በማለት ዘርዓ ያዕቆብ የሃይማኖት አሀዳዊነት በአገሪቷ ለማስፈን ጠጣር ሕግ በሕዝቡ ላይ የተጠቀመ ፈላጭ ቆራጭ መሪ እንደነበር አስቀምጠዋል። መጽሐፍ ቅዱስ በወንጌል ስብከት እንጂ ማንም በልዩ ሕግና በጉልበት የሰዎችን አቋም እንዲያስለውጥ አያዝም። የክርስትና መሠረት የሆነው ክርስቶስ፣ ከእርሱ የተማሩ ሐዋርያትና የቤተ ክርስቲያን አባቶች ወንጌልን በኃይል አላስፋፉም፣ የሰዎችን ውሳኔ በኃይል አላስቀየሩም።

[283] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 12*
[284] *የአቡነ እስጢፋኖስ፣ የደም ድምፅ!!! ገጽ 29*
[285] Tddesse Tamrat, *Church and State in Ethiopia 1270-1527*(Oxford, 1972), p.240
[286] *Ibid,pp 238-42, 284-85*

እንደዚሁም በፍጹም አላስተማሩም። ክርስትናን በሚመለከት ዋና አስተማሪ፣ መካሪ፣ መንገድ አመልካች፣ ሰባኪ የሆነች ቤተ ክርስቲያን በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ጉዳይ ለምን ዝምታን መረጠች? መጥምቁ ዮሐንስ ንጉሥ ሄሮድስ የወንድሙን ሚስት ሲቀማ "አይገባህም" የሚል የግሳጼ ድምፁ ከምድረ በዳ በቤተ መንግሥት እንደተሰማ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የፈለገውን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ሲያስተምርና ቃሉን ይዘው የቆሙትን የእምነት አባቶችን ለክርስትና በመቅናት ሲገድል ይህ አግባብ አይደለም፤ ብላ ለምን አልሞገተችውም? ዲያቆን ጽጌ ስጦታ "ይነጋል" በሚል መጽሐፉ ስለ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ሲገልጽ፡-

> *ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ፀረ ወንጌል አቋም በመውሰድ ቤተ ክርስቲያን በጭንቅ አምጣ የወለደቻቸውን እንቁ ልጆቿን አይቀጡ ቅጣት ቀጣቸው። ቤተ ክርስቲያንንም ልጅ አልባ በማድረግ በምትኩ እርሱን ጨምሮ የአጋንንትን ትምህርት እየደመጡ፣ ከመናፍስት ጋር የሚያቆራኘውን ክፉ ትምህርት ያለ ከልካይ አስገባ።* [287]

እንደ ዲያቆን ጽጌ ከሆነ፡-

> *ንጉሥ ዘርዓ ያዕቆብ ከሐዋርያት ያልተገኘ ትምህርት በአቀንቃኝ ደብተራዎች ታግዞ ወደ ቤተ ክርስቲያን ያለ ከልካይ በገፍ አስገብቶታል። ይህም በሆነበት ወራት ዳግማዊ እስጢፋኖስ በትግራይ ክፍለ ሀገር ነጥር ያለውን ያልተበረዘውን የሐዋርያትን ትምህርት በማስተማር ጥቂት ከማይባሉ ደቀ መዛሙርት ጋር ወደ መሐል አማራ ገሰገሰ። ከሐዲው ዘርዓ ያዕቆብ ያስተላለፈውንም እንግዳ ትምህርት አወገዙ። ብዙ ምዕመናን ተከተሉ።*[288] ብሏል።

አንዳንድ የአገራችን ጸሐፊዎች ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ፣ በፖለቲካው ስለተጫወተው አዎንታዊ ሚና፣ ለሥነ ጽሑፍ ዕድገት ያበረከተው አስተዋጽኦና ቤተ ክርስቲያን ማስፋፋቱ ገንቢ እንደነበር በሰፊው ጽፈውለታል። ይህን ማድረጋቸው መልካም ነው። ለዚህም ሊመሰገኑና አክብሮት ሁሉ ሊቸራቸው የተገባ ነው። ነገር ግን በሃይማኖት ስም ምድሪቷን በሰው ደም እንዳጨቀየና የኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ዘር በምድሪቷ እንደዘራ ለትምህርታችን መግለጽ ነበረባቸው።

ስለቤተሰባዊ ሕይወቱና አንዳንድ ድርጊቱ ማጤን ስለ ክርስቶስ፣ ስለ ክርስትና ትምህርትና ስለ መጽሐፍ ቅዱስ የነበረውን መረዳት እንድናውቅ አንዳንድ ፍንጭ ይሰጠናል። የዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ታሪክና በክርስትና ስም በምድራችን የፈጸመውን ዘግናኝ ድርጊት እኛን ብቻ ሳይሆን ዓለምን ካነጋገረ ውሎ ሰንብቷል። *"ጆሮ ለራሱ ባዳ ነው"* እንደሚባለው በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ዘመን የተፈፀመው የሰማዕታት ታሪክ *"ደቂቀ እስጢፋኖስ"* በመባል የሚታወቅ ሲሆን ይህ ታሪክ ከግማሽ ሚሊኒየም በላይ ያስቆጠረ የቆየ ታሪክ

[287] *ጽጌ ስጦታ (ዲያቆን) (1997 ዓ.ም)፣ይነጋል፣ ገጽ 63*
[288] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 59*

ቢሆንም ለብዙ ኢትዮጵያውያን አዲስ ነው:: መረጃ መደበቅ በማይቻልበት ባሁኑ ዘመን በመወለዳችን ይህን ለማመን የሚያስቸግር ጉድ ለማወቅ ዕድለኞች አድርጎናል:: ይህ በአገራችን ኢትዮጵያ የተደረገው ግፍ የእኛ ታሪክ ለእኛው አዲስ ይሁን እንጂ ከግእዝ መጻሕፍት ወደ ፈረንሳይኛ፣ ወደ ጣሊያንኛ፣ ወደ እንግሊዘኛና ወደ ሌሎቹ የአውሮፓ ቋንቋዎች ተተርጉሞ በምዕራቡ ዓለም መነበብ ከጀመረ ከ400 ዓመታት በላይ እንደሆነ ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ ጠቅሰዋል:: በሃይማኖት ስም በምድራችን የተደረገውን ኢሰብዓዊና ዘግናኝ ድርጊት አውቀን እንድንጠነቀቅ ይህን መጽሐፍ ስላቀበሉን ዳግም ሊመሰገኑ ይገባል::

ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የክርስትና ሃይማኖት በኢትዮጵያ የጅሃድ ባሕሪይ እንዲላበስ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ምንም መሳይ የማይገኝላቸው አስተምህሮዎች በምድሪቷ እንዲንሰራፉ፣ የክርስቶስ ወንጌል በባዶ ሥርዓትና ወግ እንዲጋረድና አገር በእውነት መሳይ ተረት እንድትዋጥ ካደረጉት መሪዎች ቀዳሚ ነው:: ዛሬም የወንጌል አገልጋይነት ስም ያላቸው፣ ያለ ዕውቀት እንደ አይሁዶች ለሃይማኖታቸው የሚቀኑ፣ እግዚአብሔርና የአገሩ ሕግ አደብ እንዲገዙ ባያደርጋቸው በወንጌል እውነት የሰውን ልብ ከመማረክ እንደ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በሌላው ላይ ሰይፍ ከማንሣት የማይመለሱ ጥቂቶች አይደሉም:: ይህ በዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ የተዘራ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘር እንደሆነ ከላይ የተመለከትናቸው ጥቅሶቹ በቂ ምስክሮች ናቸው:: *"የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ"* የሚለው መጽሐፍ ስለ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ እንዲህ ብሎ ያጠቃልላል:- *"በአጠቃላይ ዘርዓ ያዕቆብ የፈፀማቸው ተግባራት በክርስቲያኑ ሕዝብ ዘንድ ታላቅ አመኔታንና ተወዳጅነትን ስለፈጠሩ በፖለቲካውም ሆነ በሃይማኖቱ ወገን የአገሪቱን አንድነት ጠብቆ ለመግዛት እንዲችል ከፍ ያለ አስተዋጽኦ አድርገውለታል"*[289] ዘርዓ ያዕቆብ ለዚህች አገር ዕድገት ምንም አላደረገም የሚል አቋም ባይኖረኝም *"አጠቃላይ ተግባሩ በሕዝበ ክርስቲያኑ ዘንድ አመኔታና ተወዳጅነትን ማትረፉ"* የተባለው ሐሳብ ከላይ ያለውን ዘግናኝ ታሪክ ለሚያነብ ሚዛናዊ ሰው ሁሉ ጥያቄ ሳይፈጥርበት አይቀርም ብዬ አምናለሁ:: ይህ የታሪኩ አንዱ ገጽታ ብቻ ሲሆን ሌላው ጸሐፊ ደግሞ፣

> *የጻድቃን የሰማዕታት ምልጃ፣ የስዕልና የእንጨት ስግደት ጣዖት አምልኮ ነው:: ከአያት ከቅደመ አያቶቻችን ያልተረከብነው ክሂደት ነው ሲሉ ብዙ አባቶቻችን በንጉሥ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ እጅ በሰይፍ የተቀሉ፣ ትዳር ልጆቻቸውን ያጡ፣ ጥረው ግረው ያፈሩትንም ንብረት ለእሳት የገበሩ ከ13ኛው - 15ኛው ክፍለ ዘመን ነበሩ::*[290] ሲሉ

[289] ሱሌ መልአኩ (1997 ዓ.ም)፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፣ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፣ ገጽ 96

[290] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ ከዐፄ ይኩኖ አምላክ - ዐፄ ልብነ ድንግል፣ 2ኛ መጽሐፍ፣ ትንሣኤ ማተሚያ ቤት፣ ገጽ 191

ቀሲስ ደረጀም በመጽሐፉ:-

> *ዐፄው ከምሥራቃውያን ጉብኝታቸው በኋላ በየቦታው ባመጡት የጣዖት አምልኮ ልማድ የኦርቶዶክስን "ቤተ ክርስቲያን" ሲያምሷት ከደብተሮቹ በስተቀር ሕዝቡ አምርሮ ተቃውሞ ነበር:: ይህ ታሪክ በንጉሡ ዜና ገድል በደቂቀ እስጢፋኖስ፣ በገድለ አኀወና በነአባ አበከረዙን ገድላት ተጽፎ ይገኛል*[291] *ብሏል::*

እንዲሁም ካሕሳይ ገ/እግዚአብሔር በመጽሐፉ:-

> *ገበሬዎች ሳይቀሩ ከደቂቀ እስጢፋኖስ ጋር ለመሞት ራሳቸውን ይሰጡ እንደነበር እንዲህ በማለት ይተርካሉ፣ ንገሡ የአካባቢው ገገርዎች ደቂቀ እስጢፋኖስን እየያዙ ሲገርፋቸው፣ እጅና እግራቸውን ሲቆርጡዋቸው፣ እኛም ከበረከቱ አይለፈን እያሉ በገዛ ፈቃዳቸው ራሳቸውን ለግርፋትና ለሞት እየሰጡ መሥዋዕትነትን የከፈሉ ወንድና ሴት ገበሬዎች ነበሩ*[292] *ብሏል::*

ንጉሥ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ለአገር አንድነት በተጫወቱት ጉልህ ሚና ሊመሰገን ይገባል:: በክርስትና ሃይማኖት ስም ለፈፀመው ዘግናኝ ግድያ በብዙ ጸሐፊዎች ምንም ያለመባሉ የጽሑፋቸውን ተአሚኒነት ጥያቄ ውስጥ የሚያስገባ ጉዳይ ሆኖ ተገኝቷል:: *"የሰማዕታት ደም የቤተ ክርስቲያን ዘር ነው"* ተርቱሊያን እንዳሉት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ለተሐድሶ የፈሰሰው የቅዱሳን ደምና የምልጃ እንባ በዘመናችን ማንም ምንም መቋቋም በማይችል ሁኔታ በኢትዮጵያ ባሉት አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ መብቀሉ አይቀሬ ነው::

እግዚአብሔር የዘመናትን የቅዱሳን ምልጃ፣ የፀሎት እንባና ለአያሌ ዘመናት ለተሐድሶ የታሰሩ፣ የተገረፉ፣ የተሰደዱ፣ የተወገዙና የተገደሉ የአባቶችን ደም ዘር የ21ኛ ክፍለ ዘመን የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ በማድረግ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በወንጌል ለዓለም እንድትተርፍ ያደርጋል:: የተሐድሶ ብርቱ ተቃዋሚዎች በምድራችን እያሉ ብርቱ ጌታ አልፎ ቤቱን በዘመናችን በቃሉና በመንፈሱ ያድሳል::

አመለካከት በተሻለ አመለካከት እንጂ በሰይፍ አይሸነፍም

በሰይፍ የሚደረግ አመለካከትን የማስለወጥ ዘመቻ ብዙ የአመለካከቱን ጽንፈኞች ይወልዳል:: ይህ ትውልድ ያልተበረዘውንና ያልተሸቃቀጠውን የእግዚአብሔርን ቃል በመያዝ፣ ለሌላው ሰው እምነት ቦታ በመስጠት፣ የመቻቻልን ባሕል በማዳበር፣ በልበ ሰፊነት በመደማመጥና በመነጋገር፣ በተሻለና እውነትን መሠረት ባደረገ ብልጫ ባለው አመለካከት እንጂ በሰይፍና በጎራዴ የአመለካከት ልዩነት ለማጥፋት ሊነሣ አይገባም:: ይህ አስተሳሰብ በ21ኛው ክፍለ ዘመን ቦታ የለውም::

[291] ቀሲስ ደረጀ ገ (2003 ዓ.ም)፣ ገመና ዘ ፀሐዩ፣ ገጽ 94

[292] ካሕሳይ ገ/እግዚአብሔር፣ ገጽ 64

ዶክተር ታደሰ ወልደ ጊዮርጊስ በመጽሐፉ የዘመናችን ቤተ ክርስቲያን ምን መምሰል እንዳለባት ሲገልጽ፡- *"የ21ኛው ክፍለ ዘመን ቤተ ክርስቲያን ለ21ኛው ክፍለ ዘመን የሚሆን መልዕክት ለማኅበረሰቡ ማዘጋጀት ይኖርባታል"*[293] ብሏል። ይህ ማለት ቤተ ክርስቲያን የማይለወጠውን የወንጌል ቃል በተለወጠ መንገድ በፈጣን ለውጥ ውስጥ ለሚገኝ ለዚህ ትውልድ ለማቅረብ የአመለካከት ለውጥ እንደሚያስፈልጋት ያመለክታል። ቤተ ክርስቲያን ለዚህ ትውልድ በወንጌል ቃል ደራሽ መሆን ብቻ ሳትሆን ተደራሽም መሆን አለባት። ተደራሽና ደራሽ መሆን የምትችለው በተሐድሶ ብቻ ነው።

በሰይፍ የሰዎችን አመለካከት ለመለወጥ መነሣት የተሸናፊነት ምልክት ነው። በእግዚአብሔር ቃል፣ በኢትዮጵያና በዓለም አቀፍ ሕጎችም የተወገዘና የሚያስጠይቅ አካሄድ ነው። የቤተ ክርስቲያን ራስ የሆነው ኢየሱስ ስለ እምነት በሰይፍ በሰው ላይ ካልዘመተ አንተም በኢየሱስ/ቤተ ክርስቲያን ስም በሌላው ላይ በሰይፍ የመዝመት መብት የለህም። ቃሉም አይደግፍህም። ባለመስማማት ተስማምቶና ተቀባብሎ አብሮ መኖር፣ በአንድ አሳብ መለያየት በሁሉ መለያየት እንዳልሆነ መረዳት፣ የራሳችንን አሳብ ሌላው በኃይል እንዲያስለውጠን እንደማንፈቅድ ሁሉ በሌሎችም ማሰብ የለብንም። የሌሎችን የአሳብ ልዩነት በኃይል ለማስለወጥ መታገል ዛሬ ላይ ሆነን እንደ ዱሮ እያሰብን እንደሆነ ያመለክታል።

በኢትዮጵያ የምንኖረው አንድ አገር ስላለን እንጂ አንድ ዓይነት አስተሳሰብና አንድ ዓይነት ሃይማኖት ስላለን አይደለም።

አንዲት እናት ለልጆቿ እናት የምትሆነው ስለወለደቻቸው እንጂ እንደ እናታቸው ስለሚያስቡ አይደለም። እንደ እናታቸው እንዲያስቡ አይጠበቅባቸውም። እግዚአብሔር እንኳ የእርሱን ሕግጋት ስንጥስና ከፈቃዱ ውጭ ስንሆን የመንገዱን ፍሬ እንድንበላ ይተወናል፤ እንጂ ፈቃዳችንን ረግጦ በኃይል አይገዛንም። ከክርስቶስም የተማሩና ወንጌልን የሰበኩ ሐዋርያት በተለያየ አሟሟት ስለ ጌታ እንደሞቱ እንጂ የተለየ አስተምህሮና አመለካከት ስላላቸው ብቻ የሌላውን ሰው ምላስ፣ ከንፈር፣ አፍንጫ እንደቆረጡና አንድንም ሰው እንደ ገደሉ አዲስ ኪዳን አያስተምረንም።

•

[293] ታደሰ ወልደ ጊዮርጊስ (ዶ/ር) (2001 ዓ.ም)፣ ኢትዮጵያውያን በአሜሪካ ማኅበራዊና ሥነ ልቦናዊ ትንተና፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ ገጽ 265

ሰይፍ ወደ ሰገባው ይመለስ

የእምነታችን ራስና ፈጻሚ የሆነውን የናዝሬቱን ኢየሱስ የአይሁድ ካህናት፣ አለቆችና የሕዝቡ ሽማግሌዎች ሰይፍና ጐመድ ታጥቀው ሊይዙት በመጡ ጊዜ ጴጥሮስ ሰይፉን መዞ ማልኮስ የተባለ የሊቀ ካህናቱ ባሪያ ቀኝ ጆሮውን እንደቆረጠ ቃሉ ይናገራል(ዮሐ 18፡ 9-11)። ጴጥሮስ ሰይፍና ጐመድ ታጥቀው ክርስቶስን ለመያዝ የመጡትን እንደ አመጣጣቸው ሊመልሳቸው፣ ጌታውን ከገዳዮቹ እጅ በሰይፍ ሊያስጥልና፣ ለጌታ ያለውን ፍቅርና ቅንአት ለመግለጽ በስሜታዊነት ተነድቶ የወሰደው እርምጃ ከኢየሱስ ዘንድ ግሣጼና ብርቱ ተቃውሞ አስከትሎበታል። ኢየሱስም *"ሰይፍን የሚያነሡ ሁሉ በሰይፍ ይጠፋሉና ሰይፍህን ወደ ሰገባው መልስ"* ብሎት ጴጥሮስ የቆረጠውን የማልኮስን ጆሮ ፈውሶአል። እግዚአብሔር ሁሉንም በአንዴ ማጥፋት ሲችል ባልንጀራ ባልንጀራውን እንዲያጠፋ ሰይፍና ጎራዴ አስታጥቆ እንደሚልክ አዲስ ኪዳንና እውነተኛ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ አያስተምረንም። የአዲስ ኪዳን ዐቢይ መልዕክት ፍቅር ነው። ቃሉ "የሚያሳድዱአችሁን መርቁ" *(ሮሜ12፡14)።* አለ እንጂ ግደሉ አላለም። በሰይፍ ወንድምን ግደሉ ብሎ የሚያስተምር ሳይሆን *"ወንድምን የሚጠላ ሁሉ ነፍሰ ገዳይ ነው፣ ነፍሰ ገዳይም የሆነ ሁሉ የዘላለም ሕይወት በእርሱ ዘንድ እንዳይኖር ታውቃላችሁ"* (1ዮሐ 4፡ 15) ይላል።

እውነተኛ ክርስቲያኖችን ሞቶ ያዳናቸውን ጌታ በመስበክ እንጂ ሌላውን አጥፍተው እነርሱም እየጠፉ የሚያራምዱት ሃይማኖት የላቸውም። በሃይማኖት ስም ወንድምን መግደል እጅግ የተሳሳተ የባዶ ሃይማኖት ምልክት እንጂ በእግዚአብሔር ላይ እምነቱን ያደረገ ሰው ድርጊት ሊሆን አይችልም።

ዛሬ የአገር መሪዎችንና የተባበሩት መንግሥታትን እንቅልፍ የነሳቸው የሁልጊዜ አጀንዳቸውም በሃይማኖት ስም ያለ እኛ ሌላው ሃይማኖት የተወገዘና በፍጹም መኖር የለበትም የሚሉ አንዳንድ ግለሰቦችና ቡድኖች ለጥፋት መነሳታቸው ነው። በእምነት ጉዳይ ሰይፍ በመጽሐፍ ቅዱስ በየትኛውም ጊዜና ሁኔታ የተወገዘ ነው። በሃይማኖት ስም ሰይፍን አማራጭ የሚያደርጉ ሰዎች ዐቢይ ምክንያት በልባቸው ውስጥ የተደበቀ የፍርሃት፣ የተሸናፊነትና የበታችነት መንፈስ መኖሩ ነው። እነዚህ ወገኖች የሰውን ልጆች ሞት በሞቱ ሽሮ በሰይፍ ሳይሆን በወንጌል ስብከት ዓለምን ወደ ራሱ እየጠራ ወዳለው ጌታ መምጣት አለባቸው። በዓለም ላይ ላለው ፈርጀ ብዙ ችግር ሰይፍ ሳይሆን ወንጌል ብቸኛ መልስ ነው።

ማጠቃለያ

ተሐድሶ የቀደምትና የአሁኗ ኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ዐቢይ ርዕሰ ጉዳይ ነው። በብዙዎች ልብ ስለ ተሐድሶ ያለው አመለካከት አሉታዊ ከመሆኑ የተነሣ ብዙ አሳዛኝ ቀውሶች በዚህች ምድር እንደተካሄዱ ተመልክተናል። አበው *"ካለፈው ክረምት ቤት አይሠራም"* እንዳሉት

ስላለፉት ዘመናት ብዙ ያወሳነው ስላለፈው አሳዛኝ ታሪክ ማንንም ለመክነን ወይም ለመሸለም ሳይሆን ያለፈውን መጥፎ ታሪክ እንዳንደግምና ለአሁኑና ለመጭው ትውልድ እንደ ቤተ ክርስቲያን የእውነተኛ ብርሃንነትና ጨውነት ሚናችንን ለመግለጥ አዲስ ራእይ ይዘን እንድንነሣ ነው:: የቤተ ክርስቲያን መሠረት፣ ስብከት፣ መመሪያና መሣሪያ የእግዚአብሔር ቃልና የእግዚአብሔር መንፈስ እንደሆነ ሊታወቅ ይገባል:: እውነተኛ ጥያቄዎች እውነተኛ መልስ ማግኘት አለባቸው::

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን የቤሉች አብያተ ክርስቲያናት ቀዳሚ እናት እንደ መሆኗ፣ የረዥም ዕድሜና አምንታዊ እሴቶች ባለቤት፣ በዓለማችን በቀዳሚነት ከሚታወቁት አብያተ ክርስቲያናት አንዷ፣ በዚህች ምድር ካሳት የዳበረ ልምድና አቅም የተነሣ አባሎቿ ብቻ ሳይሆኑ ኢትዮጵያውያንና የዓለም ሕዝብ ሁሉ ከእርሷ ብዙ ይጠብቃሉ::

ወንጌልን ማዕከል ያደረገ፣ የእግዚአብሔርን ቃል የበላይነት ያጎላ፣ በነፍሳት ድነት ላይ ያተኮረ፣ አገራዊ አውድን የተላበሰ፣ ከስሜታዊነት የጸዳ እርምጃ፣ ዓለም አቀፋዊ የወንጌል ራእይ የሰነቀ፣ በ21ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ላለው ትውልድ የለውጥ፣ የዕድገትና የተሐደሶ አቅጣጫ አመልካች እንድትሆን ስለዚህች የአገር ኩራትና የኢትዮጵያ ታሪክ ማዕከል ለሆነች ቤተ ክርስቲያን ከሚጸልዩላት አንዱ በመሆኔ ራሴን እንደ ዕድለኛ እቆጥራለሁ:: እግዚአብሔር ኦርቶዶክስና ኦርቶዶክሳውያንን ይባርክ:: በኢትዮጵያ ያሉ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትም በጉያቸው የእየተፈለፈሉ ያሉ አለማዊነት፣ ምድር ተኮር ወንጌል፣ ከአፍቅሮተ ንዋይና አፍቅሮተ ሢመት፣ ከራስ ተኮርነት ወደ ዓለም አቀፍ ሚሲዮናዊነት ለመሻገር የቃሉና የመንፈስ ተሐድሶ ያስፈልጋቸዋል:: በቃሉና በመንፈሱ ተሐድሶን ከቤተ ክርስርቲያናችን (የቅዱሳን ጉባኤ) ሳይሆን ከግል ሕይወታችን እንጀምር:: ያልተለወጠ ለዋጭ፣ መልዕክት የሌለው መልዕክተኛ፣ ያላየ መስካሪ፣ እግዚአብሔርን በግሉ የማያውቅ ስለ እግዚአብሔር ተከራካሪና የእግዚአብሔር ቃል ደንታ ቢስ ሆነን የአባቶች ወግ ጠባቂ እንዳንሆን እንጠንቀቅ:: በቃሉ እንታደስ!

በሚቀጥለው ምዕራፍ በአገራችን ቀዳሚ የአገራችን ምሁር፣ የታሪክ ሊቅ፣ የወንጌል ሰባኪና ደራሲ የነበሩ አለቃ ታዬ የተሐድሶን አሳብ በማንገባቸው የደረሰባቸውን መራር መከራ፣ ስደትና ሰማዕትነት እንመለከታለን:: ከአባ እስጢፋኖስና ከተከታዮቹም ሰማዕትነት በኋላ በምድራችን የለውጥ ፍርሃትና አሉታዊ እርምጃ በአለቃ ታዬም ዘመን ያለመለወጡን ያመለክታል:: ዝርዝሩን በቀጣይ ምዕራፍ ይመልከቱ::

፬

"የቀደሚ ምሁር" የተሐድሶ ሐሳብ

አለቃ ታዬ ገብረማርያም

/1853 - 1916 ዓ.ም/

አለቃ ታዬ ገብረማርያም በዐፄ ቴዎድርስ ዘመነ-መንግሥት በበጌምድርና ሰሜን ጠቅላይ ግዛት ከምከም ወረዳ፣ ልዩ ስሙ ግምጃር ሚካኤል በተባለ ሥፍራ ህዳር 21 ቀን 1853 ዓ.ም ተወለዱ:: አለቃ ታዬ ገና በሕፃንነታቸው በቤተ ክህነት ትምህርት ሥርዓት ንባብንና ጽሕፈትን ተማሩ:: ምጽዋ በሚገኘው በምንኩሉ የሲዊድን ሚሲዮን ትምህርት ቤትም ከአሥር ዓመት በላይ የወንጌልን ቃል እንደተመራመሩ ግለ ታሪካቸው ያወሳል:: በትምህርት ቤት በነበራቸው ቆይታ ትጉህ ተማሪ ነበሩ:: በወቅቱ የነበሩ ዊንክቨስት እና ኤሚሊ ሉንደል የተባሉ መምህራን እንዳጠኑ:-

> *ታዬ በባሕላዊ ትውፊቶች በመመሰጣቸው፣ ከምዕራባውያን ትምህርት ይልቅ ለምሥራቁ ቅድሚያ ሲሰጡ ታይተዋል:: ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ልዩ ዝንባሌ ነበራቸው:: የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያንን ለማጥናት ሰፊ ጊዜ ይሰጣሉ፤ አብዛኛውን ጊዜም እስከ ሌሊቱ አጋማሽ ድረስ ከግእዝ መጻሕፍት እየጣቀሱ ይመራመራሉ::* በማለት እማኝነታቸውን ሰጥተዋል::[86]

[86] ሰለሞን ጥላሁንና ሥምረት ገብረማርያም(2000 ዓ.ም)፣ ደማቆቹ፣ ርዋበት አታሚዎች፣ ገጽ 60

በተከታዩ ዓመት ማለትም በኖቨምበር 1882 ዓ.ም ታዬ ቅኔ ለመቀኘት ፊታቸውን ወደ በጌምድር መለሱ:: ምርምራቸውንም ዕውቅና ባላቸው በተለያዩ አድባራትና ገዳማት ካጠናቀቁ በኋላ "አለቃ" የተሰኘውን ከፍተኛ ማዕረግ አገኙ::[87]

አለቃ ታዬ ከፊል ትምህርታቸውን ከውጪ አገር መምህራን ዘንድ በመቅሰማቸው፤ አንዳንድ የቤተ ክህነት ሰዎች ተቃውሞ ያነሱባቸውና ያስነሱባቸው ነበር::[88] ፀሐፊ ትዕዛዝ ገብረሥላሴ እና አቡነ ማቴዎስ ከፍተኛ በደል እንደፈፀሙባቸው የሰሙ ዐፄ ሚኒልክ ባለሟላቸውን (ፀሐፊ ትዕዛዝ) ገብረሥላሴ በእጅጉ ገስጸዋቸዋል:: ለአቡኑም ቢሆን አለቃ ታዬን በማይረባ በማንገላታታቸው ቅሬታቸውን በይፋ ገለጹላቸው::[89]

ያም ቢሆን ንጉሡ አለቃ ታዬን ከወህኒ፣ ከመከራና ከገዳዮች እጅ ማስጣል አልቻሉም:: ይህም በአገራችን የአሳብ ነፃነት በፍጹም እንዳልነበረና እግዚአብሔር ለሰው ልጅ የሰጠውን የአሳብ ልዕልና ቤተ ክርስቲያን በመደፍጠጥ ቀዳሚ እንደነበረች የአለቃ ታዬ መከራና ሞት ተጨባጭ ማስረጃ ነው:: ለአለቃ ታዬ ንጉሥ ሲራራላቸው አንዳንድ የቤተክህነት ሰዎችና አቡኑ ለምን ጨከኑባቸው? አለቃ ታዬ ይደርስባቸው የነበረውን ተቃውሞና በደል ለንጉሡ በማመልከታቸው ዐፄ ሚኒልክ እንዲህ የሚል ደብዳቤ ጽፈውላቸው ነበር:-

ሞአ አንበሳ ዘእምነገደ ይሁዳ ዳግማዊ ሚኒልክ ሥዩመ እግዚአብሔር ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ፣ አለቃ ታዬ ገብረማርያም የሚባል ሰው ምጽዋ የነበረ ሃይማኖቱን እኛ መርምረነዋልና ማንም አንዳች አይበለው በሃይማኖቱ ነገር:: [90]

ስለ አለቃ ታዬ ካህናት፣ አቡን፣ የንጉሥ ጸሐፊ የነበሩ ወንጌልን በመናገራቸው ቢቃወሟቸውም አንዱም የሚያስተምረው ትምህርት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ እንደሆነ ከመጽሐፍ ቅዱስ በማጣቀስ የረታቸው አንድም ሰው በሕይወት ዘመናቸው እንዳልተገኘ ታሪካቸው ይናገራል:: የእግዚአብሔርን ቃል እውነት በመኖር የወንጌልንም ቃል በገሃድ ቢናገሩም ከመከራና ከእስራት ማምለጥ አልቻሉም:: የካቲት 25 ቀን 1961 ዓ.ም የአዲስ ዘመን ጋዜጣ *"ምን ሠርተው ታወቁ"* በተሰኘው አምዱ የመረጣቸው ከቀዳሚ የአገራችን ምሁራን መካከል አንዱ አለቃ ታዬ ነበሩ:: ስለ እርሳቸው ሲናገር:-

እንደ ዛሬው ኤ.ቢ.ሲ.ዲ. የቆጠረው በመቶ ሺህ ሳይቆጠር፣ ኢትዮጵያዊ ፕሮፌሰርና ዶክተር ሳይገኝ፣ አለቃ ታዬ የዐሥራ ዘጠነኛው ዘመን ኢትዮጵያዊ ምሁር ነበሩ:: ሙያቸውና ችሎታቸው በአንድ መሥመር ብቻ የተወሰነ አልነበረም:: በአንደበታቸው የሚመስጡና ልብን የሚማርኩ የክርስቲያን

---

[87] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 61*
[88] *ፍጹም ወ/ማርያም (2005 ዓ.ም)፣ ያልተዘመረላቸው፣ ህትመት ፋርኢስት ትሬዲንግ፣ ኃላ.* የተ. የግ. ማህበር፣ ገጽ 46
[89] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 67*
[90] *ህዳር 6 ቀን 1891 ዓ.ም በወረኢሉ ከተማ ተፃፈ (ኃይሉ ከበደ(1963 ዓ.ም) ገጽ 3*

ሃይማኖት ሰባኪ፣ የሚራቀቁ ደራሲ፣ የሚመራመሩ ታሪክ ጸሐፊ፣ ስለ ኀሊና ነጻነት ተከራካሪ፣ ከውጭ አገር ተበትነው የነበሩትን የኢትዮጵያ መጻሕፍት ሰብሳቢ ነበሩ:: በቤተ መንግሥት የተከበሩትን ያህል በወኅኒ ቤት ማቀዋል:: የተወደዱትን ያህል ብዙ ጠላቶችም ተነሥተውባቸዋል::

አለቃ ታዬ ገብረማርያም/1853 - 1916 ዓ.ም/

ምንጭ:- ጮራ መጽሔት ቁ.40. 2003 ዓ.ም

ተሐድሶ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መልስ ያላገኘ ዘመን ተሻጋሪ ጥያቄ እንጂ ሚሲዮናውያንን ተከትሎ የመጣ *"መጤ"* ጥያቄ አይደለም:: ይህ ትውልድ የተሐድሶ ጥያቄ በቃሉ ላይ ቆሞና ከቀደምት አባቶች ተቀብሎ እንጂ በራሱ ፈጥሮ እያስታጋባ አይደለም:: የወንጌል መልዕክተኞች ወደ ሀገራችን ሳይመጡና ወንጌላውያን የሆኑ አብያተ ክርስቲያናት በተለምዶ ፕሮቴስታንት የሚባሉ ሳይመሠረቱ የተሐድሶ ጥያቄ በአገራችን ነበር:: ከዛሬ መቶ ዓመት በፊት በቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ/የለውጥ ሀሳብን በገሃድ ካነሡት ፋና ወጊ የአገራችን ምሁራን መካከል አለቃ ታዬ አንዱ ነበሩ:: በኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተምረው ያደጉና በእውነት ላይ ቆመው እውነትን በራስ በመወራረድ አንዳች ሳይፈሩ በገሃድ የገለጡ የእምነት ሐዋርያ እንደነበሩ ቅን ልቦና፣ ሚዛናዊ አዕምሮና የማርን ጣፋጭነት እያወቁ እሬት ነው ለማለት ሕሊናቸው ፈቃድ ለማይሰጣቸው ኢትዮጵያውያን ሁሉ የአደባባይ ምስጢር ነው:: በኢትዮጵያ ባለፉት ዘመናት በእውነት ላይ በመቆማቸው ያለ ፍትሕ የሥርዓቱ ሰለባ የሆኑ ኢትዮጵያውያንን ለመቁጠር የሚቻል አይመስለኝም:: አንዳንዶች ለዚህች አገር አንድነት፣ ዕድገትና ለውጥ ላበረከቱት መልካም ሥራ ትልቅ አድናቆት የተቸራቸው አሉ ሌሎች ደግሞ ተረስተዋል::

እንዲሁም ከሁሉ በላይ አንፀባራቂ ሥራ የሠሩትን ጥቂቶች ሲያሞግሷቸው በአንዳንዶች ዘንድ እንደ ከሃዲ የሚቆጠሩና ሞተው እንኳ የሚወገዙ ታላላቅ ሰዎችም አልታጡም። ከእነዚያ መካከል አለቃ ታዬ አንዱ ናቸው። የብዙዎች ዓይን ገና ባልበራበት ዘመን "የአሥራ ዘጠነኛው ዘመን ኢትዮጵያዊ ምሁር" የሚል ቅጽል ስም ወጥቶላቸው ነበር። የዘመኑን የግብፅ ጳጳሳት የበላይነት፣ በቤተ መቅደስ የተንሰራፋውን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ እንደ አባ እስጢፋኖስና ተካታዮቹ በእግዚአብሔር ቃል ላይ በመቆም በግልጽ የሞገቱና ለእውነት ራሳቸውን የሰጡ ታላቅ ሰው ነበሩ፡-

ኣለቃ ታዬ የተቃውሞ ትምህርት ያስተምራሉ በሚል በጳጳሱ ፊት ቀረቡ። ስለተከሰሱበት ነገር ራሳቸውን መከላከል ሲጀመሩ ጳጳሱ በቁጣ አቋርጠዋቸው አንተ አህያ ሃይማኖትህ ምንድነው? ሲሉ ዘለፏቸው። እርሳቸውም በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ላይ የተሾሙትን ግብጻዊ ጳጳስ በክርስቲያናዊ እምነታቸው ላይ እንዲቀልዱ ባለመፍቀድ፡- በርግጥ እኛን የማይረቡ አህዮች ያሰኘን እኮ በቤተ ክህነታችን ላይ እንደ እርስዎ ያሉትን ባዕዳን መሸከማችን ነው[91] ብለዋል።

አለቃ ታዬ ከጀርመን መልስ የኢትዮጵያ የክብር ኮከብ ኒሻን ከዐፄ ምኒሊክ ተሸልመው በትውልድ ቀያቸው ጉልት ተቀብለው ሥራቸውን ቀጠሉ። ደጃዝማች መሸሻ ወርቄ በቅናት ተነሣስተው የአለቃ ታዬን ጉልት ግሚሱን በኃይል ከነጠቁ በኋላ ቀሪውን ደግሞ ለመጠቅለል አስበው በጊዜው የበጌምድር ገዢ ለነበሩት ለንጉሥ ወ/ጊዮርጊስ እንዲህ ብለው ጻፉ፡- *"ኣለቃ ታዬ ሃይማኖቱ ንስጥሮስ ነው፤ ይህን ሃይማኖት ለሕዝብ ያስተምራል።"* ንጉሥ ወ/ጊዮርጊስ ቁጣና ብስጭት በተሞላበት መንፈስ እንዲህ ብለው ለአለቃ ታዬ ላኩ፡-

የተላከ ከራስ ወ/ጊዮርጊስ ይድረስ ለአለቃ ታዬ እንዴት ሰንበተሃል? እኔ እግዚአብሔር ይመስገን ደህና ነኝ። ዝም ብለህ ተቀመጥ ስንልህ እንደዚህ ያለ ትምህርት ከየት ያመጣኸው ነው? በምን ተጣላኸኝ እንዳትል። በ1903 ዓ.ም ኅዳር 24 ቀን ተጻፈ።

ደብዳቤው እንደ ደረሳቸው ሃይማኖታቸው ተዋሕዶ መሆኑንና የተፈጸመባቸው ግፍ ተገቢ እንዳይደለ ለንጉሥ ወ/ጊዮርጊስ በመግለጽ የተወሰደባቸውን መሬት እንዲያስመልሱላቸው ጠየቁ፤ ንጉሡም ደጃዝማች መሸሻ ወርቄን አስጠርተው የወሰዱባቸውን ጉልት ለአለቃ ታዬ እንዲመልሱላቸው ፈረዱ። ሁኔታው ያልተዋጠላቸው ደጃዝማች መሸሻም፣ ታዬ *"ሃይማኖቱ ፀረ ማርያም"* ነውና አገር መግዛት አይገባውም በማለት ሌላ ክስ ከፈቱበት።[92] ንጉሥ ወ/ጊዮርጊስ ጉዳዩ ሃይማኖት ነክ በመሆኑ ታኅሣሥ 24 1903 ዓ.ም ክሱን ወደ አቡነ ማቲያስ መሩት። ጥር 28 1903 ዓ.ም በዋለው ጉባኤ አለቃ ፈለቀ ከሳሽ ሆነው በመቅረብ *"ኣለቃ ታዬ*

[91] *ጮራ መጽሔት ቁጥር 40 ታህሣሥ 2003 ዓ.ም ገጽ 13-14*
[92] *ደማቆቹ ገጽ 67*

ለስዕልና ለመስቀል አይሰግድም፤ በሞቱ ቅዱሳን አማላጅነት አያምንም፤ ዝክርና ምዕዋት፣ የሞተ ሰውን ሊያጸድቅ እንደማይችል ይናገራል፤ የልማድ ጾም ዋጋ እንደሌለው ይሰብካል፤ ቀናትን አያከብርም" ስሉ የክሱን ጭብጥ አብራሩ። ጉባኤው በክሱ በጭብጥ ላይ በብርቱ ከተወያየ በኋላ አለቃ ታዬን ለወደፊቱ ይህን ትምህርት እንዳያስተምሩ አስጠንቅቀው ቢያሰናብቱም በአለቃ ታዬ መለቀቅ የተበሳጩ ካህናት በወቅቱ ለዐፄ ምኒልክ ባለ ሙሉ ስልጣን እንደ ራሴ ለነበሩ ለራስ ተሰማ በማመልከት ያለ ሕግ ከታላቁ ወኅኒ ቤት እንዲገቡ አደረጉ። ለመሆኑ አለቃ ታዬ ለግዞት የዳረጋቸው *ለሥዕልና ለመስቀል እንድንሰግድ፣ የሞቱ ቅዱሳን እንደምያማልዱ፣ ዝክርና ምጽዋት የሞተን ሰው እንደሚያጸድቁና የልማድ ጾም ዋጋ እንዳለው* በየትኛው *መጽሐፍ* ቅዱስ ነው የተጻፈው? ከዚህ የሚረዳው አለቃ ታዬ ፍዳን ያዩት በእግዚአብሔር ቃል ላይ ቆመው ነባሩን ልምድ ስለ ሞገቱ ነው።

እኚህ ታላቅ ምሁር በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በቃሉ ብርሃን ጨለማን መግለጥ ሲጀምሩ *"ኣለቃ ታዬ የሃይማኖት ፀረ ማርያም ነውና አገር መግዛት አይገባውም፤ ፀረ ማርያም አይደለሁም ካለ ሥዕለ ማርያም ይምጣለትና ይስገድ"* ሲባል (ዘጸ.20፡1-6) በመጥቀስ ለሥዕል አልሰግድም ሲሉ ወደ ወህኒ ቢያወርዷቸውም አቋማቸውን እንዲህ ብለው በስንኞች ቋጥረዋል ፡-

"እኔ ለአምላክ እንጂ ለሥዕል አልሰግድም!"

ይከራከሩኛል እየተጋዙ፣
በከንቱ ላይረቱኝ አምላክን ሳይዙ።
ወህኒ በመግባቴ በጣም ደስ ብሎኛል፣
አምላኬ በእኔ ስም ተመስግኖልኛል፣
ለወንጌሉ ስብከት ጊዜው ኢጋጥሞኛል።
መናፍቅ ነው ቢሉኝ እኔ ምን ዕዳዬ፣
ውዳሴ ከንቱ ነው ከሰው ምስጋናዬ
አንተ ሁነኝ እንጂ በነፍስ በሥጋዬ
ታምኜብሃለሁ አትጣለኝ ጌታዬ።
አንኳን በእግር ብረት ቢያገቡኝ በግንድ፣
ከቶ ምንም ቢሆን እውነትን አልክድ፣
መጨመር ነው እንጂ ከሳት ላይ ባሩድ፣
የተሰወረውም እንዲሆን ገሃድ፣
እኔ ለአምላክ እንጂ ለሥዕል አልሰግድ።

ለፍቼ አልቀረሁ እንዳገልግሎቴ

ግምጃ ሱሪ እግረ ሙቅ ወህኒ ቤት ግዛቴ፣

ለፍቼም አልቀረሁ የኔ ጌጥ ይኸዋ፣

ግምጃ ሱሪ እግረ ሙቅ ሰንሰለት ቢተዋ::[93]

ይህ ግጥም አለ́ቃ ታዬ ከእግዚአብሔር ቃል ውጭ የሆነውን አሳብ እንቢ በማለቱ መታሠሩን፣ እሥራቱን ደግሞ የወንጌል አገልግሎት በር አድርጎ መቁጠሩን፣ መናፍቅ ብለው አምላክን ሳይዙ በብርቱ እንደሚከራከሩት፣ እርሱ በአምላክ እጅ በእርግጠኝነት እንዳለ በመታመን እየተናገረና የአምላክን ዕርዳታ መጠየቁንና ለአምላክ እንጂ ለሥዕል ስግደት እንደሌለው በገሃድ ይናገራል:: በአጠቃላይ ግጥሙ እምነት፣ ጽናት፣ ቆራጥነት፣ መረዳት፣ የጠራ አስተምህሮው ብቻ ሳይሆን የተቃዋሚዎቹ እምነትና መረዳት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆኑን ፍንትው አድርጎ ያመለከተ ነው::

የአለቃ ታዬ ሥራዎች

በ1897 ዓ.ም የጀርመን ንጉሥ ነገሥት ግዕዝና አማርኛ የሚያስተምር አንድ ሊቅ እንዲላክለት ጠየቀ:: ዐፄ ሚኒልክም፤ *"ለዚህ ተግባር የሚመጥን አለቃ ታዬ ነው!" ብለው መረጧቸው::*

> *ሞአ አንበሳ ዘእምነገደ ይሁዳ ዳግማዊ ሚኒልክ ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ይድረስ ለአለቃ ታዬ እንዴት ሰንብተሃል:: እኔ እግዚአብሔር ይመስገን ደህና ነኝ:: ከጀርመን መንግሥት ተልከው የመጡ ሰዎች በምጽዋ በኩል ወደ አገራቸው ለመሄድ በጎጃም በኩል መጥተዋል:: ነገር ግን ከኢትዮጵያ የሄደ በአገራችን ብዙ የጥናት መጽሐፍ አለ:: ያንን የሚያውቅ ብልህ ሰው ይሂድና እንዲያይ ይሁን ብለናል:: አንተ የዚያን አገር ባሕል ለምደኸዋልና እናንተ ዘንድ በደረሱ ጊዜ አንተም ከነርሱ ጋር አብረህ እንድትሄድ ይሁን::[94]*

አለቃ ታዬ በአውሮፓ ቆይታቸው ከጀርመን በተጨማሪ ሲዊድንን፣ ቱርክን፣ ኢጣሊያንንና ግሪክን ጎብኝተዋል:: በመንገዳቸውም ላይ እስክንድርያና ኢየሩሳሌም ላይ ቆይታ አድርገዋል:: ብልህነቱንና እቅሙን ያስተዋሉ የጀርመን፣ የግሪክና የኢጣሊያንም መንግሥታት ልዩ ልዩ የክብር ኒሻኖች

[93] ዮሐንስ አድማሱ *(2004 ዓ.ም)፤ ቀኝ ጌታ ዮፍታሔ ንጉሤ፤ ገጽ 41 (ይህ ግጥም አለቃ ታዬ፣ በሰውነት ፈላጊነታቸው ረገድ ምን ዓይነት ሰው እንደነበሩ ጥሩ ምስል ያቀርባል፣ የጊዜውን ማህበራዊ - ፖለቲካዊ አየር ቃና ይናኛል:: አለቃ ታዬ በዚህ ረገድ ስለደረሰባቸው መከራና ለቀረበባቸውም ሃይማኖት የመካድ ክስ ስለሰጡት መልስ ባሕሩ ዘውዴን Pioneers of change in Ethiopia: The Reformist Intellectuals of the Ethiopia of the Early Twentieth Century* (James Currey,(2002), Ohio University Press, Addis Ababa University press,

[94] *መጋቢት 9 ቀን 1997 ዓ.ም*

ሸልመዋቸዋል:: ከንጉሥ የተሰጣቸውን ተልዕኮ በስኬት እንደተወጡ ብላቴን ጌታ ኅሩይ ወልደሥላሴም "የሕይወት ታሪክ" በተሰኘ መጽሐፋቸው እንዲህ ዘግበዋል:-

> *የጀርመን መንግሥት የግዕዝ ቋንቋ የሚያስተምር አንድ ሊቅ ይስጡኝ ብሎ ዐፄ ሚኒልክን በለመነ ጊዜ፣ አለቃ ታዬን መርጠው ሰደዷቸው:: በጀርመንም መንግሥት ሦስት ዓመት ሙሉ ግዕዝ ቋንቋ አስተምረው፣ ኒሻን ተሸልመው ወደ ኢትዮጵያ ሲመለሱ ዐፄ ሚኒልክም ኒሻን ሸልመው ያባታቸውን አገር ሰጥተው ወደ በጌምድር ሰደዷቸው::[95]*

አለቃ ታዬ ስለ ዘመናዊ ኢትዮጵያ ታሪክ አፃፃፍ በር ከፋች ናቸው ሊባሉ ይችላሉ::[96] ታላቅ ደራሲ ነበሩ:: ከጻፏአቸውም መጻሕፍት መካከል:-

- *መጽሐፈ ሰዋሰው*
- *መጽሐፈ መነፅር*
- *የኢትዮጵያ ሕዝብ ታሪክ*
- *የኢትዮጵያ ታሪክ*
- *መዝገበ ቃላት*
- *የመንግሥት ሕይወት*
- *መዝሙረ ክርስቶስ*
- *ትርጓሜ ዳዊት ከእነታሪኩ እና*
- *አምስቱ አእማድ የተባሉት በዋናነት የሚጠቀሱ ናቸው::*

አለቃ ታዬ ለአገር የነበራቸው ታላቅ ራእይ

ጌታቸው በለጠ (*በኢምፓክት መጽሔት 2000 ዓ.ም*) አለቃ ታዬ በውጭ አገር ሲማሩ ለአገራቸው ዕድገትና ለውጥ ትልቅ ራእይ እንደነበራቸው ለንገሡ የጻፉትን ደብዳቤ በጽሑፋቸው የጠቀሱት እንዲህ ይነበባል:-

> *አውሮፓውያን ለጥበባቸው ፍጻሜ የለውም:: በየዕለቱ አዲስ ነገር እሰማለሁ:: ጃንሆይ ከአገርዎ ልጆች ወደ አውሮፓ ሰደው ብልሃት ቢያስተምሩ መልካም በሆነ... የጃንሆይ ብር እንዲሰለጥን የፊተኛውን ብርና አሞሌ ያጥፉ... በአገራችን ጥቂት ዕውቀት ያላቸውን ሰዎች በማክበር ፈንታ ስለሚሰደቡ፣ ስለሚዋረዱና ስለሚጠቁ ጠቃሚ ጥበብ ሥራ ትተው መባዘን መረጡ:: ያውሮፓና እስያ ሰዎች ከአፍሪካ ሰዎች ክፍልም ጥቂቶቹ ብልሃተኞች ሲሆኑ እኛ ሀበሾች ... መጽሐፍ ቢማሩ እንጨት ቆርቋሪ ... ቆዳ ቢፍቅ ጥንብ በላተኛ ፋቂ እየተባለ ለየሥራው ሁሉ ስም እየሰጠን ስለሚሰደብ የጥበብ ሥራ ከጊዜ ወደ ጊዜ*

[95] ብላቴን ጌታ ኅሩይ ወልደሥላሴም*(1915 ዓ.ም)* ፣ የሕይወት ታሪክ፣ አዲስ አበባ፣ ራስ ተፈሪ ማተሚያ ቤት *ገጽ 37-38*

[96] *አዲስ ዘመን ጋዜጣ፣ 1961 ዓ.ም ገጽ 2*

እየቀዘቀዘ ጠፋ:: ስለዚህ ጉዳይ ጃንሆይ አስበውበት እንዲህ ያለው ስድብ ሁሉ ባዋጅ እንዲከለከል ... ሰዎች እንዲከበሩ ቢያደርጉ ... በሌላ መንግሥት ስምና መልክ የተቀረፀ ገንዘብ ከመገበያየት በጃንሆይ መልክና ስም የተቀረፀበት ገንዘብ እንዲወጣ ቢያደርጉ ነፃ መንግሥትም ራሱን የቻለ የተሟላ ይሆናል...

ኃይሉ ከበደም በመመረቂያ ጽሑፋቸው አለቃ ታዬ ጀርመን ሆነው ለንጉሥ ስለጻፉት ደብዳቤ እንደሚከተለው ገልጸዋል፦ *በየዕለቱ አዲስ ነገር አያለሁ፤ አዲስ ነገር እሰማለሁ:: ...ይህን አይቼ ለአገሬ መንግሥት ቅንዓት እንደእሳት በላኝ:: ምግኮ አደረጋለሁ? አዝኜ ወደ መቃብር እወርዳለሁ*[97] በማለት ከአውሮፓ ወደ አገር ቤት የሰደዱት ደብዳቤ አለቃ ታዬ ለአገራቸው ክብር፣ የኢኮኖሚ ብልጽግና የሥራ ባሕል ለውጥ የነበራቸውን ተቆርቋሪነት አመልካች ነው::

የአለቃ ታዬ ተቀባይነት ማጣት

ለአገሩ ዕድገትና ብልጽግና ተቆርቋሪና በእግዚአብሔር ቃል ላይ በመቆም በዘመኑ የነበረውን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮና ልምምድ በገሃድ የሞገቱት አለቃ ታዬ በትልቅ መከራና መገፋት ውስጥ እንዳለፉ ታሪካቸው ያወሳል:: ታዋቂ የኢትዮጵያ ምሁር ነጋድራስ ገ/ሕይወት ባይከዳኝ ስለ አለቃ ታዬ ሲናገሩ፦

> *እስከ ዛሬ ድረስ እሩቅ አገር ተሰደው ወይም ወደ አበሾች ከመጡት ፈረንጆች ጥቂት ጥበብ ተምረው ያገራቸውን መንግሥት ሊጠቅሙ የሚፈልጉ ወንድሞቻችንን መናፍቃን፣ የሌላም መንግሥት ሰላዮች እየተባሉ ሲራቡ፣ ሲከሰሱም እናይ የለምን? እነዚያን መከረኞች ስም ሰንት ብለን እንቁጠረው? የሚከተሉት የሁለት ሰዎች ስም እንዲወሱ የግድ ነው:: እነርሱም ከንቲባ ገብሩና አለቃ ታዬ ናቸው:: ሦስት ዓመት ሙሉ አዲስ አበባ ላይ ስቀመጥ እንደእነዚህ ሁለት ሰዎች አድርጐ መንግሥቱን የሚወድ ሰው አላየሁም:: ይህ ደግነታቸው ግን እስከ ዛሬ ድረስ አልታወቀላቸውም ይመስለኛል:: እጅግ ያሳዝናል:: የእነርሱን ዕድል ያየ ሰው የኢትዮጵያ መንግሥት ለወዳጅ አይጠቅምም ብሎ ይቆርጣል::*[98]

የአለቃ ታዬ ዜና ዕረፍት

"ቢከፋ ቢደሰት ሁሉም በሞት ያልፋል

የመልካም ሰው ዝና ታሪኩ ይተርፋል::"

[97] ኃይሉ ከበደ (1963 ዓ.ም)፣ የአለቃ ታዬ ገብረማርያም የሕይወት ታሪክ፣ አዲስ አበባ፣ አ.አ.ዩ፣ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነ ጽሑፍ ክፍል ለአርት ባችለር ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጽሑፍ (ያልታተመ)
[98] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 26

ተብሎ የተገጠመላቸው ለአለቃ ታዬ ነበር:: የታሪክ ምሁሩና ጸሐፊ አለቃ ታዬ በ1916 ዓ.ም ሲሞቱ በአዲስ አበባ ሥላሴ ቅበሩኝ ብለው ከመሞታቸው በፊት እንደተናገሩ ይነገራል:: መርስዔ ኀዘን ወልደ ቂርቆስ *"የሃያኛው ክፍለ ዘመን መባቻ"* በሚለው መጽሐፋቸው በአለቃ ታዬ ቀብራቸው ላይ ተገኝተው የታዘቡትን እንዲህ ዘግበዋል፦

> *ቤተሰቦቻቸውና ወዳጆቻቸው ወደ ሥላሴ ቤተ ክርስቲያን ሄደው ካህናቱን ፍትሐት ፍቱልን ቢሏቸው አንፈታም አሉአቸው:: ቀባሪዎችም መቃብር ለመቆፈር ቢጀምሩ ካህናቱ በደወል ተሰበሰቡና "ይህ ጸረ ማርያም፤ በቤተ ክርስቲያናችን አይቀበርም" ሲሉ አምባገሮ አንሥተው ከለከሉ:: ...በእምቢታቸው ስለ ጠነከሩ የአለቃ ታዬ ሬሣ ወደ ጉለሌ ተወስዶ በፕሮቴስታንቶች የመቃብር ሥፍራ ተቀበረ::... የዚህ ታሪክ ጸሐፊ የአለቃ ታዮን ሞት ሰምቶ ለማስቀበር ወደ ሥላሴ ቤተ ክርስቲያን ሄዶ ነበርና አምባጓሮው ላይ ደርሶ የነገሩን ሁኔታ ተመልክቷል:: ካህናቱ ከፉኛ ተቆጥተው መቋሚያ ይዘው ለጥል ተሰልፈው ነበር*[99] ብለዋል::

ካህናቶቹ መቋሚያ ይዘው ለጥል የተሰለፉት ከማን ጋር ለመግጠም ይሆን? ከአፈር የተሠራው የሰው ሥጋ ሲሞት ወደ አፈር መመለሱ እንጂ በኦርቶዶክሶችና በፕሮተስታንቶች የቀብር ቦታ መቀበር በሟቹ ላይ አንዳች ለውጥ እንደሚያመጣ መጽሐፍ ቅዱስ ምንም ፍንጭ አይሰጥም:: የአንድ ሰው አስክሬን በልዩ አጀብ በክብር ወይም በውርደትም ቢቀበር፣ ሳይቀበር በስብሶ ወደ አፈርነት ቢለወጥ ወይም በእሳትም ቢቃጠል፤ በሕይወት እያለ በጌታ ያመኑ ለዘላለም ከጌታ ጋር ለመኖር ያላመኑ ደግሞ ለዘላለም ፍርድ አንድ ቀን ሁሉም እንደሚነሡ ቃሉ ይናገራል:: አለቃ ታዬ በሕይወት እያሉ ብቻ ሳይሆን በሞታቸውም ብዙ ወሬ ተነዝቶባቸው ነበር:: አንዱ ወሬ፣ ከእምነታቸው የተነሣ ከቄሳውስቱ ጋር አይስማሙም ነበር:: በዚህም የተነሣ መሬት አስክሬናቸውን እየተፋች አስቸገረች የሚል ነው:: በዚህ የተደነቀ አንድ ሰው "ትልቅ ሰው በመሆናቸው መሬት አልችላቸውም ብላ ነው" ሲል መለሰ ይባላል::

ቃሉ ለሕያው ሰው እንጂ ለአስክሬን ሥርዓት የለውም

አንድ የሚስዮሎጂስት ፕሮፌሰር ሲያስተምረን ወደ ህንድ የወንጌል መልዕክተኛ ሆኖ ባገለገለበት ዘመን የአንድ አማኝ የቀብር ሥርዓት ትልቅ የወንጌል በር እንደከፈተለት የተረከልን ታሪክ ትዝ አለኝ፣ እንዲህም ብሎ ምስክርነቱን አካፈለን፦

> *እግዚአብሔር በወንጌል ያልተዳረሱትን የመድረስ ትልቅ ሸክምና ጥሪ ስለሰጠኝ ከአስፈላጊ ትምህርት በኋላ እ.ኤ.አ 1976 ከአሜሪካ ወደ ህንድ አቀናሁ:: ወንጌልን መስበክ በጀመርኩበት አካባቢ 99.9% የነበረው ሕዝብ የህንዱይዝም ሃይማኖት የሚከተሉና የተለያየ ጣኦት አምላኪዎች ነበሩ:: ከሁለት ዓመት*

[99] መርስዔ ኀዘን ወልደ ቂርቆስ(1896-1922 ዓ.ም) ፤ *የሃየኛው ክፍለ ዘመን መባቻ፤ የዘመን ታሪክ ትዝታዬ ካየሁትና ከሰማሁት (ሁለተኛ እትም)*፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ ገጽ 272-273

ጸሎትና አገልግሎት በኋላ በአንድ ሁብታም ቤተሰብ የተወለደ ሽባና በብዙ በሽታዎች የተጠቃ ሰው ወንጌልን ሰምቶ በጌታ ኢየሱስ አምኖ ተጠመቀ:: ቤተሰቦቹም አዲሱን ሃይማኖት በመቀበሉ አልተቃወሙትም:: ወዲያውም ታሞ ሆስፒታል ሲገባ እንዲፀልይለት ተጠርቼ ወደ ሆስፒታሉ መጥቼ በመፀለይ ሙሉ ቀን ከእርሱ ጋር ዋልኩ:: በመጨረሻ የጌታ ፈቃድ ሆኖ ቀዳሚውና ብቸኛው የቤተ ክርስቲያናችን አባል የነበረው ሰው በሞት ተለየን:: ከቤተሰቡ ጋር አለቀስን፤ አዘንን:: ቤተሰቡም ወደ እኔ መጥተው አስከሬኑን በሃይማኖትህ መሠረት የሚታደረገውን አድርግ አሉኝ:: እኔም:- በክርስትና ለሞተ ሰው የሚደረግ የተለየ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥርዓት የለም:: ሲላቸው:- ፈቃድ ጠይቀውኝ በሥርዓታቸው መሠረት ሬሳውን አቃጠሉ:: ከዚያ በኋላ ያልተጠበቀ ነገር ሆነ:: በነጋታው ቤተሰብ ሁሉ በአንድነት አንተ መልካም ሰው ስለሆንክና እኛን እንዳለን ስለተቀበልከን ከዛሬ ጀምሮ ሁላችንም ካንተ ጋር ክርስቶስን እንከተላለን አሉኝ:: እውነት አልመሰለኝም:: ግን እውነት ነበር:: ጌታን ተቀበሉ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ተምረው በአንድ ጊዜ ከአርባ ሰዎች ከአንድ ቤተሰብ ተጠመቁ:: ዛሬ ያች ቤተ ክርስቲያን ከ4000 አባላት በላይ አላት፤ በአካባቢው ከ100 የሚበልጡ አብያተ ክርስቲያናት በዚህች ቤተ ክርስርስቲያን አማካይነት ተተክለዋል ብለዋል::

በአገራችን ክርስትና ትልቁ ሰው በሕይወት እያለ ማቅናትና ከኃጢአት መንገድ እንዲመለስ መምከርና መገሰጽ ሳይሆን ሲሞት አስከሬኑን ማንከራተት ወይም ለሞተ ሰው ምንም የማይፈይድ ኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥርዓቶችን መፈጸም የተለመደ ነው:: አለቃ ታዬ ብቻ ሳይሆኑ በተለይ የወንጌል አማኞች እንደ ተፈረደባቸው *“ፀረ ማርያም”* ተብለው የቀብር ቦታ ሲከለከሉ፣ የተቀበረውን አስክሬን ከመቃብር አውጥቶ ለጅብ መስጠትና በእንጨት ላይ መስቀልና ማቃጠል *“በዚህች የክርስቲያን ደሴት” “ኢትዮጵያ አገረ እግዚአብሔር” “ገነት ናት”* በአንዳንዶች በተባለላት ኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ነን በሚሉት የሚፈፀም የተለመደ አንዱ ኢሰብዓዊ ድርጊት ነበር:: ለምሳሌ በዘመናችን የሆኑትን ሁለት ሁኔታዎችን ልጥቀስ

በጉራጌ ዞን በዳሎቻ ወረዳ በውልባረግ ቀበሌ ውስጥ ሐምሌ 4/1987 ዓ.ም የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አባል የነበረ የአንድ ሰው አስከረን እንዳይቀበር በካህናቱ በመወሰኑ ያ አስከሬን 40 ኪሎ ሜትር ተጉዞ ሆሳዕና ከተማ እንዲቀበር ተደርጓል:: በዚሁ በጉራጌ ክልል ውስጥ መቀበሪያ በማጣት ተወርውሮ በአውሬዎች የተባላ ቅሪተ አጽም ተሰብስቦ አዲስ አበባ ድረስ ተንጉዞ በመምጣት የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጽ/ቤት የሥራ ኃላፊዎችና ሠራተኞች እንዲመለከቱትና የግፉን ክብደት እንዲረዱት የተደረገው በዚያው ዘመን ነው:: ድርጊቱ እንኳን ለተመልካች ቀርቶ ይህንን ግፍ ያደመጠውን ሁሉ አስለቅሷል::[100] ከደብረ ዘይት ከተማ ወጣ ብሎ በሚገኘው በጨፌ ዶንሳ ቀበሌ ውስጥ ነሐሴ 1/1984 ዓ.ም አዲሱ ተስፋዬ የተባለው የ18 ዓመት ወጣት አማኝ በአካባቢው በሚገኘው የቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ካህናት አቀነባባሪነትና በቤተ ክርስቲያኒቱ የሰንበት ት/ቤት መምህር የቡድን መሪነት “ጴንጤ ነው” ተብሎ መገደሉና አስከሬኑ በትልቅ ዛፍ ላይ መሰቀሉ፤ በስድስተኛው ቀንም አስከሬኑን ከመቃብር አውጥተው በርብራብ እንጨት ላይ

[100] ጌታቸው በለጠ፣ ገጽ 320

ለ.ጋድመው ቤንዚን በማርከፍከፍ የማይታገላቸውን በድን ማቃጠላቸው በወቅቱ በታተሙ በፕሬስ ውጤቶች ላይ ተደጋግሞ ተጠቅሷል::[101]

አስደንጋጩና አንገት የሚያስደፋው ጉዳይ የዚህ ኢሰብዓዊ ድርጊት ፈጻሚዎች የክርስትናንና የቤተ ክርስቲያንን ስም መጠቀማቸው ነው:: ከአራተኛ ክፍለ ዘመን ጀምሮ በኢትዮጵያ በወንጌል ስም ሰው ማሳደድ፣ ማሰር፣ ማሰቃየት፣ አልባሌ ስም መለጠፍና መግደል በእኛም ዘመን መዝለቁን ነው:: ይህ ድርጊት በፍፁም መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም:: የዚህ ኢሰብዓዊ ድርጊት ምንጩ የኦርቶዶክስ አስተምህሮ ሳይሆን የእግዚአብሔር ቃል እጦት ነው:: የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የተቀበረውን የሌላ ሃይማኖት ሰው ከተቀበረበት ወጥቶ እንድጣልና በእንጨት ላይ እንድሰቀል አላስተማረችም፤ አታስተምርምም:: በወንጌል ልቡ ያልተለወጠ በኦርቶዶክስ ብቻ ሳይሆን በፕሮቴስታንትና በካቶሊክ አብያተ ክርስቲያናት ቢሆን ቁጥራቸው ጥቂት አይደለም:: ሰው የትም ይሁን የት ልቡ በወንጌል እንጂ በቤተ ክርስቲያን አባልነት አይለወጥም:: ልቡ ያልተለወጠ ሰው የቤተ ክርስቲያንን አባልነት እንደ ከሌላ በመጠቀም የጨለማ አሠራር ሠራተኛ ይሆናል:: ተሐድሶ ያስፈልጋል ሲባል ይህ ከክርስትና ጋር የተጣበቀ አሉታዊ አመለካከትና ድርጊት ጭምር እንደሆነ መዘንጋት የለብንም:: ወደ እግዚአብሔር ቃል መመለስ አለብን:: ከእሳት እንኳ ነጥቀን እንድናድን (ይሁዳ.23) እንጂ ገድለን በአስክሬን እንድንጫወት መጽሐፍ ቅዱስ አያስተምረንም:: ይህ የሚያመለክተን ሰዎች አሉታዊ ድርጊት እንዲፈጽሙ ያደረጋቸው አሉታዊ የክርስትና መረዳት እንዳላቸው ነው::

የአለቃ ታዬ እኅት ሙሾ

አለቃ ታዬ ሲሞቱ እኅታቸው ወይዘሮ ላቀች አምነህ በሚከተለውን ሙሾ አለቀሱላቸው፤ የአለቃ ታዬን መከራ ዕፁብነት፣ በጌታ ላይ የነበራቸውን እምነት፣ ለተረዳው እውነት ሰማዕት መሆናቸውንና የገዳዩቹን ማንነት በብዙ ያስረዳናልና እነሆ:

ሲናገር አዳምጡ ዘመዶቼ ቁሙ፣

ሌላ ያስለቅሳል እንኳን ለወንድሙ::

ጠላው ተዘንበሎ ወርዶ በማቶት፣

እንጀራው ተሠርቶ ቀርቦ በሌማት፣

አጠፉት መብራቱን እንዳንበላበት::

ተነሡ እንተኛ በሉ ሁሉም ቀረ፣

መብራቱ በታየ እንበላ ነበረ::

አለቅስልሃለሁ ቁጭ ብዬ በቁሜ፣

[101] ግርማ ዘውዱ፤ ገጽ 65-67

አላፍርም ስናገር ይህን ደጋግሜ፣
እውነት ሲመሰክር አይፈራም ወንድሜ::
ይሠሩህ ያግዙህ ይሰደዱህ የትም፣
አንተ ብትሰቃይ ታሪክህ አይሞትም::
ቢከፋ ቢደሰት ሁሉም በሞት ያልፋል፣
የመልካም ሰው ዝና ታሪኩ ይተርፋል::
ቅባትና ጸጋ ተሸሽጎ ቆየ፣
የተዋህዶማ መሠረቱ ታየ::
አንገተ ቢቆረጥ በሰይፍ በካራ፣
አልሰግድም ለሥዕል ለሰው እጅ ሥራ::
ይህንን ቢናገር በቆራጥነት
አቡንና እጨጌ ብዙ ካህናት፣
በዚህ ምክንያት ነው የፈረዱበት፣
ይዘው የከተቱት ከጨለማው ቤት፣
አትብሉ ሰላሰ የሙታን ንብረት::
ከወህኒ ቤት አስረው የዘጉበት ሳንቃ፣
ብሎ ተናገሮ ነው የወንጌል ቃል ይብቃ::
የወንጌልን ሥርዓት ተማሩ ቢላቸው፣
ትልቁም ትንሹም ሁሉም ደደብ ናቸው፣
አሉት ፀረ ማርያም መልስ ቢሳናቸው::
መጻሐፍም ሲሰበር በንባብ በትር፣
ምስጢር መድኃኒቱን ቀብቶ ለማሰር፣
ይህ ሐኪምነቱ ዕውቀቱ ነበር::
ዕውቀትና ምግባር ጉድኀድ ተከተተ፣
አራት ነው እንጂ መች አንድ ሰው ሞተ::
ወዝውዘው ነዝንዘው ጣሉት እንደ ገሆን፣
ያው ወደቀላቸው ይበሉት እንደሆን::
ከጨለማ መኻል በወጣ ብርሃን፣
አጥፉት አጥፉት አሉ እንዳይታየን::

መቅረዙ ተሰብሮ መብራቱ ቢጠፋ፣
ብርሃን የማይወዱ ፈገግን ሲሰፋ
መልሶ እንዲጨልም አደረጉ ተስፋ::[102]

የአለቃ ታዬ አጽም ለውግዘት?

ኢትዮጵያ በየዘመናቱ አዲስ አሳብ የሚያመነጩና እንዲያስቀድሟት በእግዚአብሔር የተሰጧት ልጆቿን አሳዳ በመግደሏ ቀዳሚ ተብላ በሁሉም የሁሉ ጭራ እንደሆነች ዓለም የሚያውቀው እውነት ነው:: ለዚህ ነበር ባለቅኔውና ፀሐፊ ተውኔቱ አፈወርቅ አዳፍሬ፤ "ላገሬ መሞት" በተሸኘው ቲያትሩ ላይ እንዲህ ሲል ጎምዛዛ ምፀቱን ያስቀመጡት፡-

ኢትዮጵያ ሆይ ምኝ ነሽ ተላላ
የምተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላ፤

ይህ ግጥም ደራሲውን ከሥልጣኑ አስወርዶ እስከ ሞት እንዳደረሰው ፍጹም ወ/ማርያም *"ያልተዘመረላቸው"* በሚል መጽሐፉ የአቶ በለጠ ገብሬ "የጉዞ ትዝታ"ን ዋቢ በማድረግ ጽፈዋል::[103] *"ከማይታወቅ መልአክ የሚታወቅ ሰይጣን ይሻላል"* የሚል የቆየ ብሂላችን ለተለመደው ነገር ያለንን ፍቅርና ለአዲስ ነገር ዝግ መሆናችንን ፍንጭ ይሰጠን ይሆን? ከዚህም የተነሣ በቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ላይ ቃሉን ይዘው የተሐድሶ ጥያቄ ያነሡ በዚህች ምድር በግፍ እንደተሰቃዩና እንደተገደሉ የአባ እስጢፋኖስ፣ የደቂቀ እስጢፋኖስና የአለቃ ታዬ ታሪክ ሕያው ምስክሮች ናቸው:: ዛሬም ልባችን ብዙ አልተለወጠም:: በቅርቡም በአዲስ አበባ አገረ ስብከት በሚገኙ የሰንበት ትምህርት ቤቶች ስም በጥቅምት 2 ቀን 2004 ዓ.ም ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ ጽሕፈት ቤት ቀረበ የተባለው በታላላቅ ሰዎች የስም ዝርዝር አለቃ ታዬ፣ ነጋድራስ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ፣ ብላቴን ጌታ ኅሩይ ወልደ ሥላሴና ሌሎች የተሐድሶ ጥያቄ ያነሡ አባቶችን የጸጋ ቅባት *"የኑፋቄ ትምህርት ሠራተኞች"* በማለት በይፋ እንዲወገዙ ጥያቄ እንደቀረበ ጮራ መንፈሳዊ መጽሔት ይፋ አድርጓል::[104] የአለቃ ታዬ አስክሬን በሰላም እንዳያርፍ ካህናቶች መቋሚያ ይዘው ከተዋጉ ከ89 ዓመት በኋላ የዚያ ሀሳብ አቀንቃኞች አጽሙን ለውግዘት ማዘጋጀታቸው ከታሪክ ለመማር እንቢተኝነታችንንና የልባችንን ጥንካሬ ያመለክታል:: እግዚአብሔር ይቅር ይበለን:: የእኛ ያለመባረክ አንዱና ዋና ምክንያት ይቅርታን የማያውቅ የደነደነና ጠንካራ ልባችን ነው::

---

[102] ዮሐንስ አድማሱ *(2004 ዓ.ም)፣ ቀኝ ጌታ ዮፍታሔ ንጉሤ፣* አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ ገጽ 41-42
[103] *ያልተዘመረላቸው 2005 ዓ.ም፣ ገጽ 156*
[104] *ጮራ መጽሔት፣ቁጥር 44፣ 2005 ዓ.ም ገጽ 13*

አጽሙ ከመቃብር ወጥቶ የተቃጠለ የተሐድሶ ሰው!

በአውሮፓ የፕሮቴስታንት ተሐድሶ የንጋት ኮከብ የተባለው ጆን ዊክሊፍ መጽሐፍ ቅዱስን ከላቲን የብዙሃኑ ቋንቋ ወደ ሆነው እንግሊዝኛ በመተርጎማቸው እርሱ ከሞተ ከአሥራ አራት ዓመት በኋላ የሮማ ጳጳስ አሩንዴል *"ውግዝ ከመአርዮስ"* በማለት በገሃድ አውግዞት ነበር፡፡ የሮማ ጳጳስ ማርቲን አምስተኛ ደግሞ ጆን ዊክልፍ ከሞተ ከ44 ዓመት በኋላ በ1428 ዓ.ም የጆን ዊክለፍ አጥንት ከተቀበረበት ወጥቶ እንዲቃጠልና አመዱ በወንዝ ላይ እንዲበተን አዞዋል፡፡ ቤተ ክርስቲያን ይህን አስነዋሪ ድርጊት እንድታከናውን ሥልጣን አልተሰጣትም፡፡

ቤተ ክርስቲያን የሰማያዊ ቃል ድሃ ስትሆን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ኢሰብዓዊ ድርጊት በእምላክ ስም ሽፋን መፈጸሟ አይቀሬ ነው፤ ልጓም እንደበጠሰ ፈረስ በመሆን በውሸት ሜዳ ያለ ክልካይ ለጊዜውም ቢሆን ባለድል ትመስላለች፤ ሰውን በማዳን ምትክ በሰዎች ደም ጣቶቿን ነክራ የእግዚአብሔርን ፈቃድ እንዳገለገለች ማሰብ ብቻ ሳይሆን በድፍረት መናገሯ ሙት መሆኗን ያሳብቅባታል፡፡ መታወቅ ያለበት እውነት ቤተ ክርስቲያን ለኢሰብዓዊ ድርጊቷ አንድ ቀን በታላቁ ጌታ የፍርድ ወንበር ፊት ቆማ መልስ ትሰጥበታለች፡፡ ቤተ ክርስቲያን ከዘላለም የሞት ፍርድ ብታመልጥም የሥራ ፍርድ እየጠበቃት እንዳለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት ነው፡፡ *"መልካም ቢሆን ወይም ክፉ እንዳደረገ እያንዳንዱ በሥጋው የተሠራውን በብድራት ይቀበል ዘንድ ሁላችን በክርስቶስ በፍርድ ወንበር ፊት ልንገለጥ ይገባናል"* (2ቆሮ.5:10)፡፡ በቤተ እምነት፣ በቡድንና በቤተሰብ ስም ሳይሆን እያንዳንዳችን የምድር አገልግሎትና ሥራችን በእሳት ገና እንደሚፈተን ቃሉ ይናገራል፡- *"...የእያንዳንዱ ሥራ ይገለጣል በእሳት ስለሚገለጥ ያ ቀን ያሳያልና የእያንዳንዱም ሥራ እንዴት መሆኑን እሳቱ ይፈትነዋል"*(2ቆሮ.3:13)፡፡

ቤተ ክርስቲያን ከተጠያቂነት በላይ አይደለችም፡፡ ከላይ እንደተመለከትነው በጆን ዊክልፍ ላይ ቤተ ክርስቲያን ያደረገችው አሉታዊና ኢሰብዓዊ ድርጊት ዋና ዓላማ የፕሮቴስታንትን ተሐድሶ ለማምከን ቢሆንም አልተሳካም፡፡ የእግዚአብሔር ቃል ሁሉንም አሸንፎአል፡፡ እንዲሁም በኢትዮጵያም ምን ያህል የተቀነባበረ ሤራ፣ የማሳደድ፣ የመግደልና የሙትን አጽም እስከ ማውገዝ የተሐድሶ ጥያቄ ይዘው በተነሡት ላይ ቢበዛም ኢየሱስ ክርስቶስ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን በዘመናችን በመንፈሱና በቃሉ ያድሳታል፡፡ መልዕክተኛውን እንጂ መልዕክቱንና የመልዕክቱን ባለቤት ምንም ማድረግ እንደማንችል እንወቅ፡፡ ማንም ሊቋቋምመው የማይችል የቤቱ ራስ የሆነው ኢየሱስ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶን በዘመናችን እውን ያደርጋል፡፡ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ቀጠሮ ላይ ደርሰናል፡፡

መጽሐፍ ቅዱስ የት፣ በማን፣ እንዴት እና መቼ መቀበር እንዳለብን አንድም ቃል ያለመናገሩ የትም መቀበር በአንድ ሰው የዘላለም ዕጣ ፈንታው ላይ ምንም ለውጥ ስለማያመጣ ነው፡፡

አስተውሎት

ቤተ ክርስቲያን መታደስ እንዳለባት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ከሞገቱት ከኢትዮጵያ ፋና ወጊ ምሁራን መካከል ነጋድራስ ገ/ሕይወት ባይከዳኝ፣ ዘመንፈስ ቅዱስ አብርሃ ዘብሔረ ዓድዋ፣ ብላቴን ጌታ ኅሩይ ወልደ ሥላሴ ይገኙባቸዋል፡፡ አለቃ ታዬን ነጥለን ያየንበት ምክንያት ከቀደሙት ምሁራን እንደ ምሳሌ ለመውሰድ ነው፡፡ በተጨማሪ በእነርሱ የተጻፉ መጻሕፍትን ስናነብ የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ አንገብጋቢ ጥያቄያቸው እንደነበር ማየት እንችላለን፡፡ ይህም የተሐድሶ ጥያቄ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የአሁኖቹ ትውልድ ብቻ ሳይሆን የቀድሞዎቹ፣ ያልተማሩቱ ብቻም ሳይሆን የቀለም ፋና ወጊ የተባሉና ከቤተ ክርስቲያን የተገኙ የቀድሞና የአሁኑ ትውልድ ጥያቄ እንደሆነ ያሳየናል፡፡ እግዚአብሔር ያለፈውን የዘመናት የደም ዋጋ፣ የቅዱሳንን ዕንባ፣ ያልተቋረጠ ብርቱ ምልጃና መሥዋዕትነት ተቀብሎ በምህረቱና በጸጋው ራርቶልን የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን በቃሉና በመንፈሱ በማደስ ለዓለም በረከት በወንጌል በዘመናችን ያደርጋታል ብዬ አምናለሁ፡፡

በዘመናችን አባቶች ለተሐድሶ የከፈሉትን ዋጋና የእምነት ተጋድሎ ማንበብ ብቻ ሳይሆን የእነርሱን ዱካ ለመከተል መልካሙን የእምነት ገድል በመጋደል ላይ ያላችሁ፣ ትልቅ የስም መጥፋት የደረሰባችሁ የተዛተባችሁና እውነትን በመያዛችሁ የተወገዛችሁ የሐዋርያትን፣ የነቢያትንና የዚህች ምድር የቀደሙ አባቶችን ታላቅ ዕድል አግኝታችኋልና እንኳን ደስ አላችሁ፡፡ ጌታ ይመጣልና በርቱ፡፡ ቀጣዩ ምዕራፍ ቀደሚት አባቶች ሰማዕት የሆኑለት የተሐድሶ ጥያቄ በዚህም ትውልድ መቀጠሉን ያስቃኘናል፡፡

፳

የዘመናችን የተሐድሶ እንቅስቃሴ

"የፕሮቴስታንት ቅጥረኞች"

የዚህ ዘመን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ እንቅስቃሴ መቀጣጠል የተጀመረው በ1950 ዓ.ም ገደማ እንደሆነ ይነገራል። በዚያን ዘመን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንን መንፈሳዊ ሥርዓት ለማደስ ከተነሡት ሊቃውንት መካከል መምህር መሠረተ ስብሐት ከዋነኞቹ አንዱ ነበር።[105] በሀገራችን አንዳንድ ታሪክን አዛብተው የተረዱና የሚያስረዱ ሰዎች *"የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ"* የሚል ስም በተነሣ ቁጥር ቶሎ ብለው ተሐድሶ ከጀርመናዊው ማርቲን ሉተርና የእንቅስቃሴው ውጤት ሆነው በዓለማችን ላይ ከተገለጡት ፕሮተስታንት አብያተ ክርስቲያናት ጋር ብቻ አያይዘው ለመተንተን ይጣደፋሉ። በኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በሰንበት ትምህርት ቤቶች *መምሪያ "የተሐድሶ መናፍቃን ዘመቻ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ላይ"* በሚል ርዕስ *"በማህበረ ቅዱሳን ዶክመንቴሽን ክፍል"* የተዘጋጀው *መጽሐፍ*፦

[105] *ከሣቴ ብርሃን፣ ቁጥር 3፣ 2004 ዓ.ም ገጽ 23*

ከማርቲን ሉተር በፊት በአገራችን በቀደመችው የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የተነሣውን ተመሳሳይ የተሐድሶ ጥያቄ በመዝለል *"ተሐድሶን በሀሳብ ፀንሶ በነቢብ ወልዶ በገቢር ያሳደገው መነኩሴ የነበረውና ቆቡን የጣለው ጀርመናዊው ማርቲን ሉተር ነው"*[106] በማለት ታሪክን ያላገናዘበ ውሸት በድፍረት ከነገረን በኋላ በአገራችን የተነሣው ዘመን ጠገብ የተሐድሶ ጥያቄ ትናንት ፕሮቴስታንትን ተከትሎ የመጣ አድርገው ሌላ ውሸት እንዲህ አቅርበዋል፦

> *ከቅርብ ዓመታት ወዲህ ግን 'ቤተ ክርስቲያናችን ያረጀች ያፈጀች ስለ ሆነች ተሐድሶ ያስፈልጋታል፤ ተሐድሶውንም የምንፈጽመው እኛው ልጆቿ ነን በማለት የፕሮቴስታንቱ ቅጥረኞች በቤተ ክርስቲያኗ ውስጥ ተመሳስለው ገብተው የፕሮቴስታንቱን ዓላማ ለማሳካት በመሯሯጥ ላይ ይገኛሉ።*[107]

እንዲሁም ዲያቆን ሄኖክ ኃይሌም ከፕሮቴስታንት በፊት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተነሣውን የተሐድሶ ጥያቄ ዱካውን በማጥፋት አሁን ስላለው የተሐድሶ ጥያቄ ከእውነት የራቀ ተረት እንዲህ አስቀምጠዋል፦

> *የመጨረሻው ግብ ደግሞ ኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን በ"ተሐድሶ" ስም የፕሮቴስታንቲዝም ገባር ማድረግና ማጥፋት ነው*[108] ብለዋል።

በኢትዮጵያ ያሉ አብዛኛው የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንን ለማደስ እንጂ ለማጥፋት በመጡት ሚሲዮናውያን አልተመሠረቱም። በአብዛኛው የፕሮቴስታንት (የወንጌል አማኞች) የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንን የማጥፋት ዓላማ ሳይኖራቸው የተሐድሶ ጥያቄ በተነሣ ቁጥር በተለይ በአንዳንድ የኦርቶዶክስ ጸሐፊዎች ዘንድ ፕሮቴስታንት የተባሉ ሁሉ ስማቸው በአሉታዊ መነሣቱ የፕሮቴስታንት ፍርሃት (ፕሮቴስታንት-ፎቢያ) ይመስላል። በታሪክ፣ በዕድሜ፣ በሀብት፣ በሰው ብዛት፣ በዓለማችን ገናና ከሆኑት አብያተ ክርስቲያናት አንዷ የሆነች የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የመቶ ዓመት ሕፃን የሆኑ ፕሮቴስታንቶችን ትፈራለች ተብሎ ባይታሰብም አንዳንዶች ግን በኦርቶዶክስ ስም ያልበሰለና የወረደ አሳብ መወርወራቸው መልካም አይደለም። ሊዘነጋ የማይገባው ጉዳይ ግን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ የፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያን በኢትዮጵያ ሳትወለድ ቢያንስ ከስድስት ምዕተ ዓመት የቀደመ መሆኑ ነው። እውነተኛ ተሐድሶ የቃሉ ጥያቄ እንጂ ሰዎች የመሠረቷቸው የቤተ እምነቶችና ዶግማ የበላይነት የሚሰበክበት እንዳልሆነ መታወቅ አለበት። እውነተኛ ተሐድሶ ከእግዚአብሔር፣ ለእግዚአብሔር ሕዝብ፣ ለእግዚአብሔር ክብርና ለዓለም በረከት የሚሰጥ ስጦታ ነው።

[106] *የተሐድሶ መናፍቃን ዘመቻ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ላይ፣* 2003 ዓ.ም ገጽ 13
[107] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 13*
[108] ሐመር ተዋሕዶ *(ልዩ እትም)*፣ ነሐሴ 2002 ዓ.ም ገጽ 85

የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ የእግዚአብሔር ጉዳይ እንጂ የኦርቶዶክስ፣ የካቶሊክና የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ጉዳይ ብቻ አይደለም:: ከእርስ በርሳችን ይልቅ ወደ ችግሮቻችን ዒላማችንን ብናነጣጥር ያዋጣናል:: ካልሆነ ግን ለራሳችንም፣ ለዓለምና ለእግዚአብሔርም ሳንሆን ዘመናችን በከንቱ ማለቁ ነው::

የፕሮቴስታንት ተሐደሶ እንቅስቃሴ በዓለም ከመገለጡና ሉተር ከመወለዱ በፊት በዐፄ *ያግብ ጽዮን (1278 – 1286)* እና በደቂቀ እስጢፋኖስ*(1406 - 1421) ዘመን* በኤትዮጵያ ተነሥቶ የነበረውን ተመሳሳይ የተሐድሶ ጥያቄ በኢትዮጵያ በወቅቱ ያልነበሩ የፕሮቴስታንት *"ቅጥረኞች"* ጥያቄ ነው እንበልን? በዚያ ዘመን በኢትዮጵያ ቀርቶ በዓለም ላይ ያልተወለደ ፕሮቴስታንቲዝም "ቅጥረኞችን" እንዴት ወለደ? እንዲሁም በኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተወልደው ያደጉ አለቃ ኪዳነ ወልደ ክፍሌ፣ አለቃ መሠረት ስብሐት ለአብ፣ አለቃ ታዬ፣ ብላቴን ጌታ ኅሩይ ወልደ ሥላሴ፣ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ... ወዘተ ያሉ ቀደምት ደራሲያን በጽሑፎቻቸው የተሐድሶ አስተሳሰብ አራማጆች እንደነበሩ የእነርሱን ጽሑፎች ማንበብ በቂ ነው:: እነርሱንስ ምን እንበላቸው? እንዲሁም በቤተ ክርስቲያኒቱ ውስጥ ከነበሩ ስመጥር አስተማሪዎች እንደ የኔታ በየነ ዘውቴጣ እና አለቃ በየነ ዳምጤው እንዲሁም አባ ሀብተ ጊዮርጊስ ያሉ ለተማሪዎቻቸው ትክክለኛውንና የተሳሳተውን አስተምህሮ በመለየት በማስተማር የተሐድሶ ጥያቄ ለቀጣዩ ትውልድም ጥያቄው እንዲሆን የበኩላቸውን ሚና መጫወታቸው መዘንጋት የለበትም::

"የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ልጆች ነን"

የዛሬ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ ከዘመን ወደ ዘመን እየተሻገረ የመጣ ውስጣዊ እንጂ እንደ ባሕር ዛፍ ከውጭ የእንዳልመጣ፣ ትናንት ከመጡ ፕሮቴስታንቶች የተኮረጀ ሳይሆን ትውልድ ከአባቶቹ እንደተቀበለ መረጃዎች ይጠቁማሉ:: በቤተ ክርስቲያኒቷ ተወልደውና አድገው ለአገልግሎት የበቁት ቅዱሳን ከአባቶቻቸው ተላልፎላቸው አንግበው ስለተነሡት የተሐድሶ ጥያቄ የሚሉትን ከራሳቸው እንስማ::

ዲያቆን ያሬድ ወልደ ማርያም ሲናገሩ:-

> *አሁንም እነዚህ ቤተ ክርስቲያናችንን በመውረር በንጹሕ ሐዋርያዊ መሠረቷ ላይ እንደ ኩይሳ የተከመሩባት የኑፋቄ ትምህርቶች መስተካከል እና መታረም አለባቸው እንላለን:: ይህንን ደግሞ የምንለው ከሉተር ቀድተነው ሳይሆን ከአባ እስጢፋኖስ ተምረነው ነው:: ...ስለዚህ አንዳንዶች እንደሚሉት የሃይማኖት ነፃነት ስለተገኘ ወይም ኢሕአዴግ ከመጣ ድንገት የተወለደ አለበለዚያም ከሉተር የተቀዳ ሳይሆን ከአባ እስጢፋኖስ የተወረሰ በልባችንም የተነሣና የኖረ (የደረጀ) ጥያቄ ነው:: እንደምትሉትም መጤና የነጮች ተጽዕኖ ያረፈበት አይደለም[109] ብለዋል::*

[109] *የማኅበረ ቅዱሳን የወቅቱ ዘመቻና የፈጠራ ሠነዱ፣* 2004 ዓ.ም ገጽ 15

አባ ተስፋ ማርያም ስለዚህ ሲናገሩ:-

> *በመጀመሪያ እኛ የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ልጆች ነን፤ በቤተ ክርስቲያኒቱ የክህነት አገልግሎት ውስጥ ተሳታፊ የሆንን የቅኔ፣ የዜማ፣ የቅዳሴ የአቋቋምና የመጽሐፍት ፍቺ በመማር ያሳለፍን ቤተኞች ነን እንጂ ከሌላ ሥፍራ የመጣን አይደለንም:: በቤተ ክርስቲያኗ በቅስና፣ በዲቁና በመሪጌታነት በተለያየ የአገልግሎት ዘርፍ ያለን፣ በአርባ ቀንና በሰማኒያ ቀን የተጠመቅን ክርስቲያኖች እንጂ "ማህበረ ቅዱሳን" እንደሚያስወሩት የፕሮቴስታንቶች ቅጥረኞች አይደለንም፤[110]* በማለት በማህበረ ቅዱሳን የደረሰባቸውን ውንጀላ በገሃድ ተቃውመዋል::

በዘመናችን በኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን የተሐድሶ ጥያቄ አንግበው የተነሡ የኦርቶዶክስ አገልጋዮች እንጂ ፕሮቴስታንቶች እንዳይደሉ ምስክርነታቸውን በገሃድ በመናገር ላይ ይገኛሉ:: ዛሬም ትውልዱ ይዞት የተነሣውን የቆየውን የተሐድሶ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥያቄ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መልስ ከመመለስ አቅጣጫን ለማሳት የፕሮቴስታንት *"ቅጥረኞች"* ናቸው ማለት ብቻ በቂና ሚዛናዊ መልስ አይደለም:: መላውን አፍሪካ ሲያምስ የነበረው ፈላጭ ቆራጩ የሊቢያ መሪ ጋዳፊ ሕዝብ ፈንቅሎ ወደ አደባባይ ወጥቶ ሥልጣኑን እንዲለቅ ሲጮህ የቢቢሲ ጋዜጠኛ ለጋዳፊ:- *"ሕዝቡ አንተን እየተቃወመ ስለሆነ ሥልጣን ለምን አትለቅም"* ሲለው ጋዳፊም:- *"ሕዝቡ እኔን እየደገፈ የእናንተን የምዕራባውያን ጣልቃ ገብነት እየተቃወመ ነው"* በማለት ለትክክለኛ ጥያቄ ያልተገባ መልስ በመስጠት ለመሸወድ ብሞክርም ከአሳዛኝ ሞት ራሱንና ቤተሰቡን ማስመለጥ አልቻለም:: ይህም የሕዝቡን ጥያቄ አቅጣጫ የማሳት አደገኛ አካሄድ በአፍሪካ ቤተ ክርስቲያንና ቤተ መንግሥት የተለመደ መሆኑን ያመለክታል:: በኢትዮጵያ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ዘመን ዘለቅ የሆነ የተሐድሶ ጥያቄ በተነሣ ቁጥር ፕሮቴስታንታዊ አድርጎ ዱካውን የማጥፊት አካሄድ ከእንግዲህ አይቻልም:: ማንም ሊክድ የማይችለው እውነት *"የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ያስፈልጋታል"* የሚል ድምፅ በግልና በተደራጀ መልኩ በምድራችን ከመቼውም ጊዜ ይልቅ በማስተጋባት ላይ እንዳለ የአደባባይ ምስጢር ነው:: በኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በአገልግሎት ላይ እንዳሉ የሚናገሩ አገልጋዮች ቤተ ክርስቲያናቸው በምን ላይ ተሐድሶ ማድረግ እንዳለባት ለሕትመት በበቁት ቱባ መጻሕፍት በግልጽ ጥያቄያቸውን ከማቅረብ አልፈው በተለያየ መንፈሳዊ አገልግሎቶች ተዋቅረው ለቤተ ክርስቲያናቸው ተሐድሶ የበኩላቸውን አዎንታዊ ሚና በመጫወት ላይ እንደሚገኙ የታወቀ ነው::

በኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ዲቁናን፣ ቅስናንና መምህርነትን ተቀብለው በአገልግሎት እንደተሰማሩ በሚናገሩት አገልጋዮች በተሐድሶ ላይ ከተጻፉ ከብዙ መጻሕፍት መካከል *"ኦርቶዶክሳዊነት እንዲህ ነው"፣ "በውኑ በማርያም ማመን ይገባልን?"፣ "ገድል ወይስ ገደል"፣ "ከመጋረጃው ጀርባ"፣ "መጽሐፍተ ኑፋቄ"፣ "አካልና ጥላ"፣ "ሎሌ"፣ "ክርስቶስ ታቦታችን"፣ "የተቀበረ መክሊት"፣ "የለውጥ ያለህ"፣ "የዘመናት እንቆቅልሽ ሲፈታ"፣ "መስተበቁዕ ዘሙታን"፣ "ማሣቀል"* ወ.ዘ.ተ የሚሉት ይገኙበታል::

[110] *ከሣቴ ብርሃን፣ ቁጥር 3.* 2004 ዓ.ም ገጽ 23

በተቃራኒው ደግሞ ተሐድሶ የሚለውን ቃል እንደ ጦር የሚፈሩ፣ ስለተሐድሶ የሚያነሣውን ሰው ሁሉ በማብጠልጠልና በአሉታዊ መልኩ አሳቡን አጣመው ማቅረብን እንደ ትልቅ አገልግሎት የቆጠሩ ቡድኖች በአገራችን ነበሩ፤ ለጊዜውም ቢሆን ይኖራሉ። አንድ ማወቅ የሚገባን እውነት ተሐድሶ የሰው ጉዳይ ሳይሆን የቤቱ ራስ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ለቤቱ ያለው የዘመኑ አጀንዳ መሆኑን ነው። ስለዚህ የሮማው ማኅበተምና የወታደሮች ጥብቅ ጥበቃ የክርስቶስን መነሣትና የድንጋዩን መፈንቀል መግታት እንዳልቻሉ ሁሉ በ21ኛው ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እየተቀጣጠለ ያለውን የተሐድሶ እሳት ማንም ሊያዳፍን አይችልም።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ካልታደሰች የኢትዮጵያ የኢኮኖሚ፣ የፖለቲካ፣ የመሠረተ ልማት፣ የትምህርት፣ የአገር ገጽታ ሕዳሴ ሙሉዕ አይሆንም የሚል እምነት አለኝ። ለኢትዮጵያ ሕዳሴ ሕዝቡ ከመንግሥት ጋር በመያያዝ በትጋት በመሥራት ላይ እንዳሉ ሁሉ የቤተ ክርስቲያን ራስ የሆነው የናዝሬቱ ኢየሱስ አካሉ የሆነችውን የምድራችንን ቤተ ክርስቲያን በቃሉና በመንፈሱ ሊያድስ እየሠራ እንደሆነ መንፈሳዊ ዓይኑ ለተከፈተ ሰው ሁሉ ገሃድ የወጣ እውነት ነው። የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ አጀንዳ የግለሰቦች፣ የቡድኖችና የመንግሥት አጀንዳ ሳይሆን የክርስቶስ አጀንዳ ነው።

ቤተ ክርስቲያን የሰዎች የጠረጴዛ ዙሪያ ክርክር ወይም የፍርድ ቤት ውሳኔ ውጤት ካልሆነች ተሐድሶዋም በዚያ መንገድ አይሆንም። የክርስቶስ የዘላለም አጀንዳው ወንጌል ሲሆን በወንጌል ፊት የተደቀኑ የሰው ሥርዓትና ወጎች እንዲሁም እውነትን የጋረዱ ትውፊቶችን ለማስወገድ በእኛ ይጠቀማል እንጂ እኛን አያማክረንም። ለጌታ እጃችንን ብንሰጥ መሣሪያዎቹ ያደርገናል፤ መንገዱ ላይ ብንቆም ግን ጉዳታችን አስደንጋጭ ይሆናል። ከሁሉ የከፋው ጉዳት እኛን ለእኛው አሳልፎ ትቶን መሄድ ነው። በራሷ ሃይማኖታዊ ሥርዓትና ቅደም ተከተል ተጣብቃ ጌታን ቸል ስትለው ትቶዋት እንደ ሄደ እንደ ኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ትቶን እዳይሄድ (ማቴ.24:1) መጠንቀቅ ነው። ከራሳችን በላይ ቃሉንና መንፈሱን እንስማ። በቤተ ክርስቲያን ለሚነሣው ፈርጀ ብዙ የተሐድሶ ጥያቄዎች መልሱ ወደ እግዚአብሔር ቃል መመለስ እንጂ ምክንያተ ብዙ መሆን አይደለም። የራሳችንን ችግር በወጉ በማጤን፣ ከስሜታዊነት ነጽተን፣ ቃሉን መሠረት በማድረግ፣ ጸጋውን ተደግፈን የመፍትሔ እርምጃ በእምነት መውሰድ እንጂ ለራስ ችግር ሌላውን ተጠያቂ ማድረግ ችግሩን ቢያባብስብን እንጂ ከችግሩ የመውጫ መንገድ ሊሆነን አይችልም። *"የጠቢብ ዓይኖች ወደ ራሱ ነው"* የተባለው ለዚህ ነውና።

በዐፄ ያግብ ጽዮን ዘመን ከተነሣው የታሐድሶ ጥያቄ ከ718 ዓመት በኋላ፣ በደቂቀ እስጢፋኖስ ዘመን በአሰቃቂ ግድያ ከተጠናቀቀው የተሐድሶ ጥያቄ ከተነሣ ከ583 ዓመት በኋላ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ዛሬም የተሐድሶ ጥያቄ ቀዳሚ ጥያቄ እንደሆነ መጻሕፍት፣ መጽሔቶች፣ ጋዜጦችና የተለያዩ ድህረ ገጾች ያስተጋባሉ። መጋቢ ጥበቡ ሰሎሞን *"ኦሮቶዶክሳዊነት እንዲህ ነው!"* በሚል መጽሐፋቸው፦

ቤተ ክርስቲያኗ የአበው አስተምህሮ ልትይዝ ይገባል። በኋላ የመጣላትን ስሁት የተቀበለችውን ቤተ ክርስቲያናችን በንስሐ እንድትመለስ ወንጌል በአውደ ምሕረታችን በሥልጣን ገብቶ ሥፍራ ይያዝ ምዕመናን በቃለ እግዚአብሔር ይታጠቁ! ቤተ ክርስቲያናችን ትጠናከር የሚሉ ቅንአተ-ቤተ ክርስቲያን የበላቸው በርካታ የቤተ ክርስቲያን መነኮሳት፣ ቄሳውስት፣ ዲያቆናት ምዕመናን ሁሉ ተነሡ። ነገር ግን ከፋዎች ነግሠው ብዙዎችን አሳደዱ፣ ገደሉ፣ መጽሐፍ ቅዱስን አቃጠሉ፣ የስም ማጥፋት ዘመቻውንም አጧጧፉ። ይሁን እንጂ ጥያቄው እየሰፋ እንቅስቃሴውም እየጎለበተ ከመንበረ ፓትሪያሪክ እስከ አዲስ አጥቢያ ድረስ ተዳርሷል።[111] በማለት የተሐድሶ ጥያቄ የሁሉን ደጅ በማንኳኳት ላይ እንደሚገኝ ለማመልከት ጥረዋል።

ጥያቄው ምን እንደሆነ ከዚህችው የዕድሜ ባለጠጋና የሁሉም አብያተ ክርስቲያናት እናት ከሆነችው የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተወልደው፣ አድገው፣ ተምረው ለአገልግሎት የበቁና ዛሬም የእርሷ ልጆች እንደሆኑ ከሚናገሩ መካከል "ከሣቴ ብርሃን ስብከት ወንጌል ዘኢትዮጵያ" አገልጋዮች በጽሑፎቻቸው በገሃድ ይናገራሉ። "ብሔራዊ ተሐድሶ" በሚል ርዕስ ባሳተሙት መጽሔት ባሉበት ቤተ ክርስቲያን ትልቁ የተሐድሶ ጥያቄያቸው ምን እንደሆነ ሲገልጹ፦

> *ተሐድሶአውያን የሚጠይቁት ዋና ጥያቄ ቤተ ክርስቲያናችን ክርስቶስን አጉልታና አብዝታ በመስበክ ሰው ሁሉ ድነትን ያግኝ የሚል እንጂ ከዚህ የተለየ ነገር የለም"*[112] ይላሉ።

እነርሱ እንዳሉት ጥያቄው ኢየሱስን መስበክ ከሆነ ክርክሩ ከየት መጣ? የቤተ ክርስቲያን መሥራችና ራስ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያትን ሲልክ *"ወደ ዓለም ሂዱ ወንጌልን ለፍጥረት ሁሉ ስበኩ" (ማር.16:15)* ሲል ሐዋርያው ጳውሎስም *"እኛ ግን የተሰቀለውን ክርስቶስ እንሰብካለን" (1ቆሮ. 1:23)* በማለት የቤተ ክርስቲያን ቀዳሚ አጀንዳ የወንጌል ስብከት እንደሆነ አስታውቋል። ከወንጌል ስብከት የሚበልጥ ቤተ ክርስቲያንን በምድር የሚያኖራት አጀንዳ ምንም የለም። ታዲያ ቤተ ክርስቲያኒቷ ወንጌልን እየሰበከች ከሆነ የተሐድሶ ጥያቄ አንግበው እንደተነሡ የሚናገሩ ልጆቿም ጥያቄያቸው የወንጌል ይሰበክ ከሆነ ጥል፣ ውግዘትና ስም የማጥፋት ዘመቻውን ምን አመጣው? ዓለም እየጠበቀቻችሁ አለና ጠብ፣ ክርክርና ጥላችን አስወግዳችሁ በሰላም ወንጌል ሰላም በመመሥረት በክብርና በኃይል የመጨረሻውን መከር ለመሰብሰብ ይህ ዘመናችሁ ነውና እባካችሁን ንቁ! የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንን በዚህ ዘመን እግዚአብሔር በትልቅ ክብር በወንጌል ለወንጌል እንደሚያስነሣት አምናለሁ።

ዛሬ ተሐድሶን በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ወይም በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ብቻ ሳይሆን በወንጌላውያን አማኞችም ዘንድ ዐቢይ ርዕስ ጉዳይ ያደረገው መንፈሳዊነትን ተላብሶ ዓለማዊነትና ሥጋዊነት በቤተ ክርስቲያን እየተዛመተና እውነተኛው የእግዚአብሔር ቃል በሰዎች ልምምድና ቤተ ክርስቲያናዊ ባሕል እየተቀየረ በመምጣቱ ነው። የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ

[111] ጥበቡ ሰሎሞን (መጋቢ)(*1999 ዓ.ም*)፣ *ኦሮቶዶክሳዊነት እንዲህ ነው!* ገጽ 172

[112] ብሔራዊ ተሐድሶ፣ 1ኛ ዓመት ቁጥር 1፡ ኅዳር 2004 ዓ.ም ገጽ 7

እንደ ቃሉ ያልሆኑ ብዙ ተሐድሶ የሚያስፈልጋቸው ነገሮች በሁሉም አብያተ ክርስቲያናት እንዳሉ ያምናል፡፡ ይህን ዘመን ጠገብ ጥያቄ እንዳይመለስ ቤተ ክርስቲያን አሉታዊ እርምጃ በመውሰድ ታሪካዊ ስህተት እንዳትፈጽም፣ በባለራእይነት ዓይን አሻግራ ማየት እንድትችልና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መልስ በመስጠት ወንጌልን ለዓለም በማድረስ ዋና ተልዕኮዋ ላይ እንድታተኩር የሁላችንም ጸሎት ይሁን፡፡

የአብያተ ክርስቲያናት አንድነትና ልዩነት

ዳንኤል ተሾመ "የቅርብ ዘመኑ (1979-1999) የተሐድሶ እንቅስቃሴ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን" በሚል ርዕስ ለሁለተኛ ዲግሪ ማሟያ ባደረጉት ጥናት ላይ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ከሌሎች አብያተ ክርስቲያናት ጋር አንድ ስለሚያደርጋት መሠረተ እምነት ሲገልጹ:-

> *የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስን አዳኝነትም ሆነ መድኃኒትነት የምትቀበል፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ በሆነው የአሐዱ አምላክ በሦስት አካል መገለጥ (ሥላሴ) አስተምህሮ የምታምን መሆንዋን እንዲሁም በብሉይና በአዲስ ኪዳን መጻሕፍት (መጽሐፍ ቅዱስ) የእግዚአብሔር ቃል እንደሆነ የምታምን፣ ደግሞም ሦስቱን ዓለም አቀፍ የሆኑ የሃይማኖት መግለጫዎች (አመክንዮታት) (የሐዋርያት፣ የኒቂያና የአተናቴዎስ) የተቀበለች መሆኗ የመሠረት ችግር እንደሌለባት ያመለክታል[113] ብለዋል፡፡*

ዳጎስ ያሉ መጻሕፍት ደራሲ (ቀደሰ) ዓለማየሁ ሞገስ ደረሶ *"አንድ እረኛ አንድ መንጋ"* በሚል ርዕስ በጻፉት መጽሐፋቸው ስለ እነዚህ የሃይማኖት መግለጫ (አመክንዮታት) ሲናገሩ:-

> *እነዚህን አመክንዮታት የሚቀበል ሁሉ ክርስቲያን ነው፤ ስለሆነ የቀረው ችግር ሁሉ በክብ ጠረጴዛ ውይይት፣ መሪዎች ሰላም፣ ከፈለጉ ሊፈታ ይችላል፤[114]* ካሉ በኋላ *በዚሁ መጽሐፋቸው "ክርስቲያን የሚባሉ(ና) ያለመለያየት አብረው መኖር የሚገባቸው" የግሪክ ኦርቶዶክስ፣ የኦሪንታል ኦርቶዶክስ፣ የካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያንና ከሉተር ጀምሮ ያሉት ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ናቸው[115] ብለዋል፡፡*

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የራስዋ የሆኑ ብዙ ትውፊቶችና ሥርዓቶች ቢኖሯትም እ.ኤ.አ በ1948 በተቋቋመው *"የዓለም አብያተ ክርስቲያናት ማኅበር"*[116] አባል፤ እንዲሁም እ.ኤ.አ በ1963 የመላ

[113] *ዳንኤል ተሾመ፣2004 ዓ.ም ገጽ 50-51*

[114] *ዓለማየሁ ሞገስ ደረሶ (ቀደሰ) (1989 ዓ.ም)፣ ፣አንድ እረኛ አንድ መንጋ፣* ገጽ 106

[115] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 179-180*

[116] *የዓለም አብያተ ክርስቲያናት ማኅበር የአንድነታቸው ዋና ዓላማ* It arose out of the ecumenical movement and has as its basis the following statement *he World Council of Churches is a fellowship of churches which confess the Lord Jesus Christ as God and Saviour according to the*

አፍሪካ አብያተ ክርስቲያናት ጉባኤ ሲመሠረት የድርጅቱ መሥራች አባል መሆኗ በክርስቶስ ኢየሱስ ከሌሎች ጋር ያላትን አንድነት ለማመልከትና ወንጌልን ለዓለም አብሮ ለማድረስ እንደሆነ ለማንም ግልጽ ነው፡፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የ2000 ዓመታት ታሪክ የተዘከረበት መጽሐፍ ስለ ዓለም አብያተ ክርስቲያናት ማኅበር ዓላማ እንዲህ ይገልጸዋል:

> *ዓላማና ተግባሩም ምስጢረ ቁርባንን በአንድነት ለመፈጸም እስከሚቻል ድረስ አባል <u>አብያተ ክርስቲያናት ስለ እምነት አንድነት የሚያደርጉትን ጥረት ማበረታታትና የክርስትናው ዓለም አንድነቱን በተግባር እንዲያሳይ ማብቃት ነው</u>፡፡(መስመሩ በኔ)... የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የዚህ ድርጅት መሥራች አባል ስትሆን አሁንም በአባልነቷ እንደጸናች ትገኛለች፡፡[117] በዓለም አብያተ ክርስቲያናት ማኅበር የታቀፉት አብዛኛው የኦርቶዶክስ አብያተ ክርስቲያናት፣ ከፕሮቴስታንቶች አንግሊካን፣ ሉተራን፣ መቶዲስት፣ መጥመቃውያን፣ ፕራስበቴሪያን፣ የፔንተኮስታል፣ አንዳንድ የቆዩ የካቶሊክ አብያተ ክርስቲያናት ወ.ዘ.ተ..ናቸው፡፡[118]*

ከሮማ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን በቀር የዓለም አብያተ ክርስቲያናት ማኅበር በ150 አገራት ከሚገኙ አብያተ ክርስቲያናት የተሰባሰቡ ሲሆን በአጠቃላይ ከ500 ሚሊዮን በላይ አባላትን ይዟል፡፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በአህጉርና በዓለም አቀፍ ደረጃ ባሉት የአብያተ ክርስቲያናት ማኅበራት ከፕሮቴስታንቶች ጋር እጅ ለእጅ ተያይዛ መቆሟ ትልቅነቷንና ለአንድነት ያላትን ልብ ያሳያል፡፡ አንዳንድ የአገሬ የኦርቶዶክስ ጸሐፊዎች ቤተ ክርስቲያናቸው ከፕሮቴስታንት ጋር አንድ የሚያደርጋት ቀርቶ ፕሮቴስታንቶችን እንደ ቤተ ክርስቲያን ሳይሆን *"ፀረ ማርያም"* የሚል ዘመን ዘለቅ የውግዘት ስሌዳ ማሸከማቸው የተለመደ ነው፡፡ አንዳንድ ያላዋቂ ደፋር ጸሐፊዎች ደግሞ ፕሮቴስታንቶችን *"ሰይጣን"* እስከማለት ደርሰዋል፡፡ ትልቁ ችግራቸው መጽሐፍ ቅዱሳዊ የመረዳት ድሃ መሆናቸው ነው፡፡ እግዚአብሔር ዓይናቸውን ያብራ፡፡ በፕሮቴስታንትም ወገን አንዳንድ ጽንፈኞች የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ምንም እውነት እንደሌላትና የጠፋች እንደሆነች የሚናገሩና የሚጽፉ አይታጡም፡፡

ይህ ትልቅ ስህተት ብቻ ሳይሆን አንድ አምላክ እየጠራንና አንድ ወንጌል እንሰብካለን እያልን የጐሪጥ የምንተያይ ምስኪኖች አድርጎናል፡፡ ዋናው ኦርቶዶክሳዊነትና ፕሮቴስታንታዊነት ሳይሆን ለዓለም ኃጢአት በሞተልን ጌታ መገኘታችን ለዘላለም አንድ ያደርገናል፡፡ እግዚአብሔር የልጁ መንግሥት እንጂ የካቶሊክ፣ የፕሮቴስታንትና የኦርቶዶክስ መንግሥት የለውም፡፡ በምድር ወንጌልን በማሮጥ ሊጠቀምባቸው ግን ይችላል፡፡ እውነቱ ግን ከልዩነታቸው ይልቅ አንድነታቸው የአደባባይ ምስጢር መሆኑ ነው፡፡ በአንድነት ውስጥ ያለውን ልዩነታችንን አውቀን ብንቀባበል፣ መማማርና

scriptures, and there fore seek to fulfil together their common calling to the glory of the one God, Father, Son and Holy Spirit. ይበልጥ ለመረዳት ቀጣዩን ድረ ገጽ ይመልከቱ፡፡ *http://en.wikipedia.org/wiki/World_Council_of_Churches*

[117] *የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከልደተ ክርስቶስ እስከ 2000 ዓ.ም፣ ገጽ 299*

[118] http://en.wikipedia.org/wiki/World_Council_of_Churches

መደማመጥ ቢኖር ለዓለም በወንጌል በረከት በሆንን ነበር:: እዚሁ ስንናቆር ለዓለም መድረስ ቀርቶ የጠራ ወንጌል ለሕዝባችን ሳናቀብል ቀዳሚ የሆንን እየመሰለን ኋለኞች ሆነናል:: በዓለም አቀፍ መድረክ የኦርቶዶክስና፣ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት የመያያዣቸው ምስጢር የ"ቀኖና"[119] ልዩነት ቢኖራቸውም "የዶግማ"[120] (መሠረተ እምነት) አንድነት እንዳላቸው ስላመኑ ነው:: የአንድነታቸው መሠረት በዓለም አቀፍ ደረጃ በአብዛኛው አብያተ ክርስቲያናት ዕውቅና ባገኘው የሃይማኖት መግለጫዎች ላይ ስለቆሙ እንጂ በሁሉም አንድ ስለሆኑና የአንዱን አስተምህሮ ሌላው ሙሉ በሙሉ ስለሚቀበልና ስለተቀበሏ አይደለም::

በኢትዮጵያ የሚገኙ ፕሮቴስታንቶች እንኳ በቀኖና እጅግ መለያየታቸው ብቻ ሳይሆን ከዛሬ 30 ዓመት በፊት አንዱ የአንዱን ድኅነት ለመቀበል የሚቸገርና አንዱ የአንዱን እንከን ለመግለጥ ይተጉ እንደነበር የሚታወስ ነው:: አሁን እጅ ለእጅ የተያያዙት ከችግራቸው በላይ ያደገ አመለካከትና የወንጌል እውነት ምስጢር ከትናትናው ይልቅ ዛሬ መረዳት ስለበዛላቸው ልዩነታቸው እያለ አንድነታቸውን ለማጉላት የወንጌል እውነት አስገድዷቸው ነው:: በዚህ 21ኛ ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን፣ በኢትዮጵያ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያንና በኢትዮጵያ በሚገኙ ፕሮቴስታንቶችም መካከል ያለው አሉታዊ ውጥረትና ትችት ረግቦ በክርስቶስ ኢየሱስ እውነት ተያይዘው ለዓለም በወንጌል መጥለቅለቅ ምክንያት ይሆናሉ:: ከ17ኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ ወደ ኢትዮጵያ የመጡ የወንጌል መልዕክተኞችም የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንን በመቀበል አብሮ ለመሥራት የፈቀዱበት ዋና ምክንያት ቤተ ክርስቲያኒቷ የመሠረተ እምነት ችግር የለባትም ብለው ስላመኑ ነበር:: የክርስትናን መሠረተ እምነት የሚንዱ የሉልዓቀፋዊነት አሉታዊ ጫና፣ የድህረ ዘመናዊነትና የእንጻራዊነት ኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ ፍልስፍና ለመቋቋም አንድ መሠረተ እምነት ያላቸው አብያተ ክርስቲያናት ከልዩነታቸው ይልቅ አንድነታቸውን በማጉላት በሕልውናቸው ላይ የመጡ የዘመኑን ተግዳሮቶች አሸንፈው ወንጌልን ለቀጣይ ትውልድ የማቀበል አደጋ ተጋርጦባቸዋል:: እየመጡ ያሉት ፈርጀ ብዙ ተግዳሮቶች አንድነትን ውዴታ ብቻ ሳይሆን ግዴታ የማድረግ አቅም አላቸው::

ከላይ የተገለጡትን ሦስቱ ዓለም አቀፋዊ የሆነ የክርስትና ሃይማኖት መግለጫዎችን የሚቀበሉ አብያተ ክርስቲያናት በአንዳንድ የአስተምህሮ ልዩነታቸው ላይ መነጋገር መቻል አንድ ነገር ሆኖ አንዱ ለአንዱ "መናፍቅ" ማለት እንደማይችሉ ምሁራን ይናገራሉ:: አንዲት ቤተ ክርስቲያን የመሠረተ እምነት ችግር የላትም ማለት አስተምህሮዋ ስህተት አልባ ስለ መሆኑ

[119] *ቀኖና:- አምልኮተ እግዚአብሔርን ለማካሄድ ወንጌልን ለማሰራጨትና የመላለሱትን መንፈሳዊ ተግባራት ለማከናወን ሲባል የሚወጣ ሥርዓት ነው:: ቀኖና ሥርዓት በመሆኑም እንደጊዜው ሁኔታ ታይቶ መሻሻል የሚደረግበት ነው:: ዝኒ ከማሁ፣ 17*

[120] *መሠረተ እምነት (ዶግማ):- በእግዚአብሔር ቃል መሠረት የቆመ፣ የሚጨመርበት የሚቀነስለት ወይም እንደ ሁኔታው ታይቶ የሚሻሻል የሌለበት ዘላለማዊ ነው:: ዲያቆን አግዛቸው ተፈራ፣ የተቀበረ መክሊት፣ አፍሪካ ማተሚያ ቤት፣ ገጽ 17*

ዋስትና ሊሆናት በፍጹም አይችልም:: አብዛኛው ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነ የመናፍቅ ትምህርት ጥንትም ሆነ ዛሬ በአገራችንና በዓለም ላይ እንደ አሸን በመፍላት ላይ የሚገኘው የመሠረተ እምነት ችግር በሌላቸው አብያተ ክርስቲያን እንደሆነ አንዘንጋ:: ዋናው መሠረተ እምነት ቢሆንም መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነው መሠረት እምነት በመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስትምህሮ መመራት የግድ ነው:: የአንዲት ቤተ ክርስቲያን መልካም ጅማሬ መልካም ፍጻሜዋን አያመላክትም:: በፍቅር የታወቀችና ዝናዋን ሰምቶ ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ፍቅሯ የመሰከረላት የኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን *(ኤፌ.1:16)* ከ45 ዓመት በኋላ ኢየሱስ ፍቅርን ጥላ እንደወደቀች ሲመሰክርባት:-

> *"ዳሩ ግን የምነቅፍብህ ነገር አለኝ የቀደመውን ፍቅርህን ትተሃልና:: እንግዲህ ከወዴት እንደ ወደቅህ አስብ ንስሐም ግባ የቀደመውን ሥራህን አድርግ አለዚያ እመጣብሃለሁ ንስሐም ባትገባ መቅረዝህን ከሥፍራው እወስዳለሁ" (ራእ.2:5)::*

እንዲሁም ክርስቶስ በዓይናቸው ፊት እንደ ተሰቀለ ተሥሎ የነበረው የገላትያ ቅዱሳን 30 ዓመት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ክርስትናቸው አዚም *(የሚያፈዝ ወይም የሚያደነግዝ መተት አስማት)*[121] እንደሆነባቸው (ገላ.3:1) እና ሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ቀደመው መንገድ ሊመልሳቸው *"ልጆቼ ሆይ ክርስቶስ በእናንተ እስኪሣል ድረስ ዳግመኛ ስለ እናንተ ምጥ ይዘኛል" (ገላ.4:19)* በማለት ይናገራል:: ቤተ ክርስቲያን እንደተቀበለችው ቃል ዕለት ዕለት መራመድና ፍሬ ማፍራት በመቻሏ፣ የቃሉን እውነት በማስተማር ደቀ መዝሙር በማድረግ አቅሟ፣ ወንጌል ያልሰማውን ዓለም በወንጌል ለመድረስ ባላት የሚሲዮናዊነት ራእይ፣ ስለ ክርስቶስ መከራን ለመቀበል ባላት ዝግጁነትና በክርስቶስ ኢየሱስ ወንጌል በመኖር ባላት ምሳሌነትና ፍሬ ትመዘናለች:: ከወንጌል ማህፀን የተወለዱ፣ ትናንት በዓለም አቀፍ ደረጃ ድንበር ዘለል የወንጌል ሚሲዮናውያንን በመላክ ለሚሊዮኖች የመዳን ምክንያት የነበሩ፣ ዛሬ በደርጅታዊ መዋቅራቸው ጥንካሬና በትናንትና ስም ያለ ቅጥ የሚደገፉና በመንፈሳዊ ሕይወታቸው ሙት ሆነው ክርስቶስ ሳይሆን በክርስቶስ ስም ክሂደት የሚሰበክባቸው አብያተ ክርስቲያናት እጅግ ብዙ ናቸው:: ወደ ቀድሞው ክብራቸው ለመመለስ ተሐድሶ ብቸኛ መንገድ ነው:: አገራችን ኢትዮጵያ አሁን ለቆመችበት መልካም የዕድገት መሠረት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የአንበሳ ድርሻ ብትወስድም ተሐድሶን እንቢ በማለቷ ለቀጣዩ ዕድገትና ብልጽግና ሳታውቅ እንቅፋት ሆናለች::

ዕድሜ ጠገብ ሆኖ ያልታደሰው ክርስትናችን እንደ አገር ላለንበት ኋላ መቅረት፣ ድህነት፣ ጥላቻና ጠባብነት ዋና ምክንያት ነው:: በቃሉና በመንፈሱ ላለመታደስ በኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ምክንያቶች ዋሻ የተደበቀውና በአብዛኛው ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ልምምድና ትውፊት የተተበተበው ክርስትናችን ከእግዚአብሔር እውነት ያራቀንና ለአገራዊ ዕድገትም ብርቱ ሞጋች እንደሆነብን በቀጣዩ ምዕራፍ እንመልከት::

[121] የአማርኛ መዝገበ ቃላት፣ *(1993 ዓ.ም)፣ በኢትዮጵያ ቋንቋዎች ጥናትና ምርምር ማዕከል፣* አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ ገጽ 333

፮

ያልታደሰው "ክርስትናችን" የዕድገታችን ሞጋች

"ለእነዚያ ደግሞ እንደ ተነገረ ለእኛ የምሥራች ተሰብኮልናል፤ ዳሩ ግን የሰሙት ቃል ከሰሚዎቹ ጋር በእምነት ስላልተዋሐደ አልጠቀማቸውም።" (ዕብ. 4:2)

እ.ኤ.አ 2007 በኢትዮጵያ ማዕከላዊ ስታትስቲክስ ባለሥልጣን ይፋ በተደረገው የሕዝብ ቆጠራ ውጤት የኢትዮጵያ አጠቃላይ ሕዝብ፡- *"73,750,932 ሲሆን ከዚህም፡ 62.8% ያህሉ ክርስቲያኖች፣ ከዚህም ኦርቶዶክሳዊያን 43.5% ወንጌላዊያን (ፕሮቴስታንቶች) ደግሞ 18.6% እንዲሁም ካቶሊካዊያን 0.7% የሚሆነውን ድርሻ ይይዛሉ"*[122] **በማለት ገልጾአል። ምንም እንኳን የፕሮቴስታንቶች ዕድገት ከ10 ዓመት በፊት 11% ከነበረው አሁን ትልቅ ዕድገት ላይ እንዳለ ቢያመለክትም የኢትዮጵያን ክርስትና የሕዝብ ብዛት ዕድገት ወንጌል ወደዚህች ሀገር ከገባበት ከአንደኛው መቶ ክፍለ ዘመን እንጂ በወንጌላውያን የ100 ዓመት ዕድሜ ፍጹም መለካት የለበትም የሚሉ ምሁራን ጥቂት አይደሉም። ከአፍሪካ፣ ከአውሮፓ፣ ከሩቅ ምሥራቅ አገሮች፣ ከአሜሪካና ከላቲን አሜሪካ ቀድማ ወንጌልን ከተቀበለች 2000 ዓመታት ባስቆጠረች ሀገር ዛሬም ወንጌል በእርሷ ውስጥ ላሉት ብዙ ብሔር ብሔረሰቦች ባዕድ መሆኑ ያስገርማል።**

[122] *2007 Ethiopian census, first draft, Ethiopian Central Statistical Agency*

አገራችን ከሁሉ ቀድማ ወንጌል ብትቀበልም ዘግይታም ቢሆን ያቆየችውን የወንጌል መልዕክት ለሌላው ዓለም ማቀበል ለምን አልቻለችም? ብዙ አገራት ክርስትና ለሕይወት ለውጥ፣ ብርቱ ሠራተኛ እንዲሆኑና ለአገራቸው ሁለንተናዊና ፈጣን ዕድገት ጉልህ ድርሻ እንዳበረከተ ሲመሰክሩ ለእኛ እንደ ዕድሜው ለምን አልጠቀመንም? ለሚለው ጥያቄ የሚከተሉትን ምክንያቶች ማስቀመጥ ይቻላል።

> *ታሪክ በትክክል የሚጻፈው ነፃነት በሰፈነበት አገር ብቻ ነው።*
> *የፈረንሳይ ፈላስፋ ቮሊቴር 1737*

ክርስትናችን ራስ ተኮር መሆኑ

የኢትዮጵያ ወንጌላውያንን የመቶ ዓመት ዕድገት ከደቡብ ኮሪያ የመቶ ዓመት ቤተ ክርስቲያን ዕድገት ጋር ብናነጻጽረው ዕድገታችንን እንዴት እንገመግማለን? በተለይ ያለፉት 21 ዓመታት ኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ምቹና አንጻባራቂ የዕድገት ዘመን ነበር። እኛ ኢትዮጵያውያን ራስ ተኮር ባንሆን፣ በመከፋፈል መባዛት ሥራ ላይ ባንጠመድና ውስጣዊና ውጫዊ ዕይታዎቻችን ሚዛናዊ ቢሆኑ ዓለምን በወንጌል ለመድረስ የጌታ መሣሪያዎች በሆንን ነበር። በእርስ በርስ መወነጃጀልና በፍርድ ቤት ሙግት የባከነ የሰው፣ የገንዘብና የጊዜ ኃይል ለወንጌል ስርጭት ቢውል ኖሮ ከዚህ እጥፍ ዕድገት ሊገኝ እንደሚችል ብዙዎች በቁጭት ይናገራሉ። አሁንም ሌላ ጊዜ ተሰጥቶናል። ቁጭታችንን በሚበልጥ ሥራ እንወጣ። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የባህር ዘለል ሚሲዮናዊ ራእይን ያላሳደገች፣ ከ23 ሚሊዮን በላይ ሕዝቦቿ ገና ወንጌልን በጭራሽ ያልሰሙባት፣ 18.6% የወንጌል አማኞች ብቻ ያሉባት፣

ከ5 ያነሰ ነገረ - መለኮትን በዲግሪ የሚያስመርቁ ኮሌጆችና አንድ የነገረ መለኮት ድህረ ምረቃ ትምህርት ቤት ያለባት፣ በአጠቃላይ በዕድሜ ቀድማ በተግባር ከሁሉ ኋላ የቀረች ትመስላለች። በወንጌል የተለወጡ ደቡብ ኮሪያውያን ለመንፈሳዊ ለውጥ፣ አልፎም ለኢኮኖሚያቸው ምጥቀት፣ ለማኅበራዊ ሕይወት መቃናትና ሁለንተናዊ ለውጥ ክርስትና ትልቅ ሚና እንደተጫወተ ሲመሰክሩ የተለያዩ ጥያቄዎች በውስጤ ይፈጠራሉ፡- በኢትዮጵያ ለ2000 ዓመታት፣ በደቡብ ኮሪያ ላለፉት 100 ዓመታት የተሰበከው ወንጌል ልዩነት አለው ወይ? ልዩነት ከሌለው አንድ ዓይነት ባይሆንም ተቀራራቢ ውጤት እንኳ ለምን አላስገኘም?

በቀለ ሻንቆ *"የክርስቲያን ኃላፊነት ሁለንተናዊ ዕድገትን ለማፋጠን"* በሚለው መጽሐፋቸው የምድራችን ክርስትና የተፈለገውን ውጤት እንዳላመጣ ሲገልጹ፡-

የቤተ ክርስቲያን ዕድገትና የአማኙ ቁጥር መጨመር በሕዝቡ ኑሮና ሕይወት እንዲሁም በአገር ልማት ላይ ይህ ነው የሚባል ተጽዕኖ እስካሁን ሊያሳድር አልቻለም"[123] ብለዋል::

በአገራችን ሲሰበክ የቆየው *"ወንጌል"* በአብዛኛው *ቃሉን* *መሠረት* ያላደረገ፣ ከሥራ ጋር የተፋታ ባዶ የሃይማኖት ሥርዓት እንደነበር መረጃዎች ይጠቁማሉ:: በኢትዮጵያ ሰፊ ጥናት በማድረግ የሚታወቁት ሪቻርድ ፓንክረስ *"በኢትዮጵያ በአንድ ዓመት (በ365 ቀናት) የሚከበሩት የሃይማኖታዊ በዓላት ብዛት 1281 እንደሆኑ በጥናታቸው ይፋ አድርገዋል::*[124] በዓሎቹን በዓመት ውስጥ ባሉት ቀናት ስናካፍል በቀን ውስጥ *3.5* በዓላት በድርብነት ይዘከራሉ ማለት ነው:: በቀን ከሶስት በላይ በዓላትን የሚያከብር ሕዝብ የሚያስደንቀው አለማደጉ ሳይሆን ቢያድግ ኖሮ ነበር:: እስከ ዛሬ እኛ ኢትዮጵያውያን ለሥራ ያለን ተነሣሽነት የወረደ እንደሆነ የሚነገረው የችግሩ ሥረ መሠረት የሚጀመረው ከዚህ ይመስለኛል::

ክርስትና በስብከት ወይስ በኃይል?

ክርስትና ወደ ኢትዮጵያ ቤተ መንግሥት የገባው በትልቅ ክብርና ሰላም ሲሆን ከቤተ መንግሥት ወደ ሕዝቡ የተሰራጨው በአብዛኛው በወንጌል ስብከት ሳይሆን በነገሥታት አዋጅና በኃይል እንደ ነበር ታሪክ ይናገራል:: በአጠቃላይ በኢትዮጵያ የነበሩ ነገሥታት ሃይማኖትን የፖለቲካ መሣሪያ አድርገው ይጠቀሙበት እንደነበር የአገራችን የታሪክ ሊቅ ዶክተር ላጵሶ ጌ.ድሌቦ:- *"ሁሉም ሃይማኖቶች የመንግሥት ኃይል አገልጋይ መሣሪያዎች ናቸው"*[125] እንዳሉት ክርስትናም የእግዚአብሔርን መንግሥት ከማስፋፋት ይልቅ የነገሥታትን ፍላጐት መያዣ መሣሪያ ሆኖ በሰፊው እንዳገለገለ ታሪክ ምስክር ነው:: በንጉሥ ኢዛና ዘመን ክርስትና ወደ ኢትዮጵያ ሲገባ ሕዝቡ በጣዖት አምልኮዎች የተያዘ በመሆኑ ከ100 ዓመታት በላይ ክርስትናን ትልቅ ተቃውሞና ጦርነት ገጥሞት እንደነበር መዛግብቶች ያወሳሉ:: ከዚህም የተነሣ ወንጌልን በመስበክ የሰውን ልብ በመለወጥ ሳይሆን *"ክርስትና"* በጦርነት እንደተስፋፋ ዶክተር አስፋው እንዳሻው የነበረውን ሁኔታ እንዲህ ይተርካሉ :-

> *በአዲሱ የክርስትና አማኞችና በጥንቱ የጣኦት አማኞች መካከል ከ100 ዓመት በላይ በኢትዮጵያ ከፍተኛ የእርስ በርስ ጦርነት በመካሄዱ ከፍተኛ ጥፋት ደረሰ... ንጉሠ ነገሥቱን ይዘው ያሸነፉት ክርስቲያኖች የጥንት የሥልጣኔ ቅርሶችን ሁሉ የአምልኮ ጣዖት ነው በማለት የሚፈርሰውን አፈረሱት፤ የሚቀጠቀጠውን እየቀጠቀጡ፣ የሚቃጠለውን እያቃጠሉ ደምስሰው አጠፉት*[126]

[123] በቀለ ሻንቆ *(2000 ዓ.ም)፤የክርስቲያን ኃላፊነት ሁለንተናዊ ዕድገትን ማፋጠን፤*ኤኔክ አሳታሚ፤ ገጽ 155
[124] Richard Pankhurst and others (editors). *(April 1990)' Proceeding of the first National Conference of Ethiopia Studies,* ,p.165
[125] *የኢትዮጵያ ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች ገጽ 45*

[126] *ኢትዮጵያ የህዝቦች ስብጥርና የአገዛዞች አወቃቀር አጭር ታሪክ፣ (2004 ዓ.ም) ገጽ 34*

ይህ ጥናት እንደሚያመለክተው ከሆነ በጊዜው የኢትዮጵያ ክርስትና ጽድቅንና እውነትን፣ የክርስቶስን ሞትና ትንሣኤ በመስበክ ሳይሆን በኃይል እንደሆነ ምስክር ነው:: የአንድ ነገር ዕድገት መሠረት ወሳኝ እንደሆነ አንዘነጋ:: ይህም የተበላሸና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና መሠረት እንደሆነ ልብ እንበል:: ወንጌልና ኃይል አብረው አይሄዱም:: ኢየሱስና ሐዋርያት ወንጌልን ብቻ በመስበክ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሰዎችን ልብ እግዚአብሔር ለውጦ ክርስቲያን እንደሆኑ እንጂ በክርስትና ስም የሰዎችን ሃይማኖት እንዳስለወጡ መጽሐፍ ቅዱስ አይናገርም:: ዶክተር ሀብተማርያም አሰፋ ክርስትና በኢትዮጵያ የተስፋፋው በኃይል እንደሆነ ከላይ ያለውን አሳብ ሲያጠናክር:-

> *የኢትዮጵያ ሕዝብ በአንድ ጊዜ አሜን ብሎ ክርስትናን አልተቀበለም:: ከኢዛና ዘመነ መንግሥት እስከ ዐፄ ካሌብ ዘመነ መንግሥት ድረስ እርስ በርስ 150 ዓመታት ያህል ሲዋጋ ነበር እንጂ*[127] *ብለዋል::*

ከኢዛና በኋላ እስከ ምኒልክና ሌሎች ነገሥታቶችም እንደ ቀዳሚዎቻቸው *"ክርስትናን"* ለማስፋፋት የጣሩት በአብዛኛው ወንጌልን በመስበክ ሳይሆን በኃይልና እንደ ፖለቲካ መሣሪያ በመጠቀም እንደነበር: ላተውሬት ሲገልጹ:-

> *የአበሻው ቤተ ክርስቲያን ከነበረችባቸው ሁኔታዎች ጋሩና የተነሣ ለየት ያለ አጥቢያዊ ገጽታ ባሕሪይ አላት፣ ምኒልክና ሌሎችም ነገሥታት ከግዛታቸው መስፋፋት ጎን ለጎን በቅኝ የያዙአቸውን ሕዝቦች ይህን ይፋዊ (ኦፊሲሊያዊ) እምነት እንዲቀበሉ የግድ ብለዋቸው ክርስትናውን የግብር ይውጣ ከመቀበላቸው በስተቀር ቤተ ክርስቲያኒቱ የወንጌል ማዳረስ ተግባሪዋን ትታለች*[128] ብለዋል::

ወንጌል በእግዚአብሔር ኃይል እንጂ በሰዎች ሰይፍ ተደግፎ እንደሚሰራጭ መጽሐፍ ቅዱስ በአንድም ቦታ አይናገርም:: ዊሊያም ሼክስፒር እ.ኤ.አ ከ1603-1607 ባሉት ዓመታት እንደጻፈው በሚታመነው *"ማክቤዝ"* የተውኔት ድርሰቱ ማክዱፍ የተባለው ገጸ ባሕሪይ *"እኔ ቃል የለኝም፤ ድምጼ በሰይፌ ነው"*[129] እንዳለው በወንጌል አገልግሎት ቃል ጥሎ በሰይፍ መናገር አደገኛ ብቻ ሳይሆን ኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነው:: በኢትዮጵያ ክርስትና ሕይወት መሆኑ ቀርቶ ገገርው መደብ ሕዝቡን በአንድነት ለማሰር የሚጠቀምበት ገመድና የአገርን ሉዐላዊነት ለማስጠበቅ የሚጠቀሙበት የፖለቲካ በትር በመሆን አገልግሏል:: የኢትዮጵያ መንግሥት ሌላውን ቋንቋና ሃይማኖት አጥፍቶ በኢትዮጵያ ውስጥ ካሉት ቋንቋዎች አማርኛን ከሃይማኖቶች ደግሞ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን ብቻ በማስጠበቅ በአገሪቷ አንድነት የማስጠበቅ ሙከራ አድርጎ እንደነበር ፕሮፌሰር ባሕሩ ዘውዴ ሌላ ጸሐፊን በመጥቀስ እንዳሰፈሩ በመጽሐፋቸው

[127] ሀብተ ማርያም አሰፋ(ዶ/ር) (1986 ዓ.ም)፣ *የኢትዮጵያ ታሪክ ጥያቄዎችና ባሕሎች*፣ አዲስ አበባ፣ ገጽ 266-267
[128] *ላተውሬት 1971 ቅጽ 6 ገጽ 31*
[129] "I have no words; my voice is in my sword." *Muir, Kenneth,* (1884.) *Macbeth' The Arden Shakespeare,* Second Series, 11th ed.,

የጠቀሱት ታቦር ዋሚ *"የውኅና ድርሰቶችና የታሪክ እውነቶች"* በሚለው መጽሐፍ:-

> *ያገር ጉልበት አንድነት ነው። አንድነትም የሚወለደው የጋራ ከሆነው ከቋንቋ፣ ከልማድና ከሃይማኖት ነው። ስለዚህ የኢትዮጵያን ጥንታዊ ሉዓላዊነት ለመጠበቅና አንድነቷም ተጠብቆ እንዲቀጥል ለማድረግ ቋንቋችንና ሃይማኖታችን በመላው በኢትዮጵያ ግዛት በአዋጅ መዘርጋት አለበት። ይህ ካልሆነ እስከ መቼም ድረስ አንድነት አይገኝም። በመላው በኢትዮጵያ ግዛት ለሥጋዊና ለመንፈሳዊ ሥራዎች ያማርኛና የግዕዝ ቋንቋዎች የኢትዮጵያ ብሔራዊ ቋንቋዎች ሆነው መታወቅ አለባቸው። ሌላው ማናቸውም የአረማውያን ቋንቋ ሁሉ እንዲደመሰሰ ማድረግ ያስፈልጋል።[130] እንደ ዶክተር ዓለሜ እሸቴ አስተሳሰብ ኢትዮጵያዊነት በኦርቶዶክስ ክርስቲያንነትና በአማርኛ ቋንቋ ተናጋሪነት ብቻ የሚወሰን እንደነበር፣ ከዚህ ውጭ ያሉት ሁሉ ኢትዮጵያውያን ሳይሆኑ ተገዢዎች እንደሆኑ፣ ይህንኑ አስተሳሰባቸውን በ1975 ዓ.ም Whose History is Ethiopian History? በሚል ርዕስ በኢትዮጵያ ታሪክ መካነ ጥናት ለተደረገ ስብሰባ እንዳቀረቡ አስረድተዋል። ታቦር ዋሚ በዚህ ላይ አሳባቸውን ሲያጠቃልሉ:- ዶክተር ዓለሜ በኢትዮጵያ ታሪክ ስም እስከ ዛሬ ድረስ ተጽፈው የሚገኙት ኢትዮጵያዊነት በኦርቶዶክስ ክርስቲያንነትና በአማርኛ ቋንቋ ተናጋሪነት ብቻ የተወሰነ ነበረ የተባለው ብዙ የሚያከራክር አይሆንም፤ ምክንያቱም ሲጽፉ የቆዩትን ሁሉ ማየት ይቻላልና ነው[131] ብለዋል።*

ዐፄዎች አገራችንን ይገዙ በነበረበት ዘመን መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን ተጣምረው በወንጌል ኃይል ሳይሆን በአዋጅና በግዴታ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትናንና አማርኛን ያስፋፉት የአገርን አንድነት ለማስጠበቅ እንደነበር ከላይ የተቀመጠው አሳብ ያስረዳል። የአገርን አንድነት ማስጠበቅ መልካምና የሚደነቅ አሳብ ቢሆንም አንድነቱን ለማስጠበቅ የተጠቀሙበት መንገድ ትልቅ ስህተት ከመሆኑም አልፎ አሁን ላለንበት ፊርጀ ብዙ ችግሮችና የመንደርተኝነት መንፈስ መንሰራፋት ዳርጎናል። አንድ ቋንቋና አንድ ሃይማኖት አንድነትን በአንድ አገር ማምጣት እንደማይችልና ልዩ ልዩ ቋንቋ እና ሃይማኖት ብቻውን በአንድ አገር የመለያየት ምክንያት ሊሆኑ እንደማይችሉ ብዙ ምሳሌዎችን መጥቀስ ይቻላል። አንድ ቋንቋና አንድ ሃይማኖት የአንድነት ምክንያት ቢሆን ኖሮ አንድ ነገድ፣አንድ አገር፣ አንድ ባሕል፣ አንድ ሃይማኖት፣ አንድ ቋንቋ፣ አንድ እሴት ያላቸው ሱማሊያውያን፣ ኢራቃውያን፣ ሶሪያውያንና ሩዋንዳውያን በዓይናችን ፊት የእርስበርስ ደም ባልተቃቡና በዓለም ላይ ስደተኞች ሆነው ባልተበተኑ ነበር። የአንድነት ጠላት ከቋንቋና ከሃይማኖት ጀርባ የተጠመደ አደገኛ ህቡዕ በትዕቢት፣ በጥላቻ፣ ራስን የተሻለ አድርጎ የመቁጠር፣ ሌላውን ወደ ታች የመመልከትና ክፋት፣ ቅምና በቀል የተሞላ የሰው ልብ እንጂ የትኛውም ሃይማኖትና ቋንቋ የአንድ አገር አንድነት አደጋዎች አይደሉም።

---

[130] *ታቦር ዋሚ (2004 ዓ.ም)፣ የውኅና ድርሰቶችና የታሪክ እውነቶች፣* አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፣ 2 ገጽ 576 (Bahru Zewde prof (2005)...: *Pioneers of Change in Ethiopia, Finfinnee* p. 140)

[131] *ዝኒ ከማሁ ገጽ 258*

በአብዛኛው ክርስትና በኢትዮጵያ ተሸናፊዎች አሸናፊዎችን ለማስደሰት የሚቀበሉት የግዴታ ሃይማኖትና የገዢዎች የፖለቲካ መሣሪያ ሆኖ እንዳገለገለ እንጂ በእውነተኛ የወንጌል ስብከት ላይ የተመሠረተ ሕይወት ለዋጭ አልነበረም። ተጨማሪ ተግባራዊ ምሳሌ ካስፈለገ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ስም በካፋና በሲዳማ ሕዝቦች መካከል ክርስትናን በወረራ ለማስፋፋት የተደረገውን አደገኛ አካሄድ እንመልከት:-

የኦርቶዶክስ ክርስትና በካፋ

በቀለ ወ/ማርያም አዴሎ *"የካፋ ሕዝቦች እና መንግሥታት አጭር ታሪክ"* በሚል ርዕስ በጻፉት መጽሐፍ የካፋ ሕዝቦች ከክርስትናና ከእስልምና ሃይማኖቶች በፊት *"ኤቆ"* በሚባል መንፈስ ያምኑ እንደነበር ይተርካሉ።[132] ከዛሬ 400 ዓመታት በፊት የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ወደ ካፋ እንደገባም ጽፈዋል።[133] የኦርቶዶክስ ክርስትና እንዴት እንደተስፋፋ ሲናገሩ:-

> *...የኦርቶዶክስ ክርስትና ሃይማኖትም የሰሜን ኢትዮጵያ የገዢ መደቦች ሃይማኖት በመሆኑ አዲስ ወረራ በተደረገባቸው አካባቢዎች ሁሉ በተጽዕኖ ጭምር እንዲስፋፋ መደረጉ ይታወቃል። በሌላ በኩል ግን ከጥንት ጀምሮ በሰሜኑ ክልል የሚገኙና የሥጋት ምንጭ ያልሆኑት ደግም የራሳቸው እምነት ያላቸው የወይጦና የፈላሻ ሕዝቦች የዚህ ሃይማኖት ተከታይ እንዲሆኑ አልተደረገም። ይህም የሚያመለክተው ገዢው መደብ አባላቱን ያሳሰባቸው የሃይማኖቱ መስፋፋት ሳይሆን ተወራሪውን ሕዝብ በሃይማኖት ተጽዕኖ ጭምር በመጠቀም ለመግዛት እንዲያመቻቸው ማድረግ መሆኑ ነው፤[134] ብለዋል።*

በዚህ ላይ መታወቅ ያለበት ዐቢይ ጉዳይ በኢትዮጵያና መካከለኛው የአውሮፓ ክርስትና ታሪክ እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ በየትኛውም ዘመንና አገር እውነተኛ ክርስትና በወረራ መስራጨቱን ዕውቅና የሰጠበት ታሪክ የለም። ኢየሱስ፣ ሐዋርያትና የእምነት አበው ክርስትናን በዓለም ላይ ያሰራጩት አንድን ማኅበረሰብና መንግሥት በመውረር ሳይሆን በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ወንጌልን በመስበክ እንደ ነበር ቃሉ ምስክር ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ማንም በወረራ ክርስትናን እንዲያሰራጭ አያዝም፤ አይፈቅድም። ማንም በወረራ መልክ ክርስትናን ለማሰራጨት ጥረት ቢያደርግ አድራጊው ክፍል እንጂ የመጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና አይጠየቅም። የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንም ብትሆን በወረራ ሃይማኖቴን አስፋፋለሁ የሚል ደንብም የሆነ ሕግ እንደሌላት የታወቀ ነው። የክርስቶስ መንገድ የመስቀል እንጂ የሰይፍ አይደለም። ክርስትና በዓለም የታወቀው በወንጌል ስብከት እንጂ ለገገር አካል የፖለቲካ መሣሪያ በመሆን አይደለም። ክርስትናን በወረራ ማሰራጨትም ሆነ ማስጠበቅ በመጽሐፍ ቅዱስ የተወገዘ ነው።

---

[132] በቀለ ወ/ማሪያም አዴሎ*(1996 ዓ.ም)፣ የካፋ ሕዝቦች እና መንግሥታት አጭር ታሪክ፣ገጽ 218*

[133] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 222

[134] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 223*

የኦርቶዶክስ ክርስትና በሲዳማ

የኦርቶዶክስ ክርስትና በሲዳማ መቼና እንዴት እንደተሠራጨ *"የሲዳማ ብሔር ታሪክና ባሕል" መጽሐፍ ፀሐይ የተባለን ጸሐፊን ዋቢ በማድረግ፡- የኦርቶዶክስ ክርስትና ወደ ሲዳማ የደረሰው ወራሪውን የሚኒልክ ሠራዊት ተከትሎ እንደነበርና በሲዳማ ምድር በመጀመሪያ የተሠራው ቤተ ክርስቲያን የሺሻ ማርያም ሆኖ ዘመኑም በ1884 እንደነበር ይናገራል።*[135] ካለ በኋላ የኦርቶዶክስ ክርስትና እንዴት እንደተሰራጨ ደግሞ ሲናገር፡-

የሃይማኖቱ አመጣጥም ከነፍጠኛውና ከመልከኛው ሥርዓት ጋር ስለነበርና ሥርዓቱም የሕዝቡን መሬት ወስዶ ጭሰኛና ገባር ባደረገበት ሂደት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን አጋር ስለነበረች በሕብረተሰቡ ዘንድ የነበራት ተቀባይነት እምብዛም ነበር። በሌላ መልኩ የኦርቶዶክስ እምነት ሳይሰበክ ሕዝቡ በግድ በአዋጅ እንዲጠመቅ ስላደረገ በወቅቱ ቤተ ክርስቲያኒዋ በነበራት የፖለቲካ ወገንተኝነት ሕዝቡ በተደጋጋሚ አልቀበልም ማለቱ ይነገራል።[136]

"የሲዳማ ብሔር ታሪክና ባሕል" መጽሐፍ የአንድን አዛውንት ምሬት እንዲህ አቅርቧል፡-

ሕዝቡ ልብሶቻቸውን ገፍፈው ወንድና ሴቱን ራቁታቸውን አጥምቀዋቸዋል። ክርስትና ያስነሡዋቸው ለወንድማዊ እኩልነት ሳይሆን በክርስትና ስም ሕዝቡን ተከፋፍለው ለማሳረስና አገልጋዮች ለማድረግ ነበር። ይህን የተገነዘበው የሲዳማ ሕዝብ ከጣሊያን በፊት የነበረውን የገባሪነት ሥርዓት በክርስትና ስም ሊጭኑብን ነው በማለት ሸሽቶዋቸዋል። ሚሽኖች ግን መጥተው ወንጌልን ሲሰብኩ ሕዝቡም ተቀብሎዋቸው ወደ እነሱ ተመልሷል። የኦርቶዶክስ እምነት መሪዎች ግን የሲዳማ ሕዝብ የሚሽን እምነት በመከተሉ 'እኛ ክርስትና አስነስተናችሁ ሕዝቡን አከፋፍለው የሚያጠፉትን የሚሽኖች እምነት ለምን ትቀበላላችሁ? ሲሉ እኔ በወቅቱ የሰጧቸው ምላሽ፣ እናንተ ለእኛ ክርስትና ስታስተምሩ ወደ ቤተ ክርስቲያን አስጠግታችሁ የክርስትናውን ምስጢር መቼ አስተማራችሁን? ክርስትና ማንሣት የሃይማኖት ምስጢር ማስተማር ሆኖ እያለ እናንተ ግን እያንዳንዳችሁ አቅማችሁ የፈቀደውን ያህል 200 ወይም 300 ሰው ተከፋፍላችሁ። ልጆች መጡ እያላችሁ ወደ ጓሮዎችሁ አስማርታችሁ የቀረውን በክርስትና ሽፋን ስለጫናችሁብን ሸሽተናል የሚል ነበር። ከጣሊያን ወረራ በኋላ ሕዝቡ ክርስትና እንዲነሣ በአዋጅ ስለተነገረ አንድም ሰው ሳይቀር በአዋጅ ታዘው ሕዝቡ ወንዝ ወርደው ተጠምቀዋል።[137] *የጣሊያን ወረራ እንዳበቃም የኢትዮጵያ መንግሥት ከስደት ወደ መንበረ ዙፋኑ ከተመለሰ በኋላ ኢትዮጵያውያን በአንድ ሃይማኖት መተዳደር አለባቸው ብሎ ፓትሪያርኩ መመሪያ በማውጣት ፀጉራቸውን በመላጨት ክርስትና እንዲነሡ በማስገደዱ ከአላታና ከሐዌላ የተወከሉ ለአበቱታ ወደ ንጉሡ እንደሄዱ በመጽሐፉ ተዘክሯል።*[138]

---

[135] የሲዳማ ብሔር ታሪክና ባህል፣ 2003 ዓ.ም ገጽ 233
[136] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 233
[137] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 233*
[138] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 234*

በወቅቱ ስለነበረ ሁኔታ ሕዝቡ ስሜቱን በሥነ ግጥም እንዲህ ገልጾ ነበር፡-

ሲዳምኛ

Nugusaho Hayile Sillaase,

Hayile Sillaase qaalinni manna Kiritiiinna kayise.

Anera dunno gambayichi eino Hawasa daade:

Cimeeyye umma meendeenna bade labbanno mataate:

Meyaa labbaaha qodho tirreena lawanno Qulbate qaaqe.

ትርጉም በአማርኛ

ኃይለ ስላሴ ንጉሥ ናቸው

ሁሉ ሰው ተጠምቆ በትእዛዛቸው፤

በጥምቀቱ ሰበብ ውሃ እየፈሰሰ፤

እስከ ሐዋሳ ደረሰ።

ያዛውንቶቹ ራስ ሲመለጥባቸው

የማሰሮ አንገት ገል አስመሰላቸው፤

ሴቱም ወንዱም ባዶ እራቁቱን ሆነ

አዲስ የበቀለም እንጉዳይ መሰለ።[139]

መጽሐፍ ቅዱስ ይህን ድርጊት አያውቀውም። ኢየሱስ ወደ እኔ ኑ ብሎ ሰዎች በፈቃዳቸው ወደ እርሱ እንዲመጡ እንጂ በኃይልና በአዋጅ እንዲቀበሉት አላደረገም፤ ቅዱሳንም ክርስትናን በኃይልና የሰዎችን ፈቃድ በመጨፍለቅ እንዲያስፋፉ አላዘዛቸውም። ክርስትና በወንጌል ስብከትና በሰዎች በጎ ፈቃድ ላይ ተመሥርቶ የተሰራጨና የግለሰብን፣ የአገርንና የዓለም ታሪክ በአዎንታዊ መልኩ የለወጠ መለኮታዊ እውነት ነው። ከላይ በካፋና በሲዳማ ክርስትናን በኃይልና በአዋጅ የማስፋፋት ሙከራ ምንጩ የእግዚአብሔርን ቃል በቅጡ ካለመረዳት የመጣ እንጂ ከመጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና ጋር ምንም ዓይነት የአስተምህሮና ታሪካዊ ቁርኝት እንደሌለው መታወቅ አለበት። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና ጥንት፣ ዛሬና ለወደፊቱም የሰዎችን ነፃ ፈቃድ የሚያከብር የሕይወት፣ የለውጥ፣ የዕድገት መንገድና ብቸኛ የአዳም ዘር ሁሉ የመዳኛ መንገድ ነው።

---

[139] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 234*

ዶናልድ ዶንሃምና ዊንዲ ጀምስ የኦርቶዶክስ ክርስትና በኦሮሞና በደቡብ ሕዝቦች የአበሻው ነገሥታቶች ሁሉን አበሻ የማድረግ ፖሊሲ ይዘው እንደነበር ሲናገሩ፡-

> *ሁሉንም አበሻ የማድረግ (Abyssinianization) ሦስት ዋና ዋና ጉዳዮች ያካተተ ነው፤ እነዚህም የጉልተ ርስት የመሬት ሥሪት መስፋፋት፣ አማርኛ ቋንቋ እንደ ራስ ቋንቋ መናገር፣ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን መስፋፋት ናቸው*[140] *ብለዋል።*

ይህ ድርጊት የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በደቡብ ሕዝቦች ዘንድ የሰፋ ተቀባይነት እንዳይኖራት እንዳደረገ ወንዲዬ ዓሊ ሲናገሩ፡- *"የደቡብ ኢትዮጵያ ሕዝብ የኦርቶዶክስ ክርስትናን እንደገዢ ሃይማኖት ስለሚቆጥር ለስሜቱ ሩቅ ለባሕሉ እንግዳ ሆኖበት እንዳሳለፈ በርካታ የአገርና የውጭ ተመራማሪዎች የመዘገቡት እውነት ነው"*[141] ፖሊ ኢ.ባሊሰካይ የተባሉ ጸሐፊም *"በሰሜነኞቹ ቅኝ ገዢዎች እጅ ከደረሰባቸው ብዝበዛና ጭቆና የተነሣ በወላይታዎች መካከል የኦርቶዶክስ እምነትን ለማስፋፋት የተደረገው ሙከራ ብዙ ውጤት አልባ ነበር"*[142] በማለት አንድ ታሪክ ጽፈዋል።

እንደ ጸሐፊዎቹ ከሆነ የኦርቶዶክስ ክርስትና በአካባቢያቸው በወንጌል ከኃጢአትና ከሰይጣን አገዛዝ ሰዎችን ነፃ የማውጣትና ክርስቶስን ለመከተል በፈቃዳቸው ላይ የተመሠረተ ሳይሆን ሕዝቦች ለገዢውና ለአሸናፊው ክፍል ታዛዦች እንዲሆኑ በመሣሪያነት ያገለገለና በግዴታ እየተነዱ እንዲጠመቁ የተደረጉበትና በወንጌል ስብከት ሳይሆን በቤተ መንግሥት አዋጅና በኃይል የተስፋፋ ሃይማኖት እንደሆነ ያሳያል። ይህም ኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ ድርጊት ነው። ከዚህም የተነሣ የኢትዮጵያ ክርስትና የሰዎችን ልብ፣ የአኗኗር ዘይቤና አመለካከት ለውጦ የሁለንተናዊ ተሐድሶ መሣሪያ እንዲሆኑ፣ ወንጌልን ላልሰማው ዓለም ወንጌልን ለማድረስ ሲያነሣሣና እንደ ሐዋርያት በደረሱበት ሥፍራ ሁሉ የክርስቶስን ሞትና ትንሣኤ ሲመሰክሩ አይታዩም። ቤተ ክርስቲያኒቷ የቀደመ ራእይ ወንጌል እንጂ በኃይልና በወረራ የመስፋፋት አጀንዳ እንዳልነበራት የታወቀ ቢሆንም ከቤተ መንግሥት ጋር ያደረገችው አላስፈላጊ አንድነት በዚህ ስሟ እንድትጠራ ምክንያት ሆኗል። የይቅርታና የምሕረት አስተማሪ የሆነች የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በዚህ ዓይነት ሁኔታ የተገጎዱ ሕዝቦችን በገሃድ ይቅርታ ብትጠይቅ ታላቅ ፈውስ በምድራችን ይሆን ነበር። ታላቅነቷና ምሳሌነቷም ከዚህ ይልቅ ጎልቶ ለዓለም በታየ ነበር። የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ለአገራችን አንድነትና ዕድገት ላበረከተችው አንፀባራቂ አስተዋጽኦ በታሪክ ትልቅ ቦታ

---

[140] Donald Donham, *(1986), The Southern Marches of Imperial Ethiopia: Essays in History and Social Anthropology,* Cambridge University Press, Cambridge, p. 12

[141] *በመከራ ውስጥ ያበበች ቤተ ክርስቲያን፣ 2000 ዓ.ም፣ ገጽ 56*

[142] Paul E. Balisk,*(1977), Wolaitta Evangelists, (A study of Religious Innovation in Southern Ethiopia, 1937-1975):* A Thesis for the degree of Doctoral of Philosopy, University of Aberdeen. p.105

ይዟል። መያዝም ይገባዋል። ከላይ የተመለከትነው የኃይል አካሄድ ግን በስሟ የተካሄደ ትልቅ ስህተት ነው።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ወንጌልን አስተምራ ደቀመዝሙር ባለማድረጓ በቤተ ክርስቲያን በአባልነት ስም ሥርዓት እየፈፀሙ ለዘመናት የኖሩ በዘመናችን ባዶነት የተሰማቸው ሰዎች ወደ ሌላ እምነት፣ ወደ ባሕላዊ የሃይማኖት ሥርዓቶቻቸው በመመለስ ላይ ይገኛሉ። ይህ ኦርቶዶክስን ብቻ ሳይሆን አንዳንድ የፕሮቴስታንት አባላትንም ይመለከታል። ሰዎችን ያለ ወንጌል ትምህርት በአባልነት ስም ብቻ ይዛ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ወደ እግዚአብሔር ቃል ለራሷ ተመልሳ በመታደስ በእግዚአብሔር ቃልና መንፈስ እንደገና ካልተነሳች ትተዋት እየሄዱ ያሉትን መመልስ ቀርቶ በእጇ ያሉትንም መከልከል በፍጹም አቅም አይኖራትም። ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ በሆነ ነገሯ ውስጥ ጠፍታ ወደ ራሳቸው ነገር እየተመለሱ ያሉትን መታደግም ሆነ መመለስ በፍጹም አትችልም። ተሐድሶ ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እንደሚያስፈልግ የእግዚአብሔር መንፈስ እየተናገረ ያለው ለዚህ ነው። ቤተ ክርስቲያን ትሰማ ይሆን?

ለአንድ ማኅበረሰብ ባሕላዊ እሴቱ የማንነቱ መለያና መገለጫ አልፎም የዕድገቱ መሠረት ነው። ወንጌል በዓለም ላይ ያለው የትኛውም ባሕል ሊመልስ ያልቻለውን የአዳም ልጆችን መንፈሳዊ ጥያቄ የመለሰ መለኮታዊ መልዕክት ነው። ባሕል ከሰው ለሰው ሲሆን ወንጌል ከእግዚአብሔር ለሰው ነው። ባሕል ጊዜያዊና ምድራዊ ሲሆን ወንጌል ሰማያዊና ዘላለማዊ ነው። ባሕል ከሕዝብ ሕዝብ ይለያያል ወንጌል ግን ለሕዝብ ሁሉ አንድ ነው። ባሕል በጊዜ ብዛት ተወልዶ፣ አድጎ በሌላ እሴት እየተለወጠና በአዲስ ባሕል እየተተካ የአንድ ማኅበረሰብ የመለያ ምልክት እየሆነ የመጣ ሲሆን ወንጌል ለዘላለም የማይለወጥ የድነት መንገድ ነው። የባሕል ትኩረት በአለባበስ፣ በአመጋገብ፣ በቋንቋና በመሳሰሉት ላይ ሲሆን የወንጌል ትኩረት በሰው ልብና መንፈስ ላይ ነው። ባለፉት ሁለት ሺ ዓመታት ብዙ ባሕሎች ከጊዜ ብዛት ተወልደው አድገው ሞተዋል በሌላ ባሕል ተተክተዋል፤ ወንጌል ግን አልተለወጠም፤ አይለወጥምም። ወንጌል እንደ ፋሽን አይለወጥም። የትኛ ውም ባሕል ከዘላለም ኩነኔና ሞት አያድንም፤ ወንጌል በተለየየ ባሕላዊ እሴት ሆነው የክርስቶስን አዳኝነትና የኃጢአታቸውን ይቅርታ በእምነት የተቀበሉትን ሰዎች ሁሉ ያድናቸዋል። ክርስትና ለምዕራቡ ዓለም የኢንዱስትሪ አብዮት መገኛ፣ የሰዎች የፈጠራ አቅማቸው ሙሉ በሙሉ እንዲለቀቅ ያደረገ፣ የሕዝቡን አኗኗር፣ አመለካከትና አገራቸው በዕድገት ጎዳና እንድትመራ አድርጓል። የኢትዮጵያ ክርስትና በዕድሜ ከሁሉ የቀደመና ታሪካዊ ቢሆንም የሕዝቡን አመለካከት በአዎንታዊ መልኩ ለውጦ በአገር ዕድገት ላይ የጎዘፈ ሚና እንዲጫወቱ ማድረግ ያለመቻሉ የአስተምህሮ ችግር እንዳለው ለማንም ግልጽ ነው። ክርስትናችን በቃሉ መፈተሽ፣ መታደስ፣ መመዘን፣ መጥራትና መታየት፣ አለበት የምንለው ከዚህ የተነሣ ነው። በአገሬ ጠያቂ አዕምሮ ውግዝ ቢሆንም ግንባራቸው እንደ ነሐስ የጠነከረ፣ በስሜትና በአባቶች ወግ ብቻ የሚነዱ ሳይሆን፤ ገለባን ከፍሬ የሚለዩ፣ የቃሉ ዕውቀት ያላቸው፣ ዋጋ ለመክፈል የተዘጋጁ፣ የጠራውን ወንጌል የሚሰብኩ፣ የመንፈሱን ኃይል የታጠቁ፣ የተሐድሶ አርበኞችና ጠያቂዎች በቤተ ክርስቲያን ከመቼውም ጊዜ ይልቅ ተያይዘው

ይነሣሉ:: የአገራችን ክርስትና እንደሚገባው ለራሳችን አልጠቀመንም ለአገርም ጠቃሚዎች አላደረገንም:: ለብዙዎች ክርስትና ከአባትና ከእናት የሚወረስ ሃይማኖት እንጂ የእግዚአብሔርን ቃል በግል በመረዳት፣ ለቃሉም በመታዘዝና የክርስቶስን እውነተኛ ወንጌል ለሌሎች በመመስከር፣ ለአገር ዕድገት፣ ለኢኮኖሚ ምጥቀትና ለዲሞክራሲ ማበብ የሚገባውን ሚና እንዲጫወቱ አላደረጋቸውም:: ከዚህም የተነሣ ቀድመን "ክርስትና" ተቀብለን በብዙ የኋለኞች ኋለኛ ሆነናል::

ሐዋርያት ወንጌልን ያስፋፉት በጡንቻ ይሆን?

ኢየሱስን የሰቀሉ፣ ለሃይማኖታቸው ቀናኢ የነበሩና በዚህ ጉዳይ ከማንም ጋር የማይደራደሩ አይሁዶች የጴጥሮስን ስብከት በበዓለ ሃምሳ ዕለት *"በሰሙ ጊዜ ጴጥሮስንና ሌሎችን ሐዋርያት ወንድሞች ሆይ ምን እናድርግ?"* (የሐዋ.2፡ 28) ሲሉአቸው ንስሐ እንዲገቡ በመርዳት በአንድ ስብከት 3000 በላይ አክራሪ አይሁዶችን በወንጌል የማረኩት በሰይፍ ሳይሆን በወንጌል ስብከት ነበር:: በሰማርያ ከተማ ሲሞን የተባለ ጠንቋይ አገርን እያስደመመ፣ የሕዝብን አዕምሮ በመግዛት ሀብታቸውን እየበዘበዘ እንደ ከተማ አምላክ ተፈርቶ ይኖር ነበር:: ፊልጶስ ወንጌልን በዚያ ከተማ ያሰራጨው በወንጌል ስብከት እንጂ የጠንቋዩን ቤት በማፍረስ አልነበረም::

> *ፊልጶስም ወደ ሰማርያ ከተማ ወርዶ ክርስቶስን ሰበከላቸው:: ሕዝቡም የፊልጶስን ቃል በሰሙ ጊዜ የተናገረውን በአንድ ድምጽ አደመጡ:: እርኩሳን መናፍስት በታላቅ ድምፅ እየጮኹ ከብዙ ሰዎች ይወጡ ነበርና ብዙም ሽባዎችና አንካሶች ተፈወሱ በዚያችም ከተማ ታላቅ ደስታ ሆነ:: ...ሲሞንም ደግሞ ራሱ አምኖ ተጠምቆም ከፊልጶስ ጋር ይተባበር ነበር (የሐዋ. 8፡ 4-8፡ 13)* ይላል:: መጽሐፍ ቅዱሳዊና አዲስ ኪዳናዊ የወንጌል ስርጭት ምሳሌ በአጭሩ ይህን ይመስላል:: ሐዋርያው ጳውሎስም ወንጌል የመለኮት ኃይል እንደሆነ ሲገልጽ፡- *"በወንጌል አላፍርምና አስቀድሞ ለአይሁድ ደግሞም ለግሪክ ሰው ለሚያምኑ ሁሉ የእግዚአብሔር ኃይል ለማዳን ነውና" (ሮሜ.1፡16)* ብለዋል::

ወንጌል የመለኮት ኃይል ሆኖ የሰውን የአፍ ምስክርነት እንጂ ጡንቻ አይፈልግም:: ከላይ እንደተመለከትነው በኢትዮጵያ የተሠራጨው የክርስትና ሃይማኖት ስም የተሰጠው ሥርዓት እንጂ የተቀበሉትን ሰዎች ሕይወት ለውጦ የለውጥ መሣሪያ የማድረግ ኃይል ያለው የወንጌል ቃል አልነበረም:: ክርስትና ዓለማትን የገዛው ጌታና ንጉሥ የሆነ የናዝሬቱ ኢየሱስ በገሃድ የሚሰበክበት መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት እንጂ ገገርዎች ተገገርዎችን የሚጫኑበት የፖለቲካ መሣሪያ አልነበረም:: ገገርዎች ራሳቸው ክርስትና በትክክል ቢገባቸው ኖሮ ለክርስቶስ ተገዝተው ክርስትናን እንደ መሣሪያ በመጠቀም ዜጐችን ለመግዛት ባልተነሡ ነበር:: የኢትዮጵያ ክርስትና ከመጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና ጋር የተፋታበት አንዱ ነጥብ ይህ ነው::

ዐፄዎችና ክርስትና

ምሳሌ፡-ዐፄ ዮሐንስ

ተክለ ጻድቅ መኩሪያ "*ዐፄ ዮሐንስ እና የኢትዮጵያ አንድነት*" በሚለው መጽሐፋቸው፡- ***ዐፄዎች በክርስትና ስም ሰዎችን ሲያሳድዱ፣ ሲያሠሩና ሲገድሉ እግዚአብሔርን ያገለገሉ ነው እንጂ ግፍ የሠሩ መስሎ አልታያቸውም ነበር***[143] *(መስመሩ በኔ)* ብለዋል:: ድርጊቱ ጸሐፊው እንዳሉት ከሆነ ቤተ ክርስቲያን ወንጌል ከጡንቻና ከሰይፍ ጋር በፍጹም ተያያዥነት እንደሌለው የእግዚአብሔርን ቃል እንዳላስተማረችና ዐፄዎች ክርስቲያን ተባሉ እንጂ የክርስትና መሠረት የሆነ የክርስቶስ የወንጌል ቃል ዕውቀት እንደሌላቸው ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ድርጊታቸው ያሳብቅባቸዋል:: በአገራችን በክርስትና ስም የተፈጸሙ ግድያና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ደርጊቶችን ሁሉ እንደ ጽድቅ ሥራ መቁጠር ዋናው ምክንያት ክርስትናችን ሥጋዊ ልምድ እንጂ የቃሉ መሠረት እንዳልነበረው አንዱ ማስረጃ ነው:: የኢትዮጵያ ነገሥታት "ክርስቲያን" እንደነበሩ የታወቀ ነው:: የክርስትና ስም ቢኖራቸውም አብዛኛው ድርጊታቸው ክርስቲያን እንደነበሩ አያመለክትም:: ክርስቲያን የክርስቶስ ብርሃን በሕይወቱ የበራና የእግዚአብሔር ቃል በውስጡ ስለሚኖር በንግግሩ፣ በአስተሳሰቡ፣ በእርምጃውና በሥራው ክርስቶስን የሚያሳይ ሰው ነው::

በኢትዮጵያ ታሪክ ገናናና መንፈሳዊ እንደነበሩ ከሚነገርላቸው ነገሥታት መካከል አንዱ ዐፄ ዮሐንስ ናቸው:: በሕይወታቸው በሙሉ ለአገራቸው አንድነት በብርቱ የደከሙና ወገናቸውን ከጥቃት ለመታደግ ሲሉ ሕይወታቸውን የሠው ታላቅ መሪ ስለሆኑ አንጸባራቂ ታሪካቸው በዘመን ሁሉ ይወሳል:: አሁን እየኖርንባት ላለችው ኢትዮጵያ የነፍስ ዋጋን ከከፈሉ የአገራችን ብርቅዬና ታላቅ መሪዎች አንዱ በመሆናቸው እንኮራባቸዋለን:: ዐፄ ዮሐንስ ለሃይማኖታቸው ቀናኢ እንደነበሩ፤ ከዚህም የተነሣ በኢትዮጵያ ታሪክ *"ዮሐንስ መነኩሴውና ወታደሩ"*[144] እየተባሉ እንደሚጠሩ ተጽፎዋል:: ለኚህ ታላቅ ሰው አድናቆት ይገባቸዋል:: በክርስትና ስም ያደረጉት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ድርጊቶች ግን ከተነገረላቸው የመንፈሳዊነት ምስክርነት ጋር በብዙ ይጋጫል:: ዐፄ ዮሐንስም እንደ ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ በክርስትና ስም ኃይልን እንደተጠቀሙ መረጃዎች ይጠቁማሉ:: ዶክተር ላጵሶ ጌ.ድሌቦ "*የኢትዮጵያ የመከራ ሥርዓትና የኤርትራ ጥያቄ*" በሚለው መጽሐፋቸው፡-

> *በአሥራ ዘጠነኛው ምዕተ ዓመት በዘመናዊ ጦር መሣሪያ በታጠቁ የኢትዮጵያ ነገሥታት በተለይም በዐፄ ዮሐንስ ዘመነ መንግሥት በአንድ በኩል የመንግሥቱን የክርስትና ሃይማኖት በኃይል የፖሊሲ ተግባር ለማስፋፋት ያደረጉት... እስከ ዛሬ ድረስ በመካሄድ ላይ ላሉት ውስብስብ የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚ፣ የሃይማኖት፣ የብሔረሰብ፣ የቋንቋ፣ የባህል ችግሮች ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንደአደረጉ ግልጽ ነው*[145] ብለዋል::

---

[143] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ(1982 ዓ.ም)፣ *ዐፄ ዮሐንስ እና የኢትዮጵያ አንድነት*፣ ኩራዝ አሳታሚድርጅት፣ 76

[144] ሐረ አትክንስ፣ *የኢትዮጵያ ታሪክ*፣ ገጽ 26

[145] ላጵሶ ጌ.ድሌቦ (ዶ/ር) (1985 ዓ.ም) *የኢትዮጵያ የመከራ ሥርዓትና የኤርትራ ጥያቄ* ገጽ 150

ክብሮም ብስራት የተባለው ጸሐፊም ስለ ዐፄ ዮሐንስ ሲናገሩ *"ኢትዮጵያውያን በኦርቶዶክስ ውስጥ ለማድረግ መሞከራቸው ድካማቸውን ያሳብቅባቸው"*[146] ሲሉ እንደ ገብረሥላሴ የታሪክ መጽሐፍ በዐፄ ዮሐንስ ዘመን የመንግሥት ክርስትና የነበረው በሰሜን ደጋማ ክፍል ብቻ ተወስኖ የነበረውን በቦሩ ሜዳ በተደረገው ጉባኤ (1870ዓ.ም) ከወሰኗቸው ውሳኔዎች:-

- *በአገሪቱ ክርስቲያን ያልሆኑት ሁሉ እንዲጠመቁ፣*
- *በየአካባቢው ያሉ የመንግሥትና የሃይማኖት ኃላፊዎች ቤተ ክርስቲያን እንዲሠሩ::*
- *ወደ አገሩም ሚስዮናውያን እንዳይገቡ ጽኑ የፖሊሲ አዋጅ እንዳወጁ መረጃዎች ይጠቁማሉ::*[147]

ዐፄ ዮሐንስ ኢሰብዓዊ ድርጊቶች

ዐፄ ዮሐንስ ለቤተ ክርስቲያንና ለእግዚአብሔር ቃል እውነት በመቅናት *"2 ልደት ሃይማኖት በጣም ይወዱ ስለነበር 3 ልደት የሚሉትን ተቆጥተው የጥቂት ሰዎችን ምላስ እስከ መቁረጥ እንደ ደረሱ ታሪክ ያወሳል::"*[148] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ *"ዐፄ ዮሐንስ እና የኢትዮጵያ አንድነት"* በሚለው መጽሐፋቸው:-

> *የዐፄ ዮሐንስ መሠረታዊ አሳብ: በክርስቲያኑ ሕዝባቸው መካከል "የጸጋ ልጅ: የቅባት ተከታይ" የሚባል ሁሉ ተደምስሶ ሁሉም ክርስቲያን በተዋሕዶ እንዲያምን ነበር::*[149]

ዐፄ ዮሐንስ የቤተ ክርስቲያንን አንድነት መፈለጋቸው ትልቅ ነገር ሲሆን መንፈሳዊ አንድነትን በሥጋ ለማምጣት መታገላቸውን የእግዚአብሔር ቃል አይደግፋቸውም:: የታሪክ ጸሐፊ አለቃ አጥሜ ጊዮርጊስ በስፋትና በዝርዝር የንጉሡን በኃይል ሃይማኖትን የማስፋፋት ዘመቻ በ1878 ዓ.ም በወሎ ስለተደረገው ሲናገር:-

> *ከዚያ ወዲህ ሕዝቡን በግድ ያጠምቁትና ያቆርቡት ጀመሩ:: ጉልበት ያለውና በሃይማኖቱ የቆመ ወደ መተማ ከድርቡሽ ጋር ሲሆን ሄደ:: እኩሉ ወደ ቀበናና ወደ ጅማ ወደ ሐረርጌም ተሰደደ:: የሄዱበት አገር ሁሉ የሸፍታ አገር ሆነ:: የሀባሻ አውራጃዎች ሁሉ የጦርነት ሥፍራዎች ሆኑ:: ጅረቱ ሁሉ የሰው ደም ሆነ::*[150] *… ከዚያ በኋላ ዐፄ ዮሐንስ ወሎ ላይ ከረሙ:: ሲያቆርቡ ያልቆረበውን ሲፈጁ በቦሩ ሜዳ ቤተ ክርስቲያን እየሠሩ::(መስመሩ በኔ)*

[146] ማራኪ፣ ቅፅ 1 ቁጥር 43፣ ሴኔ 2005 ዓ.ም ገጽ .34
[147] ገብረሥላሴ፤ዳግማዊ ምኒልክ፤ገጽ 92
[148] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ ገጽ 75
[149] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ(1982 ዓ.ም)፤ዐፄ ዮሐንስ እና የኢትዮጵያ አንድነት፣ ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት፣ ገጽ፣ 200
[150] ላጲሶ ጌ.ድለቦ(ዶ/ር)፣ ገጽ 144

ክርስትናን በኃይል የማስፋፋት ዘመቻ ግራ ያጋባቸው ንጉሥ ሚኒልክ ወደ ዐፄ ዮሐንስ ቀርበው እንዲህ ብለው ጠየቁት:-

> *ጃንሆይ እግዚአብሔር ይወድልናልን? በግድ ቁረቡ እያልን ሕዝባችንን ብንፈጀው ብለው ጠየቁ:: ጃንሆይም ሲመልሱ የኢትዮጵያን ደም አበቀልላታለሁ:: ግራኝ ኢትዮጵያን ሲያሰልማት በግድ በእሳትና በሰይፍ ነው:: እኛስ የማርቀስን ሃይማኖት ካላቀናነው ካልመሠረትነው ማን ያቀናዋል::*[151]

የዮሐንስን ምክር የተቀበሉ ዐፄ ሚኒልክ በተራቸው *"ሌሊት እየገሰገሡ ቀን እየወረሩ… ቀጥቅጠው ቤተ ክርስቲያን እየተከሉ"*[152] እዚህ ላይ ዐፄዎች ይህን ሲያደርጉ ለወንጌልና ለቤተ ክርስቲያን በመቅናት አልነበረም:: ዶክተር ላጵሶ ዋና ምክንያታቸው ምን እንደነበረ ሲናገሩ:- *ዐፄ ነገሥታት ቴዎድሮስ፣ ዮሐንስ፣ ምኒልክና ኃይለ ሥላሴ የክርስትና ሃይማኖት ለአገር አንድነትና ግንባታ መሠረት ነው*[153] በማለት በስብከት የመጣውን ክርስትና በአዋጅና በኃይል አስፋፍተዋል:: የኢትዮጵያ ክርስትና የእግዚአብሔር ልጅ ክርስቶስ የሚሰበክበት፣ ሰዎች ንስሐ ገብተው አዲስ ፍጥረት የሚሆኑበትና ወደው የነፍሳቸውን ጌታ የሚከተሉበት ሳይሆን ለቤተ መንግሥት የፖለቲካ ፍጆታ ብቻ እንደዋለ እንመለከታለን:: በአጠቃላይ በኢትዮጵያ ሦስቱ መለኮታዊ አሀዳዊ የክርስትና፣ የኦሪትና የእስልምና ሃይማኖቶች የኖሩና የተስፋፉት በኅብረተሰቡ ዘንድ የመንግሥት የፖለቲካ መሣሪያዎችና አገልጋዮች ሆነው ነው[154] ብለዋል:: ኢትዮጵያውያንን በኃይል "ክርስቲያን" የማድረግ የዐፄዎችና "የአሕመድ ግራኝ"[155] ኢትዮጵያን "እስላም" ለማድረግ የ14

[151] ላጵሶ ጌ. ድሌቦ (1983 ዓ.ም)፤የኢትዮጵያ የመከራ ሥርዓትና የኤርትራ ጥያቄ፣ ሦስተኛ መጽሐፍ፣ ገጽ 144
[152] የኢትዮጵያ ገባር ሥርዓትና ጅምር ካፒታሊዝም 1900-1966 ገጽ 91
[153] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 90
[154] የኢትዮጵያ ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች 1999 ዓ.ም ገጽ 44
[155] ዓብደላ መሐመድ ዓሊ. (ተርጓሚ) (2001 ዓ.ም) ፤ የሐበሾችና የዘላዐ ሙስሊሞች የመካከለኛው ዘመን መንግሥታት ፖለቲካዊ ግንኙነት ታሪክ፣ድሬ ማተሚያ፣ ገጽ 97 "በሐረሬዎች ዘንድ ካጉራኢ፣ በተባለ ስም የታወቀው ታላቁ የእስላሞች ጦር መሪ እውነተኛ ስሙ ካአሕመድ ቢን ኢብራሂም ኤልጋዚ፣ በተለምዶ አሕመድ ግራኝ በሚለው ስም የሚጠራው በሐረርና በኦጋዴን መካከል በሚገኘው ሆባት በምትባል ቆላማ መንደር በ1498 ዓ.ም ተወልደ:: እንደ ይልማ ዴሬሳ የኢትዮጵያ ታሪክ መጽሐፍ:- አሕመድ ግራኝ ጦርነትን የጀመረው በሐረር የእስላም ሡልጣኖች ላይ ነበር:: ይህም የአሕመድ ግራኝ ዓላማ እስልምናን የማስፋፋት ብቻ ሳይሆን የፖለቲካ የበላይነት ፈላጊም እንደነበር ያመለክታል:: እንደ ዶክተር ረጅብ ካግራኝ አሕመድ ዓላማ በሙሲልሞች ላይ በወቅቱ የሚፈፀመውን ወሰን የለሽ ግፍ ለመቋቋም"[155] ከተነሣ እስላሞች የነበሩ የሐረር ሡልጣኖችን በመዋጋት አሜር አቡበክርን በመግደል ኢትዮጵያን መውረርን የጀመረ ሰው በሙስሊሞች ላይ ይደርስ የነበረውን ገደብ የለሽ ግፍ ለማቋቋም ተነሣ ማለት እንዴት እንችላለን?

አማረ አፈለ ቢሻው (1999 ዓ.ም)፣ የሁለት ሺ ዓመታት ውጣ ውረድ በኢትዮጵያ፣ ሲያትል ዋሽንግተን አሜሪካ፣ ገጽ 128. ካአሜር አቡበክር ሆኑ ወጣቱ ይማም አሕመድ ሁለቱም በሃይማኖት አንድ ናቸው:: ታዲያ እነዚህ ግለሰቦች ለሥልጣናቸው ሲሉ ራሳቸው መዋጋታቸው እንኳን ሊገቱ አልቻሉም:: የሐረር አሜሮች በኃይል በወጣቱ ይማም አሕመድ ስልጣናቸውን ተነጠቁ፣[155] ይልማ ዴሬሳ (1999 ዓ.ም) ፤ የኢትዮጵያ ታሪክ በአሥራ ስድስተኛው ክፍለ ዘመን፤ ፋር ኢስት ትሬዲግ (ሁለተኛ እትም) 56 ካእንደ ይልማ ደሬሳ መጽሐፍ አሕመድ ግራኝ በሐረር አካባቢ በጦርነት የበላይነቱ ካጠናከረ በኋላ ኢትዮጵያን በመውረር በሰይፍ አገርን የማስለም ዓላማ አንግቦ እንደተነሣ ዘግቧል:- ግራኝም ራሱ ይህንኑ የእስላምን ሃይማኖት በገዶራዱ ያስቀበል የተባለውን ዘዴ ከሼኮች ሲማር ቆየ::፣[155] አሕመድ ኢብራሂም ኢትዮጵያን የመግዛትና የማስለም ዓላማውን[155](ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 86) ከግቡ ለማድረስ የሱማሌ፣ የየመን፣ የአፋሮች፣ ከሐረር ልዩ ልዩ ገዶሳዎች ሌላም (አለዊ ሁሴንይን) የተሰኙ አረቦችም በጦር ሠራዊቱ ውስጥ ተካተው ነበር:: እንዲሁም ነፍጥ (ጠመንጃ) ያነገቡ የቱርክ ወታደሮችንና ወደ እስልምና የገቡ ተዋጊዎችን አንድ ላይ አጣምሮ ነበር:: አሕመድ ግራኝ ወረራውን ሲያካሄድ:- የርሱ ሠራዊት ጠንክሮ እንዲዋጋለት በጦር

ዓመታት ትልቅ ጥፋት ያስከተለው ወረራ እንዳልተሳካ ሁሉ በዚህም ዘመን ምናልባት ሃይማኖታዊ አሃዳዊነት በኢትዮጵያ ለማስፈን ሕቡዕ አጀንዳ የፀነሱ ቢኖሩ በፍጹም እንደማይሳካላቸው ከታሪክ መማር አለባቸው:: በኢትዮጵያ ያሉ እስላም፣ ክርስቲያኑ፣ የአይሁድ ሃይማኖት ተከታዮች፣ ባሕላዊ እምነት ተከታዮችና ሃይማኖት የለሽ ዜጐች በዚህች ታላቅ ታሪካዊት አገር በአንድነት ለመኖር የዜግነት እንጂ የሃይማኖት አንድነት አያስፈልጋቸውም:: ኢትዮጵያ ልዩ ልዩ ሃይማኖቶች ያሏቸው ሕዝቦች መኖሪያ እንጂ እንደ አገር ሃይማኖት የላትም:: ክርስትና በክርስቶስ የተለወጠ ሕይወት እንጂ ሃይማኖት አይደለም::

ዛሬ አብዛኛው ሕዝበ ክርስቲያኑ የተሰጣቸውን ክርስትና ስምና በእጃቸው የገነቡት የቤተ ክርስቲያን ሕንፃ እንጂ የክርስቶስን ቃል የማያውቁ ብቻ ሳይሆን ያለ ልብ ክርስቲያን መሆናቸው ነው:: አገርን መውደድ መልካም ሆኖ እያለ በክርስትና ስም ሕዝብን መፍጀት፣ ሃይማኖት ማቅናት፣ አሕመድ ግራኝ እንዳደረገብን እኛም እናደርጋለን፤ ማለትና በሰይፍ የማርቆስን ሃይማኖት መመሥረት የኢትዮጵያ ክርስትና በወንጌል ስብከት ብቻ ሳይሆን በኃይልም እንደተስፋፋ ምስክር ነው:: ይህ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ድርጊት ነው:: ዛሬ ላለንበት ብዙ ግራ መጋባትም ዳርጎናል:: ይህ ክርስትና ያመጣቸው ችግሮች ሳይሆን ክርስትናን በተሳሳተ መንገድ የተረዱት ሰዎች ክርስትናን ለተሳሳተ ዓላማ የተጠቀሙት አካሄድ እንደሆነ መዘንጋት የለበትም:: ክርስትና የሰላም መንገድ ነው:: ሃይማኖትና ፖለቲካን አንድ ላይ ቀይጠው በአገራችን ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ፣ አህመድ ግራኝ፣ ዐፄ ዮሐንስም ሆነ ሌሎች ያፈሰሱት ደም በእግዚአብሔር ቃል የተወገዘ ነው::

ዐፄ ዮሐንስ በኃይል ክርስትናን የማስፋፋት ዘመቻ ወሬ በዓለም ስለወጣ ከእንግሊዝ መንግሥት ጋር የነበራቸውን ግንኙነት እንዳያበላሽባቸው በመሥጋት በኅዳር 11. 1872 ዓ.ም ከአሥመራ ከተማ ለንግሥት ቪክቶሪያ ደብዳቤ ሲጽፉ:- *"በወንጌልም ጌታ ስጽፍ በኃይል አድርጉ አላለም፣ አላዘዘም:: በኃይል የተደረገም የለም"*[156] በማለት እንደ ካዱ ታሪክ ይናገራል:: በአጠቃላይ ከላይ በተዘረዘሩት አሳቦች መሠረት ዐፄ ዮሐንስ በአዋጅ ሰዎችን በግድ እንዲጠመቁ፣ እንቢ ያሉትን እየፈጁ፣ ሌሎች አገር ጥለው እየተሰደዱ፣ የመንግሥትና የሃይማኖት ኃላፊዎች ቤተ ክርስቲያን እንዲሠሩ አድርገዋል::

ሜዳ ላይ የወደቃችሁ እንደሆን መንግሥተ ሰማያት በርዋን ከፍታ ልትቀበላችሁ ትጠብቃለች፤ ስተሸሹ የሞታችሁ እንደሆን ግን ወደ ገሃነም ትወርዳላችሁ እያሉ ቃዲዎች ሰፈር ውስጥ ተዘዋውረው እንዲሰብኩ አደረጉ::[155] (ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 64) የዐፄዎች የቤተ ክርስቲያንን ሕንፃ በመገንባት መንግሥተ ሰማያት መግባት እንደሚቻል ሲያውጁ፤ አሕመድ ግራኝ ደግሞ ኢትዮጵያን በሰይፍ በማስለም የፖለቲካ የበላይነትን ለመቆናጠጥ በሚያካሂደው አገር የማውደም ጦርነት የሞቱ ሰዎች *መንግሥተ ሰማያት በርዋን ከፍታ ልትቀበላችሁ ትጠብቃለች፣* በማለት እንደነበር ታሪክ ምስክር ነው:: መንግሥተ ሰማያት ሕንፃን በመገንባትና ለሃይማኖታችን በመቅናት ሌላውን በመግደል ሳይሆን ለኃጢአታችን የሞተልንን ጌታ በማመን ብቻ እንደሆነ የእግዚአብሔር ቃል ይናገራል::

[156] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ *ዐፄ ዮሐንስ፣ ገጽ፣* 201

አልፎም እርሳቸው የሚያምኑትን ሃይማኖት ያልተቀበሉትን ሰዎች ምላሳቸውን ቆርጠዋል:: ይህን ጌታና ወንጌልም እንደማይደግፉት ለንግሥት ቪክቶሪያ በጻፉት ደብደቤ ላይ እንደገለጹት የድርጊታቸው መሠረት መጽሐፍ ቅዱስ እንዳልሆነ በራሳቸው ላይ መስክረዋል::

ታዲያ ዐፄ ዮሐንስ በሃይማኖት ስም ያካሄዱትን ኢሰብዓዊና የኃይል እርምጃ መንፈሳዊ ሽፋን ከሰጠነው የእግዚአብሔር ቃል አይደግፈንም:: በአብዛኛው የኢትዮጵያ *"ክርስትና"* የተስፋፋው የጠራውን ወንጌል በመስበክ እንዳልሆነ ከላይ የተመለከትናቸው መረጃዎች ያመለክታሉ:: የክርስቲያን ደሴት በተባለች አገራችን ክርስትና የተስፋፋው በእውነተኛው የወንጌል ስብከት ብቻ ሳይሆን የኃይል አጠቃቀም የገነነበት ለመሆኑ ይህ ተጨባጭ ማስረጃ ነው:: በአጠቃላይ ረዥም ዕድሜን ያስቆጠረው የክርስትና ታሪካችን ሲጠና በወንጌልና በክርስትና ስም የሰውን ሰብዓዊ መብት ያለገደብ በመጣስ፣ በማስቃየትና በኃይል ጭምር እንደተስፋፋ ለመናገር ካየናቸው መረጃዎች የተሻለ ሌላ ምስክር አያስፈልግም:: ዐፄዎች በሃይማኖት ወጥነት ገመድ አንድ ላይ ሕዝቡን አሥረው ለመግዛት እንዲያመቻቸው የመጽሐፍ ቅዱስን ዕውቀት መሠረት ባላደረገው ባዶ ቅንዓት ይመሩ እንደነበር ሥራቸው ያመለክታል:: የአገሪቷን ታሪክ በዘላቂነት ለማቆየት የነበራቸው ብርቱ ፍላጐት እጅግ የሚደነቅ ቢሆንም ባማያውቁት የነገረ መለኮት ክርክር ሁሉ በመግባት የተለየ አቋም በያዙት ላይ መዓት ሲያዘንቡ *"ቤተ ክርስቲያን"* ለምን ዝም አለች? *"ሰው የበላውን ይመስላል"* እንደሚባለው ዐፄዎች በክርስትና ስም በዚህ ምድር ያካሄዱት አሳፋሪና ዘግናኝ የኃይል እርምጃዎች የወንጌል ቃል በትክክል እንዳልገባቸው ያሳብቅባቸዋል:: ዐፄ ዮሐንስን ያሳሳቱት በጊዜው በአጠገባቸው የነበሩ አንዳንድ ያልተማሩ ካህናት እንደነበሩ ኀሩይ ወልደ ሥላሴ፣ "ዋዜማ" በሚል መጽሐፋቸው ጠቅሰዋል:-

> *ነገር ግን እውነተኛውን ትምህርት ያልተማሩ አንዳንድ ካህናትን ባጠገባቸው ከማኖራቸው የተነሣ የነዚያን ምክር እየተከታተሉ እስላሞችን ሌሎችንም በሃይማኖት ያልመሰሏቸውን ሰዎች ትምባሆም የሚጠጡትን ሰዎች በአካላቸው በርስታቸው በገንዘባቸውም ስለቀጧቸው የውጭ አገር ጸሐፊዎች ታሪካቸውን አበላሽተው ጽፈውባቸዋል::*[157]

በአገራችን በክርስትና ስም የተፈጸሙ ግድያዎችና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ደርጊቶች ሁሉ እንደ ጽድቅ ሥራ የተቆጠሩ ይመስላሉ:: ይህ መጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮና አካሄድ በፍጹም እንዳልሆነ መታወቅ አለበት:: ለመሆኑ ዐፄዎቹ ምን ዓይነት ወንጌል ተሰብኮላቸው ይሆን ቃሉን አስቀምጠው በሰይፍ በአማኞችና በክርስትና ስም በማያምኑት ላይ የዘመቱት? የተሳሳተ ድርጊት የተሳሳተ አስተምህሮና መረዳት ውጤት እንደሆነ የታወቀ ነው:: ክርስትና ወደ ትክክለኛ ድርጊት የሚመራ ትክክለኛ የእምነት መንገድ ነው:: ጥንትም ሆነ ዛሬ በሃይማኖት ስም የሚደረግ ማንኛውም የተሳሳተ የኃይል እርምጃ የተሳሳተ እምነት ውጤት እንደሆነ መታወቅ አለበት:: ዛሬ ዓለምን በትልቅ ድንጋጤ፣ ፍርሃትና የሞት ድባብ ውስጥ የከተታት የእስልምና አክራሪዎች አጥፍቶ የመጥፋት ትልቅ ሤራ ምንጩ የተሳሳተ የሃይማኖት አስተምህሮና መረዳት እንደሆነ አንዘንጋ::

---

[157] ኀሩይ ወልደ ሥላሴ *(2001 ዓ.ም)* ፣ *ዋዜማ፣* (ሁለተኛ እትም)፣ ገጽ 73

የጎበጠው የክርስትና አስተምህሮ የሚቃናው በመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ እንጂ በኃይል እርምጃና በማክረር አይደለም:: ሰይፍ ሰይፍን እንጂ የጸጋን ወንጌል አይወልድም:: ወደ እግዚአብሔር ቃል መመለስ አለብን::

የእግዚአብሔር ቃል የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ለዘመናት ከተያዘችበት ቀለበት የመውጫ ብቸኛ መንገድ ነው:: በአገራችን በኃይልም ቢሆን ክርስትናን ማቆየታችንና ኢትዮጵያን የ*"ክርስቲያን ደሴት"* ማለታችን በአንዳንዶች ዘንድ እንደ ትልቅ ጀብዱ ይቆጠራል:: አሳዛኝ ጎኑ ግን ከቃሉ ውጭ በኃይል፣ በግድያና ሌሎችን እያሳደድን ባስጠበቅነው ኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ "ክርስት"ና የእግዚአብሔር ቃልና አብሮነት መታጣቱ ነው:: ብዙ ክትባቶች በሽታ መሆን ከማይችለው ሕዋስ ተቀሚመው ለሰዎች ሲሰጡ ያ በሽታ ሰውነታቸውን ለማጥቃት ሲመጣ ቀድሞውኑ በክትባት መልክ ሰውነት ውስጥ የነበረው የበሽታው ሕዋስ በሽታን ይከላከላል:: እንዲሁም የወንጌልን እውነት ያልተረዳ፣ የክርስቶስን ቤዛነት አምኖ ኃጢአቱን ተናዝዞ የልጅነትን ሥልጣን ያልተቀበለ፣ ከዓለም ከፋትና እርኩሰት ያልተለየና ደቀመዝሙር ያልሆነ ከክርስቲያን ቤተሰብ በመወለዱ /"ክርስቲያን" በመባሉ/፣ በ40/በ80 ቀኑ በመጠመቁና የክርስቲያን ስም ስለተሰጠው ክርስቲያን የሆነ መስሎት መጽሐፍ ቅዱሳዊና ሕይወት ለዋጭ ክርስትና ሲነገረው በፍጹም የማይታገስ "አማኝ" ብዙ ነው:: በሌላውም ሃይማኖት ቢሆን እጅግ ብርቱ ተከራካሪና ኃይልን ስለ ሃይማኖታቸው ከመጠቀም የማይመለሱ ሰዎች ስለ ሃይማኖታቸው በቂና የጠለቀ ዕውቀትና ግንዛቤ የሌላቸው ሰዎች ናቸው::

የክርስትና መታወቂያችን ፍሬያችን እንጂ ዕድሜያችን አይደለም:: ጌታችን ይህን ሲናገር *"ከፍሬያቸው ታውቋቸዋላችሁ ...መልካም ዛፍ ክፉ ማፍራት ወይም ክፉ ዛፍ መልካም ፍሬ ማፍራት አይቻለውም:: መልካም ፍሬ የማያደርግ ዛፍ ሁሉ ይቈረጣል ወደ እሳትም ይጣላል:: ስለዚህም ከፍሬያቸው ታውቋቸዋላችሁ"* (ማቴ.7:16-19):: የዕድሜያችንና የቁጥር ብዛታችን ብቻቸውን እግዚአብሔር ከእኛ ጋር የመሆን ማረጋገጫ ሊሆኑን በፍጹም አይችሉም:: አይሁዶች ለአራት ሺ ዓመታት የመሲህ የኪዳን ቃል ይዘው መቆየታቸው ከኪዳኑ ጋር እንዳይተላለፉ አላደረጋቸውም:: የእግዚአብሔርን ቃል በግልጽ እየተቃወሙ ረዥም ዕድሜ ያስቆጠሩና በአስደማሚ ፍጥነት በማደግ ላይ ያሉ ሃይማኖቶች በዓለማችን ብዙ ናቸውና:: ለምሳሌ:- በዋርዊክ ዩኒቨርሲቲ መምህር ፕሮፌሰር ሮበርት ጃክሰን ሲናገሩ:- ማን እንደመሠረተው የማይታወቅ ህንዱይዝም ሃይማኖት ዕድሜው 5,000 ዓመታት ሲሆን ከ700 ሚሊዮን በላይ ተከታዮች አሉት:: የጃፓኖች ቀዳሚ ሃይማኖት የሆነው ሽንቶይዝም የተጀመረው ከክርስቶስ ልደት በፊት ሲሆን በብዙ ሚሊዮን የሚገመቱ ጃፓናውያን በዚህ ሃይማኖት ይኖራሉ::

ከላይ የተጠቀሱ እነዚህ ዕድሜ ጠገብና በአጠቃላይ ከአንድ ቢሊዮን በላይ ተከታዮች ያሏቸው ሃይማኖቶች ዕድሜያቸውና የሰው ቁጥር ብዛት ብቻውን

በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትንና ትክክለኛነትን አያጎናጽፋቸውም:: መጽሐፍ ቅዱስ ስለ መዳን ሲናገር:-*"መዳንም በሌላ በማንም የለም፤ እንድንበት ዘንድ የሚገባን ለሰዎች የተሰጠ ስም ከሰማይ በታች ሌላ የለምና"(የሐዋ.4:12):: "ልጁ ያለው ሕይወት አለው፤ የእግዚአብሔር ልጅ የሌለው ሕይወት የለውም"(1ዮሐ.5:12)::* በማለት በግልጽ አስቀምጦታል:: የሰው ልጅ ትምክህት በእግዚአብሔር ቃል በተገለጸው በክርስቶስ ኢየሱስ በወንጌል እውነት ላይ መመሥረትና በተዘጋጀለት የምህረት መንገድ በጸጋ መዳን ነው:: ከዚህ ውጪ ሞት ነው::

በአጠቃላይ የክርስቶስ ቤዛነት የማይሰበክበት፣ ጸጋው በእምነት እንዳዳነን በግልጽ የማይታወጅበት፣ ሰዎች ድነታቸውን በሥራ ለማግኘት ደፋ ቀና እንዲሉ በሚደረግበት፣ ከቃሉ ይልቅ በቆየው አገራዊ ሃይማኖታዊ ሥርዓት ያለቅጥ የሚሞገስበት *"የአገራችን ክርስትና"* የትም አላደረሰንም፤ የትም አያደርሰንምም:: እግዚአብሔርን በቃሉ መንገድ እንጂ ከቃሉ ባፈነገጡ ልምዶቻችን አናገኘውም:: ወደ ቃሉ መመለስ አለብን:: ተሐድሶ! ተሐድሶ! ተሐድሶ! ያስፈልገናል:: እሥራኤላውያን በኃጢአታቸው ከእግዚአብሔር እጅግ ርቀው፣ የእግዚአብሔር ቃል ብርቅ ሆኖና ራእይ ጠፍቶ ቤተ መቅደስ ነውር የሚፈጸምባት ዋሻ ሆና ነበር:: በዚያ ዘመን እስራኤላውያን ከፍልስጥኤማውያን ጋር ለመዋጋት በወጡ ጊዜ የእግዚአብሔር ቃል በውስጣቸው ሳይኖርና ከእርሱ ጋር ያላቸው ግኑኙነት ፈርሶ የኪዳኑን ታቦት ይዘው ቢዘምቱም ከሽንፈትና ከሞት አልታደጋቸውም::

"ፍልስጥኤማውያንም የእግዚአብሔርን ታቦት ወሰደው ወደ ዳጎን ቤት አስገቡት በዳጎንም አጠገብ አኖሩት"(1ሳሙ.5:2)::

ልባችን ለእግዚአብሔር ካልተሸነፈ ለእርሱ በምናደርገው ሥርዓት ብዛት እርሱ ዘንበል አይልልንም፤ በጠላቶቻችንም ላይ ድል አይሰጠንም:: ረሃብ፣ እርዛት፣ ጦርነት፣ ድህነት፣ ኋላ ቀርነት፣ በሽታ፣ ጥላቻና ያለመቀባበል፣ የታሪካችን አካል ሆነው በምድራችን የገነኑት ከዚህ የተነሣ ይሆን? የእግዚአብሔር ቃል የበላይነትን ባልያዘበት የንስሐ ልብና የተሐድሶ ፍላጎት በሌለው የረዥም ዘመን ክርስትናችን ብቻ እየተኩራራን መጓዝ ከቀጠልን ዕድሜን ከመቁጠር ያለፈ ክርስትናችን እንደ ሌሎቹ አይጠቅመንም፤ ጠቃሚዎችም አያደርገንም:: ከድግግሞሽ፣ ከሰዋዊ ወግ ዘበኝነትና ከባዶ ሃይማኖተኝነት ያለፈ እግዚአብሔር ወዳዘጋጀልን በረከት ቤተ ክርስቲያንንና አገርንም ለመምራት እንደ ሌላ አገር ክርስቲያኖች ዐቢይ ሚና መጫወት አንችልም:: መፍትሔው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ተሐድሶ ነው:: ያለፈውን የምናነሳው የመጣንበትን መንገድ ዞር ብለን ለማየት፣ ያለንበትን ለማወቅ፣ መጭውን በተሻለ ራእይ ለመተለም፣ ከስህተታችን ለመማር፣ የባሰ ታሪካዊ ስህተት እንዳንፈጽም፣ ስለ ራሳችንና ስለአባቶቻችን በደል በእግዚአብሔር ፊት በተሰበረ ልብና መንፈስ ለይቅርታ ለመውደቅ፣ ኢትዮጵያ ተባርካ ኢትዮጵያውያን ለዓለም በረከት በወንጌል ምክንያት እንድንሆን ነው::

የቤተ ክርስቲያን ዝምታ ለምን?

በወቅቱ ቤተ ክርስቲያን የሥርዓቱ ደጋፊ ሳትሆን ራስዋ የሥርዓቱ መሪዎችን የምትቀባ፣ ምክር የምትሰጥና ድምፅዋ በቤተ መቅደስና በቤተ መንግሥት እኩል የሚሰማላት ሆና ሳለች በወንጌል ስም ዘግናኝ ድርጊቶችን ዐዌዎች ሲፈጸሙ ለምን ዝም አለች? ቤተ ክርስቲያን በጊዜው ከዐዌዎቹ ጋር ጣትና ቀለበት ብትሆንም ሰይፍና ወንጌል አብሮ እንደማይሄዱ ያስተማረች አይመስልም:: ይህ በኢየሱስ፣ በሐዋርያትና፣ በጥንት የቤተ ክርስቲያን ታሪክ የማይታወቅና በቃሉም የተወገዘ ድርጊት ቢሆንም የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በዝምታ ለምን እንዳለፈች አይታወቅም:: ቤተ ክርስቲያን በጊዜው ለመቃወም ቢያስፈራትም በኋላ በወንጌል ስም የተደረጉ ኢሰብዓዊ ድርጊቶችን ለምን አላወገዘችም? ዛሬም እንኳ ያን ድርጊት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ እንደነበር ሲነገር አይሰማም፣ ሲጻፍም አይታይም:: ይህን ጥያቄ ማንሣትና መጻፍ በራሱ በዚህ ዘመን ባይሆን ኖሮ እንደሚያስወግር የታወቀ ነው:: እንዲያውም ያን ዘግናኝ ድርጊት በክርስትና ስም የፈጸሙ ሰዎች አሉታዊ ድርጊታቸው በአንዳንዶች ዘንድ እንደ ልዩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ገድል ተደርጐ መወሰዱ ያሳዝናል::

በክርስትና ስም ዛሬ ገሃድ የወጣ በሰይፍ የመዝመት አዋጅ ባይኖርም በአንዳንዶች አንደበት አልፎ አልፎ የሚሰማው አደገኛና የኃይል መፈክር መሠረቱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ካልሆነ ካለፈው ታሪካችን ስላለመሆኑ መካድ ይቻል ይሆን? የመጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና ዓለምን ያንበረከከው በነገሥታትና "በክርስቲያኖች" ሰይፍ ሳይሆን በመንፈስ ቅዱስ ኃይል በተሰበከው ሰማያዊ ወንጌል ነው:: ቤተ ክርስቲያን ለወንጌል ትሞታለች እንጂ ስለ ወንጌል አትገድልም:: ቤተ ክርስቲያን የመንፈስ ሰይፍ የሆነ የእግዚአብሔር ቃል እንጂ የሥጋ ሰይፍ አልነበራትም፤ ዛሬም የላትም፤ ወደ ፊትም አይኖራትም:: የወንጌል ስብከት ከሌለ እውነተኛ ክርስትናም ሆነ ቤተ ክርስቲያን በዓለም ልትኖር በፍጹም አትችልም:: ሰው ልቡ በወንጌል ካልተለወጠ በሃይማኖት ስም ሌላውን ከመግደል እንደማይመለስ ታሪክ አሳይቶናል:: ለውጥ ደግሞ ከድርጊት ሳይሆን ከአመለካከት እንደሚጀምር መዘንጋት የለበትም:: ስለ ጠንካራ የእምነት አቋሚቸውና የኮሚኒዝም የክሂደት መንፈስ በገሃድ በመግጠማቸው በደርግ የተገደሉ የኢትዮጵያ ወንጌላዊት መካነ ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ዋና ጸሐፊ የነበሩ ቄስ ጉዲና ቱምሳ ሲናገሩ፣

> *እኛ ክርስቲያኖች የማመን መብታችንና እምነት እንዲስፋፋ ያለን ምኞት እንዲከበር ከፈለግን፣ የማያምኑ ሰዎችና ሊያምኑ የማይችሉ ሰዎችንም መብት ማክበር አለብን::[158] ብለዋል::*

የመንፈስ ሰይፍ የሆነውን ቃሉን ጥሎ የሥጋን ሰይፍ ለማንሣት የሚቋምጥ *"ክርስትና"* መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም:: በዚህ ዓይነት አመለካከት ዛሬም የሚሰቃዩ ካሉ ይህ የተሸናፊነት፣ የፍርሃትና ወንጌልን በፍጹም ያለማወቅ ምልክት ነው:: እነዚህ ሰዎች ወደ መስቀሉ ፍቅር፣ ለሰዎች ልጆች ድነት ወደ

[158] ጉዲና ቱምሳ፣ *ምስክርነት ደቀመዝሙርነት*፣ ገጽ 31

ፀጋአብ በቀለ

ተሰጠው የክርስቶስ ጸጋ፣ በንስሐ በር በመዝለቅ በወንጌል ዓለምን ለመለወጥ እንደ ገና በቃሉና በመንፈሱ መወለድ አለባቸው:: ለዚህም ለኢትዮጵያ ክርስትና ተሐድሶ ያስፈልገናል:: ኢትዮጵያ የሰላም ወንጌል እንጂ የሥጋ ሰይፍ ይበቃታል:: መገዳደላችን ከእግዚአብሔር ጋር ከመጣላት፣ በቀልን በውስጣችን አርግዘን እያቃሰትን ከመኖር፣ ኋላ ከመቅረት፣ ምድሪቷ ከእርግማን በታች እንድትወድቅ ከማድረግ፣ በፈረንጅ በጥቁሩ አገር ለእንጀራ ልመና ከመሰደድ በቀር ለምንም አልረባንም:: ወንጌል ለዚህ ሁሉ ብቸኛ ፈውስ ነው:: ቃሉም እንዲህ ይላል:-

> *"መጥቶም ርቃችሁ ለነበራችሁ ለእናንተ ሰላምን የምሥራች ብሎ ሰበከ፤ በእርሱ ሥራ ሁላችን በአንድ መንፈስ ወደ አብ መግባት አለንና" (ኤፌ.2:17):: "በሩቅም በቅርብም ላለው ሰላም ሰላም ይሁን እፈውሰውማለሁ ይላል እግዚአብሔር:: ክፉዎች ግን እንደሚንቀሳቀስ ባሕር ናቸው ጸጥ ይል ዘንድ አይችልምና ...ለክፉዎች ሰላም የላቸውም ይላል አምላኬ" (ኢሳ.57:21)::*

ከክርስቶስ ምን እንማራለን?

ክርስትናን ከክርስቶስ እንማር:: የክርስቶስ ቃል ያልገነነበት ክርስትና ከዘላለም ሞትና ኩነኔ የማይታደግ ባዶ ሃይማኖት ነው:: ክርስቶስ የክርስትና መንገድ ነው:: ከእርሱ ምን እንማራለን? መጽሐፍ ምን ይላል?

> *"እርሱ ኃጢአት አላደረገም ተንኰልም በአፉ አልተገኘበትም: ሲሰድቡት መልሶ አልተሳደበም መከራንም ሲቀበል አልዛተም ነገር ግን በጽድቅ ለሚፈርደው ራሱን አሳልፎ ሰጠ:"* (1ጴጥ.1:22-23)::

ሐዋርያው ጳውሎስ በስደትና በትልቅ ፈተና ተከበው ለነበሩ ለሮም ክርስቲያኖች እነርሱን ለሚያሳድዱና ለሚጠሉ አጻፋቸው ምን መሆን እንደሚገባ እንዲህ ብሎ መክሮ ነበር:-

> *"የሚያሳድዱአችሁን መርቁ፣ መርቁ እንጂ አትርገሙ:: ...ልባሞች የሆናችሁ አይምሰላችሁ:: ለማንም ስለ ክፉ ፈንታ ክፉን አትመልሱ በሰው ሁሉ ፊት መልካም የሆነውን አስቡ:: ...ተወዳጆች ሆይ ራሳችሁ አትበቀሉ ...ጠላትህ ግን ቢራብ አብላው ቢጠማ አጠጣው ይህን በማድረግህ በራሱ ላይ የእሳት ፍም ትከምራለህና:: ክፉውን በመልካም አሸንፍ እንጂ በክፉ አትሸነፍ"* (ሮሜ.12:12-21)::

ሌሎችን መውደዳችንና የወንጌል ተከታዮች መሆናችንን የሚገለጸው ግን የዳንበትን ወንጌል ለማይወዱንና ለሚቃወሙን ሰዎች በፍቅር ለማድረስ ስንጨክን ብቻ ነው:: ክርስቶስ ጠላቱ ወደ ሆነው ሰው ልጅ የመጣው በሰይፍ ሳይሆን በወንጌል ነው:: ወግ አጥባቂና የሃይማኖት አክራሪ ለሆኑ አይሁዶች ወንጌልን ሰበከላቸው እንጂ ሰይፍ አልመዘዘባቸውም:: ኢየሱስ ሰዎችን ያዳነው ለሰዎች ራሱን አሳልፎ በመስጠት እንጂ ለሃይማኖቱ በሰይፍ በመዋጋት አልነበረም:: የክርስቶስ መንገድ የመስቀል መንገድ እንጂ የሰይፍ መንገድ አይደለም:: መስቀል ተሸክመን እርሱን እንድንከተል እንጂ በእርሱ ስም ሌላውን ሰው መስቀል እንድናሸክም አልተጠራንም::

ኢየሱስ የሰጠን ሃይማኖትን ሳይሆን ሕይወቱን ነው:: እርሱ ራሱ ሲናገር:- *"እኔ ሕይወት እንዲሆንላቸው እንዲበዛላቸውም መጣሁ"* (ዮሐ.10:10) በማለት ሃይማኖት ሳይሆን ሕይወቱን እንደሰጠን ተናግሯል:: በኢትዮጵያ "ክርስትናን" በኃይል ለማስፋፋትና ሰዎችንም በግድ በማጥመቅ እንዲቆርቡ በማድረጋችን ብዙዎች ክርስቲያን መባልን እንጂ በእውነት ክርስቲያን ለመሆን ደንታ ቢስ እንዲሆኑ ምክንያት ሆነናል:: ክርስቶስ የማይታወቅበት ክርስትና በአገራችን እንዲንሰራፋ ምክንያት ሆነናል:: ብዙዎች ክርስቲያን ስለመሆናቸው እንጂ ስለ ጽድቅና ስለ ቅድስና ኑሮ፣ ያልዳነውን ዓለም በወንጌል ስለመድረሲ፤ የማያምኑትን ሰዎች ስለመውደድ፣ ስለመዳናችንና ስላዳነን ጌታ ስለመመስከር፣ ለዓለም እውነተኛ ብርሃንና ጨው ስለመሆን መናገር አልለመዱም:: የክርስትና ሃይማኖት እንዳለን እንጂ የክርስቶስ ተከታዮች እንደሆንን አንደበታችንም ሆነ ሕይወታችን አይናገርም::

በክርስትና ሃይማኖት ስም መቁጠር የማይቻል በዓላትን እያከበርን ስለኖርን ለሥራ ባለን አጅግ የወረደ አመለካከት አገራችንን የድሆች ዋሻ አድርገናታል:: ዛሬ ያን የተዛባ የሥራ ባሕላችንን ለመለወጥ መንግሥት፣ ቤተ ክርስቲያንንና ዜጎችን ብዙ ዋጋ እየከፈልን ነው:: ከሁሉ በጣም አሳዛኙ በኢትዮጵያ ክርስትና ለድርሳናት፣ ለገድላት፣ ለሰማዕታት፣ ለቅዱሳን አበው ትልቅ ቦታ መስጠቱ ባይከፋም ለኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል ያ ቦታ መነፈጉ ነው:: ክርስቶስ ለአገራችን ክርስትና ባዕድ ይመስላል:: በአጠቃላይ የኢየሱስ ወንጌል በኢትዮጵያ በትክክልና እንደሚገባ በእውነት አልተሰበከም:: ለዚህም በሁለት ሺ ዓመት ያፈራነውን ፍሬ ብቻ ማየቱ ከበቂ በላይ ነው:: ፕሮፌሰር መስፍን ወ/ማርያም በአዲስ ታይምስ መጽሔት:-

የኢትዮጵያ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን አሁንም እውነቱን አላወጣችም፤ አንድም ለሹመት ያካበከበ ጳጳስ የክርስቶስን ጸሐየ ጽድቅነት አምኖና ተቀብሎ እውነቱን ለመናገር የደፈረ አልተሰማም::[159]

በማለት የክርስቶስ እውነት በዚህች ምድር እንደሚገባው እንዳልተሰበከ ለመግለጽ ጥረዋል:: ለወንጌል ያልተሰጠና ወንጌልን ለሌሎች ያልሰጠ ሰው ወንጌልን በትክክል አልተቀበለም:: የወንጌል እውነት ሲገባን በወንጌል ከመኖር እኩል ወንጌልን ለሌሎች በማድረስ ሂደት ሞት እንኳን ቢመጣ ራሳችንን በደስታ ስለሌሎች መዳን አሳልፈን እንሰጣለን እንጂ ማንንም ለመግደል አናደባም:: ቃሉም:- *"እርሱ ስለ እኛ ነፍሱን አሳልፎ ሰጥቶአልና በዚህ ፍቅር አውቀናል፤ እኛም ስለ ወንድሞቻችን ነፍሳችንን አሳልፈን እንድንሰጥ ይገባናል"* (1ዮሐ.3:16) ይላል::

---

[159] አዲስ ታይምስ፤ *ቅፅ1፣ ቁ8 ህዳር 2005 ዓ.ም ገጽ 30*

ከሰይፍ የተወለደ ሰይፍ

ዐፄ ዮሐንስ በግድና በኃይል... እምቢተኛ የሆነው አፍንጫው እየተፎነነ ምላሱ እየተቆረጠ የጭካኔ ቅጣት ተቀበለ:: የፈራው ክርስትና ተነሣ:: የቀረው አገሩን ጥሎ የዐፄ ዮሐንስ ሥልጣን ወደ ማይደርስበት የጠረፍ ግዛቶችና የጎረቤት አገሮች ተሰደደ::[160] *በስደት ሄደው ከሃይማኖት ወገኖቻቸው ጋር ተደባልቀው በዐፄ ዮሐንስ ላይ ሲያሴሩ የቆዩትና በመጨረሻም በ1881 ዓ.ም በመተማ ጦርነት ሊበቀሏቸው የቻሉት::*[161]

የመንግሥት አሐዳዊነት ለመንግሥቱ ጥንካሬ መደላደል የመሆኑን ያህል ያለ አግባብና በግድ በሕዝብ ኅሊናዊ ነጻነት ላይ ሲጫን ግን ለሕዝብና ለአገር መበታተን ዋነኛ መነሾም መሆኑን እንደገና ለማጤን እንገደዳለን::[162] ዶክተር ላጵሶ በግምት ከ1270-1577 በሰሎሞናዊ መንግሥትና በእስላሙ የዋለስማ ሱልጣኖች መካከል የመሬት፣ የንግድ፣ የሃይማኖት፣ የሥልጣንና የጉሳ ጦርነቶች ለረጅም ጊዜ እንደተካሄዱ፤ ሰሎሞናውያን ወታደራዊ የኃይል ሚዛን በማግኘት እስላሞችን በጭቆና ሥርዓት ሲገዙ ቆይተው በመጨረሻም ምዕራፍ በ16ኛው ምዕተ ዓመት እስላሞች በኢማም አህመድ ግራኝ መሪነት ባካሄዱት የበቀል ጦርነት በክርስቲያን መንግሥትና ኅብረተሰብ ላይ በሕይወትና በንብረት ከፍተኛ ጥፋት እንዳደረሱ[163] ጽፈዋል:: ከዚህም የተነሣ የአንድ አገር ሕዝቦች በሃይማኖትና በፖለቲካ ተከፋፍለው ባደረጉት የእርስ በርስ ጦርነት በሺዎች የሚገመቱ ዜጎች ተሰውተዋል፤ የአገር ሀብት ወድሞአል፤ ምትክ የሌላቸው ቅርሶች ዶጋ አመድ ሆነዋል፤ አብያተ ክርስቲያናትና ገዳማት ተቃጥለዋል፤ እንዲሁም እጅግ ብዙ ካህናት ተገድለዋል:: ይልማ ደሬሳ በኢትዮጵያ ሽምብራ ኩሬ *(የዛሬ ሞጆ አካባቢ)* በሚባል ቦታ በክርስቲያኖችና በሙስሊሞች መካከል የተካሄደውን የእርስ በርስ ጦርነት ዘግናኝ እልቂት እንዲህ አስፈረዋል::

በዚያች ቀን ሽምብራ ኩሬ ላይ የሞቱት የኢትዮጵያ ሰዎች ከክርስቲያኑ ሠራዊት 12000፣ ከእስላሞች 6000 የሚበልጡ ወታደሮችና መኮንኖች ሲል ታሪክ መዝግቧል:: ...ሽምብራ ኩሬ የኢትዮጵያ ታሪክ መንገድ የተለወጠችበት ቀንና ቦታ ነች::[164] ብለዋል::

አስደናጋጩ ነገር ዛሬም የሃይማኖት እኩልነትን የሚገልጽ ሕግ ልጓም ባያበጅላቸው ኖሮ ሰይፍ ለማንሣት የማይመለሱትን መቁጠር ይቻል ይሆን? ከላይ እንደተመለከትነው በኢትዮጵያ የሃይማኖትን አህዳዊነት በማስፈን ለሕዝብ አንድነት የማይበጅ ርካሽና ስውር የፖለቲካ ርዕዮተዓለም ለማስፋፋት ታቅደው የተካሄዱ ግጭቶችና ጦርነቶች የንጹሃንን ደም በከንቱ ከማፍሰስ፣ የአገርን ሀብት ከማውደም፣ በድህነትና በተስፋ መቁረጥ ሸለቆ ከመውደቅ፣ የአገርን ታሪክ ከማበላሸት፣ አብሮ የመኖርን መንፈስ

---

[160] ወንድዬ አሊ፤ ገጽ 63
[161] ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ (1982 ዓ.ም) ገጽ 200
[162] ወንድዬ አሊ፣ ገጽ 63
[163] ላጵሶ ጌ.ድሌቦ (ዶ/ር) (1999 ዓ.ም) ፣ *የኢትዮጵያ የመከራ ሥርዓትና የኤርትራ ጥያቄ፣* ገጽ 143
[164] *ይልማ ደሬሳ (1999 ዓ.ም) ፣ የኢትዮጵያ ታሪክ በአሥራ ስድስተኛው ክፍለ ዘመን፣ ሁለተኛ እትም፣* አዲስ አበባ ገጽ 66

ከማደፍረስ፣ የፈረሰችና የወደመች አገር ለቀጣዩ ትውልድ ከማውረስ፣ የቂምና የበቀል መንፈስ ከማስፋፋትና ምድርቷን ከእርግማን በታች ከማድረግ ያለፈ ሌላ ትርፍ አላመጣም:: ይህን ርካሽና ኋላ ቀሪ አጀንዳ ይዘው ዛሬም የሚነሡ ካሉ እነርሱም ከታሪክ የማይማሩና ይህች በብዙ የተጐዳችን አገር ለማፈራረስ የቆረጡ የጥፋት መልዕክተኞች መሆን አለባቸው:: ይህ ህቡዕ አጀንዳ ድሮም አልተሳከም አሁንም አይሳካም:: ከዚህም በኋላ አይሳካም:: ኢትዮጵያ እስላም፣ ክርስቲያኑ እንዲሁም ሃይማኖት የለሽና ባሕላዊ ሃይማኖት ተከታይ ሕዝቦች በአንድነት የሚኖሩባት አገር ነበረች፤ አሁንም ናት:: ክርስትና ለሰዎች ልጆች የሞተው ጌታ የሚሰበክበት ሕይወት እንጂ በክርስትና ስም ሰዎች የሚገዳደሉብት ሥጋዊ ግንባር በፍጹም አይደለም:: የሰውን ነፍስ የፈጠረ እግዚአብሔር ሰውን መግደል አቅቶት ሰው በሃይማኖት ስም ሌላውን ሰው እንዲገድል አይልክም:: ለወንጌል እውነት ከገደሉን እንድንሞት እንጂ ሰዎች ወንጌልን ስላልተቀበሉ ወይም ለጽድቅ ቀናዒ በመሆን ሌሎችን እንድንገድል መጽሐፍ ቅዱስ አያስተምረንም:: እንዲያውም *"ነፍሰ ገዳይም የሆነ ሁሉ የዘላለም ሕይወት በእርሱ እንዳይኖር ታውቃላችሁ" (1ዮሐ 4: 15)* ያለው ቃሉ ነው::

ኢየሱስም ሲናገር:- *"ሌባው ሊሰርቅና ሊያርድ ሊያጠፋም እንጂ ስለ ሌላ አይመጣም እኔ ሕይወት እንዲሆንላቸው እንዲበዛላቸውም መጣሁ"(ዮሐ.10:10)*: በማለት የራሱንና የሰይጣንን ተልዕኮ በግልጽ አስረድቶአል::

የእኛ ድርሻ ወንጌልን መስበክ ሲሆን የተሰበከውን ቃል በመጠቀም የሰውን ልብ የሚለውጠው እግዚአብሔር ብቻ ነው:: ትልቁ ችግር ሰው የቃሉም ሰባኪና የሰው ልብ ለዋጭ ለመሆን ከተነሣ ነው:: ሰው ያሰበው አልሳካለት ሲል ከተስፋ መቁረጥ የተነሣ፣ በሥጋዊና አጋንንታዊ ሀሳብ ተጽዕኖ ሥር ወድቆ በሰይፍ ክቡር የሆነውን የሰው ነፍስ በእግዚአብሔር ስም ለማጥፋት ይነሣል:: በሰይፍ የሚያምን ሃይማኖት በታሪክ ሌላ እንጂ በፍጹም ክርስትና አይደለም::

ነጻነትን የተራበ ነጻ ሕዝብ

ዮሐንስ ስለ ኢየሱስ ሲናገር:- *"የእርሱ ወደ ሆነው መጣ የገዛ ወገኖቹም አልተቀበሉትም" (ዮሐ.1:14)*:: እርሱ ፈጣሪ፣ መልዕክትና መልዕክተኛም ሆኖ የገዛ ሕዝቡ እንቢ ሲሉት እንደ እኛ ዐዔዎች በሰይፍ ሳይሆን በቃሉ ብቻ የማጥፋት አቅም እያለው ያለመጠቀሙ በሰው ውስጥ የፈጠረውን ነፃ ፈቃድ ማክበሩን ያመለክታል:: እግዚአብሔር ለሰው የሰጠውን አሳቡን የመግለጥ ነፃነት ራሱም ለመጣስ አይፈልግም፤ ሰውም የሌላወን ሰው ነፃነት እንዲጥስ አይፈቅድም:: የምድራችን የጥንት ሆነ የዛሬ ዐቢይ ችግራችን የራሳችን አሳብ እንጂ የሌላውን አሳብ ማስተናገድ አለመቻላችን ነው:: የራሱ የአሳብ ነፃነት እንዲከበርለት የሚፈልግ ሰው የሌላ ሰውን ነፃ አሳብ መገደብ የለበትም:: በእኛ ላይ እንዲደረግ የማንፈልገውን ነገር በሌሎች ላይ መፈጸም የለብንም::

ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ ዘመኑን ቀንብቦ የያዘውን የሃይማኖት መንፈስ እንደ ሚከተለው ሕያው አድርጎ አስቀርቶታል:-

> *አንድ ልብ ብሩህ ያበሻ ሰው መሬት ትዞራለች ብሎ ቢያስተምር አሁን በቅርቡ በሐረርጌ በዳኛ ተይዞ አልነበረምን፤ አሁን በ1900 ዓመታት ከክርስቶስ ልደት በኋላ አልፈው ሀያኛውን መቶ ዓመታት ስንጀምር አንድ ሰው የተዋሕዶን ሃይማኖት ቢነቅፍ ካዲስ አበባ ገበያ ላይ በደንጊያ አልተቀጠቀጠምን?*[165]
> በማለት ለልምዳችን ያለንን ቀራጥነት፣ እርምጃ፣ ለለውጥና ለአዲስ ሐሳብ ያለን አሉታዊ አቋም ምን እንደሚመስል በተግባር ያስረዳል::

በየትኛውም መልክ አዲስ አሳብ በኢትዮጵያ እንደ ጦር ይፈራል:: አሳብን በአሳብ ከማሸነፍ ይልቅ የተለየ አሳብ የሚያነሡ ሰዎችን ማሳደድ፣ የገቡበት ጉድጓድ ገብቶ ካልገደልን ማለት፣ ለመግደል ባይቻል ደግሞ አሳቡን ትቶ ግለሰቡን ማጣጣልና በየመድረኩ ስሙን ማንኳሰስ እንደ ትልቅ ጀብዱ ይቆጠራል:: ይህ የኋላ ቀሪነታችንና የድህነታችን ዐቢይ ምክንያትና ምልክት ነው:: በአገራችን ጓደኛህ አንድን አሳብ ከተቃወመ አንተም የግድ መቃወም እንዳለብህ ያስባል:: እርሱ የሚቃወመውን አንድን አሳብ ከደገፍክ እንደ ቀንደኛ ጠላቱ አድርጎ አንተን ለመቁጠር ጊዜ አይፈጅበትም:: አስተማሪውን የሚበልጥ ተማሪ በአስተማሪው ይገፋል:: በኢትዮጵያ አዲስ አሳብ፣ አማራጭ መንገድና ልዩ አቀራረብ በየትኛውም መልኩ ተቀባይነት የለውም:: ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ እንጂ ጠቃሚ እንኳን ቢሆን አዲስ ነገር እንደ ብርቱ ጠላት ይታያል::

አንብበን ከምንረዳው እውነት ይልቅ ላልነበረ የአፈ ታሪክ ትልቅ ቦታ እንሰጣለን:: በቋንቋችን አንብበን ከተረዳነው እውነት ይልቅ በማንሰማው ቋንቋ ለተነገረን ውሸት ጥብቅና እንቆማለን:: ሰውን እስከ አንገት እንጂ እስከ ቁመታችን ማሳደግ አልለመድንም:: በመረጃ የተደገፈና በእጅ ካለው እውነት ይልቅ በንግርት እየተላለፈ የመጣ ውሸት በብዙዎች ዘንድ ነቁጥ አልባ እውነት ተደርጋ ትታመናለች:: ከመጽሐፍ ቅዱስ ይልቅ ድርሳናትና ገድላት በብዙ ይታመናሉ፤ ይጠቀሳሉ:: እውነትም ይሁን ውሸት እየተሻገረ የመጣ የቆየ አሳብ እንጂ የተሻሉና የጊዜው ብዙ አማራጭ ሐሳቦች ፍጹም አይፈለጉም:: መስለህ እንድትኖር እንጂ ራስህን ፈልገህ እንድታገኝ አይፈለግም:: በኢትዮጵያ በየትኛውም መልኩ የተለየ ሐሳብ እንዳታመነጭ በሕግ የተከለከለ ይመስላል:: ውጤቱም ያለንበት ባዶነትና ኋላ ቀርነት እንደሆነ ፕሮፌሰር መስፍን ወ/ማርያም ሲናገሩ:-

> *የኢትዮጵያ ሊቃውንት "ሲወርድ ሲዋረድ" በሚል በማያስብና በማያሳስብ የቁልቁለት አስተሳሰብ ለብዙ ምእተ ዓመታት ተጓዙ፤ ውጤቱ ዛሬ ያለንበት ደረጃ ነው::*[166]

[165] *ነጋድራስ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ ሥራዎቹ (2004 ዓ.ም)፣* አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ ገጽ 14
[166] *ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 13*

ያሉት ሊቃውንት ሳይቀሩ የአሳብ ልዩነትን በዚህ ምድር የማስተናገድ ችግር እንደነበረባቸው ያመለክታል:: ዳር ድንበራችን ሲነካ ሆ ብለን በነቂስ *እናት ሀገር ወይም ሞት* ብለን እንደምንወጣ በፈጠጡ ውስጣዊ ችግሮቻችን ላይ ተነጋግረን አዲስ አሳብ በማመንጨትና በመሞረድ ወደ አዲስ አቅጣጫ ተያይዘን መራመድን ብዙ አልለመድንም:: አንዳንዶቻችን ብዙ ጊዜ በጠመንጃ እንጂ አሳብን በተሻለ አሳብ ከጠላትነት መንፈስ በፀዳ ሁኔታ ማሸነፍ የሚቻል አይመስለንም::

በምድራችን ጀግና ተብሎ የሚፎከርለት በጦርና በጎራዴ ታንክ የማረከና ሺ የገደለ ብቻ እንጂ በመጠቀ አዲስ አሳብ አገርን ወደ ብልጽግና ያሻገረ ሰው አይደለም:: ከዕውቀት ይልቅ በጉልበት እናምናለንና:: የተባለውን ሁሉ እሺ የሚል እንጂ ይበልጥ ለማወቅ ጥያቄን የሚያነሣ እንደ ባላንጣ ይታያል:: አንድ ወጥ አሳብ እንጂ ተመሣሣይ አሳብ ራሱ አይፈለግም:: አማራጭ አስተሳሰብ ስላልለመድን በአማራጭ ሐሳብ ከተለመደው የድህነት ወህኒ መውጣት አልቻልንም:: ከቃሉ በአብዛኛው ያፈነገጠ ስመ ክርስትና እና በዓለም የሌለ ትውፊት ተሸክመን ያለ እኛ ዓለም ሁሉ በስህተት ውስጥ እንዳለ ለመናገር ቅንጣት ያህል እፍረት አይሰማንም:: በአገራችን በተለይ አዲስ አሳብ ይዞ መገለጥ ሳልተጠበቀ አደጋ ራስን እንደ ማጋለጥ ነው:: ስለዚህ አዲስ አሳብ ላመነጨ ሰው ውሎ ሳያድር መገለል፣ መወገዝ ወይም መወገድ ይደገስለታል:: ስለዚህ የአገሬ ዓይናማ (ባለራእይ) ሁሳ እዚህ እኖራለሁ ካለ ዓይኑን ስለምናጠፋ አገር ለቆ መጥፋትን ዕጣ ፈንታው ያደርጋል:: ይህ ተለውጦ በኢትዮጵያ የአሳብ ልዕልና መከበር አለበት::

የአባቱን ሃይማኖት ለውጦ የተገኘ ልጅ በልጅነቱ በአባቱ ቤት ለመኖር ቀርቶ ዓይንህን ሳፈር ተብሎ በደረሰበት እንደ ክፉ አውሬ ይታደናል:: ዘመድ አዝማድ እህል ውሃ ቀርቶ ሰላምታ እንዳይሰጡት እግድ ይጣልበታል:: አባቱ "*በከበርኩበት አገር ሰሜን ታጠፋለህ?*" በማለት "*በጠፋው*" ስሙ ምትክ የልጁን ነፍስ ለማጥፋት በልጁ ላይ ሰይፍ ከማንሣት አይመለስም:: አባት ሃይማኖቱን ለምን እንደለወጠ የልጁን አሳብ ልብ ሰጥቶ ማጤንን እንደ ትልቅ ሽንፈት ይቆጥራል:: የልጅ ነገር! ተብሎ ሁሌም ከልጅ ቁም ነገር እንዳንጠብቅ ባሕላችን ከልክሎናልና:: በየትኛውም መልኩ በአሳብ ላለመሸነፍ በአንፃሩ ግን በጉልበት ለማሸነፍ ተዘጋጅተን የምንኖር እንመስላለን:: ቤተሰብ ልጅ የእነርሱ ግልባጭ እንዲሆንላቸው እንጂ እግዚአብሔር የወሰነለትን አሳብ በማንሣት የራሱን ስብዕና ተላብሶ በዘመኑ አዲስ ታሪክ እንዲሠራ ፈቃድ አይሰጡትም:: ለምሳሌ:- ሐምሌ 2 ቀን 2005 ዓ.ም በአዋሳ ያገኘኋት አንዲት እህት ከአገልግሎት በኋላ እንዲህ አለችኝ:-

ስሜ ሚሚ ገ/ሚካኤል (ስሟ ለዚህ ጽሑፍ ሲባል የተቀየረ) እባላለሁ፤ ከአዋሳ ዩኒቨርሲቲ ዘንድሮ በኢኮኖሚክስ በዲግሪ ተመርቂያለሁ፤ ቤተሰቦቼ የኦርቶዶክስ አማኞች ናቸው:: እኔም ከልጅነቴ ጀምሮ እዚያው እከታተል ነበር:: በአካባቢያችን የፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያን በፍጹም የለም፤ አይታወቅምም:: በከተማችን በብዙሃኑ የሚታወቅ በሥራ ምክንያት ወደ ከተማችን የመጣ አንድ የወንጌል አማኝ ያለ ሲሆን ሕፃናት አንዳንዴ "መናፍቅ፤ መናፍቅ" እያሉ ሲከተሉት፤ ትልልቆች ደግሞ ሲያዩት ሲያማትቡ አውቃለሁ:: አንድ ቀን ከአዲስ አበባ ለእንግድነት የመጣ አንድ ዘመዳችን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት፣ ከቃሉ አስረግጦ ለመጀመሪያ ጊዜ ነገረኝ:: በጽድቅና በእውነት እርሱን በመከተል ለክብሩ እንዲኖር ነገረኝ:: ይህ በፍጹም ለእኔ ባዕድ ልምምድ ነበር:: ወዲያው ልቤ ተነካ፤ ኃጢአቴን ተናዝዤ የሕይወቴን ጌታና አዳኝ ወደ ልቤ አስገባሁ፣ በሕይወቴ አይቼና ሰምቼ የማላውቀው ሰላምና ደስታ ከልቤ መፍለቅ ጀመረ:: ከዚያች ቀን አንሥቶ ለግሌ መጽሐፍ ቅዱስ ማንበብና መፀለይ ልምዴ ሆነ:: ድሮ የማደርጋቸውን አንዳንድ መጥፎ ነገሮች ሁሉ ለማድረግ አቅም አጣሁ:: ቤተሰቤም "ጴንጤ" እንደሆንኩ በወሬ ስለሰሙና ባሕሪዬ ስለተለወጠ በዓይን ቁራኛ ይከታተሉኝ ጀመር:: የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቴን ፈተና ተቀብዬ ስላለፍኩ በ2003 ዓ.ም ሐዋሳ ዩኒቨርሲቲ ስመጣ በግልጽ ከወንጌላውያን ተማሪዎች ጋር ጌታን ማምለክ ጀመርኩ:: ወዲያው ለቤተሰቦቼ ተነገራቸው:: አባቴ ደውሎ "ጴንጤ ሆንሽ አይደል?" ብሎ ጠየቀኝ፤ እኔም ፈርቼ "አልሆንኩም" አልኩ:: ለእረፍት ስሄድ አባቴ በሌሎች ተማሪዎች በኩል ይከታተለኝ እንደ ነበረና "ጴንጤ" እንደሆንኩ እርግጠኛ ሆኖ ነገረኝ:: እኔም ፈርቼ እንደገና ካድኩ:: ምንም ዓይነት ዕቃ ነክቼ እንዳላረክስ ተነገረኝ:: የቁም እስረኛ ሆንኩ:: ተወልጄ ባደኩበት በአባቴ ቤት ባይተዋርነት ተሰማኝ:: ሁሉም አገለሉኝ፤ እናቴ ተፀየፈችኝ፤ አባቴ ለዓይን ጠላኝ፤ እህት ወንድሞቼ እንደ እርኩስ ቆጥረው ራቁኝ::

በመጨረሻው ቤተዘመድና ቄስ ተጠርተው:- "ጴንጤ ሆነሻል ወይ?" ብለው ሲጠይቁኝ እስካሁን በመዋሸቴ መንፈስ ቅዱስ ወቀሰኝ፤ ተረጋግቼም:- "የሕይወቴ ቤዛ የሆነውን ክርስቶስን እንደ ግል አዳኜ አድርጌ አምኛለሁ፤ ከኃጢአት እሥራት ተፈትቻለሁ፤ ትልቅ ሰላምና እረፍት አለኝ፤ ለብዙዎች ይህን እውነት እናገራለሁ" ስል ሁሉም ተነሡብኝ፤ "ከዛሬ ጀምሮ የእኛ አይደለሽም፤ ለእኛ እንደ ሞተ ሰው ነሽ" ብለው ልብሴን በአንድ ፌስታል ውስጥ አድርገው በውድቅት ሌሊት በ6:00 ሰዓት ከቤት አባረሩኝ:: ይህን ሁሉ ቢያደርጉብኝም ልቤ ስለ እነርሱ ያዝናል፤ ዓይኔን ያበራው ጌታ ዓይናቸውን እንዲያበራ ስማቸውን እየጠራሁ ሳልፀልይላቸው ውዬ አድሬ አላውቅም:: አንተም ከእኔ ጋር እንድትፀልይላቸው ነው፤ አለችኝ::

የኢፌዴሪ ሕገ መንግሥት ሃይማኖታዊ መብቶችን የሚመለከተው አንቀጽ 27 (1) "*ማንኛውም ሰው የማሰብ፣ የኅሊና እና የሃይማኖት ነፃነት አለው:: ይህ መብት ማንኛውም ሰው የመረጠውን ሃይማኖቱንና እምነቱን ለብቻው ወይም ሌሎች የመግለጽ መብትን ያካትታል*" የሚለውንም አንርሣ:: በአገራችን ወንድ ልጅ እንዳባቱ፤ ሴት ልጅ እንደ እናቷ የግድ መሆን እንዳለባቸው እንደ ድሮም ባይሆን አሁንም ይታመናል:: የሥነ ቃል ዘይቤ:- "*ወንድ ልጅ ተወልዶ ካልሆነ እንዳባቱ አመልማሎ ስጡት ይፍተል እንደ እናቱ*" የሚለውን መጥቀስ በቂ ይመስለኛል:: በአብዛኛው በአገራችን ልጅ የወላጅ ሐሳብ ባሪያ ነው:: ልጆች የወላጆቹ ቅጂ እንጂ ራሳቸውን እንዲሆኑ አይፈቀድላቸውም:: ልጅ የወላጅን መልካም ምሳሌ መከተሉ ባይከፋም ራሱን ትቶ የግድ እነርሱን ለመሆን መታገል ግን የለበትም:: ልጆች ደርሰው የራሳቸውን ውሳኔ ሲወስኑ መምከር፣ መነጋገር፣ ለእነርሱ መፀለይና በልበ ሰፊነት መንገድ ከማሳየት ያለፈ ማግለልና ማሳደድ የኢሰብዓውያን ድርጊት ነው::

በሰው ዘንድ ያስተቸናል፣ በምድር ሕግና በእግዚአብሔር ዘንድ ያስጠይቀናል:: ልጆች ታላቅ መለኮታዊ ራእይ ተይዞላቸው ለዓላማ ከእግዚአብሔር ለወላጆች፣ ለቤተ ክርስቲያን፣ ለአገርና ለዓለም የተሰጡ ስጦታዎች ናቸው:: ወላጆች ልጆቻቸው እግዚአብሔር እነርሱን የፈጠረበትን የከበረ ዓላማ አግኝተው ለዚያ እንዲኖሩ አጋዦች እንጂ የልጆቻቸው የመኖር ዓላማ ቀያሽ መሐኒዲሶች አይደሉም:: በአገራችን ከቤት፣ እስከ ቤተ ክርስቲያን፣ የነፃ ሐሳብ ምህዳር እጅግ ጠባብ ነው:: ይህ የኋላ መቅረታችንና የድህነታችን ዐቢይ ምክንያት ነው:: ሕዳሴን በአንደበት እየሰበክን በአመለካከት የምንዋጋ ምስኪኖችም አድርጎናል:: የሕዳሴ መሠረቱ የቴክኖሎጂ ምጥቀት፣ የምጣኔ ሀብት ብልጽግ እና የመሠረተ ልማት ዕድገት ብቻ ሳይሆን ከነፃ አሳብ ይጀምራል:: የነፃ ሐሳብ ልዕልና ባልሰፈነበት ምድር እውነተኛ ዕድገት አይታሰብም:: የሐሳብ ነፃነት ከወላጆች፣ ከቤተ ክርስቲያንና ከመንግሥት የሚሰፈርልን ቀለብ ሳይሆን ከፈጣሪያችን የተቸረን ጸጋ እንደሆነም መዘንጋት የለበትም:: በቤተ ክርስቲያንም አንድ ሰው እግዚአብሔር የሰጠውን ጸጋ በአዲስ ራእይና ሐሳብ ለመፈጸም ከተነሣ በቀድሞ ወዳጆቹ ዕውቅና ተነፍጎት ወዲያው ማንም እንዳይቀበለው የውግዘት ደብዳቤ ይበተንበታል:: የስህተት ትምህርት አስተማሪ የሚል ስሌዳም በጀርባው ለመለጠፍ እጅግ ፈጣኖች ነን:: ባጠቃላይ በአገራችን የጥንቱና ጊዜ ያለፈበት ሐሳብ እንጂ አዲስ ሐሳብ፣ አዲስ አካሄድ፣ ለቆየው ችግራችን አዲስ መፍትሔና ራእይ በተለይ በቤተ ክርስቲያን አካባቢ ዛሬም ተቀባይነቱ እጅግ የወረደ ነው:: ከዚህም የተነሣ በወረደ የሕይወት ዘይቤ ውስጥ ለብዙ ዘመናት ለመኗተን ተገደናል::

ይህ አመለካከት ከቤተ ክርስቲያን በሕዝቡ ላይ ተዛምቶ እያስቃየን ይሆን? የሐሳብ ነፃነት በማይከበርበት አገር የሚኖሩ ሰዎች ከሞቱት እንደ መሻል ከተቆጠረ በመንቀሳቀሳቸው፣ በመብላታቸውና በመናገራቸው ብቻ ነው:: የአሳብ ነፃነት ስንፈጠር የተሰጠን ሰው የመሆንና የማንነታችን ክፍል ስለሆነ ማንም አይሰጠንም ማንም አይወስድብንም:: *"በነጻነት ልንኖር ክርስቶስ ነጻነት አወጣን፤ እንግዲህ ቁሙ እንደ ገናም በባርነት ቀንበር አትያዙ" (ገላ 5:1)::* እግዚአብሔር ይህን እርግማን በዚህ ዘመን ከእኛ ላይ በኃይል ይሰብራል:: መፍትሔው በተሰበረ ልብና መንፈስ ወደ እግዚአብሔር መመለስ ነው::

የመስቀል ጦረኞችና ኢየሩሳሌም

ኢየሩሳሌም ዕድሜ ጠገብ የዓለማችን ጥንታዊ ከተማ ናት:: ጁድዝምና ክርስትና እንደ ልዩና ታሪካዊ ከተማቸው ሲመለከቷት ሙሲሊሞችም ከመካና ከመድና ቀጥሎ ሦስተኛ ሃይማኖታዊ ከተማቸው እንደሆነች ይናገራሉ:: ከዚህ የተነሣ ብዙዎች ኢየሩሳሌምን ለመቆጣጠር ደም ተቃብተዋል:: ኢየሩሳሌም በረዥም ዘመን ታሪኳ በጦርነት ሙሉ በሙሉ ሁለቴ እንደወደመች፣ 23 ጊዜ በጠላት እንደ ተከበበች፣ 52 ጊዜ እንደ ተወረረች፣ 44 ጊዜ በተለያየ ኃይላት ተማርካ እንደ ተገዛች ታሪክ

ይናገራል::[167] ኢየሱስ ክርስቶስ ለዓለም ኃጢአት ሞቶ በትንሣኤ ኃይል የተነሣው በኢየሩሳሌም ነበር:: መንፈስ ቅዱስ በሐዋርያት ላይ ወርዶ የመጀመሪያው የዓለማችን ቤተ ክርስቲያን የተመሠረተችው በኢየሩሳሌም ነበር (ሐዋ.2:1-4):: ሐዋርያት ወንጌልን በኃይልና በሥልጣን ከመስበክ አልፈው ኢየሩሳሌምን በትምህርታቸው ሞልታችኋል ተብሎ ተነገሮላቸዋል:: በአንደኛው ክፍለ ዘመን ኢየሩሳሌም የወንጌል ማዕከል ነበረች:: 335 ዓ.ም ቆስጠንጢኖስ ኢየሩሳሌምን የክርስቲያን ማዕከል ብሎ በመሰየም ቤተ ክርስቲያን ገንብቶ ነበር::

የአረብ የሙስሊም ካልፋዎች ኢየሩሳሌምን በ638 ዓ.ም ወረው ተቆጣጥረዋል:: የክርስትና ማዕከል ተደርጋ ትቆጠር የነበረችው ኢየሩሳሌም የሙሲሊም ማዕከል ተደርጋ መቆጠር ጀመረች::[168] የኢየሩሳሌም ስም 830 ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሰ ሲሆን እስላሞች ቅዱስ መጽሐፍ በሚሉት ቁርዓን አንዴም እንዳልተጠቀሰች ይነገራል:: ዶክተር ዳንኤል ፒፔስ የሚሉት ባለሀብት እ.ኤ.አ 2006 በቁርዓን "ኢየሩሳሌም" የሚለውን አንድ ስም ላገኘ ሰው አንድ ሚሊዮን ዶላር ሽልማት እንደሚሰጥ ይፋ አድርጓል::[169] *በ11ኛው ክፍለ ዘመን የግብፁ ፋትመድ ካልፋ አሊሐኪም ቢአሚር አላህ በኢየሩሳሌም የሚገኙ አብያተ ክርስቲያናት እንዲወድሙ አዝዞ እንደ ነበር ታሪክ ይናገራል::*[170] የአረብ ወራሪዎች፣ በቅዱሳን ላይ ያካሄዱ የነበረው ግፍና ጭቆና፣ ሃይማኖታቸውን በኃይል የማስፋፋት አካሄድ፣ እንዲሁም አብያተ ክርስቲያናትን ማውደማቸውና ወደ ኢየሩሳሌም የሃይማኖት ተጓዥ አውሮፓውያን ላይ ያካሂዱ የነበረው ዝርፊያና እንግልት የአውሮፓ *"ክርስቲያኖች"* የበቀል ዘመቻ *"በመስቀል"* ስም በኢየሩሳሌም ላይ እንዲያውጁ ምክንያት ከሆኑት መካከል ይጠቀሳል::[171] የመስቀል ጦርነት የአረብ ሙስሊም ወራሪዎች ኢሰብዓዊ ድርጊት የወለደው የአውሮፓ ክርስቲያን ነን ባዮች ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የበቀል እርምጃ ነው:: በጁላይ 1099 ዓ.ም ፋትመድ ኢየሩሳሌምን የተነጠቀው በመስቀል ጦረኞች ነበር:-

> *በ1099 ዓ.ም ደግሞ የመስቀል ተዋጊዎቹ በመስቀል ምልክቱ ሥር በመሰብሰብ ኢየሩሳሌም ከተማን በወረራ ከያዟት በኋላ በዚያ ይኖሩ የነበሩትን ቁጥራቸው 40,000 የሚሆኑትን ሕዝብ እያረዱ በመግደል የከተማዋን አውራ ጎዳናዎች በደም ጎርፍ ያጥለቀለቁ ሲሆን ከዚህም ሌላ በከተማዋ የነበሩ የአይሁድ ምኩራቦችን በእሳት አጋይተዋል:: በየምኩራቦቻቸው ተሰብስበው የምሕረትና የይቅርታ ጩኸታቸውን ያሰሙ የነበሩትን አይሁዳውያንንም እያሰቃዩ በመግደል ለእግዚአብሔር የምስጋና መዝሙራቸውን ይዘምሩ ነበር::*[172]

[167] "Do We Divide the Holiest Holy City?". Moment Magazine. Archived from the original on June 3, 2008. According to Eric H. Cline's tally in Jerusalem Besieged.
[168] http://www.gojerusalem.com/article_530/Islamic-Conquest-of-Jerusalem
[169] http://www.danielpipes.org/blog/570
[170] a'oz, Moshe and Nusseibeh, Sari (2000). *Jerusalem: Points of Friction, and Beyond* BRILL. pp.136–138
[171] Richard C. Csaplar, Jr., is a member of the Board of Trustees of Regent University' http://www.cbn.com/spirituallife/onlinediscipleship/understandingislam/IslamHistory0212.aspx
[172] ሰሎሞን አበፋ (ተርጓሚ) *(2002 ዓ.ም)*፣ *በኢየሩሳሌም ላይ የምትጠለቀው የመጨረሻዋ ጀምበር:* ፋር.ኢስ ትሬዲንግ ኃላ. የተ.የግ. ማህ. ገጽ 124

የመስቀል ጦረኞች በአንደበት እግዚአብሔርን እያመሰገኑና የምስጋና መዝመሩ እየዘመሩ በእጃቸው ሰውን እያሰቃዩ የፈጁ የባዶ ሃይማኖት እስረኞች እንጂ የወንጌል አማኞች አልነበሩም:: የኢየሱስ ወንጌል ይህን በፍጹም አያስተምርም:: ይህ በእግዚአብሔር ቃል ፍጹም የተወገዘ ድርጊት ነው:: የልብና የአመለካከት ለውጥ በአማኞች ላይ የማያመጣ ክርስትና ከኢ-አማኒነት አይለይም:: የመስቀል ጦርነት "ክርስቲያን" ጦረኞች ከ*1095-1270* ዓ.ም ከልጅ እስከ አዋቂ የሆኑ የአውሮፓ ምዕመናን በኢየሩሳሌም ላይ ያወጁት የጥፋት ጦርነት ነበር:: የመስቀል ጦርነት ተዋጊዎች የእስልምናን ወረራ ለመቀልበስና ኢየሩሳሌምን ለመቆጣጠር ከ200 ዓመታት በላይ *8* የመስቀል ጦርነቶች አካሂደዋል:: እ.ኤ.አ ጁላይ*1099* የመስቀል ጦረኞች የኢየሩሳሌምን ከተማ ሰብረው ሲገቡ ጌታችንን የገደሉ በማለት አይሁዶችን ጨፍጭፈዋል፣ ዘርፈዋል፣ ከተማዋንና ታሪካዊ ቦታዎችን ወደ አመድነት ቀይረዋል::[173] የመስቀል ጦረኞኛ በጥቅል ክርስቲያኖች የተባሉ እንጂ የአዲስ ኪዳን እውነት የገባቸውና የክርስቶስ ደቀ መዝሙር የሆኑ ልቤ ክርስቲያኖች አልነበሩም:: የመስቀሉ *ሥራ* ያልገባቸው የመስቀሉ ወታደሮች፤ ጌታን በሕይወታቸው የማያውቁ ነገር ግን በጌታ ስም የሚዋደቁ፤ ባዶ ሃይማኖት እንጂ ሕይወታቸውንና አመለካከታቸውን የለወጠውን እውነት በልባቸው ያላሳደሩ አማኞች የተባሉ ኢ-አማኒያን ነበሩ::

ለዚህም ዋቢ ካስፈለገ የጦርነቱን አንዱን ዓላማ ማየት ከበቂ በላይ ነው:: የመስቀል ጦርነት ብርቱ ሰባኪና ጦሬኞቹን በፀሎት ባርከው የሸኙት የካቶሊክ ፖፕ ኡርባን ዳግማዊ ነበሩ:: ሕዝቡን ለመስቀል ጦርነት ሲያነሣሱ:- *ለመስቀል ጦርነት ለሚሄዱ ሁሉ የኃጢአት ሥርየትንና የዘላለም ሕይወትን ለመስቀል ጦረኞች ብቻ ሳይሆን ለቤተሰቦቻቸውና ለወላጆቻቸው ጭምር ተስፋ ሰጥተው ነበር::* ለኃጢአት ሥርየት ስለ ሰው ልጆች በፈሰሰው የኢየሱስ ደም መታጠብ ወይስ የሌላውን ሰው ደም በማፍሰስ? ሰው በወንጌል ልቡ ካልተለወጠ በስተቀር ቤተ ክርስቲያን በመሄዱ፣ በመቁረቡ፣ በጾም ፀሎት ብርቱ በመሆኑ፣ ስለ ክርስቶስ ቀንቶ ሌላው ላይ ዘምቶ በመግደሉና ክርስቲያን የሚባል ስም በመሸከሙ አይድንም:: የወንጌል ሰባኪው ጳጳስ የሰላም ወንጌል ጠፍቶበት ሰይፍ በማንሣት ጦርነትን እንደ ጽድቅ ቆጥሮ ከሰበከ የጽድቅ ቃል በውስጡ ያላደረውና ልበ ክርስቲያን ያልሆነው ሕዝብ ምን ይሆን? ክርስቲያን ክርስቶስን የሕይወቱ ቤዛ አድርጎ የተቀበለ፣ በእግዚአብሔር ቃል የሚመራ፣ የዕድሜ ዘመን ደቀ መዝሙር ሆኖ ክርስቶስን የሚከተል፣ በመልካም *ሥራ*ው በዙሪያው ላሉት ሰዎች የክርስቶስን መልካም መዓዛ የሚገልጥ፣ ለራሱ ፈቃድ ሞቶ ለሞተለት ጌታ የሚኖር እንጂ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረውን የሰውን ልጅ ለመግደል የሚያደባ አውሬ መሆን በፍጹም የለበትም:: ድነት የሚገኘው በመታገል ሳይሆን በጌታ በማመን ነው::

[173] Riley-Smith, Jonathan.*(1990). The Atlas of the Crusades New York: Facts on File,* *"High ideals were besmirched by cruelty and greed ... the Holy War was nothing more than a long act of intolerance in the name of God"*. http://en.wikipedia.org/wiki/Crusades

ድነት በእምነት እንጂ ሰውን በመግደል አይገኝም:: በመጽሐፍ ቅዱስ አንድ የሮም ወታደር ከዛሬ 2000 ዓመታት በፊት ሐዋርያ ጳውሎስን:-

> *"እድን ዘንድ ምን ማድረግ ይገባኛል?"* በማለት ያቀረበው ጥያቄ ዛሬም የብዙሃን ጥያቄ ነው:: ሐዋርያ ጳውሎስ ግልጽና አጭር በሆነ መልስ:- *"በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ እመን አንተና ቤተ ሰዎችህም ትድናላችሁ"(ሐዋ.16:31) ብሎታል::* ለኤፌሶን ቤተ ክርስቲያንም በጻፈው መልዕክቱ ድነት የ*ሥራ* ሳይሆን በእምነት ከእግዚአብሔር የምንቀበለው ስጦታ እንደሆነ ገልጾዋል:- *"ጸጋው በእምነት አድኖአችኋልና ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ማንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም"(ኤፌ.2:8)::*

የክርስትና ዋና *መሠረት*ና አስተማሪ ኢየሱስ:- *"ሰይፍ የሚያነሡ ሁሉ በሰይፍ ይጠፋሉና ሰይፍህን ወደ ስፍራው መልስ" (ማቴ 26: 52)* በማለት የጴጥሮስን *ሥጋዊ* እርምጃ ኮንኖታል:: በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠው አምላክ የሚዋጋልን ብርቱ እንጂ በሰው ሰይፍ ተዋግተንለት ዙፋኑን እንደ ምድራዊ *መንግሥት* የምናስጠብቅለት ደካማ አይደለም:: ማንም ሳያስገድደው ፍጹም የጠፋንና ጠላቶች የነበረነውን ሞቶልን በጸጋው ካዳነን በኋላ እኛም በተራችን የፍቅር መልዕክተኞች እንዲንሆን ወደ ዓለም ልኮናል:: በእውነት ከእርሱ ጋር ከታረቅን ከሐዋርያው ጳውሎስ ጋር *"እንግዲህ እግዚአብሔር በእኛ እንደሚማልድ ስለ ክርስቶስ መልዕክተኞች ነን፤ ከእግዚአብሔር ጋር ታረቁ ብለን ስለክርስቶስ እንለምናለን" (2ቆሮ.5:21)* ለማለት እንችላለን:: ይህ ማለት አንዋጋም ማለት ግን አይደለም:: የዳነው በጦርነት ለጦርነት ነው:: ጥያቄው ምን ዓይነት ጦርነት? የሚል ይሆናል:: በእውነት የዳነ፣ የክርስቶስ ደቀመዝሙር የሆነና ቃሉ በውስጡ ያደረ ሰው መንፈሳዊ ጦረኛ ነው:: የምንዋጋው ግን ከሰው ጋር ሳይሆን ከአጋንንት ኃይላት፣ በዓለም ካለው ክፉ አሠራር፣ በውስጣችን ካለው ጥላቻ፣ ቂም፣ በቀል፣ ከንቱ ውዳሴ፣ ትዕቢት፣ ካለመታዘዝ መንፈስና ከውሸት ጋር ነው::

> *"በሰው ልማድ ምንም እንኳ የምንመላለስ ብንሆን እንደ ሰው ልማድ አንዋጋም፤ የጦር ዕቃችን ሥጋዊ አይደለምና ምሽግን ለመስበር ግን በእግዚአብሔር ፊት ብርቱ ነው፤ የሰውንም አሳብ በእግዚአብሔርም እውቀት ላይ የሚነሣውን ከፍ ያለውን ነገር ሁሉ እናፈርሳለን"* (2ቆሮ.10:3-5)::

በአገራችንም ቢሆን በክርስትና ስም የተካሄዱ ስም የማጥፋት፣ የስደት፣ የእስራትና ግድያ ድርጊቶች በእግዚአብሔር ቃል የተወገዙና ተቀባይነት የሌላቸው ብቻ ሳይሆን በክርስትና ስም ክፋት ፈጻሚዎቹ ልበ ክርስቲያን ያለመሆናቸው ከመስቀል ጦረኞች ጋር አንድ ያደርጋቸዋል:: የክርስትና ጉልበት የእግዚአብሔር ቃልና መንፈስ ብቻ ነው:: ኢየሱስ በጡንቻ መጥቶ ካልተዋጋ በጡንቻ እንድንዋጋለት በፍጹም አይልከንም::

ሐዋርያት ስለ ክርስትና ገደሉ ወይስ ተገደሉ?

የክርስትና መሠረት ክርስቶስ ነው። ክርስቶስ የተገለጠው በቃሉ ነው። የእግዚአብሔር ቃል የሆነው ደግሞ በሁለት ኪዳናት የተከፈለ በውስጡ 66 መጻሕፍት የያዘ መጽሐፍ ቅዱስ ነው። በዚህ መጽሐፍ የክርስትና ዋና መሥራች ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰዎችን ለማዳን ሞተ። እርሱም በቀጥታ ወደ ዓለም የላካቸው አሥራ ሁለቱን ሐዋርያት ሲሆኑ እንደ ጌታቸው ላመኑበት የወንጌል እውነትና ለወንጌል አገልግሎት ለማዕት ሆነዋል:-

1. ጴጥሮስ - ራሱን ወደ ታች ተዘቅዝቆ በሮም ተሰቀለ በ64 ዓ.ም አካባቢ

2. የያዕቆብ ልጅ ይሁዳ - በድንጋይ ከወገሩት በኋላ አንገቱ ተቀላ

3. ማቴዎስ - በመጥረቢያ ተቆረጠ በ60 ዓ.ም አካባቢ

4. የዘብዴዎስ ልጅ ዮሐንስ - በሰላም ሞተ

5. የእልፍዩስ ልጅ ያዕቆብ - በ90 ዓመቱ በድንጋይ ተወገሮ ሞተ

6. ፊልጶስ - በስቅላት ተገደለ በ54 ዓ.ም አካባቢ

7. ቀነናዊው ስምዖን - በስቅላት ተገደለ

8. ታዴዎስ - በቀስት ተገደለ

9. ቶማስ - በጦር ተወግቶ በህንድ ተገደለ በ72 ዓ.ም አካባቢ

10. ቤርተሎሜዎስ - በሕይወት እያለ ቆዳውን ገፈው አንገቱን ቀርጠዋል።

11. የዜብድዮስ ልጅ ያዕቆብ - በሰይፍ አንገቱ ተቀላ በ44 ዓ.ም አካባቢ

12. የአስቆርቶ ይሁዳን የተካ ማቲያስ - በድንጋይ ከተወገረ በኋላ አንገቱ ተቀላ

ሐዋርያት ለጌታ ብለው ወንጌልን ለሌሎች እየሰበኩ እንደሞቱ እንጂ ለወንጌልና ለቤተ ክርስቲያን ብለው አንዳች ሰው እንዳስገደሉም ሆነ እንደገደሉ ቀርቶ ሰውን እንደሰደቡ እንኳ ቃሉም ሆነ ታሪክ አይናገርም።

ቦብ ጊሊያም *"ታላቁን ተልዕኮ ለመፈፀም ቤተ ክርስቲያን ተካዮች ማስልጠኛ መመሪያ"* በሚል ርዕስ ባዘጋጁት መጽሐፍ *"Jesus Freaks"* ከሚል መጽሐፍ ያገኙትን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የአንድ ቤተሰብ አስደናቂ ተጋድሎ ያነበቡትን ይጠቅመናልና እንመልከት:-

ታሪኩ የተፈፀመው እ.ኤ.አ 1970ዎቹ በካምቦዲያ ነው። በ"ግድያ ሜዳዎች" ዘመን የሆነ። የሀይም ቤተሰቦች ሌሊቱን በሙሉ አንድ ላይ ታስረው እርስ በርሳቸው እየተያዩ መሬት ላይ ተኝተው እንዲያድሩ ተደረገ። ክርስቲያኖች ስለሆኑና የታላቁ አብዮት ጠላቶች ተብለው በኮሚኒስቶች ስለተቆጠሩ በዚያው ዕለት ማለዳ ለመግደል ምልክት ተደረገባቸው። በማለዳም የሀይም ቤተሰቦች እያንዳንዳቸው የየራሳቸውን መቃብር እንዲቆፍሩ ተደረገ። ገዳዮቻቸውም ለእነርሱ ቸርነትን በማድረግ ተንበርክከው በጋራ ፀልየው ለሞታቸው እንዲዘጋጁ ዕድል ሰጧቸው። የሀይም ቤተሰብ ወላጆና ልጆች እጅ ለእጅ ተያይዘው ለራሳቸው በቆፈሩት ጉድጓድ አጠገብ ተንበረከኩ። ከፀሎት በኋላ ሀይም እነርሱን ለመግደል የተዘጋጁ ፖሊሶች፣ ኮሚኒስቶቹንና ተመልካቾችን ንስሐ በመግባት ኢየሱስ ክርስቶስን እንደ ግል አዳኛቸው አድርገው እንዲቀበሉ በትልቅ ድፍረት ወንጌልን ሰበከላቸው፤ በዚህ ጊዜ ሞት ያስፈራው ከሀይም ታናናሽ ልጆች መካከል አንዱ ከተንበረከከበት ተነሥቶ በቅርብ ወዳለው ጫካ ሮጦ ገባ። ሀይም ልጁን ለክርስቶስ በክብር ወደ መሞት ዕድል ለመጥራት እንዲፈቅዱለት እጅግ ተረጋግቶ ወታደሮቹን አጥብቆ ተማፀናቸው። ተንበርክኮም ልጁ ተመልሶ ለክርስቶስ ኢየሱስ ከእርሱ ጋር ተመልሶ እንዲሞት ይለምን ነበር። ድምፁንም ከፍ አድርጎ "ልጄ አስብ" ብሎ ጮኸ! "ጥቂት ተጨማሪ የሕይወት ቀናትን በዚህ ጫካ ውስጥ ኮብላይ ከምትሆን ከቤተሰብህ ጋር ለጌታ ብለህ ሞተህ ወዲያውኑ ለዘላለም በመንግሥተ ሰማይ በነጻነት ከመኖር ጋር ይወዳደራልን?" ሲል ልጁም እያለቀሰ ለክርስቶስ ከቤተሰቡ ጋር ለመሞት ተመለሰ። ሀይምም በታላቅ ደስታ ለገዳዮቹ "አሁን ለመሄድ ዝግጁ ነን" አለ። ነገር ግን ይህን ለማመን የሚያስቸግር ትዕንት ያዩ ከነበሩ ወታደሮችመካከል አንዳቸውም ሊገድላቸው አልቻለም። በቦታው ያልነበረ ወታደር መጣና የሀይምን ቤተሰብ በአንድነት ገደላቸው። ሰማዕትም ሆኑ።

በድልና በታላቅ ደስታ ወደ ቀጣዩ ሕይወት በክብር በአንድነት ተሻገሩ። ይህም በሐዋርያት ዘመን ብቻ ሳይሆን ለክርስቶስ ራሳቸውን የሰጡ ቤተሰቦች ከልጅ እስከ አዋቂ ላዳናቸው ጌታ በፍቅር ሲሞቱ በዘመናችን ማየት የእውነተኛ ክርስትና መንገድ ዛሬም እንዳልደበዘዘ ያመለክተናል። ሐዋርያት የቤተ ክርስቲያን አባቶችና በየዘመናቱ የኖሩ እውነተኛ ክርስቲያኖች ለወንጌል ሲሞቱ እንጂ ለወንጌል ሰውን ሲገድሉ ቃሉና ታሪክም አይናገርም። ታዲያ የኢትዮጵያው በተለይ የጥንትና የመካከለኛ ዘመን *"ክርስትና"* ሀገር በቀል ካልሆነ በስተቀር ሰውን በግድ ክርስቲያን ማድረግ፣ እንቢ ያለውን መግደልና ማሳደድ፣ ወደ ቃሉ እንመለስ ብለው ሀሳባቸውን የገለጹትን አፍንጫቸውን መፎነን፣ ምላሳቸውን መቁረጥና በድንጋይ መውገር ከየት አመጣው? የዚህ ክርስትና መሠረቱ መጠናት የለበትም ወይ? አሁን ካልሆነ መቼ ይጠናል? እኛ ካላጠናን ማን ያጠናዋል? ይህ ክርስትና ተብሎ ተመሳሳይ ስያሜ የተሰጠው ሌላ ሃይማኖት ይሆን? ያልተጠየቀና ለአንዳንዶች የሞኝ ጥያቄ ሊመስል እንደሚችል እያወኩ ጥያቄዬን ልድገም የኃይል አጠቃቀምና በግድ ሰውን ክርስቲያን የማስባል አካሄድን ተደግፎ የተሰራጨው የኢትዮጵያ ክርስትና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነው? ካልሆነ ንስሐ መግባት አለብን።

በአዋጅ "ቤተ ክርስቲያንን" ማሠራት

እንደ ጸሐፊ ትዕዛዝ ገብረ ሥላሴ ዘገባ በ1900 ዓ.ም በአዲስ አበባ የሚኒልክ ቤተ ክርስቲያን ግንባታ አዋጅ:-

የሃይማኖት መሠረቱ የቤተ ክርስቲያን ምልክቱ ቤተ ክርስቲያን መሥራት ነው። ለጉልበትህና ለገንዘብህ ሳስተህ ቤተ ክርስቲያን አልሠራም ብለህ የወሰለትህ ሰው በሰማይ ይፈረድብሃል። በምድርም ሹመትህን ገንዘብህን ታጣለህ። የሚል ቃል በየሀገሩ አዋጅ ተነገረ

እውነተኛ የክርስትና እምነት መሠረቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ወይስ "ቤተ ክርስቲያን" መሥራት? ሰው የሚፈረድበት የክርስቶስን ቤዛነት ስላልተቀበለ ወይስ "የቤተ ክርስቲያን" ሕንጻ ስላልሠራ? እንደ መጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ቤተ ክርስቲያን የሚለው የአማርኛ ቃል የመጣው ኤክለሽያ /*ekklesia*/ ከሚለው የግሪክ ሁለት ቃል በውስጡ ከያዘው አንድ ቃል ሲሆን ትርጉሙም *"ተጠርቶ የወጣ ጉባኤ"* ማለት ነው። ቤተ ክርስቲያን አራት ቁልፍ ነገሮችን በውስጧ አቅፋለች። እነርሱም፦ አንድነት፣ ቅድስና፣ ዓለም አቀፋዊትና ሐዋርያዊት መሆኗ ነው። እነዚህን ቁልፍ ነገሮች ማቀፍ የሚችለው ሕያው የቅዱሳን ጉባኤ እንጂ የብረት፣ የድንጋይ፣ የሲሚንቶ፣ የአፈር ወዘተ... ቁልል አይደለም። ዲያቆን ያረጋል አበጋዝ *"ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ሕይወቱና ትምህርቱ"* በሚል ርዕስ በጻፈው መጽሐፍ መቅድም፦

ቤተ ክርስቲያን ስንል በክርስቶስ በተፈጸመው ድኅነት አምነው ለቃሉ እየታዘዙ ኖረው አገልግሎታቸውን ፈጽመው ያለፉ እና አሁንም በዚህ ዓለም ገና በጉዞ ላይ ያሉ ክርስቲያኖች እያንዳንዳቸውና በማኅበር ያላቸው አድነትና ኅብረት ነው[174] ያሉት እውነት መጽሐፍ ቅዱሳዊና የቤተ ክርስቲያን ትርጉም አማኞች እንጂ ሕንፃን እንደማያመለክት በግልጽ አስቀምጧል።

ሐዋርያው ጳውሎስም የቤተ ክርስቲያንን ምንነት ሲገልጽ፦ *"እናንተ የክርስቶስ አካል ናችሁ እያንዳንዳችሁም ብልቶች ናችሁ" (1ቆሮ.12:27)* ይላል። በክርስቶስ አምነን ወደ ቅዱሳን ኅብረት ስንቀላቀል ቤተ ክርስቲያን እንሆናለን እንጂ ወደ ቤተ ክርስቲያን አንሄድም። ቤተ ክርስቲያን ሰው ሠራሽ ሕንፃ ሳትሆን ከዓለም ክፋት በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ተጠርተው የወጡ የቅዱሳን አንድነት ናት። ቃሉም ስለዚህ ሲናገር፦ *"የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እንደሆናችሁ የእግዚአብሔርም መንፈስ እንዲኖርባችሁ አታውቁምን?...የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እናንተ ናችሁ"*(1ቆሮ.3:16-17)። እንደ መጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ከሆነ ዛሬ መስቀልን ጉልላታቸው ላይ አድርገን በሲሚንቶና በድንጋይ የገነባናቸው ውብ ሕንፃዎችና በየመንደሩ የሠራናቸው የላስቲክና የሸራ መሰብሰቢያዎች ከፀሐይ፣ ከብርድና ከዝናብ የምንጠለልባቸው ጸሎት ቤቶች እንጂ ቤተ ክርስቲያን አይደሉም። የፀሎት ቤት ሕንፃ በስፋት በዓለም ላይ መገንባት የተጀመረው በ4ኛ መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ እንደሆነ ታሪክ ይናገራል። ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ቃል፣ መንፈስ፣ ጸጋና ምህረት እንጂ በሰው እጅ አትሠራም። በወንጌል ያልተሠራ ማንነት የንጉሥ አዋጅ በመፍራት ብቻ ሕንጻ ገንብቶና በግድ ክርስቲያን መባል እንጂ የኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛ ተከታዮች መሆን ግን አይችሉም። ምክንያቱም የኢየሱስ ለመሆን በእርሱ ማመን እንጂ ለእርሱ ሕንጻ በመገንባት እንደምንጀመር ለኢትዮጵያውያን ብቻ ሳይሆን ለዓለም ሁሉ የተሰጠ ብቸኛ ቃሉ ይህን አይናገርም። መዳን መልካምን በማድረግ ሳይሆን የመልካም ነገር ሁሉ ምንጭ የሆነውን ክርስቶስን በማመን ይጀምራል። መልካም የምናደርገው ለመዳን ሳይሆን ስለዳንን ነው።

[174] ዲያቆን ያረጋል አበጋዝ(2003 ዓ.ም)፣ *ዮሐንስ አፈወርቅ ሕይወቱና ትምህርቱ*፣ አዲስ አበባ፣ ገጽ 7

ለኢትዮጵያ ሉአላዊነት፣ አንድነትና ለሕዝቧ ነፃነት ቀደምት አባቶች ለከፈሉት ታላቅ መሥዋዕትነት አድናቆት ይገባቸዋል። *"አባቶችን የማያከብር ኩተዋጊ የዱር አውሬ በላይ የከፋ ነው"* የቻይናውያን ብሂል እንደሚለው አባትን የማያከብር ልጅ በእግዚብሔር ቃልና በባሕላችንም ውግዝ እንደሆነ ይታወቃል። አባቶችን ማክበር ማለት ግን በጠንካራ ነገራቸው ላይ መገንባትና ስህተታቸውን ያለመድገም እንደሆነ መታወቅ አለበት። የአገርን አንድነት በማስጠበቅ፣ የውጪ ወራሪ ኃይላትን በመቀልበስ፣ ቀለመ ብዙ ባሕል ባለቤቶች ስላደረጉንና ለዚህች አገር ለከፈሉት ታላቅ ዋጋ አድናቆትና ክብር ይገባቸዋል። ሁሌም እንከራባቸዋለን። በሌላ መልኩ አንዳንዶች በክርስትና ስም ስላካሄዱት መጠነ ሰፊ ወረራ፣ በጦርነት ክርስትናን በማስፋፋትና ቤተ ክርስቲያንን በዘመቻ የመገንባት ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮና አካሄድ በእነርሱ ምትክ እኛ ንስሐ ልንገባ ይገባናል። በኢትዮጵያ የተሰበከው ክርስትና በአብዛኛው በእግዚአብሔር ቃል ላይ ሥር የሰደደ፣ የነቢያትንና የሐዋርያትን ዱካ የተከተለና በሰዎች የሕይወት ለውጥ ላይ ትኩረት ያደረገ ሳይሆን በባዶ ትውፊት፣ በተረት፣ በኃይል፣ በኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥርዓት ላይ የተመሠረተ ነው የሚባለው ከዚህ የተነሣ ነው። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ያስፈልጋታል። የቀደሙ አንዳንድ አባቶቻችን የኖሩበት ክርስትና እና የመሩት ኢ.መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሕይወት ዘይቤዎች በዘመናችንም እጅግ ገዝፎ የሚታይ የባሰ ጥራዝ ነጠቅነት ዐቢይ ምልክት ነው። ይህም ዕድሜ ጠገብ የኢትዮጵያን ክርስትና እንደ ሌሎች አገራት ባለ ብዙ አዎንታዊ ተጽዕኖ ባለቤት እንዳይሆን አግዶታል። እግዚአብሔር ልባችንን ወደ ራሱ ያቅና።

የአገራችን ክርስትና የእግዚአብሔርን ቃልና መንፈስ ማዕከል ስላላደረገ የሚጠበቅበትን ግላዊ፣ ቤተ ክርስቲያናዊ፣ አገራዊ፣ አህጉራዊና ዓለም አቀፋዊ ለውጥና ዕድገት እንደሚገባው የማምጣት አውራ ሚና መጫወት አልቻለም። በዚሁ ከቀጠለም ተጽዕኖ መፍጠር ቀርቶ ባለበት ሁኔታ መሰንበት አይችልም። ብዙዎች በምድራችን በዕድሜ ጠገቡ ክርስትና ሃይማኖት ያለቅጥ ለመኩራራት እንጂ እንደ ዕደሜው የሚጠበቅበትን ምን አዎንታዊ ለውጥ በዚህች አገር ላይ አመጣ? የሚል ጥያቄ መጠየቅን እንደ አመጽ ይቆጥራሉ። የዳነው ለዓለም የክርስቶስን ወንጌል በማቀበል የበረከት ምክንያት እንድንሆን መሆኑ የወንጌል እውነት ለገባው አማኝ ግልጽ ነው። እንደ ዕድሜያችን ወንጌልን ለሌሎች ቀርቶ ለራሳችን በወጉ ያለማስራጫታችን በክርስትናችን ላይ ጥያቄ አያስነሣም ወይ? ክርስትናችን በሥራ ባሕላችን፣ በአመላካከታችን፣ በኅብረተሰባችን የሕይወት ለውጥና በአገር ግንባታ የተሻለ ሚና እንዲኖረን ለምን አላደረገንም? የሚሉ ጥያቄዎችን ማስነሣቱ አይቀሬ ነው። በአዎንታዊ መልኩ መለወጥን እንቢ ካልን ለውጡ በአሉታዊ መልኩ እንዳይለውጠን እንቢ ማለት አንችልም። የተባለውንና የሰጡትን ሁሉ ሳይጠይቅ ተሸክሞ የሚጓዝ ትውልድ እያለፈ ሲሆን ጠያቂ፣ አንባቢ፣ ለውጥ ፈላጊና ለውጥ አራማጅ ትውልድ በኃይል እየተነሣ መሆኑ ነገሮች እንደዱሮ እንዳይቀጥሉ ያደርጋል።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ራስዋን በማየት በንስሐ ወደ እግዚአብሔር ብትመለስ፣ በወንጌል ለዓለም የበረከት ምክንያት ትሆናለች፤ ዕድሜዋን የሚመስል ዓለም አቀፋዊ የጽድቅ ፍሬዎች ባለቤት ትሆናለች፤ ሰው ሰው ሳይሆን ኢየሱስ፣ ኢየሱስን ትሸታለች፤ ኢትዮጵያ በእውነት ትባረካለች፤ የዚህች ምድር ሕዳሴ ሁለንተናዊ ይሆናል:: የልብ ጥንካሬና ትዕቢት ካለ የባሰ ጥፋት፣ ስብራትና ውርደት መምጣቱ አይቀሬ ነው:: ወደ እግዚአብሔር እንመለስ::

ዛሬን በቅጡ ለማወቅ ትናንትን የመረዳት ግዴታ

ድንጋይ፣ አሎሎም ሆነ ጦር አርቀን ወደ ፊት ለመወርወር ወደ ኋላ መንደርደር አማራጭ እንደሌለው ሁሉ መጭውን አርቀን ለማየት ወደ ኋላ ሄደን ታሪክን መቃኘት የግድ ይላል:: በሁለተኛው የዓለም ጦርነት እንግሊዝን በድል የመሩ ጠቅላይ ሚኒስተር ዊንስተን ቸርችልም ስለዚህ ሲናገሩ:- *"The farther back we look, the farther ahead we are able to see."* በግርድፉ ሲተረጎም *"ያለፈውን ወደኋላ ዞር ብለን ለማየት በቻልን መጠን የወደፊቱንም አርቀን ለመመልከት እንችላለን::"* ወደ ፊት አርቀን ለማየት ለመጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና ዕውቅና መስጠትና ያለፈ ታሪካችንን መቃኘት የግድ ነው:: መለኮታዊ ራእይን አንግበን አዲስ የታሪክ ምዕራፍ እንድንከፍት እግዚአብሔር ከእኛ ይፈልጋል::

እግዚአብሔር በዘመናችን ምን እንደሠራን የሚጠይቀን በሀገራችን ታሪክና በቤተ እምነታችን ስም ላይ ተንተርሶ ሳይሆን በሰጠን ቃሉ፣ ጸጋና ራእይ ላይ ተመሥርቶ ነው:: የአባቶቻችን ድል እኛ የሚበልጥ ታሪክ እንድንሠራ ካላነሣሳን፣ ከአሉታዊ ታሪካቸው ካልተማርን ታሪኩ ለእነርሱ እንጂ ለእኛ ዋጋ የለውም:: ትልቁ ጥያቄ አባቶቻችን ዛሬ እኛ የምንመካባቸውንና የምንደገፍባቸውን ታላላቅ ሥራዎች ከሠሩ እኛ ለልጆቻችንና ለቀጣዩ ትውልድ ምን የላቀ ሥራ ሠርተን እንለፍ? ነው:: በኢትዮጵያ ጥንታዊነት ያለቅጥ የሚኮራና የዛሬዪቷን ኢትዮጵያ ውርደትና ውድቀት ለመለወጥ ራእይ አልባ የሆነ ሰው፤ የኢትዮጵያውያንን ቁጥር ከመጨመር ውጭ ለኢትዮጵያ አንዳች አይፈይድላትም:: የአድዋን ድል ብቻ እያነሣ ዘራፍ የሚል፣ የዛሬን ብርቱ ጠላት ድህነትና ድንቁርናን ለመግጠም ምክንያት የሚደረድር እርሱ ለራሱም አይጠቅምም:: በሁለት ሺ ዓመታት ፍሬ አልባ የክርስትና ስም ያለቅጥ የሚመካና በጥፋት ላይ ያለውን ዓለም በወንጌል ለመድረስ ደንታ የሌለውና የሃይማኖቱ ገድል ሰባኪ እርሱ የክርስቶስ የመስቀል ምንነት አልገባውም:: ስለ አክሱም ሐውልቶች ገናናነት ለመተረክ ጊዜ የማይበቃው ዛሬ ብዙ የፈረሰውን የአገርን ቅጥር ለመገንባት ልብ የከዳው እርሱ ወሬን ሥራው ያደረገ ሰው ነው::

በዘመን ጠገብ ሃይማኖታዊ ትውፊት ከልክ ያለፈ የሚኩራራና የጊዜውን መለኮታዊ አጀንዳና መገለጥ ለመስማት ጆሮ የሌለው እርሱ ሃይማኖተኛ እንጂ የክርስቶስ እውነት የበራለት ክርስቲያን አይደለም:: ትናንት በተገነባው የታሪክ ጥላ ሥር ሆኖ ዛሬ ሕይወቱ የፈረሰበትና ግራ የተጋባ እርሱ ራሱ የአገር ዕዳና ሸክም ነው:: አንድ ጸሐፊ "ቅኝ የተገዛው ማነው?" በሚል ርዕስ ኢትዮጵያውያን ያለንበትን አሳዛኝ ሁኔታ ሲገልጹ *"ዛሬ እየኖርን አይደለም:: ያለፈ ታሪክ እያወራን ጉንጫችንን ስናለፋ ዛሬ ጥሎን ሄዷል"*[175] ብለዋል::

የኢትዮጵያና የኤርትራ ጦርነት የልብ ጥንካሬ ያመጣብን ይሆን?

እ.ኤ.አ በ1997 የአፍሪካ አገራትና ከዓለም ዙርያ የተሰበሰቡ የፀሎት ሰዎች የሆኑ ተወካዮች የተካፈሉበት የመላ አፍሪካ የፀሎት ኮንፍራንስ በአዲስ አበባ በሚገኘው *"በአፍሪካ አንድነት ድርጅት"* የስብሰባ ማዕከል ተካሂዶ ነበር:: በጉባኤው ላይ ልዩ የእግዚአብሔር መገኘት ነበር፤ ለአፍሪካ አገሮች ሁሉ በየተራው የምልጃ ፀሎት ተደርጓል:: ከዚህ ፕሮግራም አዘጋጆች መካከል አንዱ የሆኑ ሬቨረንድ ጆን ማልንድ የሚባሉ ዩጋንዳዊ የእግዚአብሔር ሰው ስለ ኢትዮጵያና ኤርትራ በንስሐ ጥሪ ዕድል ያለመጠቀማቸው *"Tranforming Our World"* በሚለው መጽሐፋቸው እንዲህ ዘግበዋል:-

> *ለኢትዮጵያና ለኤርትራ የምልጃ ፀሎት የሚደረግበት ጊዜ ደረሰ:: ከሁለቱም አገሮች የመጡ ተወካዮች ወደ መድረክ ተጋበዙ:: በምድራቸው በእርስ በርስ ጦርነት ስለተጨፈጨፉ፣ ምድራቸውን በሰው ደም የሸፈነ እርግማን ስላለ ከልብ እርስ በርስ ይቅር በመባባል በንስሐ በእግዚአብሔር ፊት እንዲወድቁ ጥሪ ተላለፈላቸው:: ጉባኤው ስለ ሁለቱ አገራት በእንባ የምልጃው ፀሎት ልዩ መቃተት ውስጥ ገባ:: የእግዚአብሔር ሀልዎት በመካከላችን ስለነበረ የኢትዮጵያና የኤርትራ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በብርቱ እንባ ውስጥ ሆነው ይቅር እየተባባሉ ሳሉ ነበረውን ሁኔታ የሚጋፋ መንፈስ ሲመጣብኝ፤ በዚህ ሁኔታ መካከል አንገቴን አቀርቅሬ ሳለሁ እግዚአብሔር እንዲህ አለኝ:-*
>
> *"እነዚህ (የኤርትራና የኢትዮጵያ ተወካዮች ሆነው በመድረኩ እያለቀሱ የምፀልዩ) በእኔ ላይ እያላገጡ ነው:: እያደረጉት ያለው ነገር ሁሉ ከልባቸው አይደለም:: ሁሉም ለሰዎች ታይታ ነው፤ በምድራቸው ላይ በከንቱ የፈሰሰው ደም ወደ እኔ እየጮኸ ስላለ ልቤ እጅግ አዝኗል:: ጠላት ሌላ የጅምላ ጭፍጨፋ በምድራቸው ሊያካሀድ የፈሰሰውን ደም እየተጠቀመ ነው:: አገልጋዮች እያላገጡ ነው፤ አለኝ:: ውስጤ ተሰበረ፤ እጅግም አዘኜ ሳለሁ፤ ከኢየሩሳሌም የፀሎት አገልጋዮች አንዱ የሆነው ጓደኛዬ ቶሚ ሀሰሲ ወደ እኔ መጥቶ "ከእግዚአብሔር የሆነ ቃል እንዳለህ እርግጠኛ ነኝ" ስለኝ "ግራ ገብቶኝ እባክህን ለብቻዬ ተወኝ" አልኩት:: በመጨረሻም ከተቀበልኩት መልዕክት ጥቂት ነገር ነገርኩት:: እርሱም:- የተቀበልከውን መልዕክት መናገር አለብህ ብሎ ገፋፋኝ:: እኔም*

[175] *አዲስ ጉዳይ ሚያዝያ 27 ቀን 2004 ዓ.ም ገጽ 8*

እያመነታሁ ወደ ፊት ወጥቼ፡፡ ሁሉንም ሳይሆን ጥቂቱን ተናገርኩ፡፡ ከጌታ የተቀበልኩትን ቃል እንዲህ ብዬ ተናገርኩ፡-

እግዚአብሔር በእውነተኛ ልብ፣ በተሰበረ መንፈስ በንስሐ ካልተመለሳችሁ ጠላት በተከፈተው በር ተጨማሪ ደም በምድራችሁ ያፈሳል፤ እናንተ ከኤርትራና ከኢትዮጵያ የተወጣጣችሁ መሪዎች ለ21 ቀናት ተያይዛችሁ ወደ ተራራ በመውጣት በፊቱም ራሳችሁን በማዋረድ እግዚአብሔር ምድራችሁን ከእርግማን እንዲያጸዳ መጠየቅና ከዚያም ተያይዛችሁ በምድራች ሁሉ ላይ ይቅርታ ማወጅ አለባችሁ፡፡ ይህን ካደረጋችሁ ምድራችሁ ይጸዳል ካላደረጋችሁ ግን በሚቀጥሉት ስድስት ወራት ተጨማሪ እልቅትና የደም መፋሰስ ይሆናል፡፡

በአራት ጊዜ ለቶም ጌታ የነገረኝ ሁሉን ነገርኩት፡፡ እርሱም *"ሁሉን ነገር ካልነገርካቸው ተጠያቂው አንተ ነህ፤"* አለኝ፡፡

እኔም፡- ***"እግዚአብሔር ተናገር ያለኝን ሲናገር እነርሱ እየተቀበሉኝ እኮ አይደለም"*** ሲለው እርሱ፡- *"አንተ የተቀበልከውን ተናገር እነርሱ ባለ መታዘዛቸው በእግዚአብሔር ፊት ተጠያቂዎች ናቸው"* አለኝ፡፡ እኔም ወደ ኮንፍራንሱ ተመልሼ ጌታ የተናገረኝን ቆመ ሁሉንም ተናገርኩ፤ ወዲያውም ከአደራሹ ወጥቼ እንደሄድኩ፤ ከአዘጋጆቹ አንዱ ተነሥቶ እንዲህ አለ፡- *"እግዚአብሔር በእውነት ይህን የተናገረ አይመስለኝም፤ በመንፈሱ በትክክል ንስሐ እንደገባንና ይቅር እንደተባባልን እረዳለሁ፡፡ ሁላችንም ቆመን በእግዚአብሔር ፊት እንደሰት"* አለ፤ እኔም ወደ ዩጋንዳ በረርኩ፡፡

የእግዚአብሔር ሰው ማልንድ ኢትዮጵያና ኤርትራን ወክለው በቦታው የተገኙ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እግዚአብሔር የተናገረውን ቸል በማለታቸው ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔር እንዲህ አላለም፤ ብለው ለእውነተኛ ንስሐ ልባቸውን በማደንደናቸው በምድራቸው ያመጣውን የመዘዝ ውጤት እንዲህ ጽፈዋል፡- አራትና አምስት ወራት እንደቆየን ለንደን ሳለሁ ቶም ከእስራኤል ደውሎልኝ ***"ኤርትራና ኢትዮጵያ ወደ ጦርነት እንደ ተመለሱ ሰምተሃል ወይ"*** አለኝ፡፡[176]

የጦርነቱ አስደንጋጪ ውጤት?

እግዚአብሔር በባሪያው በኩል እንደተናገረ ከንስሐ ይልቅ በራስ ማስተዋል መደገፋችንና ወደ እግዚአብሔር የመመለስና ራስን የማዋረድ ጥሪ ባለመቀበላችን በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ ሆኖብን ይሆን? የእግዚአብሔር ሰው እንደተናገሩት እ.ኤ.አ 1998-2000 በኢትዮጵያና በኤርትራ መካከል የተደረገውን ጦርነት አንዳንድ ጸሐፊዎች በሁለት የዓለማችን ድሆች መካከል ውድ ዋጋ ተከፍሎ የተደረገ ጦርነት ብለውታል፡፡[177] *በዚህ ጦርነት*

[176] John Mulinde *(2005), TRANSFORMING YOUR WORLD,* Prograssive Vision Publising, p.25-26

[177] *http: en.wikipedia.org wiki Eritrean Ethiopian_War*

በአጠቃላይ ወደ 70,000 የሚደርሱ ወታደሮች ከሁለቱም ወገን እንደሞቱ ቢቢሲና ሮይተርስን ጨምሮ የዓለም አቀፍ ብዙኃን መገናኛዎች ግምታቸውን ይፋ አድርገዋል፡፡[178] ቢ.ቢ.ሲ. የ*Ethiopian Economic Policy Research Institute* መረጃን ዋቢ በማድረግ ያዘጋጀውን IRIN ኦገስት 8 2011 ይፋ እንዳደረገው በኤርትራና በኢትዮጵያ መካከል በተደረገው የሁለት ዓመት ተኩል ጦርነት 2.9 *ቢሊዮን ዶላር ወይም ወደ* 50,000,000,000 (*ሃምሳ ቢሊዮን የሚጠጋ ብር) ወጪ እንደሆነ ይጠቁማል፡፡*[179] ይህ ገንዘብ የህዳሴውን ግድብ ለመገንባት ቢውል ኖሮ ከግማሽ በላይ መሸፈን እንደሚችል አንዘንጋ፡፡[180]

ዛሬም የኤርትራ አብዛኛው ቤተ ክርስቲያናት ተዘግተዋል፤ ብዙ መሪዎች ሰማዕት ሆነዋል፣ ሌሎች በግዞት ቤት በመማቀቅ ላይ ሲሆኑ ብዙ ቅዱሳን በስደት በዓለም ላይ ተበትነዋል፡፡ ምድራቸው በትልቅ ጭንቅ ውስጥ ወድቃለች፡፡ ዛሬ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እንደ ኤርትራ ቤተ ክርስቲያን የነፃነት ችግር የለባትም፡፡ በታሪክ የሃይማኖት ነፃነት በሕግ ተረጋግጦ ዜጐች ሃይማኖታቸውን በአደባባይ የሚያካሂዱበት እንደዚህ ዓይነት ዘመን በኢትዮጵያ አይታወቅም፡፡ ስለዚህም እግዚአብሔርን እናመሰግናለን፡፡ የኢትዮጵያንም መንግሥት እግዚአብሔር ይባርክ፡፡ በተቃረኒው የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከራሷ አለማስተዋልና ድካም የተነሣ በተገኘው አንጻራዊ ነፃነት እንደሚገባ እንዳልተጠቀመችና በትልቅ መንፈሳዊ ቀውስ ውስጥ እንዳለች ዓይነ ብሩህ የሆኑ ጥቂቶች ብቻ ይናገራሉ፡፡

ዛሬ በምድራችን እየተዘራን ያለው እኩይ ዘር

የተገኘውን ነፃነት ራሳችንን ለማፈራረስ እየተጠቀምንበት ያለ ይመስላል፡፡ ትውልዱ የወንጌልን እውነት ይዞ ለአገርና ለዓለም ጠቃሚ እንዳይሆን በወንጌል ስም የምኞት ሻንጣ አሸክመን ግራ አጋብተነዋል፡፡ "በትንቢት"ና "*መገለጥ*" ስም የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን አደጋ ላይ ወድቋል፡፡ በብዙኃኑ ድህነት ጥቂቶች ከብረዋል፤ ቤተ ክርስቲያን የሐሰተኛ ነቢያቶችና በገንዘባቸው የሚያስቡ "ባለሀብቶች"ና የአመራር ክህሎት የሌላቸው "*መሪዎች*" መፈንጫ ሆናለች፡፡ ይህ እግዚአብሔርን የሚፈሩ እውነተኛ መሪዎችንና ባለሀብቶች አይመለከትም፡፡ ትልቅ የሞራል ውድቀት እንደ ቀላል ነገር ከመቆጠሩ የተነሣ ለመሪ አገልጋዮች ፊቶ ማግባት እንደ ወረርሽን ከመዛመቱ የተነሣ ከመጽሐፍ ቅዱስ ሌላ የተለየ መገለጥ የመጣልን ይመስላል፡፡ በጣም የሚያሳዝነው ይህን የሚያደርጉ አገልጋዮችን የእግዚአብሔርን ቃል በመተላለፋቸውና መጥፎ ምሳሌ ለእግዚአብሔር ሕዝብ በመሆናቸው ቤተ ክርስቲያን ድርጊቱን በገሃድ ስትገስጽ አትታይም፤ እንዲሁም የዚህ ድርጊት ፈጻሚ የሆኑ አገልጋዮችም ልባዊ ንስሐ ሲገቡና

[178] *"most reports put the total war casualties from both sides as being around 70,000." http://en.wikipedia.org/wiki/Eritrean%E2%80%93Ethiopian_War#cite_note-67*

[179] http://www.irinnews.org/Report/24680/ETHIOPIA-War-cost-over-US-2-9-billion Thus the military expenditure became 49.8 percent of the country's total recurrent expenditure." the… Ethiopian Economic Policy Research Institute... the report said. The border war, which lasted two and a half years, cost Ethiopia more than US $2.9 billion, the report asserts.

[180] ፀጋአብ በቀለ *(2005 ዓ.ም)* ፤ *ባለራእይነትና ርዋቦት አታሚዎች፤ገጽ 67*

ለጊዜው እንኳን አገልግሎት ሲያቆሙ ያለመታየታቸው በሕዝቡ ዘንድ ትልቅ ግራ መጋባትን ፈጥሯል:: ይህን ሀሳብ በየትኛውም ቦታ በአሉታዊ መልኩ የሚናገር እርሱ መንፈሳዊ ኋላቀር፣ ያልዘመነ፣ ያልተቀባ፣ ገና ብዙ ነገር እንደሚቀረው ስለሚቆጠርና ለእግዚአብሔር ቃል ሳይሆን ለሰዎች ቲፎዞ በሆኑ "አገልጋዮች" እንዳይብጠለጠል ስለሚፈራ የሞት ዝምታ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሰፍኗል::

ለእግዚአብሔር ክብርና ወንጌልን ለማስፋት ሳይሆን የንዋይ ፍቅርና በዓለም ያጡትን መሪ የመሆን ረሃባቸውን ለማስታገስ ቤተ ክርስቲያን "ተካዮች" ሳይሆን "ከፋቾች" እንደ አሸን ፈልተዋል:: አዳዲስ ቤተ ክርስቲያናትን በብዛትና በጥራት በመተከል በጣም አምናለሁ:: በቂም ባይሆን ጌታ በረዳኝ መጠን ወንጌልን ባልሰሙት ሕዝቦች መካከል ሚሲዮናውያንን በመላክ አዳዲስ ቤተ ክርስቲያን በመትከል ላይ እንገኛለን:: ኮንፍራንሶቻችን፣ የጅማ ጉባኤዎቻችንና የማነቃቂያ ስብሰባዎቻችን ላይ ሁሉም ሰው እንዲገኝ በነፃነቱ ተጠቅመን በፖስተር፣ በቴሌቪዥንና በሬዲዮ ወንጌል ይሰበካል፣ እውር ይበራል፣ ድንቅና ተአምር ይሆናል በማለት አብዝተን ብንጣራም ብዙዎች ገደብ የለሽ ጭፈራና ገንዘብ የማሰባሰብ አደገኛ አካሄድ ስለሰለቻቸው መምጣት አቁመዋል:: ነገሩ ያልገባቸው ጥቂት ምስኪኖች ሲመጡ ወንጌል መስበክና ፀሎት ሁሉ ረስተን ክሳቸውን ለማራቆት ግብግብ እንፈጥራለን:: በአገራችን በየኮንፍራሱ "ነቢይ" እንደሆኑ በፖስተር ተገልጾ አንዴም የእግዚአብሔርን ቃል ሳይናገሩ ከስሜት ኮርኳሪ ስብከት በኋላ ተነሥተው ገንዘብ፣ ወርቅ፣ ሞባይልና በእጅና በከስ ያለውን ሰዎች እንዲሰጡ የሚያስገድዱ እየበረከቱ ነው:: በዚህ የተዋጣላቸው አንዳንዶች ካሰባሰቡት ገንዘብ 40% እንደሚጠይቁ ይነገራል:: ይህ በሉተር ዘመን ወንጌል ረግጠው የኃጢአት ስርየትንና መንግሥተ ሰማያትን በቲኬት ሽያጭ እንደለወጡት በዘመናችንም ወንጌልን በገንዘብ የለወጡ "ገበያና ሆድ መር" አገልጋይ ተብዬዎች ቁጥራቸው ቀላል አይደለም:: ይህን ኢወንጌል፣ ቤተ ክርስቲያንንና አገርን ወደ አደጋ የሚመራ አካሄድ የእግዚአብሔር ቃል ያላት ቤተ ክርስቲያን በገሃድ ልታወግዝ ይገባል:: አሳዛኙ ስለዚህ ነገር በቤተ ክርስቲያን አካባቢ የፍርሃትና ግራ የመጋባት ዝምታ መስፈኑ ነው::

አብዛኛው ጉባኤዎቻችን አፌ ጮሌዎች፣ በወንጌል ስም *"ሌላ ወንጌል"* የሚያራምዱ አገልጋይ ተብየዎችና የድርጊቱ ተባባሪ አንዳንድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እግዚአብሔርን ብሎ የመጣውን ሕዝብ የምመዘብሩበት ሜዳ ሆኗል:: በዚህ መርዝ የተለከፉ አገልጋዮች ብዙ ክርስቲያኖች ወደ ሚኖሩበት ከተማና አካባቢ እንጂ ተቃውሞ ወዳለበት አካባቢ በስህተት እንኳን ጉራ አይሉም:: "ወንጌልን" የሚያሰራጩት ወንጌልን ከሺ ጊዜ በላይ በሰሙት አማኞች መካከል ነው:: ከዚህም የተነሣ የከሰረ ነጋዴ፣ ለመማር ያልታደለ አዕምሮ፣ ሞፈር የሰቀለ ገበሬ፣ ለቤተ ክርስቲያን የማይታዘዝ ሁሉ የዋህ ሕዝብ ለመበዝበዝ እንዲያመቸው ሐዋርያ፣ ነቢይ፣ ፓስተር፣ ወንጌላዊ፣ የእግዚአብሔር ሰው፣ ወዘተ...የሚሉ የአገልግሎት ቢሮ አመልካች

ስሞችን በራሳቸው ላይ በመለጠፍ ትልቅ ብዝበዛ ከማካሄድም አልፈው ለወንጌል እንቅፋት የሚሆን ዘር በምድራችን ከከተማ እስከ ገጠር በስፋት እየተዘራ ነው::

እ.ኤ.አ በ2013 ናይሮቢ ኬንያ ለአገልግሎት ሄጀ ኬ.ት.ኤን በሚባል ቴሌቪዥን አንዳንድ *"አገልጋዮች" "የተቀደሰ ውሃ"ና "ልዩ ዘይት"* ብለው ሕዝቡን በገሃድ እየዘረፉ እንዳሉ፤ መንፈሳዊ የቴሌቪዥን፣ የራዲዮ ፕሮግራሞችና ኮንፍራንሶች ሁሉም ወንጌልን መስበክ ሳይሆን ገንዘብ ተኮር መሆኑ ያሳሰባቸው ጋዜጠኞች ልዩ ፕሮግራም አዘጋጅተው ታዋቂ አገልጋዮችን በመጋበዝ ቃለ መጠይቅ ያደርጉ ነበር:: ስለዚህ ጉዳይ አስተያየት እንዲሰጡ ከተጋበዙት መካከል "ሪድምድ ጎስፔል ቸርቺ" የተባለ ከ4 ሚሊዮን በላይ የሚገመት አባላት ያለው የፐንቴኮስታል ቤተ እምነት መሥራችና ከአሥር ሺ በላይ አባላት ያለው ቤተ ክርስቲያን መሪ የነበሩ ዶ/ር ጳጳስ አርተር ግቶንጋ አንዱ ነበር:: ጋዜጠኛው *"የዚህን ዘመን ገንዘብ ተኮር ወንጌል እንዴት ታየዋለህ?"* ሰዎች *"የተቀባ ውሃ" "ተአምረኛ ዘይት"* እያሉ በዚህ ምስኪን ሕዝብ ላይ በ5,000 በ10,000 በ100,000... ሺልንግ እየሸጡ ሲሆን በመገናኛ ብዙሃን በቀን በሌሊት ይህን ብቻ ይሰብካሉ፤ ይህን እንዴት ያዩታል? ብለው ሲጠይቁ:: መልሳቸው:- ይህ የእግዚአብሔርን ስጦታ እንደ ስምዖን ለመሸጥና ለመግዛት እንደ መከጅል ነው፤(የሐዋ.8:9-13):: ይህ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ራስ ተኮር አደገኛ እንቅስቃሴ ነው፤ ካሉ በኋላ የተጠቀሙበት ሌላ ምሳሌ ያስገርማል:: እንዲህ አሉ:-

> *ላለፉት 25 ዓመታት በኮንጐ በሚሊዮን የሚገመት ነፍሳት የቀጠፈና በብዙ ሚሊዮን የሚገመቱ ዜጐችን ስደተኛ ያደረገ የእርስ በርስ ጦርነት በዚያ ምድር እየተካሄደ ሰላለ በዚያች አገር ዩኒቨርሲት መማር፣ አርሶ መብላት፣ ነግዶ ማትረፍ፣ ሠርቶ መለወጥ የማይታሰብ ሲሆን ለአብዛኛው ኮንጐሊሲት ቀላልና አማራጭ የሥራ ዕድል ተደረጎ የተወሰደው ዘፈን ነው:: እንደዚሁም በዛሬይቷ ኬንያ መማር፣ መነገድ፣ መሥራት፣ ያልቻለ "የአገልጋይነት" (ነቢይ፣ ሐዋርያ፣ ፓስተር፣ ወንጌላዊ) ጭንበል በመልበስ በአቋራጭ ለመበልጸግ፣ በተራቀቀ መንገድ በእግዚአብሔር ስም ገንዘብን ከሰው እጅ የሚነጥቁ የበግ ለምድ የለበሱ ነጣቂዎች በምድሯ ላይ ተለቀዋል:: ካሉ በኋላ መፍትሔው ቤተ ክርስቲያን ወደ ቃሉ ተመልሳ ሕዝቧንና አገልጋዮቿን ወደ ቃሉ ካልመለሰች ትውልድና አገር የሚያጠፋ ዘር ማጨዳችን አይቀርም፤ ያሉትን ሁሴ አልረሳም:: በአገራችንም እየተካሄደ ያለው ተመሳሳይ ነው::*

ከሁሉም ይልቅ የሚያሳዝነው በአገራችን የችግሩን ፍጥነትና አደገኝነት እያየች የቤተ ክርስቲያን ዝምታ ነው:: ቤተ ክርስቲያን በዝምታዋ ከቀጠለች እግዚአብሔር ለዝምታዋ ሁሉ ተገቢ ዋጋ የሚያስከፍላት ሌላ አካል ማስነሳቱ አይቀሬ ነው:: ወደ እግዚአብሔር ተመልሰን መንገዳችንን ካላስተካከልን እርሱ ራሱ ምድሯን በክፋታችን እንዳናጠፋ ሌላ ከልካይ በመንገዳችን ላይ ሊያቆም ወስኗል:: ከልካይ ሳይወጣ ዛሬ በቃሉ ተይዘን ብንቆም ምንኛ መልካም በሆን ነበር::

የአብያተ ክርስቲያናት ሕብረትና የቤተ እምነት ቢሮዎች ትክክለኛውን አካሄድ በማጠንከር አደገኛውን በማውገዝ የሚጠቀስ አገራዊ ሥራ ሲሠሩ ብዙ አይታዩም:: ከላይ ያሉት ዝምታን ሲመርጡ ከታች ያለው ሕዝብ በእውነት መሳይ ውሸት ግራ እየተጋባ ነው:: በብዙሃን ዘንድ የስህተት አሠራር ከእውነት በላይ ተቀባይነት አግኝቷል:: በዘመናችን ይህን ሽፍጥና ምዝበራ በገሃድ በቃሉ ጉልበት የሚገጥሙ የተሃድሶ መሪዎች ከያሉበት በዘመናችን እንደሚገለጡ ጌታ ተናገሮኛል:: ይህን ወንጌል ለበስ ወንጀል ይገጥማሉ:: ድሉም የእግዚአብሔር ነው:: ሌላው አሳዛኝ ነገር ከድህነት ለመውጣት አቋራጭ መንገድ ፈጣኒነታችንን የተረዱ ቡተለይ ከናይጄሪያ የመጡ አንዳንድ ብልጦች በቴሌቪዥን የታወቁ ሰዎች ምስል በትልቁ አሠርተው በተከራዩት ዘመናዊ አደራሾች ፊት ለፊት በመለጠፍ ወንጌልን ሳይሆን ገንዘብን እንደ ወንጌል በመስበክ ሕዝቡን ግራ እያጋቡት ነው:: ሕዝቡ በቴሌቪዥን በሚያወቀው የአገልጋይ ምስል ተጋብዞ አደራሹ ውስጥ ሲገቡ በማያወቁት ሰው እጅ እየወደቀ ነው:: ወንጌል ብልጽግናን ይጠቀልላል እንጂ ብልጽግና ወንጌልን አይጠቀልልም:: ብልጽግና የሚጀምረው ከኪስ ሳይሆን ከአመለካከት ነው:: አመለካከትን ደግሞ የሚለውጥ ወንጌል እንጂ ብልጽግና አይደለም:: የሕዝባችን ትልቁ ችግር ወደ ብልጽግና የሚያስገባ የትልቅ ራእይ እጦትና ተግቶ ያለ መሥራት ነው:: አንዳንዶች እንደምዋሹት ድሀ የሆነው በተሳሳተ የዓለማችን ክፍል ስለተፈጠርን፣ እግዚአብሔር ስለማይወደን፣ ስለተረገምንና ብልጽግና አዋጅ በራሳችን ላይ ሰላላወጅን አይደለም:: አመለካከታችን በቃሉ እውነት ለውጦ በሁሉ ሀብታም የሆነች አገራችንን በሥራ ለውጠን እንድንበለጽግ የማያደርገን ስብከትና አስተምህሮ ምንጩ እግዚአብሔር አይደለም::

ለቅድስና፣ ለጸሎት፣ ለመታዘዝ፣ ደቀመዝሙር ሆነው ጌታን ለመከተል፣ ትዳራቸውን እንደ እግዚአብሔር ቃል የመምራት ትጋቱም ሆነ መሻቱ የሌላቸው "የብልጽግና" ስብከትም ሆነ አስተምህሮ አቀንቃኞች የጌታ ስለመሆናቸው የሚናገር ፍሬ የላቸውም:: የብልጽግና ነገረ መለኮት አባት እንደሆኑ የሚነገርላቸው ኬኒየን ሲሆን ይህን ትምህርት የጀመሩት እ.ኤ.አ በ1890ዎቹ እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ:: የብልጽግና ወንጌል በገሃድ መስበክ ያስፋፋው ደግሞ ኦራል ሮቤርት ሲሆን ጊዜውም እ.ኤ.አ በ1940ዎቹ ነበር:: ክዚያም ኤ.አሳን፣ ቲ ኤል ኦስቦርን፣ ኬኔቲ ሀገን፣ ቤንሂኒ፣ ች፣ እንዲሁም ከአፍሪካ አብዛኛው ናይጄሪያ አገልጋዮች በዚህ እንቅስቃሴ ውስጥ ተቀላቅለዋል:: በብልጽግና ወንጌል ሰባኪዎች የሚመሩ ቤተ ክርስቲያን ተለምዶአዊ የቤተ ክርስቲያን አመራር የማይከተሉ ሲሆን የቤተ ክርስቲያኑ መጋቢ የቤተ ክርስቲያኒቷ የበላይ ሆኖ ከፍተኛ ደሞዝ ተከፋይ እንደሚሆን ጥናቶች ያመለክታሉ:: በአመራራቸውም ፈላጭ ቆራጭ እንደሆኑ በአንዳንዶች ይተቻሉ:: የብልጽግና ወንጌል ከምቃወሙት መካከል አንዱ መጋቢ ሪክ ዋረን ሲሆኑ *"የብልጽግና ወንጌል የስህተት ትምህርት"*[181] ነው ብለው እስከ መተቸት ደርሰዋል::

[181] (September 10, 2006). *"Does God Want You To Be Rich?"*. *Time*. Retrieved December 4, 2011.

ከብልጽግና ወንጌል ሰባኪዎች ቀዳሚ እንደነበሩ የሚነገርላቸው፣ በመዝባሪነታቸው 45 ዓመት ተፈረደባቸው በምህረት የተለቀቁት ጂም ባኬር ስለ ብልጽግና ወንጌል የስህተት ትምህርት ስለመሆኑ እንዲህ ብለው ነበር:-

ጊዜ ወስጄ በጥሞና መጽሐፍ ቅዱሴን ደጋግሜ ባጠናሁ መጠን የብልጽግና ወንጌል ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ምንም ግንኙነት እንደሌለው ተረዳሁ! ብዙ ሰዎችን በዚህ የስህተት ትምህርት በመበከሌ ልቤ በሐዘን ደቀቀ፤ ተሳስቼ እንደነበር ለመናገር እግዚአብሔር በምሕረቱ ሌላ ዕድል ሰጠኝ! ሐሰተኛ ነቢይ ሆኜ እንዳልሞት የንስሐን ዕድል የሰጠኝን አምላኬን ለማመስገን ቃላት የለኝም፤ ብሏል::[182]

ናይጄሪያውያንም ሆኑ ሌሎችም ወንጌልን ለሕዝባችን ለመስበክ ከመጡ በትልቅ ደስታና አክብሮት እንቀበላቸዋለን:: እግዚአብሔር በናይጄሪያውያን በዓለም ዙርያ እያደረገ ስላለው ታላላቅ ነገሮች እግዚአብሔርን ሁሌ አመሰግናለሁ፤ በእምነታቸው፣ በትልቅ ራእይና ድፍረታቸው፣ በድንበር ተሻጋሪ አገልግሎታቸው በተለይ ለእኛ አገር አገልጋዮች ትልቅ ምሳሌ ሊሆኑን እንደምችሉ አምናለሁ:: አንዳንዶች በተቃራኒው ከተሰለፉ ግን ለሕዝባችን እውነትን የማስተማር ግዴታ አለብን:: እነዚህ ሰዎች ያልዳኑ ሰዎች፣ ወንጌል ባልደረሰበትና ተቃውሞ ወዳለበት አካባቢ በስህተት አይሄዱም:: ትኩረታቸው በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ባሉት በተለይ ባለሀብቶች በተባሉት ላይ ነው:: በገንዘብ የደለቡ ትልልቅ ዓሦችን ከመረብ (ከየአብያተ ክርስቲያናት) ማጥመድ:: የቆዩ የቤተ ክርስቲያናት አገልጋዮች ይህን ለመግጠም በፍርሃት የተያዙ ይመስላሉ:: ሕዝቡ መረን ሲሆን ኃላፊነት እንደሚሰማውና ተጠያቂነት እንዳለው ሰው በስሜታዊነት ሳይሆን በእውቀት ላይ የተመሠረተ የመታደግን ሥራ ሲሠሩ ብዙ አይታዩም:: ቆየት ያሉ አብያተ ክርስቲያናት ከመደንዘዝ መንቃት አለባቸው:: የእግዚአብሔር ሕዝብ ለንጥቂያና ለዝርፊያ ተጋልጧል:: ስህተት በእንግሊዝኛ ሲነገራቸው ትክክል የሚመስላቸው አንዳንድ ምስኪኖች የነዚህ ነጣቂዎች መብል በመሆን ላይ ይገኛሉ:: ትልቁ ችግራችን የልብ እንጂ የኪስ ባዶነት አይደለም:: ለዚህ ነው ኢየሱስ ለውጥን ከኪሳችን ሳይሆን ከልባችን የጀመረው:: ወንጌል፤ ወንጌል፤ ወንጌል ይሰበክ::

ይህ ዓይን ያወጣ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና ወንጌልን ሽፋን ያደረገ ጥፋት ቤተ ክርስቲያንን ወደ አደገኛ አቅጣጫ ሲነዳት እያዩ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ዝምታ መርጠዋል:: ለመሆኑ ቤተ እምነት መሪዎች፣ የነገረ መለኮት አስተማሪዎች፣ ከወረዳ ጀምሮ እስከ አገር አቀፍ በመዋቅር የተሳሰረው የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት፣ እግዚአብሔር በእውነት ቃሉን ሰጥቶ እንደጠራቸው የሚያምኑና የሚናገሩ አገልጋዮች ምን እየሠሩ ይሆን? የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በዚህ ወሳኝ ጊዜ መንቃት ካልቻለች መንፈሳዊነትን ተላብሶ ሊያጠፋት በጉያዋ እየተፈለፈሉ ያሉ ህቡዕ የጥፋት ዘሮችን በቃሉና በመንፈሱ ካልገጠመች ሕሊውናዋ በትልቅ አደጋ ላይ ነው::

[182] Jim Bakker (1996), *I Was Wrong*. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson, , p. 535.

ለዚህ ሁሉ መፍትሔው ተሐድሶ ነው። ወደ እግዚአብሔር ቃል እንመለስ። ካልተመለስን የዘራነው መራራ ዘር በብዛት አፍርቶ የባሰ ነገር ማጨዳችን አይቀሬ ነው። እግዚአብሔር ሆይ! በምሕረትህ አስበን።

በንስሐ ያልተወገደ የትናንቱ የበደል ስንክፍ

የኢትዮጵያ ረሃብ፣ ስደት፣ ጦርነት፣ በሽታና ያለመባረክ ሌላው ምክንያት በክርስትና ስም በዚህ ምድር የተደረጉ ኢሰብአዊ ድርጊቶችን በንስሐ ወደ እግዚአብሔር ፊት ያለማቅረባችን እንደሆነ አውቀን በምድራችን አገራዊ የንስሐ ጥሪ ልናውጅና ንስሐ ልንገባ ይገባል። ዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ፣ ተከታዮቹና ደጋፊዎቹ የተሐድሶ አሳብ አንግበው የተነሡትን እስጢፋኖሳውያን በኢሰብዓዊ ሁኔታ በዘመኑ ከነበረችው ቤተ ክርስቲያን ጋር በማበር እንደፈጁአቸው በሰፊው ተመልክተናል። ከዐፄ ዘርዓ ያዕቆብ ቀጥሎ የነገሡት ዐፄ በእደ ማርያም (1460-1470) ዐፄ እስክንድር (1470-1487) እስጢፋኖሳውያንን በማሳደድ እንደ ቀጠሉ ታሪክ ይናገራል። የአሕመድ ግራኝ ታላቅ ግድያ፣ በኃይል አገርን የማስለም ጦርነት፣ አብያተ ክርስቲያናትን የማፍረስና ካህናት በጅምላ መግደል የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በእስጢፋኖሳውያን በኩል ከእግዚአብሔር የተላከላትን የንስሐ ጥሪ የመቃወሟ ብቻ ሳይሆን በመልዕክተኞቹ ላይ ያደረገችው ዘግናኝ ጭፍጨፋና የመለኮታዊ ምሕረት ዐዋጅ የመጋፋት ውጤት እንደሆነ አንዳንዶች ይናገራሉ።[183] ከዚያም በኋላ የፖርቱጋል ወታደሮችን ተከትለው የመጡት ኢየሱሳውያን መነኰሳት የካቶሊክን ሃይማኖት በመስበካቸው በካቶሊኮችና በኦርቶዶክሶች መካከል በተካሄደው ጦርነት ከኦርቶዶክሳውያንና ከካቶሊካውያን 9,000 እስከ 12,000 ሰዎች እንደሞቱ ይገመታል።[184] በሁለቱም ወገን የተገደሉት ኢትዮጵያውያን እንደ ነበሩ መዘንጋት የለበትም። ከዚያም በኋላ የቅብዓቶችና የተዋሕዶዎች (1657-1847ዓ.ም) በማለት ጎራ ፈጥረው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ጦርነት ገጥመው ብዙዎች ተገድለዋል።

ነገሥታቱ በማያውቁት ጣልቃ እየገቡ በሚያከራክሩበት ጊዜ የወገኑለትን ወገን ረቺ ሌላውን ተረቺ በማድረጋቸውና በተረቺው ላይ ጦር በማዝመታቸው ለረዥም ጊዜ የእርስ በርስ መገዳደል ሰፍኖ ነበር። እንዲሁም የካሮች ጭፍጨፋ (1947-1909 ዓ.ም) በክርስትና ስም በዚህ ምድር ተካሄዷል። የተዋሕዶችን ትምህርት ያልተቀበለ ክፍ ብሎ አንገቱን ዝቅ ብሎ ባቱን ይቈረጣል! በሚለው አዋጅ ቅባቶችና የጥንቱ ተዋሕዶዎች እጅና እግራቸውን ምላሳቸውን ጭምር ተቈርጠዋል። ይህ አዋጁ እስከ ምኒሊክ ሞት የጸና ነበር ይባላል። የጉንዳጉንዶ (የአባ እስጢፋኖስ ገዳም) መምህር የነበሩ አንድ አባት በማለዳ ጸሎት ጊዜ ለጉባኤው አባላት እንዲህ አሉ ይባላል፡-

በአገራችን እስጢፋኖስና ደቀ መዛሙርቱ በግፍ ደማቸው ፈሷል፤ ሕይወታቸው ተሠውቷል፤ ለአብ ለወልድ እና ለመንፈስ ቅዱስ ካልሆነ ለሌላ አንሰግድም በማለታቸው ለሙሲሊሞች መጠለያ የሆነች አገር በእነርሱ ላይ ግፍ ፈጽማለች። በዚህ ጉዳይ ቤተ ክርስቲያናችን ንስሐ ካልገባች እስካሁን የተፈራረቁባት መቅሠፍት ይቀጥላል እንጂ አይቋረጥም።[185] *ብለዋል ይባላል።*

[183] ጥኑተ ብርሃን፣ መጋቢት 2002 ዓ.ም ገጽ 9

[184] ዝኒ ከማሁ ገጽ 10

ዛሬም እግዚአብሔር ለአገራችን ኢትዮጵያ እውነተኛ ንስሐና በፊቱ የመዋረድና የመመለስ ጥሪ ያቀርባል። ካልተመለስን እየሄድንበት ያለው መንገድ መጨረሻው አሁን ካለው የባሰ ስብራት ይሆናል። እየሞላ ያለ መራራ ጽዋ በታትኖን ሳያጠፋን፣ የክርስቶስን መስቀል የጋረዱብንና እጅግ ብርቱ እንደሆኑ የሚነግሩን የሃይማኖት ሥርዓቶቻችን፣ ያለ ቅጥ የሚንኮራበት ታሪካችን፣ ልምዶቻችንና የአገልግሎት ሩጫዎቻችን ተመልሰው የማሰናከያ አለት ሳይሆኑብን ወደ እግዚአብሔር እንመለስ።

መፍትሔ

ልባዊና እውነተኛ አገራዊ ንስሐ መግባት ይገባናል

"ኑ ወደ እግዚአብሔር እንመለስ" (ሆሴ.6:1)።

እግዚአብሔር እንደ ሙሴ "እባክህ እንደ ምሕረትህ ብዛት የዚህን ሕዝብ ኃጢአት ይቅር በል" (ዘኁ.14:19) ብለው ስለ ኢትዮጵያ በፊቱ የሚወድቁትን፤ እንደ ነህምያም *"እኔና የአባቴ ቤት በድለናል። እኛም በአንተ ላይ እጅግ ክፉ ሠርተናል" (ነህ 1:6)* በማለት ስለ ሕዝብና ስለ አገር ምሕረትን የሚጠይቁና ለግንባታ የሚነሡትን እውነተኛ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይፈልጋል። *"ቅምጥሊቱ ግን በሕይወት ሳለች የሞተች ናት"* (1ጢሞ.5:6) *ቃሉ* እንደሚለው ጽድቃችንን እያወራን፣ ልዩ መሆናችንን እየሰበክንና ከሁሉ ኋላ ቀርተን ከሁሉ የቀደምን አድርገን እንደትናንቱ ማወጅ አይገባንም። ትዕቢት ሁልጊዜ ከሰይጣን ነው። *ቃሉ "ልቡ የታበየ በእግዚአብሔር ዘንድ ርኩስ ነው፤ እጅ በእጅም ሳይቀጣ አይቀርም"* (ምሳ.16:5) ይላልና።

ከኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትውፊቶቻችንና ክርስትና ቀመስ አገር በቀል አስተምህሮዎቻችንን ወደ እግዚአብሔር ቃል መመለስ አለብን። የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት ኦርቶዶክስ፣ ካቶሊክና ፕሮተስታንቶች የሚል ልዩነት ሳይኖር ሁላችንም ወደ እውነተኛ ቃሉ እንመለስ፤ ተመልሰን ራሳችንን በመመዘን ለተሐድሶና ለለውጥ ብንነሣ ለዓለም የበረከት ምክንያቶች እንሆናለን። አብያተ ክርስቲያናቱ ይህን ወሳኝ ጊዜ ካልተጠቀሙ ለራሳቸው፣ ለአገራቸውና ለዓለምም በወንጌል የለውጥና የዕድገት ሚና ሊጫወቱ ቀርቶ ሕሊውናቸው ራሱ በአደጋ ላይ ነው። ሁሌ ቆሞ የማይጠብቀን የበረከትና የተሐድሶ ዕድል በደጃችን ቆሞ ይጠራናል። በወቅቱ በዚያ የፀሎት

[185] ዝኒ ከማሁ ገጽ 10

ፕሮግራም ላይ የነበሩ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በእግዚአብሔር ሰው መልዕክት ላይ አላገጡ እንደተባለው ይህን መልዕክት እያነበብን ያለነውም እንደ እነርሱ እናላግጥ ይሆን? በንስሐ ልብና በመመለስ መንፈስ በእግዚአብሔር ፊት የሚያምጡ እንጂ የሚያላግጡ አያመልጡም፤ ትውልድንም አያስመልጡም፡፡

ወገኖቼ፡- ወደ ምድራዊና ድርጅታዊ ስሞች ሳይሆን ወደ እግዚአብሔር ቃል ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና እንመለስ፡፡ ኢትዮጵያ ሆይ ወደ እግዚአብሔር ቃል ተመለሺ! የእግዚአብሔር ቃል የበላይነት ባልተረጋገጠበት ሥፍራ በሥርዓታችን ብዛት እግዚአብሔር አይገኝልንም፡፡ ኢየሱስ ለዚያ ዘመን የሃይማኖት መሪዎች ጻሐፍትና ፈሪሳውያን፡-*"ስለ ወጋችሁም የእግዚአብሔርን ቃል ሻራችሁ" (ማቴ.15:6)*፡፡ እንዳለው በራሳችን ነገር ቃሉን ለመሻር የታገልንበት ዘመን ያብቃ፡፡ ሁላችንም በእውነት ለዚህች ምድር ፈውስና ለሕዝባችን በረከት ከፈለግን ተያይዘን ስለ አባቶቻችንና ስለራሳችንም ኃጢአት ንስሐ ልንገባ ይገባል፡፡ በእግዚአብሔር ፊት ትክክለኛ ነታችንን ሳይሆን መተላለፋችንን ይዘን እንቅረብ *"ቃሉ ኃጢአት የለብንም ብንል ራሳችንን እናስታለን እውነትም በእኛ ውስጥ የለም" (1ዮሐ.1:8)* ይላል፡፡

በራሳቸው ጽድቅ ለሚመኩ ባለብዙ ምክንያት ሃይማኖተኞችና ብዙ እንዳወቁ ለሚገምቱ የንስሐ ጥሪው እንደስድብና ትልቅ ድፍረት እንደሚቆጠርብኝ እያወኩ የሰማይና የምድር ጌታ የሆነው ታላቁ እግዚአብሔር ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያናት እያስተጋባ ያለውን የንስሐ ጥሪ ይህን መጽሐፍ ለሚያነብ ሁሉ በተሰበረ ልብና መንፈስ አቀርባለሁ፡፡ እግዚአብሔር አገራችንን በእውነት ይቅር እንዲላትና ወደ ተያዘልን በረከት ገብተን በወንጌል ለዓለም የበረከት ምክንያቶች አንድንሆን እርሱ በመንፈሱ ይርዳን፡፡ የኢትዮጵያ ፈውስ በእግዚአብሔር እጅ ሲሆን ተያይዘን በንስሐ በፊቱ በመውደቅ ምህረትና ፈውስ ለምድራችን እናመጣለን፡፡ ቃሉም እንዲህ ይላል፡-

ዝናብ እንዳይወርድ ሰማዩን ብዘጋ ወይም ምድሪቱን ይበላ ዘንድ አንበጣን ባዝዘው ወይም በሕዝብ ላይ ቸነፈር ብሰድድ በስሜ የተጠሩት ሕዝቤ ሰውነታቸውን አዋርደው ቢጸልዩ ፊቴንም ቢፈልጉ ከክፉ መንገዳቸው ቢመለሱ በሰማይ ሆኜ እሰማለሁ ኃጢአታቸውንም ይቅር እላለሁ ምድራቸውንም እፈውሳለሁ፡፡ (2ዜና 7:13-14)

በለውጥ ለለውጥ እንነሣ

የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ለዚህ ሁሉ ባዶነትና ኋላ መቅረት ማንንም ተጠያቂ የማድረግና ማንንም ለመሾምና ለመሻር ዓላማም ሆነ አቅም የለውም፡፡ የእግዚአብሔር ፈቃድና የልቡ ሸክም ግን ኢትዮጵያ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ የወንጌል እውነት ስትጥለቀለቅ፣ በወንጌል ሕይወት የበዛላቸው

የኢትዮጵያ ጳጳሳት፣ ካህናት፣ ቄሳውስት፣ ወንጌላውያን፣ መጋብያን፣ ሳይንቲስቶች፣ ፖለቲከኞች፣ ባለሃብቶች፣ ምሁራን፣ ገበሬዎች፣ አርብቶ አደሮች.. ወዘተ በወንጌል ለኢትዮጵያና ለዓለም በረከት ሲሆኑ ማየት ነው፡፡ እንዲሁም ፈርሀ እግዚአብሔር የሰፈነባት ያደገችና የተለወጠች ኢትዮጵያን የማየት ብርቱ መሻት፡፡ ያለፈውንና የአሁኑን ታሪካችንን መለስ ብሎ መቃኘት ያስፈለገበት ምክንያት መጪውን በትክክል ለመረዳት እንዲያግዘን፤ የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት በእውነት የክርስቶስን ብርሃን ለዓለም ሕዝብ እንዲያበሩ፣ አዲስ የወንጌል ሚሲዮናዊነትን ምዕራፍ የሚከፍቱ ዓለም አቀፍ አገልግሎት ያላቸው ኢትዮጵያውያን እንዲነሡና መድረሻችንን ለመተለም መነሻችንን ለይቶ ማወቅ የግድ ስለሆነ ብቻ ነው፡፡

ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስም ሆነ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲናት በአንዳንድ የውጭ ሀገሮች ውስጥ በማቆጥቆጥ ላይ እንደሚገኙ ይነገራል፡፡ ይህም ሊደነቅ የሚገባ ትልቅ ጅማሬ ነው፡፡ ይሁን እንጂ በደረሱበት ምድር የሀገር ቤቱን ስም የያዙ አብያተ ክርስቲያናትን ለኢትዮጵያ ዲያስፖራ ከመክፈት ያለፈ ለሌሎች ሕዝቦች ደራሽና ተደራሽ ያለመሆን ብቻ ሳይሆን የመሆን ዝንባሌና የወንጌል መልዕክተኛነት ራእይ በማጣታቸው በብዙዎች ዘንድ ይተቻሉ፡፡ በአጭር ቃል የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የራስዋን አባላት እያደነች በሄዱበት ሀገር በራሳቸው ቋንቋና ባሕል ሀገራዊ አብያተ ክርስቲያናትን ከመክፈት ያለፈ የሌሎች ሀገር ሕዝቦችን የመድረስ ዓለም አቀፋዊ ራእይ የሌላት ቤተ ክርስቲያን እንደሆነች አሁን ያለችበት ሁኔታና አካሄዷ ይመሰክራል፡፡ ይህን የዘመናት ጠባብነትና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ አመለካከትና አካሄድ የሚለውጡ ባለ ራእዮች ከኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት የሚነሡበት ዘመኑ ይህ ነው፡፡

በአጠቃላይ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ዓለምን በወንጌል ከመድረስ ይልቅ የራሷን አባላት በመንደር ውስጥ ፈልጋ የመድረስ ብርቱ "አገልግሎት" ላይ የተጠመደች ትመስላለች፡፡

የውስጥ ትኩረታችን ገዝፎ ዓለምን በወንጌል ከመድረስ ይልቅ እርስ በርሳችን አንዱ የአንዱ የበላይና ታላቅ እንደሆነ መስበክ፣ እኛ ብቻ አዋቂና እኛ ብቻ በዓለም ላይ ትክክለኛ እንደሆንን በድፍረት መናገራችን መረን መውጣታችንን አመልካች ነው፡፡ እውነተኛ የሆነ ሰው ከአንደበቱ ይልቅ እውነቶኛ ሥራው ለሁሉ ይናገራል፡፡ እግዚአብሔር ታላላቅ ባለ ራእዮችን ከመካከላችን በማስነሣት ይህን ጠባብነትንና ጨለምተኝነትን እንድንበቀል ይረዳናል፡፡ ጌታ ከዚህ ድንቁርና ሊያወጣን ይፈልጋል፡፡ ይህ ትውልድ በወንጌል ራእይ ከዚህ ጠባብ አመለካከት የምድራችንን ቤተ ክርስቲያን ያወጣል ብዬ አምናለሁ፡፡ ቀድመን ተወልደን ለራሳችንም ሳንበቃ፣ በቅርቡ የተወለዱት ታላላቅ መለኮታዊ ራእይ ሰንቀው በመገለጥ ለዓለም በረከት በመሆን ላይ እንዳሉት ሀገሮች ለመሆን የረፈደብን ቢመስልም ይህች መልዕክት ለብዙዎቻች የማንቂያ ደወል ትሆናለች፡፡ አንድ ዕውቅ አንትሮፖሎጂስት ሲናገሩ *"ከታሪክ መሰዊያ ላይ ልትወስድ የሚገባህ እሳቱን እንጂ አመዱን አይደለም፡፡"* እንዳሉት በባሕል፣ በሃይማኖትና በማኅበረሰባዊ ሕይወት የዳበረ ታሪክ ካላት አገራችን ፍሬውን ከገለባ በመለየትና በመልካሙ ላይ ተመሥርተን የሚበልጥ ታሪክ እንድንሠራ ጌታ ይርዳን፡፡

ታሪክን የሚያወሩ ሳይሆኑ ታሪክን ለመሥራት መለኮታዊ ራእይን የሰነቁ ልጆች ለኢትዮጵያ ዛሬ ያስፈልጓታል:: ራእይ ማጣትን በራእይ ኃይል የሚበቀሉና የግራ መጋባትን ጽልመት ከምድሪቷ የሚገፉ ኃያላን ይነሣሉ:: ዛሬ ይህን መጽሐፍ የምታነብ ወገኔ ከእነዚያ ባለ ራእዮች አንዱ አንተ እንደሆንክ ታውቃለህ? የእግዚአብሔር ቅናት ይህን በአንተ እውን ያደርጋል:: በተሐድሶ፣ ለተሐድሶ እንነሣ! በ21ኛው ክፍለ ዘመን የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ጀምሯል:: ይህ የተሐድሶ አዋጅ ነው:: ወደ እግዚአብሔር ቃል እንመለስ:: ንስሐ እንግባ:: ተባርከን ለበረከት እንሆናለንና:: እግዚአብሔር ኢትዮጵያን ይባርክ::

በአገራችን የሃይማኖታቸውን የበላይነት የሚሰብኩና እውነትን የተቀሙ አንዳንድ ሰዎች *“ፕሮቴስታንት”* ማለት “ሰይጣን” ማለት ነው በማለት ያለማወቃቸውን እንደ ዕውቀት ሲገልጡ ተስተውለዋል:: ነገሩ እነርሱ እንዳሉት ይሆን? ሌሎች ደግሞ ራሳቸውን እንደ አገር በቀል ቤተ እምነት በመቁጠር *የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናትን “መጤ”፣ “የምዕራባውያን ቅጥረኞች”*፣ ስለአገራቸው ግድ የማይላቸውና *“ባንዳዎች”* አድርገው ከመቁጠር አልፈው የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ በዓለም ላይ የአሉታዊ ተጽዕኖ ብቻ እንዳመጣ ኢሚዛናዊ ምስክርነታቸውን በተለያየ መልኩ ስላናፈሱ ተደጋግሞ የተነገረው ውሸት በአንዳንዶች ዘንድ እንደ እውነት ሳይቆጠር አልቀረም::

በእውነት ፕሮቴስታንቶች ለአገር ግድ የማይላቸው፣ ባንዳዎች ናቸው እንዴ? የፕሮቴስታንት እንቅስቀሴ በዓለም አዎንታዊና አንፀባራቂ ለውጦችን ያመጣ አይደለም ወይ? በዓለማችን ለወንጌል ሚሲዮናዊነት እንቅስቃሴ፣ ለሥራ ፈጣሪነት፣ ለዲሞክራሲ፣ ለሳይንስና ቴክኖሎጂ፣ ለዩኒቨርሲቲዎችና የምርምር መስፋፋት፣ ለሰው ልጆች የኗኗር ለውጥ፣ ለቤተ ክርስቲያንና መንግሥት መለያየት አንዱ ምክንያት የፕሮቴስታንት እንቅስቀሴ በዓለማችን መከሰት አይደለም ወይ? ለሚሉ ወሳኝ ጥያቄዎች መልሶችን በሚከተለው ምዕራፎች እናገኛለን:: እንዲሁም የፕሮቴስታንት አጀማመር፣ የፕሮቴስታንት ምሶሶያት፣ የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ ዓለም አቀፍ አዎንታዊ ተጽዕኖዎችና እግዚአብሔር ለስሙ ክብር ባለፉት 500 ዓመታት በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በኩል የሠራቸውን አበይት ድንቅ ሥራዎቹን በወፍ በረር በሚከተሉ ምዕራፎች በመቃኘት ለዘመናችን ትምህርት እንቀስማለን::

ዋናውና ትልቁ ትኩረቴ በፕሮቴስታንቶች በተጠቀመው ጌታና ፕሮቴስታንቶች የሰበኩት የጠራው የዘላለም ወንጌል ላይ እንጂ በሆን ጊዜ ተነሥቶ በሆን ጊዜ በሚጠፋው እንቅስቃሴ ላይ እንዳልሆነ አንባቢያን እንድረዱኝ በአክብሮት እጠይቃለሁ:: እኔ ክርስቶስን እንድሰብክ እንጂ ለፕሮቴስታንት ጥብቅና አልተጠራሁም:: ለዓለም ጥያቄ መልስ ኢየሱስ እንጂ ፕሮቴስታንትዝም አይደለምና::

ክፍል ሁለት

ዓለምን የለወጠው የፕሮቴስታንት ተሐድሶ